

UVODNIK

Krmar še ne vliva zaupanja

VOJIMIR TAVCAR

Italijanski premier Carlo Azeglio Ciampi pravi sicer, da je »manj optimist« kot večina Italijanov, vendar vidi medli sij brljivke, ki kaže, da se Italija postopno oddaljuje od gospodarske krize in bo morda prišla iz tunela ročesije še pred drugimi evropskimi državami.

Z včerajšnje tiskovne konference je zato naslovil poziv sindikatom, ki je poenostavljeno povedano zvenel takole: vlada dela, nekateri makroekonomski indikatorji niso negativni, sprejeti bodo ukrepi za uresničitev julijskega dogovora o ceni dela in dohodkovni politiki. Parlament pa je premier opomnil, da bi se zaupanje mednarodnih trgov lahko porušilo, če ravnanje in ukrepanje ne bo dosledno, ker so nekateri gospodarski elementi še labilni in v znatni meri odvisni od tega, ali bo ravnanje trezno in dobro ali pa slabo in nedosledno.

Morda ni bil prav premierov namen, toda med njegovimi vrtcami je bilo zaslužitvi svarilo: ne motite sprevodnika, ki ve, kam pelje.

Le nekaj ur po Ciampijevi novinarski konferenci pa so agencije odtkale povzetek raziskave revije Euromoney, ki je pripravila lestvico rizičnosti držav. V obeh analizah revije se Italija ni odrezala dobro. Med najbolj razviti je Italija se rizična država, toda rizičnost ni posledica njene politične nestabilnosti (po tej je na 21. mestu), pač pa slabih gospodarskih dosežkov in nespodbudnih perspektiv (po tej ji pripada 42. mesto na lestvici).

Zaupanje mednarodnih trgov morda obstaja, najbrž pa le ni tako trdno, kot ga prikazuje Ciampi.

Tudi v boju proti brezposelnosti zaenkrat uspehi niso tolikšni, da bi navdajali k optimizmu. Krizni stab, ki ga vodi poslanec Borghini je res stalno na dalu, analiz in idej je proizvedel veliko, konkretnih rešitev pa - če naj sodimo po primeru Furlanije-Juljske krajine in še zlasti Trsta - ni veliko.

Ko je prevzel krmilo italijanske barke, je Carlo Azeglio Ciampi podedoval porazno situacijo. Najbrž je tudi njegova zasluga, če so bile nekatere luknje za silo zamašene in se barke se ni potopila. Toda v podpalubje vdira še preveč vode, da bi bili lahko mirni, tudi zato, ker niso vsi pristopili k črpalkam z isto vnemo, da bi črpali vodo v morje.

Zato je nezaupanje še veliko in tisti, ki jih gospodarska kriza najbolj pesti, ne morejo in nočejo dopustiti krmarju, da sam vozi, kot ve in zna.

RIM / TISKOVNA KONFERENCA PREDSEDNIKA VLADE

Ciampi zadovoljen z rezultati vladne gospodarske politike

Manjša inflacija in večja konkurenčnost italijanskih proizvodov na mednarodnem trgu - Sindikati potrjujejo kritike vladini politiki za zaposlovanje

VOJIMIR TAVCAR

RIM - Zdravje italijanskega gospodarstva ni več porazno, vendar je zelo vezano na ukrepanje, ker je še veliko elementov labilnosti. Zaradi tega je premier Carlo Azeglio Ciampi previden, »manj optimist« kot mnogi Italijani, obenem pa poudarja zasluge svoje vlade in koristnost izoblikovanega recepta. In svari: za utrditev sanacije je treba nadaljevati po dosedanj poti. Le tako bo Italija ohranila zaupanje mednarodnih trgov. Zato mora parlament odobriti finančni zakon tako, kot ga je postavila vlada.

To je srž izvajanja predsednika vlada Carla Azeglia Ciampija na novinarski konferenci, ki je bila sklicana dokaj nepričakovano včeraj dopoldne. Premier je očito hotel soocanje z novinarji, da bi naslovil nekaj sporočil parlamentu in sindikatom, ki so napovedali za 28. oktober splošno stavko proti vladni gospodarski politiki.

Ciampi je začel z navajanjem nekaterih makroekonomskih podatkov, ki po njegovi oceni dokazujejo, da se je zdravstveno stanje italijanske ekonomije izboljšalo. Inflacijska stopnja naj bi ob koncu leta pristala na 4,2 odstotka, kar je nižje od programirane stopnje 4,5 odstotka. Po premievni oceni gre za »izreden rezultat«, ker je bil dosežen ob devalvaciji lire, ki je presegla 20 odstotkov. In prav devalva-

cija je omogočila večjo konkurenčnost italijanskemu izvozu, s čimer se je trgovinska bilanca znatno izboljšala, saj bo letošnji saldo med 25 in 26 tisoč milijardami lir. Znižana je bila eskomptna mera in ob tem se je znižala tudi donost državnih zadolžnic, s čimer bo država prihranila nekaj desetisoč milijard obresti. V tem okviru je Ciampi podprl zahteve industrijcev ter pozval bančni sistem, naj poceni denar.

Nizja inflacija, cenejši denar, cena dela, ki jo uravnava juljski dogovor s sindikati naj bi bilo pogosko kolo za večje naložbe zasebnikov in za nadalnje zdravljenje italijanskega gospodarstva. Toda, in tu je Ciampi naslovil opomin parlamentu, struktura finančnega zakona se ne sme spremeniti. Kot negativen primer je Ciampi navedel popravke, ki jih je parlament uvedel pri »minimalnem davku« za obrtnike in trgovce. To bo po Ciampijevem mnenju zmanjšalo priliv v državne blagajne in potrebni bodo dodatni ukrepi, da bi zapolnili vrzel. V tem okviru je premier hotel postaviti parlamentarce pred njihovo odgovornost: kako bodo mednarodni trgi reagirali na ukrep, kot je zmanjšanje »minimalnega davka«? Ali ne bo to porušilo zaupanja, ki si ga je Italija trudoma pridobila?

Premier pa je naslovil jasno sporočilo tudi sin-

Predsednik vlade Carlo Azeglio Ciampi med včerajšnjo tiskovno konferenco (AP)

dikatom. Po njegovem je vlada spoštovala duh in crko junijskega dogovora tudi pri reševanju spora z avtoprevozniki, za konec meseca pa bo pripravila vse tiste ukrepe, ki so potrebni za izvajanje julijskega sporazuma. Kar zadeva boj proti brezposelnosti pa je Ciampi dejal, da se vlada ni opredelila za nova javna dela, saj bi minilo preveč časa od sklepa do uresnitve, pač pa je hotela pospešiti izplacilo že odobrenih naložb,

kvalificirati izdatke, skratka namazati in pognat v hitrejši tek birokratski stroj, ki je eden od razlogov upravne neukinkovitosti. Obenem pa je nakazal vrsto posrednih ukrepov, ki naj bi stimulirali naložbe zasebnikov. Ciampi se je ustavil tu. Zato pa je podtajnik v predsedstvu vlade Antonio Maccanico koncal razmisljanje namesto njega: splošna stavka je neupravičena.

V imenu sindikalni konfederacij je premieru

odgovoril generalni tajnik UIL Piero Larizza. Vlada ni spostovala dogovora, saj so naložbe za boj proti brezposelnosti premajhne in naceta je bila socialna država, breme krize je skratka padlo na ramena odvisnih delavcev in upokojujencev. S sindikati povsem soglasa tajnik DSL Achille Occhetto. V finančnem zakonu ni postavk za boj proti brezposelnosti, zato je splošna stavka ob koncu meseca upravičena in DSL jo podpira.

DANES V PRIMORSKEM DNEVNIKU

Poslanci odobrili reformo imunitete

Poslanska zbornica je včeraj skoraj soglasno odobrila nov zakon o reformi parlamentarne imunitete, po katerem bodo sodne oblasti lahko vodile preiskave na račun članov parlamenta tudi brez pooblastila zbornic. Zakon bo moral še odobriti senat.

stran 3

Tržaško središče danes spet zaprto

Danes in mogoče tudi jutri bo tržaško mestno središče med 7. in 9. uro ter med 16. in 20. spet zaprto za avtomobilski promet. Meritve KZE so namreč pokazale, da je stopnja onesnaženosti zraka spet presegla varnostno mejo.

stran 4

Mestni redar žrtev nesreče pri Proseku

37-letni mestni redar je izgubil življenje v prometni nesreči, ki se je pripetila včeraj popoldne na hitri cesti v bližini Proseka.

stran 4

Pričevanja in dokumenti o gonarskem taborišču

V okvir prireditev ob 50-letnici osvoboditve koncentracijskega taborišča v Gonarsu je sodila tudi predstavitev knjige »Oltre il filo« (Preko žice), ki jo je uredila prof. Nadja Pahor Verri. Publikacija končno prinaša dokumentacijo o taborišču, v katerem je trpelo tudi okrog 5 tisoč slovenskih ljudi.

stran 14

Nogomet: zmaga Italije proti Škotski

V kvalifikacijski tekmi za svetovno nogometno prvenstvo je italijanska reprezentanca včeraj v Rimu premagala Škotsko z rezultatom 3:1. Gole za »azzurre« so dali Donadoni in Casiraghi v prvem polčasu ter Eranio v drugem.

stran 18

TRST / OB PRIHODU VLADNEGA PREDSTAVNIKA BORGHINIJA

Množična manifestacija delavcev Tržaškega Lloyda, GMT in železarne

TRST - Koordinatorja vladnega odbora za krizna območja Gianfranca Borghinija je včeraj pričakalo na glavnem tržaškem trgu več tisoč stavkajočih delavcev in uslužbencev Skedenjske železarne, Tovarne velikih motorjev, Tržaškega Lloyda, pristanišča in nekaterih drugih manjših obratov. Demonstrantje so prej s svojim sprevodom skoraj popolnoma ohromili promet v mestnem središču, njihova delegacija pa je prefekta opozorila na izredno napetost v delavskih vrstah.

Prav krizni položaj v številnih tržaskih obratih in podjetjih pa je bila osrednja tema včerajšnjih srečanj Borghinija z deželnim odborom in s predstavniki sindikatov ter delavcev. Po splošni oceni so bili razgovori dokaj pozitivni, ker so o nekaterih najbolj perečih vprašanjih - npr. o tržaškem pristanišču - bili izoblikovani konkretni posegi. Vsekakor pa sindikati ne nameravajo preklicati splošne stavke. (Foto Krizmancic)

ZAGONETKA Z VSE BOLJ RESNIMI OBRISI

Afera o državnem udaru: vlada suspendirala generala Monticoneja

Mlada Furlanka še dalje obtožuje visoke častnike in tajne službe

VIDEM - Izjave mlade Furlanke Donatelle Di Rose (na sliki AP med včerajšnjo tiskovno konferenco v Vidmu), ki trdi, da so visoki vojaški oficirji neposredno vpleteni v razne krvave atentate in celo v poskus državnega udara, so sprožile pravi potres. Obrambni minister Fabio Fabbri je včeraj suspendiral generala Franca Monticoneja, vodjo enot za hitre posege. Tudi on, ki je bil svojas ljubimec Di Rose, naj bi bil vpleten v prevratniško dejavnost. Govori se, da je v tej aferi na nek način soudeležen tudi sam general Goffredo Canino, načelnik generalstaba italijanske vojske in v teh dneh v središču polemik s Severno ligo. Iz Rima pa teh vesti niso potrdili, a tudi ne demantirali.

V tej zagonetki se je medtem pojavil tudi črni terorist Gianni Nardi. Vsi so mislili, da je umrl sredi sedemdesetih let v pro-

metni nesreči v Spaniji, sodnik Pierluigi Vigna pa je včeraj presenetljivo izjavil, da je Nardi živ in zdrav. Nardi je bil svojas obtožen, da je direktno sodeloval pri izvedbi nekaterih atentatov.

V to zadevo je vpleten tudi polkovnik Aldo Michittu, mož Di Rose, ki naj bi sam sodil v skupino domnevnihi prevratnikov. Vse se je začelo ljubezensko zgodbo med prikupno Furlanko in generalom Monticonejem, ki se je potem nesrečno končala. Di Rosova, sodec po nekaterih novinarskih vesteh naj bi izsiljevala odstavljenega generala in od njega zahtevala kar 700 milijonov lir v zameno za razpoko s polkovnikom Michittujem.

Afera, ki se je rodila kot bolj ali manj nesrečna ljubezenska zgodba, zadobiva, kot vidimo, zelo resne in po svoje zaskrbljujoče obrise. Več na 2. strani

NAVIDEZ NAVADNA LJUBEZENSKA ZGODBA POSTAJA ZAGONETKA

Mlada Furlanka obtožuje: vojaki so pripravljali udar

Minister odstavil generala Monticoneja, črni terorist Nardi je živ

VIDEM - Ali je slo res za poskus državnega udara ali pa smo prica le izsiljevanju razocarane in opeharjene ljubimke? Ce sodimo po poteku včerajšnjih dogajanj je zadeva resnejša, kot bi kazalo na prvi pogled, tudi zato, ker so sodniki zaceli, kot kaže, jemati zelo resno izjave Videmcanke Donatelle Di Rose. Slednja je povedala, da so nekateri generalni in visoki castniki italijanske vojske vpleteni v poskus državnega udara.

34-letna Furlanka je v vso to zagonetno zadevo najprej vpletla generala Franca Monticoneja (včeraj ga je obrambni minister Fabio Fabbri suspendiral s položaja vodje enot za hitre posege italijanske vojske), s katerim naj bi imela tudi ljubezensko razmerje, ter kasneje se skupino dvanajstih oficirjev, proti katerim so rimski vojski sodniki že sprožili preiskovalni postopek. Obtožbe so zelo hude, saj so Monticone in ostali castniki celo osumljeni veleizdaje in poskusa oborožene vstaje. Da je stvar zelo resna dokazuje tudi dejstvo, da je preiskavo o izjavah Di Rosev sprožil tudi florentinski sodnik Pierluigi Vigna, ki že dalj časa preiskuje ozadje nekaterih atentatov, v katere so

Donatella Di Rosa (levo) in odstavljene general Franco Monticone (telefon AP)

vpletene tajne službe in neofasisti.

Di Rosova je na včerajšnjih tiskovnih konferencah na sedzu videmskega dnevnika Messagero Veneto ponovila to, kar je že pred dnevi povedala preiskovalcem in novinarjem. Rekla je, da so visoki castniki vpleteni v skoraj vse atentate, ki so v zadnjih letih pretresli Italijo, vključno z zadnjimi atentati v Rimu in v Milanu. Vojaki in

tajne službe so v bistvu v zadnjih letih vseskozi rovarili proti državi, imeli so v raznih krajih tajna skladišča orožja, za prevratniške nacerte pa so razpolagali tudi z velikimi vsotami denarja.

Njihov sodelavec naj bi bil tudi znani neofasisti Gianni Nardi. Slednjega so oblasti proglasile za mrtvega leta 1976 v prometni nesreči v Spaniji. Včeraj pa je sodnik Francesco Fleury, eden

najozjih sodelavcev sodnika Vigne, presenetljivo dejal, da je Nardi živ in zdrav ter da je obtožen sodelovanja v oboroženih tolpah, ki hočejo zrušiti demokratični red. Nardi je bil pred "smrtjo" že obtožen teh zločinov. Njegovo ime se pojavlja v javnosti vsakih, ko se govori o atentatih in o rovarjenju skrajno desničarskih teroristov. V afero je vsekakor vpleten tudi

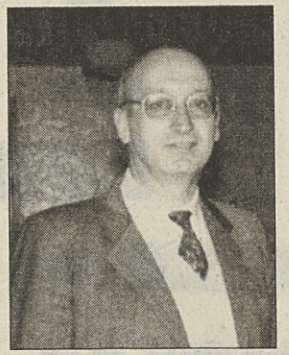
polkovnik Aldo Michittu, mož Di Rosove, ki je tudi on osumljen, da je sodeloval v prevratniški dejavnosti.

Di Rosova je tudi povedala, da so imeli prevratniki skladišče orožja tudi pri Cedadu. To naj bi ji povedal ljubimec, general Monticone ob navzočnosti samega Nardija, ki ga mlada Furlanka osebno pozna in s katerim se je v zadnjih mesecih večkrat srečala. Videmska kvestura je glede Cedada včeraj popoldne demantirala vest, da so tam odkrili orožje, kar pa se ne pomeni, da tega skladišča ni.

Na včerajšnjem srečanju z novinarji na sedzu Messagera Veneta, ki na nek način "sponzorizira" celotno zadevo in iz prve roke objavlja vsa njena pričevanja, je Di Rosova ponovila, da vse njene izjave temeljijo na konkretnih dokazih. Zenska se je v bistvu tudi samooobtožila sodelovanja v te nečiste posle. Zaradi tega je že dobila sodno obvestilo. Za zagovornika je izbrala znane goriškega odvetnika Livia Bernota, branilca Goricanov, ki so bili obtoženi, da so izvedli atentat pri Petovljah, v katerem so leta 1972 umrli trije karabinjerji. Vsi obtoženci so bili kasneje popolnoma oproščeni.

G L O S A

Za manjšine ne more biti enotnega recepta

JOZE PIRJAVEC

Med najbolj spodbudnimi novicami tedna je gotovo tista,

ki prihaja z Dunaja. Na srečanju političnih predstavnikov cele Evrope so končno zastavili vprašanje manjšin kot enega bistvenih problemov celine ter poudarili, da mirnega sožitja v našem prostoru ne bo, dokler ne bodo odpravljena majhna in velika žarišča napetosti, ki nastajajo na nekaterih področjih zaradi njihovega večnacionalnega prebivalstva. Ta zavest je seveda sele prvi korak k oblikovanju evropskega manjšinskega prava, saj je očitno, da na problem različno gledajo v Franciji ali Nemčiji, v Britaniji ali v skandinavskih državah, da o Srednji in Vzhodni Evropi niti ne govorimo. Je pa tudi res, da ne gre za enostavno, temveč zapleteno in mnogoobrazno vprašanje, ki ga pogotujejo številni dejavniki, tako zgodovinskega kot kulturnoekonomskega značaja. Kakor pojma narodnosti ni mogoče definirati samo z enim obrazcem, saj ga pogotujejo vsi bolj jezik, drugi religija, tretji historična vključenost v določeno državno tvorbo, tako manjšinskega vprašanja ni mogoče nategniti na en sam kalup in ga reševati na način, ki bi veljal v vsakem primeru in povsod. Upal bi si trditi, da je pristopov k tej problematiki toliko, kolikor je manjšin v Evropi, saj ima vsaka svoj specifičen jaz, ki je nastal iz dolgoletnega zorenja in pogosto trpljenja. Edini skupni imenovalac bi moral biti zavest, da je vsaka etnična, kulturna ali religiozna drugačnost

vredna pozornosti in zascite, da gre za bistveno človečansko pravico, ki je ni mogoče odpraviti z izgovorom o enakopravnosti državljanov pred zakonom. Demokracija in civilizacijsko zrela družba ne sloni samo na tem (sicer temeljnem) principu, temveč tudi na tistem, ki govori o posebnih oblikah varstva njenih šibkejših in bolj ogroženih sestavnih delov. Gre za problem spoštovanja, ki ga mora biti deležen ne samo posameznik, kot nosilec človečanskih pravic, temveč tudi vsaka večja ali manjša skupnost, ki jo je zgodovina oblikovala v specifičen osebek.

Ta dolgi uvod se mi je zapisal ob reakcijah, ki jih je v meni vzbudil članek prof. Vojina Dimitrijevića, "Manjšine v večnacionalni državi", objavljen sredi septembra v ljubljanskem Razgledniku. Dimitrijević, profesorju mednarodnega prava na univerzi v Beogradu, je treba v prvi vrsti dati priznanje, da se je vprašanja sploh lotil, saj verjetno v današnji nesrečni Srbiji o njem ni ravno zdravo razpravljati. Tej ugotovitvi pa moram takoj dodati, da se z Dimitrijevićem skoraj v ničemer ne strinjam, saj gre do njegovega razmišljanja v nasprotno smer od mojih. Oporekati v nekaj vrsticah razpravi, ki obsega tri časopisne strani, je seveda vse prej kot primerno. Ker mi tako narekuje prostor, naj samo rečem, da se beograjski profesor v svojem razmišljanju o vseh mogočih evropskih manjšinah, o

njihovi usodi v času pred in po propadu komunističnih federacij, se najbolj izogiba prav tisti, s katero je srbski narod najbolj usodno povezan: albanski. Z druge strani pa v svojih zaključnih tezah očitno meri na Albančane, tam kjer govori o zmanjševanju prednosti, če je manjšina privilegirana (kolikokrat smo to tezo slisali v Trstu), ali tam, kjer razpravlja o opciji, ki bi pripadnikom manjšine dajala možnost, da si izberejo državljanstvo "s polno zavestjo glede posledic, ki jih taka izbira prinaša". Bolj jasno povedano: Albanci na Kosovu naj bi izbirali med "jugoslovanskim" in albanskim državljanstvom. V prvem primeru bi se morali zadovoljiti s pravicami zagotovljenimi vsem ostalim "jugoslovanskim" (srbskim in crnogorskim) državljanom; v drugem pa bi postali tuji na lastni zemlji in izpostavljeni nevarnosti, da jih z nje tudi izenejo. Ni kaj, zgovoren program, ki me pa ne skrbi toliko zaradi okolja, v katerem je nastal, temveč zaradi tistega, v katerem je bil poslovenjen. Bojim se, da dolocena ljubljanska inteligenca razmišlja o manjšinskem vprašanju vedno bolj togo in da je v tem smislu razkol med Slovenci v Trstu in Ljubljani vedno večji. Pravzaprav imam včasih občutek, da smo postali balast, ki bi se ga bilo najbolje znebiti. Zakaj ne bi tudi mi "optirali" tako, kot so morali južni Tirolci leta 1939; tisti, ki so za italijansko državljanstvo, naj postanejo Italijani. Tisti, ki niso, naj se presele v Slovenijo, in mirna Bosna!

NOVICE

TERORIZEM / PETINDVAJSET LET SPLETKARJENJA OBVEŠČEVALNIH SLUŽB

Milanski sodnik Salvini potrdil vesti o preiskavi o atentatu na Trgu Fontana

MILAN - »Novice so bile točne, kljub temu pa njihova objava ni bila oportuna, ker bi bila lahko škodovala preiskovalno delo.« Tako je poudaril milanski preiskovalni sodnik Guido Salvini, ki je v zadnjih mesecih osvetlil marsikaj o pokolu v Kmečki banki na Trgu Fontana v Milanu. Sodelovanja pri pokolu je, kot je PD poročal, osumljen 47-letni Martino Siciliano, ki naj bi pripravil tudi bombi za atentata na slovenski soli pri Sv. Ivanu v Trstu leta 1969 in leta 1974. Salvini je dodal, da je do »bega novice« prislo v beneskih sodnih krogih in je odločno zanikal, da bi osebno kaj namignil novinarjem. Milanski sodnik je se pojasnil, da bo s preiskavo nadaljeval do konca leta, ali pa tudi dlje, če mu bodo pristojni organi podaljšali termin, ob tem pa pripomnil, da bo preiskava zajela tudi druge pokole kot eksplozijo na železniški postaji v Bologni in strmoglavljenje letala pri Ustici.

Franco Freda (DSL) na svobodi

MILAN - Odgovornega za nepremičninsko imovino DSL Franca Freda bodo spustili na svobodo. Tako je včeraj sklenilo sodišče svobode, ki je ocenilo, da indicij na njegov račun niso zadostni. Freda je bil aretiran 18. septembra pod obtožbo kršitve zakona o javnem finansiranju strank na osnovi izjav, ki jih je zasliševalcem dal upravitelj družbe Itinera Bruno Binasco v zvezi s kupoprodajo nekega poslojca. Zdaj je sodišče razsodilo, da Binascope izjave niso verodostojne. Pa, pa se ni skilapa o morebitni osvoboditvi Prija Gregantija, bivšega funkcionarja KPI, o čemer bodo odločali verjetno sele v začetku prihodnjega tedna.

Preiskali sedež Delavskih zadrug

RIM - Agenti Finančne straze so včeraj preiskali prostore Vsestranske zveze zadrug v Rimu po nalogu milanskega tožilstva, ki preiskuje odnose med tako imenovanimi »rdedimskimi« zadrugami in KPI oz. DSL. Agenti so menda odnesli dokajšnjo količino dokumentov.

Iz Bologne pa poročajo, da je Finančna straza preiskala tudi bolonjski sedež Konzorcija gradbenih zadrug. Tudi tu so odnesli več dokumentov, medtem ko so voditelji konzorcija povedali, da niso doslej prejeli nobenih sodnih obvestil.

Tajne službe - v čigavi službi?

Od pokola na Trgu Fontana do zadnjih letošnjih atentatov: ali bo resnica kdaj prišla na dan?

VOJIMIR TAVCAR

RIM - Konec prejšnjega tedna je bilo uradno izročeno vojski tajno sardinsko vezbalisče pri Algheru, ki so ga upravljale obveščevalne službe in kjer so se desetletja urili pripadniki tajne protikomunistične organizacije Gladio. Ob tisti priložnosti je obrambni minister Fabio Fabbri napovedal čistko in korenito preoblikovanje obveščevalnih služb. Med odslovljenimi (bilo naj bi jih okoli 300), naj bi bili tudi nekateri agenti, ki so osumljeni sodelovanja z Oboroženo falango, organizacijo, ki si je v zadnjih letih provokatorsko lastila očetovstvo številnih atentatov. Med temi tudi bombnih napadov, ki so spomladni in poleti razdejali Rim, Firence in Milan.

Dan po izjavah obrambnega ministra, so časopisne agencije odtipkale precizacijo predsedstva vlade. Osem skopih vrstic, v katerih so premier Carlo Azeglio Ciampi in njegovi sodelavci izpostavili dejstvo, da je obsežna rotacija povezana tudi s preosnovo obveščevalnih služb in da ima politično odgovornost za reformo predsedstva vlade. Sporocilo je bilo jasno: ne more biti resničnega »čiscenja« obveščevalnih služb, če ima poseg samo »blagoslov« vrhov te strukture; ob tem pa tudi pomemben datek: nobenih utvar: reforma bo korenita in ne samo navidezna ter se ne bo omejila samo na premik ali upokojitev nekaj stotin kompromitiranih obveščevalcev.

Dogodej je emblematicen in razkriva značilnost celotnega povojnega delovanja obveščevalnih služb: poskus samo navidezne preoblike, prepletkanja pročelja, medtem ko bi notranjost palače ostala v bistvu nespremenjena.

In to se je v povojnih letih stalno dogajalo: ob vsakem izbruhu skandala, so bile obveščevalne službe reformirane, spremenile so ime in naslov, dejansko pa je ostalo vse pri starem in službe so nemoteno spletkarile v zakulisju kot pred reformo.

Eden od dokazov je spet v dogodkih teh dni. Skoraj 25 let po

pokolu v Kmečki banki na Trgu Fontana v Milanu je milanski sodnik Guido Salvini le odkril ime človeka, ki naj bi bil pripravil bombo, ki je ubila 16 ljudi, nad 80 pa jih ranila. Morda gre za odločilen korak v razkrivanju ključnega člena v strategiji napetosti in terorja, ki je bila doslej ena od tolikih nepojasnjenih skrivnosti povojne Italije. Osumljenec je 47-letni Martino Siciliano, po rodu iz Benetk in eden od ustanoviteljev neonacistične skupine iz Veneta Ordine nuovo. Možakar že dolgo let živi v Franciji, kjer se je oženil s poslanko skranodesne Nacionalne Fronte Jean-Marie Le Pena. Siciliano je že znan italijanski pravici, saj je bil med drugim osumljen, da je 4. oktobra 1969 postavil bombo na slovensko osnovno solo pri Sv. Ivanu, ki za las ni eksplodirala in povzročila pokola.

Ob tem pa je sodnik s pomočjo nekaterih skesanecv, ki so se baje odločili, da izpraznejo malho, odkril se neko zanimivo okoliščino. V začetku sedemdesetih let je karabinjerski polkovnik, ki je vodil obveščevalno službo v Padovi, poslal nadrejenemu poročilo, s katerim je razkrival ozadje pokola na Trgu Fontana in nakazal krivice prav v neofasistični strukturi Ordine Nuovo Franca Frede in Giovannija Ventura. Porocilo se je »izgubilo« v predalih poveljstva obveščevalne službe. Baje je za to poskrbel general Gianadelio Maletti, isti ki je med drugim »prečistil« magnetofonske pogovore z odgovor-

nimi za poskus državnega udara v začetku sedemdesetih let, ki je znan kot »golpe Borghese« po istoimenskem »črnem princu« Juniu Valeriju Borgheseju. Med imeni, ki naj bi jih bil »izločil« iz travov naj bi bilo tudi ime Licia Gellija, vodje tajne framazonske lože P 2, ki je bil vsaj trideset let vpleten v gospodarsko politične zakulisne intrige povojne Italije. Precisceni travovi tedaj niso pripisovali k odkrivanju resnice. Dosegli pa so svoj cilj, saj je tudi s pomočjo teh travov rimsko sodstvo iztrgalo padovanskemu sodniku Giovanniju Tamburinu preiskavo o »Vetrovnicah«, v okviru katere bi lahko prišel na sled tudi Gladio.

Vzroki za reorganizacijo in spreminjanje imena obveščevalnih služb v Italiji so bili vselej skandali. Do šestdesetih let je bila vojska obveščevalna služba označena s siglo Sifar (Servizio informazioni forze armate), ob njej pa je na ministrstvu za notranje zadeve deloval se Urad za rezervirane zadeve. Potem ko je prišlo na dan, da je pod vod-

stvom generala De Lorenza Sifar zbral na tisoče dosjejev o italijanskih politikih in da je »zarozljal« sabljami, da bi prisilil socialističnega voditelja Pietra Nennija v drugo vlado levega centra, je bil Sifar reformiran in preimenovan v Sid (Servizio informazioni difesa) ter reorganiziran po odsekih: za delovanje na tujem, za protioobveščevalno delo v državi, za zbiranje informacij... Toda izkazalo se je, se v delo obveščevalcev ni dosti spremenilo. General Maletti je bil vpleten v iztirjanje sodnikov, ki so raziskovali pokol v Kmečki banki in Borghesejev spodleteli poskus državnega udara, njegov nadrejeni, sef službe Vito Miceli pa v spletkarjenje Vetrovnic.

Služba je bila spet reformirana: nastali so Sismi (vojaska obveščevalna služba), Sise (civilna obveščevalna služba) in koordinacijsko telo Cesis, ki naj bi usklajevalo in povezovalo delo ostalih dveh.

A tudi v tem primeru politični vrhovi niso imeli srečne roke v izbiri vodstva. Ves vrh, ki je vodil obveščevalno službo za časa ugrabitve predsednika Krčanske demokracije Al-

siano Roberta Calvija. Delna skrivnost je smrt novinarja Mina Peccorellija, nepojasnjene so vse okoliščine ugrabitve in smrti Alda Mora, skrivnost sta se ugrabitve in izpustitve demokrškega deželnega svetovalka Cira Cirilla, za katerega se je na prigovarjanje obveščevalnih služb zavzela neapeljska kamora.

Skandali zadnjega leta, v katere so bile vpletene obveščevalne službe nakazujejo drugi dve plati. Eno predstavlja agent Sisde na Siciliji Bruno Contrada, ki je osumljen, da je posredoval informacije mafiji, drugo pa skupina funkcionarjev iste službe, ki si je »izposodila« sredstva iz rezerviranih skladov službe (zanje ni bil potreben noben obracun) in jih naložila v Republiko Sanmarino.

Politolog Giorgio Galli je v knjigi »Affari di Stato« analiziral vse povojne skandale v Italiji od primera Vilme Montesia leta 1953 do začetka osemdesetih let. V vseh teh primerih (bilo jih je nekaj deset) so bile tako ali drugače vpletene obveščevalne službe ali vsaj del njih. Iz te analize izhaja, da so službe nekajkrat »zarozljale« sabljami, toda državnih udar ni bil nikoli resno v nacrtu. »Rožljanje« je služilo bolj kot opozorilo za usmerjanje dogodkov v željeno smer. Glavna naloga služb je bila zascita tiste ekonomije korupcije, ki je stalnica v italijanskem povojnem življenju in katere razsežnosti je sedaj razkrila preiskava »ciste roke«.

Nezaupljivost premiera Carla Azeglia Ciampija v sposobnost samoreformiranja obveščevalnih služb je zato več kot utemeljena. Ostaja pa vprašanje: ali bo bivšemu guvernerju državne banke res uspelo spremeniti tok obveščevalnih služb, ali pa ga bodo te prehiteli in si poskale nove politične botre, morda celo - ironija usode - med pripadniki tiste Severne lige, ki je z volilno zmago pospešila preiskavo o podkupniški aferi.

Prizorišče atentata v Kmečki banki na Trgu Fontana v Milanu 12. decembra 1969

DOKUMENT V PODPORO RICCARDU ILLYJU

Spremenjena pravila silijo k združevanju

Pogovor s »podpisnikom« Tomažem Simčičem

Tomaž Simčič, profesor na liceju Prešeren, dolgoletni zborovodja, zgodovinar in raziskovalec, ugledni intelektualci iz slovenskega katoliškega kroga, kako to, da ste pristopili k pobudnikom dokumenta ki podpira kandidato Riccardo Illyja za trzasko župana?

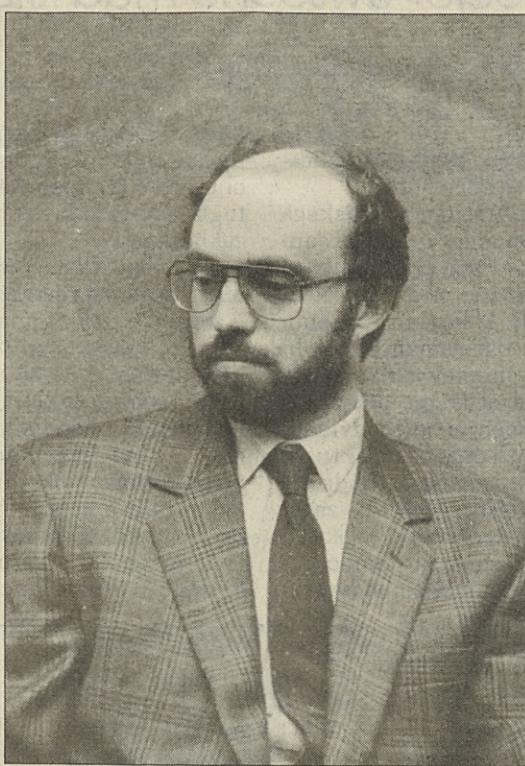
»Vedel sem, da se to pripravlja. Konkretno sem pristopil na pobudo nekaterih italijanskih katolicov in preko prijateljev iz Društva slovenskih izobražencev. Nasi stiki z nekaterimi italijanskimi katoliškimi društvi in ustanovami so zelo dobri, akcija je bila zelo široka, pristopiti k njej ni bilo težko.«

Kaj pomeni podpreti kandidato italijanskega kandidata za človeka, ki je bil pristav samostojnega političnega nastopanja?

»To sem se vedno, a z ozirom na spremenjena volilna pravila, z ozirom na sedanji politični položaj v Trstu in z ozirom na potrebo po združitvi vseh demokratičnih sil proti zapiranju, sem pristopil k dokumentu brez rezerv. Prepričan sem namreč, da je medsebojni dialog zelo varen, istočasno pa sem mnenja, da moramo ostati Slovenci se vedno politični subjekt. To seveda ne izključuje sodelovanja v sedaj zasnovani demokratični koaliciji.

Kakšna je ta koalicija?

»Pomembno je, da je zelo široka, in ni ideološko obarvana; vključuje ljudi različnih pre-

Tomaž Simčič (foto KROMA)

pricanj, ki pa jih združuje skupni cilj.«

Kako bi ocenili dokument?

»Programski dokument ne vsebuje vsega, kar bi bilo morda v tem trenutku potrebno in nujno za nas Slovence. Predstavlja pa zadovoljivo osnovo, izhodišče, na katerega lahko pristajamo. Maksimalizem ni nikoli obrodil velikih sadov; sožitje gre graditi postopoma.«

Ali ste ga gradili, ko ste bili se dirigent slovenskih zborov?

»Z italijanskimi pevskega zbori iz Trsta smo imeli malo stikov. Več izkušenj in sodelovanja pa je bilo na področju

cerkvenih ustanov, na primer v pastoralnem svetu.«

Kakšne so bile te izkušnje?

»Nihajoc. V preteklosti smo dolga desetletja delali vsak zase, v zadnjih dvajsetih letih pa so bili kljub vsemu storjeni pomembni koraki naprej. Pot je zelo težka, včasih se je ustavila ali zavila tudi nazaj. V javnem življenju pa se to sodelovanje doslej ni poznalo. Tokrat je prišlo prvič do konkretnega koraka, do pomembne politične izbi- re.

Na tiskovni konferenci za predstavitev kandidature desničarja Staffierija za župana se je fašist Menia porogljivo vprašal, kako bodo lahko katoliki volili Illyja, ki je protestant. Je vprašanje uместno?

»Absolutno ne! To je gola demagogija. Strankarsko in politično življenje je pač treba ločevati od cerkvenega in verskega. Skupna kandidatura ni namenjena reševanju vprašanj, pri katerih bi se razhajali katoliki, protestanti in ne vem še kdo, pač pa reševanju družbenih, gospodarskih in kulturnih vprašanj mesta.«

Bo glas za Italijana Illyja povzročil težave tradicionalnim volivcem Slovenske skupnosti?

»Ne, ker bo simbol lipove vejice najbrž ostal na volilnici, Illy pa bo skupni županski kandidat. Velikih težav zato ne bi smelo biti.«

Pogovor zapisal M.K.

RIM / SKORAJ SOGLASNO

Poslanci odobrili omejitev imunitete

Reformo mora še odobriti senat - Parlamentarce bodo lahko aretirali brez pooblastila

RIM - Poslanska zbornica se tokrat ni izneverila pričakovanjem. S številom glasov, ki je znatno presežlo potrebno večino, je izglasovala v drugem branju pravila, ki znatno omejujejo parlamentarno imuniteto.

Pravila bodo postala polnomočna, potem ko jih bo sprejel senat.

Po novih pravilih, ki spreminjajo 68. člen ustave, je parlamentarcu zajamčena imuniteta samo pri parlamentarnem delu, ker mu nihče ne more in ne sme soditi zaradi stališč, ki jih zavzema, ali glasov, ki jih izraza. Odpade pa najbolj sporni del dose- danjih pravil, po katerem je sodstvo moralo vselej vpraševati parlament za dovoljenje za sodno preiskavo. Po novem bodo sodniki lahko svobodno vodili preiskavo in sodili parlamentarcu kot vsakemu navadnemu državljanu. Dovoljenje parlamenta bo potrebno le za hisne in osebne preiskave, za telefonsko prisluškovanje in za aretacijo parlamentarca. Tudi ta zapreka odpade, če je bil parlamentarec obsojen z obsodbo, ki je postala polnomočna, ali če ga zasadijo pri kaznivem dejanju, za katerega je predviden obvezni zaporni nalog.

Za nova pravila o imuniteti je glasovalo 525 poslancev, pet jih je bilo proti, eden pa se je vzdržal. S tem je bila znatno presežena dvetretjinska večina (420 glasov), ki je potrebna, da ustavne spremembe začnejo veljati takoj po drugem branju.

Sedaj se bo o tem vprašanju moral izreči senat. Predvideno je, da bo ustavna sprememba na dnevnem redu ob koncu meseca, takoj potem, ko bo senat izglasoval finančni zakon.

Skoraj soglasno sprejete reforme o parlamentarni imuniteti je pomemben dosežek predsednika poslanske zbornice Giorgia Napolitana, ki se je krepko zavzel, da ne bi bilo zaprek. Prejšnji teden je celo pismeno opozoril vse poslance, da je glasovanje o tem vprašanju na dnevnem redu v sredo, obenem pa vse povabil naj bodo prisotni. Tudi zaradi tega je bilo povsem razumljivo zadovoljstvo, ki ga je izrazil predsednik zbornice, ko je uvedel nasledno točko dnevnega reda - obracun in proračun poslanske zbornice. Napolitano je poudaril »popolno legitimnost« parlamenta, ki je bil izvoljen lani spomladi in ki je »dokazal

sposobnost samoreformiranja«. Zato je odločno zavrnil polemike in kampanje, ki prekritično ocenjujejo delo parlamenta in so večkrat zdrknile v nesprejemljiv antiparlamentarizem. S podpredsednikom Silvanom Labriolo je soglasal, da se je treba lotiti in rešiti problem, da parlament včasih ni poklican, da odloča o pomembnih vprašanjih. »Parlament potrebuje mir in zaupanje vase, vendar to zaupanje si lahko damo le sami, s trdim in kvalificiranim delom, z vsakodnevnim opravljanjem nalog, ne da bi se stalno spraševali, koliko dni, tednov ali mesecev nas ločuje od konca te mandatne dobe.«

Parlamentarna pot novih pravil o imuniteti, ki bodo začela veljati, če jih bo tudi senat odobril z dvetretjinsko večino, je bila se posebej zahtevna. Potem ko je zbornica ustavna komisija poenotila v skupen predlog besedila zakonov, ki so jih predložile malone vse stranke, se je začel med domoma pravi ping-pong, saj je bil predlog kar šestkrat popravljen, preden sta ga zbornica in senat pred trema mesecema odobrila v prvem branju.

NOVICE

SKP o obisku sen. Agnellijs pri krajinskih Srbih

TRST - Deželni svetovalec Stranke komunistične prenovne Fausto Monfalcon polemizira s trzaskim senatorjem Arduinom Agnelliem v zvezi z njegovim obiskom v Krajini in Kinu. Ocitá mu, da je bil njegov obisk brezpredmeten; udeležil se je namreč »dodaja Monfalcon- seje srbskega parlamenta, ki "de facto" deluje na tistem področju, in pozitivno ocenil njegovo delovanje. Po Monfalconovih besedah naj bi senator Agnelli tudi namignil na možnost svojega posredovanja v mednarodnih krogih. Svetovalec Monfalcon zato sprasuje predsednika Dezele, ali se strinja z Agnellijevimi stališči. Svetovalec SKP v vprašanju tudi ironično ugotavlja, da ima vsaka država le enega zunanjega ministra in sprasuje predsednika Dezele, če se mu ne zdi, da so taka "turistična" potovanja tudi nevarna za usodo italijanskega prebivalstva, ki živi v Sloveniji in predvsem na Hraskem.

DSL bo ponovno predstavila zakonski osnutek o kmetijstvu

VIDEM - Na srečanju na sedežu videmske DSL, ki mu je predsedoval Gianni Mian in katerega se je udeležil tudi deželni svetovalec Renzo Travanut, predsednik druge deželne svetovalske komisije, so se odločili, da bo DSL predložila zakonski osnutek o preureditvi kmetijskega sektorja, ki ga je stranka sicer že predstavila ob izteku prejšnje zakonodajne dobe. Bivši deželni svetovalec Demokracije stranke levice Ivan Bratina (prvi podpisnik osnutka) je izjavil, da ne gre za pravi "okvirni zakon", ampak le za konkretni poskus, da bi se dokončno uredila dezelna zakonodaja za poseganje v tem važnem sektorju, ki ga je doslej urejalo kakih tisoč normativov. Zaradi številnih problemov, ki pretresajo kmetijski sektor je bila zato DSL mnenja, da je treba čimprej korenito preurediti celotni sektor tudi zaradi stroge povezanosti z drugimi sektorji, kot so okolje, zdravstvo in gospodarstvo.

Deželni svetovalci Zelenih za dokončno odpoved industrijski coni na Krasu

TRST - Deželni svetovalci Zelenih Ghersina, Mio- ni in Puiatti so vložili interpelacijo, s katero pozivajo dezelno vladu, da bi posegla pri osrednjih rimskih oblasteh, ki bi se morale po njihovih zahtevah dokončno odpovedati industrijski coni na Krasu, ki jo predvidevajo Osimski sporazumi. Svetovalci Zelenih v interpelaciji ugotavljajo, da so že nekaj mesecev v teku pogajanja med italijansko in slovensko vladu o ponovni proučitvi osimskih sporazumov.

Deželne pokrajine zahtevajo spremembe o decentralizaciji

TRST - Pokrajinske uprave iz nase dezele so včeraj preko svojega predsednika Sergia Chiarotta posegle pri predsedstvu dezelnega sveta, ki naj bi moral po njihovem mnenju upoštevati možnost o reviziji dezelnega zakona o decentralizaciji. Predsednik videmske pokrajinske uprave Venier je zahteval, da bi se z dezelno upravo vzpostavili drugačni odnosi, ker so dosedanja, po njegovem mnenju, neucinkoviti.

Rop v Licati: dva roparja mrtva agent pa ranjen

LICATA (AGRIGENTO) - Dva roparja sta bila ubita, policijski agent, 31-letni Cellura pa je bil težko ranjen v streljanju, do katerega je prišlo okrog 13.30 v Licati med ropom v poštnem uradu. Lazje je bil ranjen tudi drugi policijski agent. Agenti javne varnosti so identificirali le enega od dveh roparjev: slo je 27-letnega Luigija Castellano iz kraja Palma di Montechiaro, ki je imel ze večkratno opravo s sodnimi oblastmi. Castellano, kot sicer tudi drugi ropar, naj bi ne bila iz Licate. Ugotovili so, da se je pet roparjev pripeljal v Licato na alfa Romeu 164 in na fiatovi regati. Iz poštnega urada so vsekakor odnesli 80 milijonov lir.

Utonil v naraslem jezeru Maggiore

ARONA (NOVARA) - V vodah jezera Maggiore v občini Lesa (Novara) so včeraj odkrili truplo Giovannija Lenarduzzija, 52-letnega upokojenca in invalida iz Lese. Moski je odšel z doma včeraj zjutraj okrog 7. ure; po vsej verjetnosti je želel sam preveriti "stanje" jezera po velih nalih in poplavih. Na mokrih tleh je zdrsnil, padel v vodo in utonil. Preiskovalci so vsekakor odredili obdukcijo, ki jo bodo izvršili danes.

MILAN / KAM NAJ SE SELIJO OBISKOVALCI CENTRA?

Center Leoncavallo: polemike in protesti

Predlog župana Formentinija o selitvi v park Trotter je neizvedljiv, ker ponujeni paviljoni niso vseljivi

Karabinjerji zadržujejo starše, ki protestirajo zaradi nameravane selitve družbenega centra »Leoncavallo« v park Trotter, kamor njihovi otroci zahajajo v solo (telefoto AP)

MILAN - Za obiskovalce družbenega centra Leoncavallo v Milanu bo treba poiskati novo rešitev, kajti ona, ki jo je predlagal ligaski župan Formentini, ni izvedljiva. Kot je znano, je župan dal na razpolago tri paviljone v občinskem parku Trotter, ta rešitev pa ni ugajala obiskovalcem Leoncavallo, še manj pa staršem otrok, ki zahajajo v solo prav ob omenjenem parku. Potem ko so se včeraj ves dan vrstili protesti enih in drugih, se je proti večeru izkazalo, da paviljonu Tretterja niso vseljivi, in zato ta rešitev ni možna. To je tudi sprožilo ostro polemiko med milanskim prefektom Rossanom in županom, ki ga je prvi obtožil, da mu je predlagal nemogočo rešitev in ga sploh ni obvestil, v kakšnem stanju so omenjeni paviljoni. Zdaj bo vsekakor, kot rečeno, treba poiskati novo rešitev.

STRASBOURG / PODELITEV JE POTEKALA V EVROPSKEM PARLAMENTU

Pomembno priznanje Evrope občinski upravi v Špetru

Diploma zaradi uveljavljanja evropske integracije

SPETER - Občinska uprava iz Špetra je bila pred dnevi v Strasbourg- u delezna pomembnega priznanja, Evropske diplome zaradi dejavnosti na področju uveljavljanja evropske integracije, za vrednotenje krajevnih značilnosti in za odpravljanje nacionalne nestrpnosti.

Podelitev priznanj, ki so jih izročili 42 evropskim občinskim upravam (med temi šestim italijanskim), je potekala v Evropskem parlamentu ob prisotnosti predsednika komisije za krajevne uprave Sveta Evrope.

Špetersko občino sta v Strasbourg zastopala župan Firminio Marinig in odbornik Lucio Vogrig. (R.P.)

Zastopnika Občine Špeter med slovesno podelitvijo diplome v Strasbourg

PISMO UREDNIŠTVU

Ko bi bomba takrat počila...

Ko bi pekleni stroj na oknu slovenske sole pri Sv. Ivanu eksplodiral tistega 4. oktobra 1969, bi zgodovina Italije v zadnjih dvajsetih letih sla drugačno pot.

Bomba bi povzročila pokol slovenskih malčkov, ki so tedaj obiskovali otroški vrt. V Trstu bi prišlo do nemirov. Slovenci in levica bi protestirali, tudi nasilno.

Tajne službe in »Gladio« so bile na to pripravljene, saj so pomlad pred tem imele vojaške vaje »Delfino«, v katerih so vezbale, kako zatirati upor »slavokomunistov«, ki bi v usodnih trenutkih poklicali na pomoč jugoslovansko vojsko...

Bomba pri Sv. Ivanu bi v nacrtih skrivnostnih režiserjev strategije napetosti postala detonator novih bomb, novih pokolov.

Par mesecev pozneje je počilo na trgu Fontana v Milanu: 16 mrtvih. Krivdo so

vrgli na anarhiste, a jim ni uspelo. Kdo ve, ali nismo bili Slovenci prvi na spisku gresnih kozlov.

Konec koncev ni v tem nič novega. Prvo polovico šestdesetih let so pokale bombe na južnem Tirolskem. Sedaj prihaja na dan, da so jih postavljali agenti italijanske državne varnosti, da bi potisnili ob zid nemško manjšino.

Poskus vplesti Slovence v strategijo napetosti bi dal prevratniškim nacrtom sirše obeležje in drugačen odmev v javnosti. Pomislimo samo na istrsko-dalmatinsko diasporo ali na trzasko desnico. Vsi bi v igro vpletali Jugoslavijo in preko slovenske manjšine tudi KPI, ki je bila med Slovenci najmočnejša organizirana sila.

Naj se nam torej taka strategija ne zdi prezahtevna ali perverzna. Cilji terorizma so vedno zrcalno nasprotje prvega vtisa. Cilj bombe pri sv. Ivanu torej niso bili slovenski malčki, pač pa predvsem reakcija Slovencev, njihov vstop v strategijo napetosti. In kdove, ali bi se potem ne našli Slovenci tudi v vrstah rdečih

brigad?

Ali se kdo se spominja, kako so beneski prijatelji Martina Siciliana vodili po Trstu domnevnega baskovskega terorista in ga poveljevali pred našo neuko mladino? Naivna farsa nezrelih skrajnecev ali prefinjen račun ljudi, ki so pozneje v Petovljah spet upali, da bo »slovenska sled« v terorizmu bruhnila na površje.

Tudi poskus državnega udara »Vetrovnič« se prične s proglasom istrskim in dalmatinskim beguncem v trenutku napetosti zaradi spora okoli »cone B«. Junio Valerio Borghese pa poskusi svoj »golpec« v Rimu prav na dan, ko bi moral pripotovati v Italijo marsal Tito.

Tehnično vzeto ni dvoma, da je bomba na oknu slovenske sole manjkajoci vezni člen, ki benesko neonacistično skupino (s podporo državne varnosti) povezuje z milanskim pokolom.

Najprej je skupina poleti 1969 postavila bombe na vlakih. Sestavljene so bile iz lepenkastih skatel, razstreliva in budilke »Rhulac«. Eksplozije niso imele zadostne

rušilne moči. Zato lepenkaste skatle zamenjajo s kovinskim zabojskom, kakršne rabijo v blagajnah. Tako najdejo na oknu slovenske sole jeseni istega leta. Vendar je tedaj odpovedala budilka. Teroristi začno iskati »timerja«, ki se decembra, v Milanu, dobro obnesejo prav v Kmečki banki.

Ko sem pisal o teh in drugih okolici- nah, sem bil v Trstu precej osamljen. Mnogi so mislili, da fantaziram. Tudi sam nisem vedel, ali so moje domneve pravilne, dokler nisem dobil potrdila v groznih fasistov po mestnih zidovih. Oni so mi pravzaprav dali potrdilo, ki sem ga pogrešal.

V Trstu so vsi, policija, sodstvo, tisk, zamolcevali vse. Nihče ni smel vedeti, da smo mesto, kjer »Gladio« vezba svoje oborožene ljudi in kjer državna varnost svetuje, kakšne provokacije so potrebne proti Slovincem.

Provokacije, ki jih ne bom opisoval, saj so znane vsakemu našemu človeku. Doživlja jih dan za dnem, leto za letom. Stojan Špetić

Primorski dnevnik

Lastnik: ZIT d.d. Založništvo trzaskega tiska - Trst
Izdajatelj: DZP - P.R.A.E. d.d. - Družba za založniške pobude
Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-779699 - fax 040-773715

Fotostavek: ZIT, Trst
Tisk: VITA, Videm

Odgovorni urednik: BOJAN BREZIGAR

Redakcija: Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24, maja 1, tel. 0481-533382, fax 0481-532958

Dopisništva: Cedud, Ul. Ristori 28, tel. 0432-731190, fax 0432-730462
Ljubljana, NTA, Slovenska 54, tel. 061-1313121, fax 061-322468

Celovec, Wulfengasse 10/H, tel. 0463-318510, fax 0463-318506

Prodajno naročniška služba
Italija: Trst, Ul. Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24, maja 1, tel. 0481-533723 fax 0481-532958

Ekonomski propagand: Trst in Gorica: Publist
tel. 040-7796611, fax 040-768697

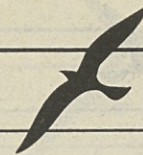
Italija: podružnice SPI
Slovenija: Studio Vista - Ljubljana
tel. 061-153244 int. 38, fax 061-224943

Cene oglasov
Italija: 1 oglasni modol (širina 1 stolpec, višina 42 mm) 80.000 LIT.
financi in legatit 120.000 LIT. ob praznični povseki 20%; mali oglasi 850 LIT beseda; osmrtnice, zahvale in sožalja po formatu, IVA 13%

Cena: 1.300 LIT - 45 SIT
Naročnina za Italijo: letna 315.000 LIT
za Slovenijo: mesečna 1.300 SIT, plačljiva preko DISTRIEST,
Partizanska 75, Sezana, tel. 067-73373

Registriran na sodišču v Trstu št. 14 z dne 6. 12. 1948
Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

KRIZA / STAVKA KOVINARJEV IN PRISTANIŠKIH DELAVCEV

Več tisoč demonstrantov paraliziralo mestni center

Sindikalni voditelji opozarjajo na veliko napetost med delavci

Koordinatorja vladnega odbora za krizna območja Gianfranca Borghinija je včeraj dopoldne pričakalo v Trstu več tisoč demonstrantov na glavnem mestnem trgu. Šlo je za delavce vseh večjih tržaskih industrij, pristanišča in pomorskega sektorja, ki preživljajo izredno hude trenutke. Stavko so oklicali področni sindikati CGIL, CISL in UIL. Kovinarji so stavkali 8 ur, pristaniški in pomorski delavci pa ves dan. Pod vprašajem je kakih 2 tisoč delovnih mest, a z njimi sploh gospodarska bodocnost Trsta.

Demonstranti so prišli v mestno središče iz treh smeri. Delavci ladjedelnice sv. Marka so se zbrali takoj po 8. uri v svojem obratu ter v sprevo krenili proti Elizajskim poljanam, kjer so se jim pridružili pristaniški delavci, kmalu nato pa se uslužbenci Trzaskega Lloydja. Vsi skupaj so se nato napotili proti železniški postaji. Drugo zbirališče je bilo na Senenem trgu. Tu so se okrog 9. ure zbrali delavci Tovarne velikih motorjev iz Boljunca in Telette ter se v sprevo tudi napotili proti železniški postaji. Na Trgu Garibaldi so jim pridružili delavci skedenjske železarnice, ki so se bili zbrali v Valmauri.

Delavci skedenjske železarnice demonstrirajo na Trgu Unità (f. Križmančič/KROMA)

Mimohod demonstrantov je seveda povsod ustvarjal težave avtomobilskemu prometu, do prave paralize glavnih prometnic v središču mesta pa je prišlo, ko so se vsi demonstranti zgnili okrog 10.30 pred železnisko postajo in nato nadaljevali pot v sprevo do trga Unità.

Nosili so transparente, na svojo prisotnost pa so opozarjali tudi s skandiranjem gesel, bobnanjem in z drugim hrupom. Po oceni sindikatov je po nabrežju korakalo kakih 4 tisoč ljudi. Mogoče jih je bilo kaj manj, a demonstracija je vsekakor izpadla učinkovita.

Pisana in hrupna množica je na glavnem mestnem trgu demonstrirala pred prefekturo in pred palaco deželne odbora, ki je do nedavnega, kot znano, bila sedež Trzaskega Lloydja. Demonstranti so poudarjali, da od deželne in državne uprave ne bodo mogli zagotoviti za javni red in varnost,« so dejali.

htevajo, da Trstu zagotovijo gospodarsko bodocnost. »Nocemo prazne solidarnosti, hočemo sodelovati,« so vzklkali.

Delegacijo demonstrantov s pokrajinskimi voditelji sindikatov CGIL, CISL in UIL na celu je nekaj pred poldne sprejel tržaski prefekt Luciano Cannarozzo. Delegacija je prefekta opozorila na izredno resnost položaja. Dejala je, da se stavkajoči delavci in uslužbenci tokrat ne bodo zadovoljili s praznimi obljubami in z nadaljnjimi zavlačevanji. »Borghini mora skupno z deželnimi upravitelji konkretno pokazati, da namerava kaj resiti,« so dejali.

Delegacija je prefekta tudi opozorila, da med prizadetimi delavci in uslužbenci vlada velika napetost. »Ce se ne bo nič premaknilo z mrtve točke, prihodnjic ne bomo mogli garantirati za javni red in varnost,« so dejali.

Omenimo naj, da je včeraj na Trzaskem stavkalo tudi 340 delavcev tekstilne tovarne SITIP pri Orehu v miljski občini. Roke so prekrizali, da bi protestirali proti zamudam pri izplačilu plac. Tudi to je znak, ki opozarja, kako zelo je gospodarska kriza na Trzaskem razširjena in huda.

»Task force« italijanske vlade za zaposlovanje je vključil Trst oziroma »julijsko območje« (poleg Trsta obsega se Trzič) med krizna področja, isti status so »juljskemu območju« prisodili v zvezi s programom Objektiv 2 Evropske skupnosti, začeli bodo reševati trenutni krizni položaj v tržaskem pristanišču, podpiralo se bo teznjo, da bi privatizirali tržasko pomorsko podjetje Lloyd triestino, Skedenjska železarna ostaja v okviru vsedravnega livarskega programa, položaj tržaskih obratov, ki sodijo v okvir podjetij z državno soudeležbo ostaja nedorečen. To je v skopih obrisih obracun razgovorov, ki jih je Gianfranco Borghini, odgovoren za »krizni stab« italijanske vlade glede zaposlovanja, imel včeraj v Trstu. Ob zaključku srečanj so na ločenih tiskovnih konferencah svojo oceno podali Borghini in predstavnik deželne uprave ter sindikati. Ocena je bila v glavnem pozitivna, pohvalno so se tako predstavniki deželne uprave kot sindikatov izrazili o Borghinijevem pristopu do reševanja številnih perečih problemov, vendar pa rezultati niso taki, da bi narekovali - je poudarila deželna tajnica sindikata UIL

TRST / OB ZAKLJUČKU BORGHINIJEVEGA OBISKA

Ob splošni pozitivni oceni tudi pomisleki

»Julijsko območje« uvrščeno med krizna področja

BREDA PAHOR

Adele Pino - preklic splošne stavke, že oklicane za 28. oktober.

Uvrstitev »juljskega območja« med italijanska krizna področja (v to skupino sodijo se Neapelj, Marghera in Genova) daje možnost, da bi Borghinijev »krizni stab« reševal krizne položaje s posegi, ki so predvideni za to novo strukturo. Istocasno pa bo vlada - je naglasil Borghini - zagovarjala, da bi ES v okviru programa za pomoč področjem, ki so podvrženi

hudi deindustrijalizaciji, upoštevala tudi »juljsko območje« (vendar glede tega postopek se ni zaključil).

Se najbolj konkretni so bili rezultati razgovorov v zvezi s tržaskim pristaniščem, čeprav sindikati pripominjajo, da se našaajo skoraj izključno na sedanjo krizno situacijo. V prvi fazi bodo s predčasnimi upokojitvami in tudi z dopolnilno blagajno znižali zaposlitveno raven - skupno naj bi bilo 500 delavcev

Gianfranco Borghini (levo) z deželnima odbornikoma Sedranom in Polidorijem (foto KROMA)

viska, nato pa bodo reorganizirali delo, da bi tržasko pristanišče spet postalo konkurenčno v mednarodnem okviru. Poudarjeno pa je bilo, da vlada uvrsta tržasko pristanišče na najvišje mesto skupaj z genovskim. Glede pristaniške politike je zanimiva se hipoteza, da bi razvili projekt pristanišča severnega Jadrana, ki bi se nanasala na Trst, Koper in Reko.

Pomorska družba Lloyd triestino bo presla v zasebne roke: takšna je splošna orientacija, pa čeprav - so poudarili predstavniki FJK - za držanje družbe Finmare ni povsem jasno. Dežela bi namreč zelela prevzeti vlogo »prodajalca«, ko to za vse ne bi bilo sprejemljivo, pa bi zahtevala funkcijo »nadzornika«. Vsekakor je nekaj resnih interesentov za prevzem tržaske družbe.

V zvezi s položajem Skedenjske železarnice ni bilo bistvenih novosti z ozirom na izid prejšnjih razgovorov, ki so potekali v Rimu. Najbolj očitna pa so razhajanja glede usode industrijskih obratov, ki sodijo v okvir podjetij z državno soudeležbo: Borghini je predlagal, da bi družba IRI sodelovala pri izoblikovanju nadaljnjih usode obratov, medtem ko bi sindikati prej želeli imeti okvirno sliko področja.

NOVICE

SOLSTVO / SREČANJE STARŠEV V NABREŽINI

Mestno središče danes zaprto

Danes in mogoče tudi jutri bo tržasko mestno središče spet zaprto za avtomobilski promet. Meritve KZE so namreč pokazale, da je stopnja onesnaženosti zraka v teh dneh spet preseгла varnostno mejo. In tako je tržaski občinski komisar Larosa odredil, da bo danes med 7. in 9. uro ter med 16. in 20. uro prepovedan vstop v mestno središče vozilom, ki nimajo katalizatorja. Če se stopnja onesnaženosti zraka ne bo izboljšala v zadostni meri, bodo zaprtje ponovili tudi jutri. Trzaska občinska uprava ob tem sporoča, da v sodelovanju s pristojnimi organi KZE razmislija o možnosti, da bi uvedli nove vrste ukrepov proti onesnaževanju zraka. V bistvu se govori o možnosti, da bi uvedli sistem izmeničnih evidenčnih tabel, kakršnega že uporabljajo v drugih mestih. Ukrep naj bi zajel celotno tržasko občino, njegova prednost pa naj bi bila v tem, da bi onesnaženost zraka omejeval preventivno in ne a posteriori, kot velja za sedanji sistem zapiranja trzaskega središča.

Avtobusnih vozovnic ne gre podražiti

Povisek avtobusnih vozovnic za leto 1994 je treba omejiti; znašal naj bi 3, 5 odstotka v primerjavi s sedanjimi cenami, kar sicer odgovarja programirani stopnji inflacije. Istocasno pa mora deželni odbor zaceti preureditev služb in revizijo kriterijev financiranja. To so tri osnovne zahteve, ki so jih deželna tajništva CGIL, CISL, UIL naslovila na predsednika deželne vlade ter na odbornika za finance in za prevoze.

Kolesarjenje v dobrodelne namene

Združenje "Ciclo Club Trieste" sporoča, da bo srečanje kolesarjev "Pedalare per aiutare", ki bi moralo biti na sporedu 26. septembra, a so ga zaradi slabih vremenskih razmer odložili, v nedeljo 17. t.m. Zbor kolesarjev bo na Proseški ulici v visini križišča za Briscke, ob 9. uri, start pa uro pozneje. Organizatorji obenem sporočajo, da bo v primeru slabega vremena srečanje letos odpadlo.

Sporočilo Trzasko pokrajine

Trzaska pokrajina sporoča, da so v njenih uradih na Trgu Vittorio Veneto 4 in v Ul. San Anastasio 3 na razpolago okrožnici, ki obrazložujeta nekatere deželne zakone: gre za zakon 13/66, ki predvideva podpore za poklicno izobraževanje ter za so-le bolničarjev in zdravstvenih asistentov; nadalje obrazlojuje zakon št. 59/88, ki govori o deželnih podporah glasbenim solam in institutom. Prošnje za podpore bo treba vložiti do 31. t.m. Za podrobnejša pojasnila se interesenti lahko obrnejo na deželni urad v Ul. S. Anastasio 3, v tretjem nadstropju, vsak dan, od 9. do 13.40.

Kljub »svečanim obljubam« je šempolajski vrtec še zaprt

Mesec dni po zaprtju poslopja se popravila še niso začela

V brk vsem zagotovilom in obljubam ostaja otroški vrtec v Sempolaju še dalje zaprt. Ze 27. septembra je devinsko-nabrežinska občina pripravila odlok za zacetek popravil na električni napeljavi (strošek 7 milijonov lir) in za zamenjavo kurilne peči (15 milijonov lir); podjetje, ki bi moralo opraviti popravila, je bilo tudi pripravljen, do včeraj pa se dela še niso začela. Edino, kar so doslej v vrtcu postorili, je bilo prepleškanje slacilnice solskega osebja. Vsa zaveda je imela pred dnevi tudi svoj »grenki« komični utrinek, ko je izredna komisarka Mattia Neri izvedela, da je vrtec še vedno zaprt. Prepričana je bila namreč, da je v

njem že stekel pouk! Te in podobne razorožujoče »cvetke« je bilo slišati na torkovem srečanju staršev slovenskih in italijanskih otrok v dvorani SKD Igo Gruden. Po enomesečnem brezuspešnem boju za odprtje šempolajskega vrtca in sole so slovenski stari milo rečeno razočarani: nad sedanjim upravljanjem občine, ki »blesti« po neorganiziranosti in zbeganosti, pa tudi nad brezbriznostjo slovenskih političnih predstavnikov, kot so zapisali v svojem pozivu javnosti.

V torek so spet zalostno ugotavljali, da sploh ne obstaja odlok o zaprtju šempolajskih sole in vrtca, da popravila ali zamenjave kurilnih peči

v obeh poslopih niso omenjena v nobenem dokumentu, najbolj pa jih je prizadelo dejstvo, da so v drugih solskih poslopih v enem tednu opravili vsa potrebna dela, v šempolajskem vrtcu, ki ni v hujšem stanju kot druga poslopja, pa se po enomesečnem čakalju ni nič spremenilo. Govor je bil tudi o prisilni premetitvi šempolajskih sole v sesljski center Strekelj, s čemer je bilo onemogočeno vse kulturno delovanje centra.

Na sestanku so spregovorili tudi stari italijanski otrok, ki so opozorili na nevzdržno prostorsko stisko v italijanski soli v Devinu, kamor so premestili italijansko solo iz Sesljana,

omenilipa so tudi tezaev italijanskega vrta iz Naselja sv. Maura. Poslopje so zaprli, ker je občina brez dovoljenja opravila v poslopiu nekatere gradbene spremembe.

Posegel je tudi član Odbora za solstvo pri SKGZ Pavel Stranj, ki je opozoril predvsem na dve sporni točki: na način, kako je hotela izredna komisarka izvesti nacrt o racionalizaciji solske mreže v občini, in na zamudo, s katero so se začela preurejevalna dela v solskih poslopih: tehnični urad občine je predstavil svoje tehnično poročilo o stanju solskih poslopij 2. avgusta letos, komisarka pa je zahtevala poseg KZE se-le 27. avgusta, to je tri tedne kasneje. (M.K.)

O UPRAVLJANJU JUSARSKE IMOVINE

Sodišče mora priziv Opencev poglobiti

Kaže, da mu posveča posebno pozornost

Vprašanje v zvezi s prizivom openskega jurskega odbora je zelo zapleteno, potrebno ga je poglobiti, zato bo razprava že januarja. Tako je na včerajšnji obravnavi povedal predsednik sodišča Pellingra (stranski sodnik je bil Di Sciascio, poročevalce Cardoni), ki je se pri-pomnil, da so sicer zavrnili zahtevo po suspenziji odloka, s katerim je pokrajinski nadzorni odbor 26. maja letos razveljavil sklep openskih jutarjev, da dajo v najem neko zemljišče.

Bistvo včerajšnje obravnave, na kateri je jursarje zastopal odv. Mocniki, pa je izjemno kratek rok, ki ga je deželno upravno sodišče določilo za meritorno obravnavo, kateri sledi razsodba: to je zgovoren dokaz, da se sodisce zaveda pomembnosti vprašanja (običajno je na obravnavo treba čakati dolga leta).

Kako je do pravde pravzaprav prišlo? Openski jursarski odbor je 13. aprila letos sklenil, da bo nekemu zasebniku za stiri leta dal v najem 280 kvadratnih metrov površine blizu železniške postaje, na kraju, ki mu pravijo »Stajboce«. Pokrajinski nadzorni organ je sklep raz-

veljavil: vztrajal je, da je zemljišče last Občine (v tem primeru trzaska) in da samo Občina lahko sklepa pogodbe, jursarski odbor pa ima samo posvetovalno pristojnost, ker pac »nima pravne osebnosti«, podobno kot je nimajo posamezni zaselki.

Predsednik openskega jurskega odbora Pavel Milic je ze 2. julija vložil priziv, v katerem je poudarjeno, da je na omenjeno zemljišče »vknjižena« la Comunità di Optschina« in ne Občina Trst: v prejšnjem stoletju, in sicer leta 1834, so se namreč stiri openski predstavniki obrnili do zemljiško-knjižnega sodnika v Trstu, ki je opensko vasko skupnost vpisal v zemljiško knjigo kot lastnika zemljišča, ki so torej skupna in nedeljiva last Opencev. Za upravljanje lastnine pa je zadolžen odbor, ki so ga Openci izvolili na podlagi zakona 278 iz leta 1957, v katerem ni omejitve pri tem upravljanju. Obenem zavračajo stališče, da jursarski odbori nimajo »juridicne osebnosti«, ker so pač izvoljeni na osnovi podobne zakonodaje kot občinski sveti.

POLITIKA / SPOR MED TRŽAŠKIMI DEMOKRISTJANI

Anselmijeva že osvojila prvo »rundo«

Sredinske struje niso sledile desničarskim komponentam, ki podpirajo Staffierja

Nasprotniki Tine Anselmijeve, ki so izbrali objem s fasisti in ki so se opredelili za kandidaturu Giulia Staffierja, so izgubili po poti pristase političnega krožka Ruffilli. Gre za vplivno sredinsko strujo nekdanjega nabrežinskaga župana Daria Locchija in predsednika Zveze trgovcev Adalberta Donaggia, ki je odločila, da ostane v KD, čeprav se ne strinja z usmeritvijo izredne komisarke. Ta skupina se ne bo angazirala v podporo županskemu kandidatu Illyju, ne bo pa niti podpirala desničarske koalicije.

Locchi, Donaggio in somisljeniki (z njimi je baje tudi deželni svetovalec Carmelo Calandrucio) so torej izrazito prevladnost bodo pocakali na razvoj dogajanj.

Pot, ki so jo izbrale desničarske struje, je za njih očitno preveč tvegana, saj dobro vedo, da bi odhod iz KD pomenil zanje politično smrt.

Anselmijeva je medtem tudi uradno razglasila, da so se vsi ti-tisti, ki so se opredelili za sodelovanje z MSI in LpT, sami izključili iz stranke. Za komisarko je afera končana. Staffierjevi pristasi pa se dalje vztrajajo na svojem. Njihov vodja Giovanni Fusco je včeraj zaprosil za nujen sestanek s tajnikom Minom Martinazzolijem. V pismu kontestira izključitev iz stranke, spet očita Anselmijevi, da se druži z Demokratično stranko levice in ce je kdo v nasprotju z uradno linijo KD je to prav Anselmijeva. Vce-

rajsnje stališče krožka Ruffilli pa bo nedvomno osibilo njegovo stališče, tudi zato, ker uživa Anselmijeva popolno zaupanje Martinazzolija, v nasprotjem primeru bi v Trst poslal nekoga drugega in gotovo ne bivše predsednika parlamentarne komisije o loži P2.

Fusco in kolegi vsekakor se vedno upajo, da jim bo kdo iz Rima vendarle priskočil na pomoč. Če ne bo to Martinazzoli, pravijo, bodo morda njegovi notranji nasprotniki. Iz Rima pa se do danes še ni nihče oglašil. Očitno imajo tam druge, važnejše opravke (in politične težave), najbrž pa se nikomur ne splaca javno zagovarjati ljudi, ki se v Trstu družijo s skrajno desnico.

VČERAJ POPOLDNE PRI PROSEKU

Smrt mestnega redarja

Žitev Roberto Tommasi je bil star komaj 37 let - Nejasni vzroki

V bližini Proseka se je včeraj nekaj po 16. uri smrtno ponesrečil mestni redar Roberto Tommasi. Dinamika nesreče je še nejasna. Pokojni Tommasi, ki je bil star komaj 37 let, se je s službenim motorjem peljal po novi hitri cesti, ko je iz se nepojasnjenih razlogov izgubil nadzorstvo nad motorjem in trčil v cestno ograjo, pri čemer je zadobil tako hude poškodbe, da je kmalu potem umrl. Na kraj nesreče je kmalu zatem prisel rešilec Rdečega križa, katerega osebje pa ni moglo zal več pomagati nesrečnemu redarju.

Vzroke nesreče raziskujejo nabrežinski karabinjerji, ki o tragediji včeraj zvečer se niso izdali uradnega poročila. Tommasi, ki je z družino stanoval v Ul. Costalunga 2 v Trstu, zapušča ženo Rossanno in komaj enoletno hčerko. Bil je zaposlen v motoriziranem oddelku tržaskih mestnih redarjev.

Njegova prezgodnja smrt je razumljivo zelo boleče odjeknila med delovnimi kolegi, ki so ga spoštovali in cenili kot človeka ter sposobnega delovnega tovariša.

Pokojni Roberto Tommasi

KMEČKA ZVEZA

Danes zasedanje glavnega sveta

Danes ob 20. uri se na sedežu v Ul. Cicero- ne 8/b sestane glavni svet Kmečke zveze, ki se pripravlja na vrsto pomembnih pobud. V prvi vrsti bo glavni svet seveda obravnaval sedanj položaj v kmetijstvu, ki doživlja kot druge gospodarske dejavnosti obutno krizo, na Trzaskem pa se kar naprej sooča s se dodatnimi specifičnimi problemi. To postavlja KZ pred se dodatne naloge in odgovornosti. Poleg poročila predsedstva o delovanju KZ in stanju kmetijstva sploh bo na dnevnem redu dana- šnje seje tudi vprašanje volitev za obnovo pokrajinske in občinskih komisij za vodenje seznama kmetijskih pod- jetnikov ter ustanovitev podjetja za nudenje da- včnih uslug članom KZ.

Kmečka zveza se pri- pravlja tudi na dva po- membna dogodka: na občni zbor SKGZ, pri- cemer bo moral glavni svet KZ imenovati svo- je delegate in kandida- te, ter na okroglo mizo o agriturizmu, ki jo bo priredila Kraska gorska skupnost konec okto- bra. Pred drevišno sejo se bo glavni svet KZ se- stal z vodstvom SKGZ, da bi kot običajno pred obcnim zborom iz- menjali mnenja o aktu- alnih vprašanih kmet- ijtva in manjšine sloh.

SKLAD MITJA ČUK

Kadar bi starši radi otroka predrugačili

JELKA ČVELBAR

»Ne bom napisal naloge, če bos tako kričala!« je neke- ga dne izjavil osemletni sin dobre znanke, ko se je ta zo- pet jezila zaradi nečesa, kar otrok ni storil ali je naredil narobe.

Pomisli, sem, da se tudi meni dogaja, posebej takrat, ko je bil dan naporen in je cela družina trudna, da izrazim svoje prepričanje nekoliko prevec emfa- tično, prevec dvignem glas, oste- vam, morda celo zmerjam, ne da bi prav to hotela. V skrajnostih se to sliši verjetno celo kot rjovenje in v zanosu, ko si pravzaprav dajem duska za vse napetosti, ki sem jih nabrala v celem dnevu, postanem tudi nepravilna do tistega, na ka- terega kričim. Mlajši mi dajo vede- ti s solzami ali odpovedjo sodelo- vanja, med odraslimi pa ostane grenek prizvok neke krivo zaigra- ne note.

Jasno je, da taki izbruhi niso trajni - navadno se vse razblini v pol ure - vendar nastane škoda za- radi njih v trenutku. V trenutku pokvarimo se tako dobre odnose med sabo in otrokom.

Navadno so za take izbruhe po- vod ze šestokrat izražene neiz- polnjene želje, kakor je po- spravljanje otroške sobe, zgodnje pisanje nalog, odnašanje smeti, po- pravljanje mize, ... ali tisti telovad- ni copati, ki ze tri dni kraljujejo sredi dnevne sobe. In vendar sem si ze velikokrat, ce ze ne vsaki, ponovila, da me take neubogljivi- sti ne smejo vreci iz tira. Da bom sicer vztrajna v svojih zahtevah, vendar mi živci ne bodo popustili in ne bom kričala. Pa smo tam - ko ze dobro znana moteca situacija nastane, potem so največkrat vsi dobri sklepi pozabljeni in moja ne-

moc si mora dati duska.

Morda pa gre ravno za to, da se starši »razpistolimo« takrat, ko se kdo dotakne nase sibe tocke. Me- ne motita lenoba in neubogljivost, koga drugega odgovarjanje, tretjega pa bo razjarila brezbriznost in skomiganje z rameni. V vsakem pri- meru pa se starši ne znamo za- držati takrat, ko nosimo v sebi na- petost zaradi neke ze dozivete si- tuacije, v kateri pa smo napetost morali le prenasati, kajti nismo smeli nazaj zabrusiti svojega misljenja, ker je bil nas sogovornik klient, ali nadrejeni ali oseba, s ka- tero smo vsekakor morali delati v rokavich. In končno smo doma- ljubno doma, kdor ga ima -, kjer »mulc« se ni napisal vse naloge in ze buli v televizijo (ravno ob uri, ko bi oče rad gledal televizijski dnevnik), »tamala« pa rise v kuhinji, ker sredi razdejanja v otroški sobi res nima prostora, kamor bi položila risanko. Vsakodnji družinski prizor, v kate- rem kar mrgoli spodbud za večerni izbruh napetosti v visokih tonih. Kaj pa pravzaprav želimo starši s tem doseči?

Psihologi ugotavljajo, da si starši želijo otroka na tak način predrugačiti. V nekaterih primerih nam to uspeva. Ce tulimo nanj, ko zbeži cez cesto, si bo verjetno bolje zapomnil, da tega ne sme več po- kusiti, v nekaterih situacijah pa nas starše pravzaprav prevzame

stres. Velikokrat smo se ze razpisali o preobremenjeno- sti: o preobremenjenosti otrok, pa tudi gospodinji, družinskih očetov itd. Vsi smo preobremenjeni in nikogar ni, ki bi rad poslušal težave drugega. Ko pride do- mov, tako da bi se ta lahko nekoliko olajšal, razbremenil, ujel normalni življenjski ritem. Zdi se, da v takih stresnih situacijah res ne preostane drugega kakor to, da se deremo drug na drugega. Pose- bej matere pa dobijo morda se občutek krivde, ker se jim zdi da zaradi svoje zaposlitve ne nudijo otroku prave vzgoje, prave opore ali vsaj prave pomoči. Cutijo se namreč popolnoma odgovorne za vzgojo, kajti očetje doživljajo svojo vlogo, zaradi okolišcin, v katerih živijo, kot omejeno ali celo nepo- membno.

Zaključek takega početja je kaj enostaven: ce otrok ni tako vz- gojen, kakor so si drugi pričakova- li, potem je zato kriva mati, ki je zanj (po takih kriterijih) odgovor- na. Seveda se je treba pri tem vprašati, kakšen naj bi bil dobro vzgojeni otrok in ali je otrok, ki nikoli ne odgovarja, ki vselej poč- ne to, kar od njega zahtevajo odras- li, res rezultat, ki si ga želimo.

Zato je morda bolj odgo- varjajoče realnemu pričakovanju, da otrok ne bo vedno tak, kakršne- ga si želimo in da ne bo vedno počenjal stvari, ki jih od njega pričakujemo. S tem moramo sk- ratka računati in zaradi tega ne bo- mo skušali otroka predrugačiti, pač pa ga bomo raje usmerjali v pozitivno in odvracali od negativ- nega.

Kako bomo to počeli? Premisli- mo do prihodnjega zapisa.

DOLINA-KOČEVJE / PLODNI STIKI

Prijateljske vezi so še vedno nadvse trdne

Dolinska delegacija na proslavi v Kočevju

DAMIANA OTA

so se prav v Kočevju zbrali odposlanci slo- venskega naroda. Teden dni kasneje je iz Doline v Kočevje odpotovala se posiljka v zadnjih casih zbrane humanitarne po- moči tamkajšnjemu Rde- cemu križu.

Navdušenje za vzpo- stavljanje novih stikov s pobratenimi občani Ko- čevja se sedaj obuja tudi na ravni kulturnih drus- tev. Tako se je prejšnjo soboto in nedeljo skupi- na članov dolinskega KD Valentin Vodnik podala v Kočevski Rog na »polhovanje«. Tudi s posredovanjem dolin- skega in kočevskega zu- pana je ta tradicionalna jesenska pobuda dožive- la pravi uspeh. Skupino

dolinskega drustva so prisrcno sprejeli v koči ob Jelenovem studencu pod Mestnim vrhom, skupina gozdarjev in krajevnih strokovnjakov pa je poskrbela za »pred- stavitve« tehnike lova na polhe in krajevnih po- stlastic. Polhovanje je do- polnil se krajši pohod po okoliških naravnih zna- menitostih Kočevskega.

Pobuda KD Valentin Vodnik je torej tudi na cloveski ravni utrdila smisel in vsebine dolgo- letnega dogovora o prija- telstvu in sodelovanju med obcinskima uprava- ma.

Kot poudarja dolinski zupan, upajmo, da se bodo stiki se pomnožili in da se bo utrdila želja po potrebnem medseboj- nem spoznavanju.

UMETNOST / MESTNI MUZEJ

Restavriranje klavirja

Dragoceno glasbilo bodo restavrirali v Vittoriju Venetu

Na zacasnem sedežu mestnega muzeja "C. Schmidl" v Ul. Imbria- ni so včeraj na tiskovni konferenci predstavili nacrt za restavriranje klavirja, ki je eden od predhodnikov sodob- nega klavirja s prireje- nimimi glasbili; izdelal ga je Giovanni Heichele na zacetku 19. stoletja.

Dragoceni glasbeni instrument bodo resta- virali s financno po- močjo trzaskega kluba Inner Wheel; danes ga bodo odpeljali v Vitto- rio Veneto, kjer ga bo prevzelo podjetje MSG Stefana Botteona, ki ga je ravnateljstvo trzaskih mestnih mu- zejev izbralo zaradi njegove visoke strokovnosti, da bi kla-

vir restavriralo. Pred- sednica Inner Wheela je med drugim podčr- tala, kako je ta stari in- strument odraz zgodo- vinskega obdobja in lahko nudi vrsto infor- macij o navadah, umetnosti, zgodovini in obrti tega casa.

Klubu Inner Wheel se je zahvalil tudi ku- rator mestnega gleda- liškega muzeja Adria- no Dugulin, ki je ob tej priložnosti podčrtal, da se na tak način oh- ranja zgodovinska de- discina mesta. Ravna- teljica muzeja dr. Gra- zia Bravar pa je s svoje strani poudarila, kako se restavracija uokvirja v širši program, ki si ga je zastavil mestni muzej.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Otvoritev predstave sezone 1993-94

ALOJZ REBULA

OPERACIJA TIMAVA

Krstna uprizoritev

REZIJA MARIO URSIC

Ponovitev danes, 14. oktobra, ob 20.30 ABONMA RED E
Prodaja abonmajev vsak delavnik od 10. do 14. ure in eno uro pred zacetkom predstavi pri blaginji Kulturnega doma, Ul. Petronio 4, telefon 632664.

Ob 80-letnici prof. Borisa Pahorja Vas vljudno vabimo danes, 14. oktobra, ob 17.30 na pred- stavitev romana

»Vila ob jezeru«

Spregovoril bo dr. Franc Katting.

Trzaska knjigarna, Ul. Sv. Franciska, 20

Sekcije Demokratične Stranke Levice Vzhodnega in Zahodnega Krasa

Danes, 14. t.m., ob 20. uri
Dom na Brdini - Općine

Javno srečanje

»Nova uprava za družbeni napredek in sožitje v Trstu: predlogi DSL«

Vabljeni člani in prijatelji!

VČERAJ-DANES

Danes, CETRTEK,
14. oktobra 1993
KALIST

Sonce vzide ob 6.20 in
zatone ob 17.22 - Dolzina
dneva 11.02 - Luna vzide
ob 4.55 in zatone ob 16.27.

Jutri, PETEK,
15. oktobra 1993
TEREZA

VREME VČERAJ: tempe-
ratura zraka 22,4 stopinje,
zračni tlak 1012,4 mb, veter
jug 16 km na uro, vlaga 63-
odstotna, nebo oblacno,
morje rahlo razgibano, tem-
peratura morja 20,4 sto-
pinje.

ROJSTVA IN SMRTI
RODILI SO SE: Davide
Mian, Marco Dorigo, An-
drea Bidoli, Martina Fornas-
setti, Samantha Gruden.
UMRLI SO: 92-letna Vita-
toria Renco, 90-letna Nata-
lia Ursich, 90-letna Zaira
Riva, 71-letni Domenico
Stein, 86-letna Iolanda Zac-
caron, 82-letna Maria Pukl,
64-letni Fioravante Dalla-
sta, 66-letni Angelo Sanzin,
71-letni Manlio Casciola,
71-letni Eugenio Zollia, 70-
letna Amelia Minca.

LEKARNE

Od ponedeljka, 11. do
nedelje, 17. oktobra 1993
Normalen urnik lekarn:
od 8.30 do 13.00 in od
16.00 do 19.30.

Lekarne odprte
od 13.00 do 16.00
Ul. Combi 17 (tel.
302800), Trg XXV. aprila 6
- Naselje sv. Sergija (tel.
281256), Ul. Flavija 89 -
Zavljte (tel. 232253).
FERNETICI (tel. 416212)
- samo po telefonu za naj-
nujnejše primere.

Lekarne odprte od 19.30
do 20.30
Ul. Combi 17, Trg XXV.
aprila 6 (Naselje sv. Ser-
gija), Ul. Mazzini 43, Ul.
Flavija 89 (Zavljte).
FERNETICI (tel. 416212)
- samo po telefonu za naj-
nujnejše primere.

NOCNA SLUŽBA
Lekarna odprta
od 20.30 do 8.30
Ul. Mazzini 43 (tel.
631785).
Za dostavljanje zdravi-
la na dom tel. 350505 - TELE-
VITA

Urad za informacije
KZE-USL - tel. 573012.
Urad za informacije KZE
deluje od ponedeljka do
petka od 8. do 13. ure - tel.
573012.
Zdravstvena dežurna
služba
Nočna služba od 20. do
8. ure, tel. 118, predpraz-
nična od 14. do 20. ure in
praznična od 8. do 20. ure.
Hitra pomoč tel. 118.
Telefonska centrala KZE-
USL: 399-1111.

KINO

ARISTON - 17.00, 18.40,
20.20, 22.00 »Dolce Emma,
cara Böbe-Lampi di crudez-
za«, r. Istvan Szabo, i.
Johanna Ter Steege, Peter
Andorai.

DRUSTVO SLOVEN-
SKIH IZOBRAZENECV v
Trstu vabi v ponedeljek, 18.
t. m. na redni ponedeljkov
večer v Peterlinovi dvorani,
kjer bo misijonarka MARIJA
SRES, ki deluje v Indiji, go-
vorila o svojem izkustvu s
svetom indijske znske.
Večer se bo pričel ob 20.30.

OBVESTILA

KNJIZNICA P. TO-
MAZIC IN TOVARISI -
Prosvetni dom - Jutri, 15. t.
m., ob 17. uri se začne
URA PRAVLJIC. Vabljeni
učenci 1. in 2. razreda. Ob-
vezne so copate.

KDOR želi pomagati Od-
seku za zgodovino pri Na-
rodnih in študijskih knjižnici
v Trstu za kritje stroškov, ki
jih je povzročila nedavna
poplava lahko nakaze pri-
spevek na tr/n 857/74 pri
TKB, na tr/n 9433 pri Hra-
nilnici in posojilnici na
Opcinah ali ga odda v taj-
nistvu Primorskega dnev-
nika. Za pomoč hvala.

SD KONTOLV obvesta,
da se prične zenska rekrea-
tivna telovadba danes, 14.
t.m. ob 20.30.

LOGLAB - multimedjal-
ni tecaži slovenskega jezika,
sola preživetja, prislunhi
svojemu telesu. Informacije
in vpisovanje: Narodna in
študijska knjižnica (tel.
635629) in Trzaska knjigar-
na (tel. 635954), Ul. sv.
Franciska 20.

SK BRDINA organizira zi-
movanje in silvestrovanje v
Mariboru. Informacije in vpri-
sovanje na sedežu kluba, Pro-
seska ul. 131 na Opcinah vsak
ponedeljek od 18. do 20. ure.

Lorena in Roberto
sta dobila hčerko

Caterino

z njo se veselijo
nono Sergio, nona
Cvetka in pranova
MarcelaLoreno in Roberta
je osrečila

Caterina

Staršema čestitamo,
mali Caterini pa želimo
naj se je sreča, zdravje,
ljubezen in veselje trdo
držijo celo življenje
teta Pierina,
Marisa, Alfredo,
Fabjana in DavidZ Loreno in Robijem
se ob rojstvu male

Caterine

veselijo
Roza, Nada, Sonja,
Claudio, Mitja
in Katja

IZLETI

SKD CEROVILJE-
MAVHNJE organizira v ne-
deljo, 17. oktobra izlet na
Koroško z ogledom grada
Hochosterwitz in Gosposvet-
skega polja. Informacije tel.
299798 od 19. do 21. ure.

KRISKA SEKCIJA
UPOKOJENCEV SPI CGIL
priredi v soboto, 30. t. m.
izlet v Spilimbergo in v S.
Daniele del Friuli, kjer si
bomo ogledali solo za izde-
lovanje mozaikov. Vpisuje
M. Turel, tel. št. 220266.

DRUŠTVO NARAVO-
SLOVCEV IN TEHNIKOV
»T. Penko« prireja v ne-
deljo, 17. t.m., strokovno
vođeni izlet v Polcenigo
(PN). Ogled znamenitosti
kraja, izviru Livenze in na-
ravnege parka S. Floriano.
Zbirališče ob 8. uri na trgu
Oberdan in ob 8.20 pri be-
ninskimi crpkami na avtocesti
pri Devinu. Prevoz z lastni-
mi sredstvi, kosilo iz
nahrbtnika. Vljudno vablj-
ni člani in prijatelji.

Ob 3. obletnici smrti
Giordana Crasnicha daruje
zena Elena 100.000 lir za
Godbeno društvo Nabrezi-
na.

V spomin na Pijino in
Anicino mamo Hmeljak Jug
darujejo prijatelji Toni in
Sonja 15.000 lir, Dusa in
Ucio 20.000 lir, Marino
20.000 lir, Nadja in Ales
20.000 lir, Norci in Edi
20.000 lir, Gracijala in Lu-
ciano 20.000 lir, Avgustin
in Anica 20.000 lir, Saska
in Vojko 30.000 lir, Rosana
in Milan 100.000 lir ter
Alenka in Pino 50.000 lir za
KD Skamperle.

V spomin na nepozabno
Ervinu Kral Ludvik daruje
sestrnica Sonja z družino
50.000 lir za MPZ Fran
Venturini, 50.000 lir za
OPZ Fran Venturini (za
nakup majčk) in 50.000 lir
za vzdrževanje spomenika
NOB pri Domju.

Roza pentlja visi na vratih
srečne družine in naznanja
prihod CATERINE. Iskrene
čestitke bivši kolegi.

ŠOLSKE VESTI

SINDIKAT SLOVENSKE
SOLE - tajništvo Trst spo-
roca kandidatoma, da bo pi-
sna naloga za učiteljski na-
tečaj 16. novembra letos. Na
sedežu Sindikata sta na raz-
pologo katalog strokovne li-
terature in seznam vsebin
za natečajni izpit.

MALI OGLASI

RIBO GOJNICA
AGROFITICA GLINISCA
iz Boljunca nudi kanadske
losose vsak petek in soboto
od 8.30 do 12.30. Tel. št.
22829.

OSMICO ima odprto
Srečko Stolf, Salez 46.
OSMICO je odprl Zbogor
- Samatorca 47.

OSMICO je odprl v Zgo-
niku 71 Mario Milic.
V SESLJANU dajem v
najem samo nerezidentom
novo in popolnoma
opremljeno stanovanje. Tel.
v večernih urah na št. (040)
229483.

UNIVERZITETNA stu-
dentka nudi lekcije iz an-
glescine. Telefon 229234.

PRODAM nov invalidski
vozicek z WC. Telefon
816418.

FIAT Uno CS letnik 88
prodam po zelo ugodni ce-
ni. Telefon 299488.

DVOPOSTELJNO SPAL-
NICO zacetka stoletja pro-
dam, tudi posamezne dele
za nizko ceno. Tel. št.
944477.

TRGOVINA JESTVIN
isce vajenca. Tel. s.
200172.

PRISPEVKI

V spomin na drago ma-
mo Ivanko Skerk daruje
Marta z družino 50.000 lir
za Vasko Skupnost Pra-
prot.

V počastitev spomina
Jakoba Daneu daruje
Ivanka Regent 30.000 lir za
vzdrževanje spomenika
padlim v NOB na Kontove-
lu. V isti nameni daruje Vi-
da Gerlanc Mennucci
10.000 lir za vzdrževanje
spomenika padlim v NOB
na Kontovelu.

V spomin na Cecilijo
Pernaric darujeta Pino in
Anica Pernaric 50.000 lir
za SKD Cerovlje-Mavhnje.
V spomin na Ivanko
Colja vd. Skerk daruje hči
Marta z družino 50.000 lir
in sin Bruno z družino
50.000 lir za SK Devin.

V spomin na Ivanko
Colja vd. Skerk darujejo
Margerita in Emanuela Go-
mizelj 50.000 lir, Ema Su-
ban 30.000 lir, Mario Kralj
z družino 80.000 lir za SK
Devin. V isti namen da-
rujejo Max Kralj z družino
ter Edi in Magda Crociati
50.000 lir za SK Devin in
50.000 lir za SK Vigred.

Nameste cvetja na grob
Ivanke Colja vd. Skerk da-
rujejo Jordan Puric 20.000
lir, Franc Brisac 20.000 lir,
Lucijan Legisa 20.000 lir,
Marcela Brisac 20.000 lir,
Oscar Cossutta 20.000 lir,
Lucijan Sosic 20.000 lir,
Stojan Sosic 20.000 lir ter
Viviana Declich 20.000 lir
za SK Devin.

V spomin na Alda Rebu-
lo darujejo Stojan Sossi
20.000 lir ter Bruno Skerk
20.000 lir za SK Devin.

Ob obletnici smrti in roj-
stnega dne Pepija Grigica
daruje žena Ida 50.000 lir
za vzdrževanje spomenika
NOB v Bazovici.

Nameste cvetja na grob
Alda Rebulu darujeta Nerina
in Rinaldo Vremec
30.000 lir za SK Brdina.

Nameste cvetja na grob
Andreine Možina Malalan
darujeta Nerina in Rinaldo
Vremec 20.000 lir za SK Br-
dina.

V spomin na Cecilijo
Trampuz daruje družina
Majda Legisa 50.000 lir za
Godbeno društvo Nabrezi-
na.

Ob 3. obletnici smrti
Giordana Crasnicha daruje
zena Elena 100.000 lir za
Godbeno društvo Nabrezi-
na.

V spomin na Pijino in
Anicino mamo Hmeljak Jug
darujejo prijatelji Toni in
Sonja 15.000 lir, Dusa in
Ucio 20.000 lir, Marino
20.000 lir, Nadja in Ales
20.000 lir, Norci in Edi
20.000 lir, Gracijala in Lu-
ciano 20.000 lir, Avgustin
in Anica 20.000 lir, Saska
in Vojko 30.000 lir, Rosana
in Milan 100.000 lir ter
Alenka in Pino 50.000 lir za
KD Skamperle.

V spomin na nepozabno
Ervinu Kral Ludvik daruje
sestrnica Sonja z družino
50.000 lir za MPZ Fran
Venturini, 50.000 lir za
OPZ Fran Venturini (za
nakup majčk) in 50.000 lir
za vzdrževanje spomenika
NOB pri Domju.

Prispevajte
za
Sklad
Albina
Bubniča

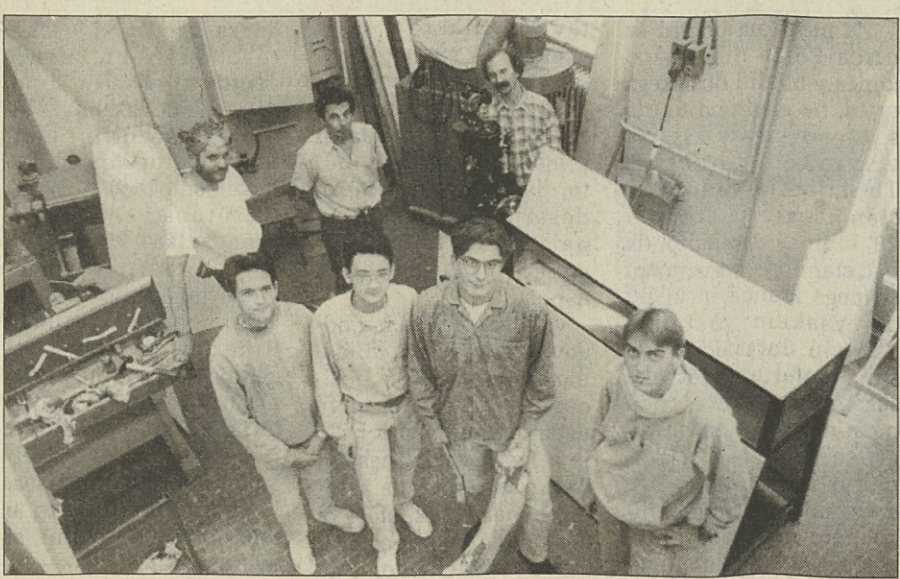
Poskusi modelov Resslerovih ladijskih vijakov

Na razstavi v Palaci Costanzi, ki jo bodo odprli v soboto, bo tudi bazenček, v katerem se bo vrtel vijak

Slava Josefa Resslera je
predvsem vezana na izum
vijaka, vendar si malokdo
predstavlja, za kaj gre v
konkretnem. Zato so se or-
ganizatorji proslav ob 200-
letnici rojstva velikega izu-
mitelja odločili, da poka-
žejo, kaj je Ressel pravza-
rav izumil. Na razstavi, ki
jo bodo v palaci Costanzi
odprli v soboto popoldne,
bo tudi bazenček, v kate-
rem se bo vrtel vijak oziro-
ma dva vijaka. Pod vodst-
vom prof. Macovaza so iz-
delali modela obeh vijakov,
ki jih je predvidel Ressel -
o tem, kaj je pravzaprav na-
risal, ze dolgo potekajo raz-
prave med strokovnjaki.

Tudi priprave in poskusi
modelov so se precej zavle-
kli, tako da se tik pred od-
prtjem razstave preiskusajo
izdelane vijake. Poskuse
opravljajo na trzaskem po-
morskem inštitutu, o tem
pa priča tudi fotografija, ki
jo je včeraj dopoldne po-
snel Sergio Ferrari.

Kot smo ze poročali, se
bodo prireditve ob 200-let-
nici rojstva Josefa Resslera
začele v soboto, ko bodo
odprli dve razstavi: ob ze
omenjeni v palaci Costanzi,
ki je namenjena Ressleru-iz-
umitelju, bo druga, v Ul.
Carducci skusala osvetliti
zavzemajna Resslera za po-
gozdovanje Krasa.

NOVICE

Jutri stavka radiologov in zdravstvenih tehnikov

Zdravstveni tehniki in radiologi avtonomnega sindikata Snatoss potrjujejo vsedrjavno stavko jutri, 15. oktobra. Zaradi stavke utegne priti jutri do precejšnjih težav v radioloških laboratorijih kot tudi v laboratorijih za analize in terapevtskih ambulantah. Zaradi tega priporočajo bolnikom, ki potrebujejo razne izvide, naj počakajo, saj bodo danes laboratoriji večinoma zaprti. Zdravstveni tehniki stavkajo proti dolocilom novega finančnega zakona, ki je črtal nekatere ugodnosti (možnost predcasne upokojitve, dodatni dopust in mesečna odškodnina itd.). Te ugodnosti, trdi Snatoss, so bile utemeljene z nevarnostjo (sevanje), ki so ji izpostavljeni radiologi.

Za pomoč slepim zbrali 4 milijone lir

Lions club Maria Theresia iz Gorice je te dni priredil dobrodelni večer v korist prizadetim na vidu. Večer sodi v mednarodno kampanjo "Sight First" (Najprej vid), ki poteka v sodelovanju s Svetovno organizacijo za zdravstvo. Kar 80 odstotkov primerov slepote, ki jih je v svetu več kot 40 milijonov in pretežno v nerazvitih državah, bi lahko preprečili s pravočasnim zdravljenjem. Klub je v Formentinijevi restavraciji v Steverjanu priredil modni defile, na katerem je 12 manekenk (med njimi tudi Lara Kovc in Katjuska Stekar) predstavilo modne kreacije Armanija, Ferrēja, Ungara, Valentina. Zbrali so 4 milijone lir.

Andrej Kosič razstavlja v Kulturnem centru v Sežani

V Kulturnem centru Srečka Kosovega v Sežani bodo danes ob 18. uri odprli razstavo akvarelov slovenskega goriškega slikarja Andreja Kosiča ob njegovi 60-letnici. Slikarjevo delo bo predstavil umetnostni zgodovinar dr. Ivan Sedej. Kulturni program bodo sooblikovali učenci Glasbene sole iz Sežane in pesnik Aleksij Pregarc.

Abonmaji za novo gledališko in glasbeno sezono v Trzinu

Vodstvo občinskega gledališča v Trzinu sporoča, da so v prodaji skupni abonmaji za gledališko in glasbeno sezono 1993/94 in sicer pri blagajni gledališča (ob delavnikih med 10. in 12. uro ter med 17. in 19. uro) ter v turističnih uradih Utat v Trstu, Appiani v Gorici in v Discotexu v Vidmu. Od sobote dalje bodo v prodaji posamični abonmaji za gledališko, oziroma glasbeno sezono.

Zbirateljska strast ali kaj drugega?

Poličijski organi v Trzinu so prijeli 35-letnega Luigija Puglio iz kraja Castellamare di Stabia. Na drevoredu Cosulich se je sumljivo kretal okrog parkiranega vozila. Ob osebnem pregledu so pri mozarju našli pravcato zbirko različnih predmetov sumljivega izvora, od pisem, do obrazcev za izdajanje receptov, zdravil itd. Ugotovili so med drugim, da je Puglia precej teh stvari vzel v ambulantah splošne bolnišnice, ki jih je obiskal v torek, medtem ko naj bi pisma (naslovljenec je doma v Marini Julii) izmaknil v nekem nabiralniku. Preiskovalci skušajo ugotoviti stopnjo odgovornosti osebe, ki je v priporu.

AVTOCESTA / OBJAVLJEN JE BIL V URADNEM LISTU SLOVENIJE

Razpis za zakup del na odseku Šempeter - Selo

Srečanje SDAG-Adria - Začetek gradnje junija 1994

MARKO MARINC

Goriški cariniki 10 dni ne bodo opravljali nadur

Ni miru na meji. Stavka slovenske policije je tudi včeraj povzročila dolge vrste in zastoje na prehodih pri Rdeči hiši in v Standrežu, na obzorju pa so nove težave zaradi protesta, ki ga napoveduje osebje carinske uprave v Gorici. Cariniki na mednarodnem prehodu v Standrežu so napovedali 10-dnevno blokado nadurnega dela začeni s ponedeljkom, 18. oktobra. Protest, ki bo zajel samo Gorico oz. prehod pri Standrežu, so sindikalne zveze CGIL, CISL, UIL in avtonomni sindikat SALFI potrdili včeraj, potem ko je spodletel se zadnji poskus pogajanja z vodstvom carinskega okrožja v Trstu.

Razloge nam je podrobneje utemeljil vodilni funkcionar carine Andrea Locane, sindikalni predstavnik CGIL. Problemi so večinoma stari, v zadnjem času pa so se zaostri. Star problem je pomanjkanje osebja: carinski organik predvideva v Gorici 129 uslužbencev, dejansko pa je kritih le 59 mest. Vodilnih funkcionarjev je dovolj, manjka pa osebje, ki bi skrbelo za preglede dokumentov in blaga v tranzitu čez mejo.

S tem v zvezi obstaja globok spor z vodstvom okrožja v Trstu. Stara praksa je namreč, da osebje iz Goricečasno

premeščaj v Trst. Februarja so zato podpisali dogovor, po katerem naj bi teh premestitev ne bilo več, brz ko bi se številčno okrepili trzaski uradi. To se je zgodilo, saj je julija pislo v Trst 25 novih uslužbencev, pravi Locane, vodstvo carine pa je kljub temu odredilo nove premestitve iz Gorice v Trst.

To se dogaja v času, nadaljuje predstavnik CGIL, ko v Trstu promet upada, v Gorici pa močno narasča. Tranzitni TIR je bilo v prvem šestmesečju letos za 50 odstotkov več kot v istem obdobju lani, kar za 60 odstotkov se je po devalvaciji lire povečalo število posilk v izvozu, nekoliko manj pa pri uvozu. Vse to pomeni izreden porast dela za carino, ki je po odpravi notranjih pregrad na mejah med državami EGS, postala carina na "zunanji meji" Evropske skupnosti.

Cariniki se zavzemajo za to, da bi delovali v dveh izmenah ne pretrgano od 8. do 18. ure. Za to pa je potrebno novo osebje: v sedanjih razmerah lahko delajo le od 8. do 14. popoldne pa redno posegajo po nadurnem delu. To prakso bodo iz protesta za 10 dni prekinili in lahko pričakujemo, da bo to kot že v preteklosti povzročilo hude zastoje v tranzitu.

Začetek gradnje odseka avtoceste Sempeter - Selo je predviden v juniju 1994, dela pa naj bi na tem 11, 8 km dolgem odseku trajala 29 mesecev. Tako piše v 2. točki razpisa za preverjanje rekvizitov pred dodelitvijo zakupa del, ki ga je slovensko ministrstvo za prevoze in ceste objavilo v Uradnem listu RS št. 52 z datumom 10.IX.93. Vrednost del za realizacijo stiripasovnice (gradnja odstopnih pasov ni predvidena, pač pa naj bi realizirali postajališča vsakih 500 metrov, podobno kot na odseku med Gorico in Vilešem) vključno z mostovi, nadvozi in dvema viadukto (v dolžini 398 in 140 m) znaša 4 milijarde in 50 milijonov tolarjev. Zainteresirana podjetja oz. skupine podjetij (joint venture) morajo do 20. oktobra oddati prošnje na Republiško upravo za ceste, nakar bodo v roku 30 dni preverili, katera podjetja razpolagajo z vsemi potrebnimi rekviziti in ta podjetja uradno povabili na natečaj za zakup del.

O tej novosti, ki pomeni, da se po dolgotrajnih zastojih postopek za gradnjo avtoceste nadaljuje, so razpravljali na srečanju med predstav-

niki družbe SDAG, ki upravlja goriško mejno postajališče, in tehnični družbe Adria. Na sestanku so vzeli v pretes stanje in perspektive za realizacijo avtoceste med Gorico in Razdrtim. Govor je bil zlasti o finančnem kritju projekta, pri čemer pridejo v postev poleg sredstev iz državnega proračuna Slovenije posojila tako z italijanske strani kot od EGS.

Pomembno je s tem v zvezi srečanje med predstavniki državne uprave in dezele, ki se je začelo včeraj v Rimu, na katerem naj bi določili kako uporabiti 94 milijard lir, ki so jih z zakonom za obmejna območja dodelili za gradnjo obeh avtocestnih krakov. Na srečanju morajo sprejeti določila pogodbe med Dezele F-Jk in družbo Autovie Venete, na osnovi katere naj bi sprostili uporabo omenjenega finasiranja. V luči objave razpisa za odsek Sempeter - Selo so vsi ti premiki pomembni, so menili predstavniki SDAG in pri tem podčrtali zahtevo in potrebo, da se Gorica cimprej priključi k slovenskemu avtocestnemu sistemu, da je ne bi prehodna realizacija kraka proti Trstu emarginirala.

GORICA

V soboto posvet o izginulih med in po drugi vojni

Izginuli brez zgodovine. Pod tem naslovom se bo v soboto, 16. t.m., odvijalo posvetovanje, ki ga pod pokroviteljstvom Pokrajine pripravlja studijski center "Silentes Loquimur" iz Pordenone, ki ga vodi Marco Pirina. Razpravljali bodo o izginulih med in po drugi svetovni vojni na Goriškem. Posvetovanje bo potekalo v pokrajinski sejni dvorani v Gorici s pričetkom ob 10. uri. Poleg Pirine bodo sodelovali tudi nekateri znani slovenski in italijanski zgodovinarji.

ŠTEVERJAN / JUTRI NA BUKOVJU

Obisk novinarjev Oslobodjenja

Ustavili se bodo tudi v naši redakciji - Srečanje prireja Kulturni dom

Jutri bo na obisku v Gorici in Trstu skupina novinarjev sarajevskega dnevnika Oslobodjenje, ki v dramatičnih razmerah izhaja v obleganem mestu. V zgodnjih popoldanskih urah bodo novinarji obiskali uredništvo Primorskega dnevnika v Trstu, kasneje pa Kulturni dom v Gorici in goriško redakcijo Primorskega dnevnika, kjer je predviden tudi razgovor. Ob tem velja posebej opozoriti na nekaj stičnih točk med Primorskim dnevnikom in Oslobodjenjem. Oba časopisa slavita letos petdesetletnico izhajanja, oba sta začela izhajati sredi druge svetovne vojne.

Jutri zvečer (ob 20.15) bo v prostorih društva Brški grič na Bukovju,

okrogla miza na temo Tragedija Bosne. Srečanje prireja poleg Kulturnega doma, ZSKD, KD Brški grič in KD Nas Prapor. Pokrovitelj pa je Solidarnostni odbor za zbiranje pomoči za BiH. Sodelovalci bodo Midhat Plivčić, Zoran Odić in Darko Svarž iz uredništva časopisa Oslobodjenje ter Aleksander Mac, posebni poročevalec RTV Slovenija iz Sarajeva. Naj ob tej priložnosti posebej opozorimo, da se zmeraj poteka akcija zbiranja denarnih prispevkov za pomoč BiH. Pobudo je dal Solidarnostni odbor. Denarne prispevke naznačite na račun št. 65250 pri Kmečki banki v Gorici, s pripisom "Sklad za begunce BiH".

SOVODNJE / SREČANJA ZA UČENCE

Najprej razvedrilo ob tem pa vzgoja

Pobuda KD Sovodnje je naletela na velik odziv otrok, zato se bo nadaljevala v novi sezoni

Sovodnjski učenci na prvem srečanju v novi sezoni (foto Studio Reportage)

V Sovodnjah so v prejšnjih dneh obnovili redna srečanja za domače osnovnosolce, ki jih prireja Kulturno društvo Sovodnje. Obcasno srečevanje in razne zabavno-vzgojne dejavnosti za otroke so poskusno uvedli v začetku leta, pobuda pa je imela tolikšen uspeh, da so se srečanja v pomladanskih mesecih vrstila kar redno in se je na njih zbirala približno tretjina vseh sovodnjskih osnovnosolcev.

Zaradi zanimanja in povpraševanja so srečanja obnovili tudi v tej sezoni. Prvo je bilo v to-

rek, ko se je v Kulturnem domu zbralo kakih petnajst otrok. »Nas namen je, da bi združevali vzgojni cilj z raznimi dejavnostmi, risanjem, igro, ročnimi deli, glasbo in drugim«, pravi Alenka Florenčin, ki pri društvu skrbi za to dejavnost.

»Predvsem skrbimo za to, da ne bi poleg rednih solskih in izvensolskih dejavnosti se dodatno obremenjevali otrok: srečanja so torej neobvezujoča, na njih je predvsem dosti igre in razvedrila, ki nudi otrokom možnost, da se sprostijo. Ob tem pa imajo možno-

st, da se skozi igro tudi kaj naučijo, da kaj ustvarijo. Opazamo namreč, da današnji otroci ne znajo več ustvarjati z rokami, tu pa se zelo zabavajo, ko izdelujejo razna ročna dela in pri tem bogatijo spretnost svojih rok«.

Za animacijo in dejavnosti na teh srečanjih skrbi mlada in sposobna vzgojiteljica Anka Krpan iz Sempetra. Otroci so jo vzljubili in že komaj čakajo na naslednje srečanje, ki bo v torek, 25. oktobra, od 15. ure dalje kot vedno v Kulturnem domu v Sovodnjah.

KINO

GORICA

VITTORIA 19.40-22.00

»Nel centro del mirino«. I. Clint Eastwood in John Malkovich. Ozvonenje Dolby stereo.

CORSO 18.00-20.00-22.00

»Sliver«. S. Stone.

Prep. ml. pod 14. letom.

TRZIC

COMUNALE Zaprt.

Jutri: 18.00-20.00-22.00

»Boxing Helena«. R. J. Lynch, i. J. Sands in S. Fenn.

Prep. ml. pod 14. letom.

GRADEZ

CRISTALLO 20.00-22.15

»Il fuggitivo«. R. A. Davis, i. Harrison Ford.

ŠOLSKE VESTI

LOGLAB - Multime-

dialni tečaji slovenskega jezika, Sola preživetja,

Prisluhni svojemu telesu.

Informacije in vpisovanja: Knjižnica Damir Feigel, Ul. della Croce 3,

tel. 531733.

SDZPI obvešča, da je se nekaj dni časa za vpis v tečaj za dodeljene uprav-

nemu vodenju podjetja. Tečaj traja 500 ur, je brezplačen in nudi specializa-

cijo v vodstvenih funkcijah v terciarnih dejavnostih. Se nekaj prostih mest je tudi za tečaj informati-

ke, italijanske in enolo-

gije. Vpisovanje na se-

dezu Zavoda 3 tel. 81826 vsak delavnik, razen sobo-

te, od 10. do 14. ure.

RAVNATELJSTVO UCITELJISCA SIMON GRE-

GORCIČ vabi dijakine, ki so opravile usposobljenostni izpit za poučevanje v

otroških vrtcih v s. l. od 1976-77 do 1985/86, naj cimprej dvignejo diplome.

RAZSTAVE

V GALERII EXIT v ulici Favetti 16/3 je odprta likovna razstava "Cosmocromie" mladega

trziškega slikarja Nicole Feruglia. Razstava je na ogled vsak torek, četrtek

in soboto od 17. do 20. ure vse do 23. oktobra.

OBVESTILA

RAJONSKI SVET ZA

PEVMO, OSLOVJE IN

STMAVER prireja v nedeljo, 17. t.m., četrti

Pohod na Sabotin. Zbirališče ob 8.30 na začetku

vojaške ceste nad Stmavrom. Na vrhu ogled

izkopanin in masa v cerkvi sv. Valentina. Ob povratku

pastasuta in družabnost v bivši soli v Stmavru.

DRUŠTVO UPOKOJENCEV priredi 7. novembra tradicionalno

martinovanje v gostišču Al Fogolar v Gaglianu pri

Cedadu. Prijave pri poverjenikih in na sedežu društva.

SEKCIJA VZPI/ANPI

Dol-Jamle priredi 17. oktobra ob 16. uri tradicionalni

partizanski piknik v Jamljah pri Marjotu

Pahorju. Prijave, članov in prijateljev, tudi iz drugih

krajev, sprejemajo Ettore Moro, Karlo Kobal in Mario Cresselli, do oddaje

razpoložljivih mest.

SPD - GORICA vabi 17. t.m. na praznik kostonja pri

Stekarjevih. Prireditve bo od prvih popoldanskih ur do mraka in to ob

vsakem vremenu.

GORISKA KNJIZNICA

FRANCETA BEVKA in OS MILOJKE STRUKELJ

vabita danes ob 19. uri na predstavitev knjige Klavdije

Kušcer Izvedba integriranega poukaki bo v prostorih v Ul. Gradnikove

brig. 25 v Novi Gorici.

ZSKP bo izdala zbirko del goriškega skladatelja

Mirka Rennerja. Kdor ima, ali ve za katero njegovo

delo, naj to sporoči do 31. oktobra na naslov Zveze

Drev. XX septembra 85 v Gorici tel. 0481/532163.

LEKARNE

DEŽURNA LEKARNA

V GORICI

MARZINI, C. Italia 89, tel. 531443.

DEŽURNA LEKARNA

V TRZICU

AL REDENTORE, Ul. Rosselli 23, tel. 410340.

Čimveč, na najbolj enostaven način

Kmečka banka v Gorici nudi vinogradnikom možnost, da unovčijo takoj vsoto za prodano grozdje v letošnji sezoni s posebnim predujmom po izredno ugodni obrestni meri 3,5% šestmesečno.

Dovolj je telefonski klic in osebje Kmečke banke bo na vašo razpolago s konkretnimi predlogi in takojšnjimi in ugodnimi rešitvami v prepričanju, da vam nudi čimveč. Na enostaven način.

Speciale Lavoro. najboljše za vas.

Banca Agricola Gorizia Kmečka banka Gorica

Fototele Centro Vitivinicolo Regionale - Udine

Obrestne mere in ostali pogoji so nakazani na analitičnih listih na razpolago pri naših okench

HAITI / NESLAVNI UMIK

Ameriška ladja se je morala vrniti v Guantánamo

Američani nasprotujejo umiranju svojih sinov za tuje politične cilje

Srbski vladar Slobodan Milošević je te dni najbrž dobre volje, če si je med nacrtovanjem balkanskega carstva utrgal vsaj nekaj minut za spremljanje dogodkov v Karibskem morju. Najbrž se v bagdaski palači veseli tudi drugi kandidat za mostvo izobencev mednarodne skupnosti iraški predsednik Saddam Husein. Nekaj deset plačanim demonstrantom pod budnim varstvom policijskih brzo-strelk se je namrec posrečilo preprečiti uresničitev obljub ZDA in ZN, da bodo pomagali pri obnovi Haitške demokracije. Vojaška ladja ZDA, ki naj bi z ameriskimi in kanadskimi svetovalci pomagala vrniti predsednika Jeana-Bertranda Aristida na Haiti, se je vrnila v oporišče na Kubi. Za karibsko ponovitev »somalskega sindroma«, od koder se vojska najmocnejše država sveta umika zaradi desetih padlih vojakov, je tokrat zadostovala skupina plačanih nasilnežev. »Dokler ne bodo spoštovali spora-

zuma, na Haiti ne bom pošiljal ameriških vojakov,« je Bill Clinton zapetil usodo dvehletnih pogajanj za vrnitev demokracije na haitsko polovico karibskega otoka. V petek bi morala vojaška hunta prepustiti oblast prvemu demokratično izvoljenemu predsedniku, ki ga je odstavila pred dvema letoma.

Upravičeno lahko dvomimo, da se bodo poročniki umaknili v vojašnice. Med dvehletno vladavino jih ni bilo sram napoditi z otoka osmih zunanjih ministrov Organizacije ameriških držav, ki je skušala posredovati. V sumljivih okoliščinah so ubili ali poskušali ubiti nekaj vidnih sodelavcev predsednika Aristida. S predsednikovo vrnitvijo pa so poročniki soglasali samo zato, da so ZN preklicali naftni embargo. Ko bi morali uresničiti sporazum o predsednikovi vrnitvi in umiku v vojašnice, pa so najeli nekaj desetih demonstrantov in z njimi prestasili ZDA in ZN. Ameriški zunanji minister

Ameriška ladja ni prinesla ne demokracije ne humanitarne pomoči (Telefoto: AP)

Warren Christopher je zagrozil z obnovitvijo gospodarskih sankcij, če se izvoljeni predsednik v petek ne bo vrnil na oblast - toda videti je, da haitskih poročnikov po somalski lekciji Združenim državam ne

skrbijo groznice iz Washingtona.

Nepripravljenot Clintonove administracije na posredovanje je lahko razumeti. Tako kot v Somaliji ameriška javnost tudi na Haitiju ne vidi nobenega razloga, zakaj bi morali mladi Američani umirati za zapletene politične cilje v čudnih državah tretjega sveta, kjer poleg tega mnogi vidijo v Američanih imperialiste, in ne prinasalcev človekoljubne pomoči.

ZDA imajo nedvomno prav, ko nočejo več igrati vloge svetovnega policaja. Toda umik iz pristanišča

Port-au-Prince ne bo ostal brez posledic, ker svet se ni nasel nikogar, ki bi lahko v urejanju kriznih zarisc nadomestil ZDA. S propadom miroljubne politične resitve na bliznjem Haitiju Ameriko najbrž spet čakajo pretresljive televizijske slike beguncev v colnih in nov val nezakonitih priseljencev. Mednarodna skupnost pa zaradi popušcanja haitskih poročnikov, somalskim generalom in drugim regionalnim nasilnežem se nikoli ni bila blizu »novemu svetovnemu neredu«.

Barbara Kramžar

Ladja Harlan County (LST 1196) in Fairfax County (LST 1193), ki so ju Američani poslali na Haiti, sta ladi razreda Newport. Namenjeni sta prevozu in raztovarjanju tankov in druge težke vojaške mehanizacije ter opreme, ki je ni mogoče prevažati po kopnem ali s helikopterji. Obse puščata razmeroma hitro.

AP/Brian Sipple

POLJSKA / KONČNO NOVA VLADNA KOALICIJA

Nekdanji komunisti in kmetje so sklenili koalicijsko pogodbo

Za mandatarja predlagajo Waldemarja Pawlaka

VARSAVA - Zveza demokracije levice (ZDL) in Poljska kmečka stranka (PKS), ki sta si na zadnjih volitvah zagotovili 303 sedeže od skupaj 460 poslanskih mest v parlamentu, sta v sredo končno podpisali koalicijsko pogodbo in se dogovorili, da bosta predsedniku Walensu za mandatarja predlagali voditelja Kmečke stranke Waldemarja Pawlaka. Walensa je sicer zahteval tri imena, med katerimi bi izbral sam, vendar se koalicija za to ni zmenila.

Nova vladna zveza, ki se razglasa za levosredinsko, napoveduje, da bo v glavnih crtah nadaljevala gospodarsko in zunanjo politiko dosedanje desnosredinske vlade, ki jo je vodila Hanna Suchocka.

Pawlak in voditelj nekdanjih komunistov Aleksander Kwasniewski, ki sta podpisala koalicijsko pogodbo, se zavzemata tudi za vstop Poljske v Evropsko skupnost in v zvezo Nato, odločno pa zavracata predlog ruskega predsednika Jelcina, da bi Rusija in Nato skupaj skrbela za varnost nekdanjih sovjetskih satelitov.

Sedanji prenovitelji in kmetije so bili nekakšni koalicijski partnerji že do leta 1989 v okviru komunistične Poljske združene delavske partije. Tuji politični in gospodarski opazovalci ocenjujejo, da se v spremenjenih okoliščinah ne bodo vračali k starim modelom, ampak bodo samo omilili dosedanje reforme in jim dodali skrb za socialne pravice.

Pri 34 letih že drugič mandatar

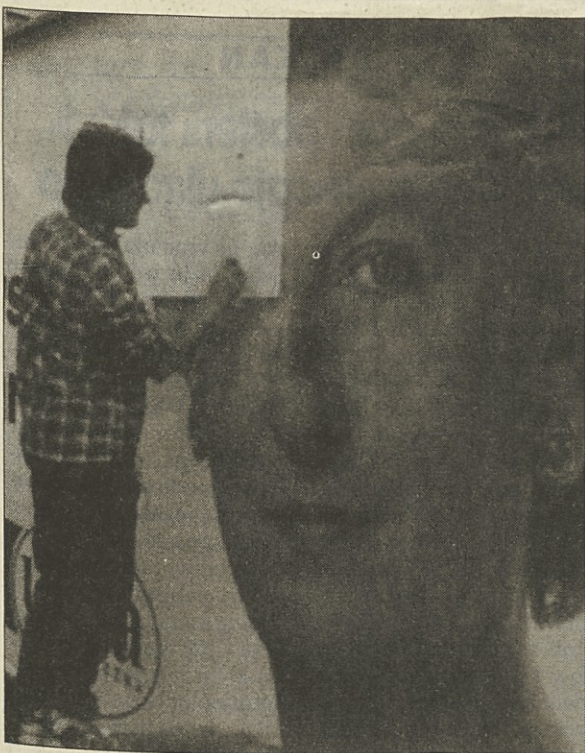

Waldemar Pawlak, ki ga je levosredinska koalicija bivših komunistov in kmetov včeraj izbrala za novega mandatarja, velja za najbolj priljubljenega poljskega politika obdobja po padcu berlinskega zidu. Pri 34 letih je za sedanje poljske razmere že »star maček«. Predsednik Walensa ga je že lansko poletje imenoval za predsednika vlade, vendar Pawlaku v 33 dneh ni uspelo sestaviti kabineta. Kot mandatarja ga je takrat zamenjala Hanna Suchocka.

Tokrat se Pawlak vrača v vladno palaco na celu močne koalicije, ki bo zaradi premoči v parlamentu lahko sama odločala o bistvenih zakonih.

Pawlak je kmečki sin in se je po študiju na varšavski Politehnični soli tudi sam posvetil kmetijstvu. Obdeluje 17 hektarjev zemlje. Ze leta 1985 pa se je vključil v politiko in postal funkcionar kmečkega gibanja, ki je veljalo za satelit komunistične partije.

Po padcu starega rezima je bil med ustanovitelji Poljske kmečke stranke in že po prvih demokratičnih volitvah postal poslanec. Leta 1991 je prevzel vodstvo Kmečke stranke in s tem preprečil razkol med starimi strukturami in mladino, ki jo je sam pripeljal v kmečko gibanje. Zahvaljujoč predvsem Pawlakovi priljubljenosti in njegovim vescim nastopom na televiziji je PKS že pred dvema letoma dobila 48 sedežev v parlamentu, na zadnjih volitvah pa celo 132 poslanskih mest.

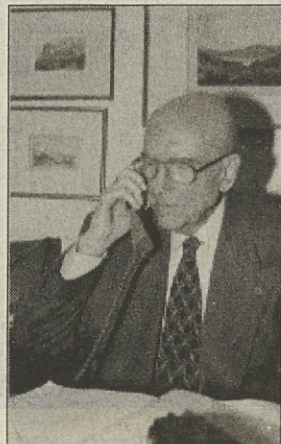
Plakate Hanne Suchocke ze prekrivajo z reklamami

GRČIJA / NOVA STARA METLA

Že privatizirano bo spet državno

Andreas Papandreu napovedal vojno liberalni gospodarski politiki

ATENE - Andreas Papandreu, predsednik panhelenske socialistične stranke (Pasok), ki je na nedeljskih volitvah dobil prepričljivo večino (46, 88 odstotka glasov in 171 sedežev v 300-članskem parlamentu), je že sestavil novo staro vlado, saj v njej sedijo večinoma ministri njegove vlade iz časov pred zmago konservativcev. Gospodarska vprašanja je zaupal Georgiju Jenanisu, stirinpetdesletnemu pragmatiku, za katerega dobri poznavalci razmer verjamejo, da bo uspešno krmaril med interesi gospodarstva in tramastih sindikatov. V prvem govoru po objavi uradnih volilnih izidov je Andreas Papandreu že napovedal vojno konservativni ekonomski politi-

Papandreu (Telefoto: AP)

ki oziroma »vsem nedemokracičnim zakonom«, ki so jih uveljavili Mico-takisovi konservativci, ministrom pa naložil, da cimprej popravijo škodo, ki jo je povzročila njihova vladavina. (Reuters)

EGIPT / VLADA

Za uspeh reform so tudi v Kairu potrebni novi ljudje

KAIRO - Premier Atef Sedki je potem, ko mu je predsednik Mubarak - ta si

Mubarak (Telefoto: AP)

je na volitvah zagotovil se en predsedniški mandat - naložil sestavi novo vlado, je imenoval novega guvernerja centralne banke in odstavil ministra za gospodarstvo, iz prejšnje vlade pa obdržal finančnega ministra Mohameda Razaza in ministra za administrativna vprašanja Atefa Obeida, ki se praviloma pogaja s Svetovno Banko o programu gospodarskih reform. Novi guverner bo Ismail Hassan, dosedanji direktor aleksandrijske banke. Ni se znano, kdo bo zamenjal dosedanjega ministra za gospodarstvo in zunanjo trgovino Jusrija Mustafa. (Reuters)

BLIŽNJI VZHOD / PALESTINSKA AVTONOMIJA

Izraelu in PLO se mudi uresničiti mirovni sporazum

V Kairu se je sestal »komite za zvezo«, v Tabi pa se dogovarjajo o mejah prihodnje Palestinske države

KAIRO - V Egiptu sta se v sredo sseli kar dve izraelsko-palestinski komisiji, ki morata pripraviti vse potrebno za začetek uresničevanja dogovora o umiku izraelske vojske iz Gaze in z območja Jeriha. V egiptovski prestolnici sta se sseli izraelski zunanji minister Simon Perez in Mahmud Abas. Po sestanku so prebrali skupno izjavo, v katerin sporocajo, da sta se delegaciji dogovorili o petih pomembnih vprašanjih: tako imenovani »komite za zvezo« se bo sestajal vsaka dva ali tri tedne v Kairu, da bi razpravljali o vseh vprašanjih, ki mu jih bodo posredovale podrejene komisije. Pogovori o izraelskem umiku se nadaljujejo, dogovor o umiku pa naj bi dosegli najpozneje v dveh mesecih (kot je zapisano v washingtonskem spo-

razumu, se mora izraelska vojska začeti umikati 13. decembra). Takoj bodo sestavili izraelsko-palestinsko gospodarsko komisijo na ministrski ravni. Z Egiptom in Jordanijo se bodo posvetovali o morebitni skupni komisiji za razreševanje vprašanj, ki zadevajo vse stiri omenjene strani. Cimprej bodo obnovili pogovore v okviru washingtonskih bliznjehodnih pogajanj o pristojnostih prihodnje palestinske uprave v Gazi in Jerihu. V Tabi na Sinajskem polotoku pa sta se sestali komisiji, ki bosta razpravljali o mejah. Najbolj pereče je vprašanje območja Jeriha, saj njegov obseg v washingtonskem sporazumu ni določen. Palestinci govorijo o 395 kvadratnih kilometrih ozemlja, Izraelci pa le o petindvajsetih. (Reuters)

Perez in Abas sta zadovoljna (Telefoto: AP)

Zatišje v Mogadišu

MOGADIS - Enostranska prekinitev ognja, ki jo je razglasil vodja somalskih upornikov Mohamed Farah Aidid, upostevajo ze peti dan tudi pripadniki ZN, ki so zaradi ameriškega pritiska, vsaj za zdaj opustili prizadevanja za zajetje uporniškega »generala«, da bi mu sodili za pobjo 25 pakistanskih pripadnikov modrih celad 5. junija letos. Na ulice razrušene somalske prestolnice se je spet zacelo vračati normalno življenje. V Mogadišu se na tridnevem obisku mudi namestnik generalnega sekretarja ZN, pooblaščen za mirovne operacije, ki naj bi ugotovil, kot je sam dejal na tiskovni konferenci, kako izpeljati mandat mirovnih sil, da bi se ognili nadaljnjemu prelivanju krvi. Ob tem pa ni pozabil poudariti, da resolucija VS, ki modrim celadom nalaga uloviti uporniškega generala oziroma vse tiste, ki so krivi za smrt omenjenih mirovnikov, se vedno velja. Vendar pa lahko Varnostni svet kmalu sprejme nove resolucije, ki bi spremenile mandat modrih celad, ki je doslej povzročil toliko gorja.

V dosedanjih neuspešnih prizadevanjih, da bi ulovili Aidi-da, je padlo 70 pripadnikov modrih celad in več sto domaćinov, ki so postali naključne žrtve uličnih spopadov v glavnem somalskem mestu. Predstavniki Združenih narodov razlagajo spremembo politike kot prizadevanje, da bi obnovili civilno življenje v vsej Somaliji, ne da bi se osredotočali zgolj na Mogadišo, kjer je doslej potekala večina krvavih spopadov. Ameriška administracija se je odločila za milejšo politiko do somalskih upornikov, potem ko so pred enajstimi dnevi javnost pretresli posnetki ubitih ameriških vojakov, katerih trupla so Somalci vlačili po mogadiških ulicah. Uporniki imajo se vedno ujetega ameriškega pilota helikopterja in nekega nigerijskega pripadnika modrih celad, vendar pa je posebni ameriški odposlanec za Somalijo Oakley dejal, da v prihodnjih dneh pričakuje pozitiven razplet pogajanj z uporniki, eden od rezultatov pogajanj pa bi bila lahko tudi izpustitev omenjenih pripadnikov modrih celad. (Reuters)

NOVICE

Nasa bo pomagala Moskvi

WASHINGTON - Ameriška agencija za raziskave vesolja Nasa bo s tako imenovanim telemedicinskim programom Vesoljski most za Moskvoprek satelitov z nasveti pomagala pri zdravniški oskrbi ranjenecv v spopadih v Moskvi. Z moskovskimi bolnišnicami so povezane ze stiri ameriske klinike. Po prvih medicinskih programih za posvetovanje prek satelita za oddaljena območja na Aljaski je Nasa leta 1989 zgradila se telemedicinski vesoljski most za žrtve potresa v Armeniji. Po sporazumu med Naso in rusko vesoljsko agencijo je telemedicina namenjena predvsem medicinski oskrbi astronautov v vesolju, prav tako pa naj bi tudi pokazali, kaj lahko tak program nudi medicini na Zemlji. (STA, DPA)

Predčasne volitve v Moldovi

KISINJOV - Moldovski parlament je v torek sklenil, da bo razpisal predčasne volitve, ki so po mnenju poslancev edini izhod iz dolgotrajne notranjepolitične krize v državi. Predčasne parlamentarne volitve, za katere je glasovalo 180 od skupno 230 poslancev, naj bi potekale 27. februarja prihodnje leto. Potem ko je levo usmerjena opozicija, ki si prizadeva za združenje Moldove s sosednjo Romunijo, najprej glasovala proti ratifikaciji nekaterih sporazumov v okviru Skupnosti neodvisnih držav, so predstavniki komunistične večine nato demonstrativno zapustili nadaljevanje zasedanja parlamenta in zahtevali njegovo razpustitev. (STA, DPA)

Izrael ni prodajal orožja Kitajski

PEKING - Izraelski ministrski predsednik Jicak Rabin, ki se mudi na obisku v Pekingu, je v sredo odločno zanikal namigovanja ameriškega tiska, da naj bi Izrael prodajal ameriško vojsko tehnologijo Kitajski. Tako je na primer New York Times, ki se sklicuje na poročilo ameriske obveščevalne agencije, zapisal, da je Izrael zadnjih deset let Kitajski prodal za nekaj milijard dolarjev orožja in opreme. State Department je od Izraela ze zahteval uradno pojasnilo. Rabin je omenjena namigovanja in obtožbe označil kot popoln absurd. (Reuters)

Srečanje karibskih držav združenja Caricom

TRINIDAD - V četrtek se bo na Trinidadu začelo dvodnevno zasedanje karibskih držav. Medtem ko na otosko državo Trinidad in Tobago prihajajo se zadnji predstavniki trinajstih latinskoameriških držav, članic združenja Caricom, je generalni sekretar združenja Caricom Edwin Carington izjavil, da ne pričakuje zelo uspešnega srečanja. Osrednja tema tokratnega srečanja karibskih držav bo izboljšanje odnosov med državami. Pogovarjali pa se bodo tudi o razmerah na Haitiju, trgovini z drogo na območju Karibov in o ustanovitvi regionalnega gospodarskega združenja. (Reuters)

RUSIJA / SPOPAD Z REALNOSTJO

Volitve brez pravih političnih strank

Registriranih je 91 političnih gibanj

MOSKVA - Ruske politične stranke se po desetletjih enostrankarskega sistema zdaj v naglici in zmedbi pripravljajo na volitve, ki bodo 12. decembra omogočile oblikovanje prvega zveznega postkomunističnega parlamenta Rusije. Kar 91 različnih gibanj in strank ima na voljo za pripravo na volitve le dva meseca, čas, za katerega posamezni stabi menijo, da je »veliko prekratek«, posebej ker večino strank se zmeraj

bremeni »sibko stanje clanstva«, »organizacija, ki je skoraj ni«, njihova »ideološka nejasnost«, v kateri prevladujejo osebni spori nad splošnimi interesi, kot ugotavljajo ruski in zahodni analitiki. »V Rusiji obstajajo politične stranke manj kot tri leta, zaradi česar se niso zakoreninile v družbi. Zato posamezne politične osebnosti igrajo veliko večjo vlogo kot programi strank«, pojasnjuje Sergej Mndijan, svetovalec industrijske-

ga »botra« Arkadija Volskega.

Skrajna nacionalistična desnica in skrajna komunistična levica, ki sta izgubili svojo sapo po neuspelem uporu 3. in 4. oktobra, sta v državi zapustili precej nejasno politično prizorišče, ki se razvršča od »konservativnih centristov«, ki izhajajo iz vojaško-industrijskih krogov, vse do »liberalnih demokratov«, ki so pristasi Borisa Jelcina. Edina skrajnodedesničarska stranka, ki je pozdravila razpustitev zakonodajne oblasti, lahko se naprej deluje. Gre za Liberalno-demokratsko stranko nacionalističnega skrajneza Vladimirja Jarinovskega, ki je v torek tudi že predložil svojo listo za volitve. Vsi drugi poslanci zdaj prepovedane opozicije, ki so se zmeraj »pod vtisom krvavih represalij«, skusajo zdaj »strniti svoje vrste«, poudarja Aleksander Prohanov, glavni urednik prepovedanega skrajnostnega nacionalističnega časopisa Denj. Po nekaterih napovedih naj bi komunisti dobili približno pet odstotkov glasov volilnega telesa. Frakcije tistih strank, ki so izšle iz nekdane komunistične partije, zlasti mogočna Komunistična stranka Rusije Genadija Zjuganova (ki je prepovedana), zdaj

Rudarji z Urala, pomemben del volilnega telesa

Rdeča zastava s srpom in kladivom prvič po sedmih desetletjih ne bo krasila ruskih volišč

upajo, da bodo izigrale volilna pravila tako, da se bodo infiltrirale med se legalne strankarske strukture. Na podoben način bi se lahko clani Ljudske stranke Rusije, ki jo je ustanovil general Aleksander Ruckoj in je prav tako prepovedana, utegnili združiti pod zastavo Državlanske zveze, centristične koalicije, ki je silovito vkorakala na politično prizorišče letošnjo pomlad in pozneje razpadla zaradi notranjih sporov. Za vse druge, med katerimi razlike niso opazne na prvi pogled, kot so Domoinski sporazum Jurija Skokova, Stranka sporazuma o slogi Sergeja Sakraja ali Demokratska stranka Rusije (PDR) Nikolaja Travkina, pa se

zdi, da so možnosti neznatne. Centristične stranke, katerih odnos do gospodarstva je »pragmatičen«, odvisen le od stopnje, koliko državne vpliva bi želeli v gospodarstvu, pa predvsem računajo, da se bodo naslonile na posamezne regije in združile okrog posameznih industrijskih »botrov« ter podjetnikov, ki jim v glavnem vsi na veliko dvorijo. V imenu omenjenega pragmatizma se je Zveza industrialcev Arkadija Volskega že povežala s skrajno ambicioznim Gregorijem Lavinskim, zelo popularnim ekonomistom centristične precejšnje usmeritve. Stranka gospodarske svobode pod vodstvom milijonarja Konstantina Borivoja

pa se je odločila za nastop samotnega jezdeca, noče biti »ne na levi ne na desni, ampak svobodna«, združuje pa poslovneže, ki so izšli iz perestrojke. Stranka Opredelitve za Rusijo Jegorja Gajdarja, ki združuje več članov vlade in drugih predstavnikov, ki so blizu Kremlju, zagovarja predvsem »reforme«, ki jih je spodbudil predsednik Boris Jelcin. Vendar pa se po razpadu Sovjetske zveze in razpustitvi komunistične partije vsi ti reformatorji vse bolj razhajajo. Njihova nesoglasja ovirajo tudi oblikovanje skupne liste, kar jih »utegne stati precejšnjega števila sedezev«, ki bi bili zasedeni s projekcinovskimi usmerjenimi poslanci,

kot meni Igor Karicev, ki je januarja 1993 vodil Okroglo mizo s predstavniki demokratičnih gibanj. Po drugi strani pa je prav Gibanje za demokratične reforme (MRD) Anatolija Sobčaka postalo precej zadržano do oblasti: »Izpolnili bomo obljube, ki jih ni izpolnila vlada,« je izjavil ta peterburski reformator, ko je napovedal svojo kandidaturu na prihodnjih volitvah. Vse stranke so tudi bolj ali manj pripravljene, da bodo, v skladu z okoliščinami, sklepale koalicije. Na vprašanje, kateri so pogoji politični nasprotniki stranke Opredelitve za Rusijo, se je odgovoril, »da se zelo zapleten položaj spreminja iz ure v uro.«

Sophie Pons/AFP

GRUZIJA / ŠEVARDNADZE TRGUJE

Oporišča za zaščito

Rusi so se pripravljali oddolžiti za gruzijski vstop v SND

V sredo je gruzijski zunanji minister Aleksander Cikvadze izjavil, da bo morda predsednik Ševardnadze dovolil Rusiji nadzorovati nekatera vojaška oporišča v državi, v zameno pa naj bi bila Gruzija deležna ruske vojaške podpore. Rusija in Gruzija sta se že pogovarjali o vojskem sodelovanju in o porostvu za varnost te zakavkaskeske republike, ki je prejšnji teden postala članica SND. »Razpravljamo o vojskih oporiščih na našem ozemlju, o možnosti, da bi nekatera prepustili Rusiji. Ruskim vojskam ladjam bomo dovolili tudi dostop v nekatera pristanišča. V Potiju bo na primer ruska morska baza,« je povedal Cikvadze.

Poti, gruzovski pristanišče na zahodni obali Crnega morja, ki so ga zasedli uporniki je izredno pomembno za Gruzijo, ker je edina povezava z glavnim mestom Tbilisijem za dovoz človekoljubne pomoči, ki po morski poti prihaja iz Evrope. Skupne vojaške sile pod vodstvom Rusije bodo skusale obvarovati tudi vse železniške proge in strateške objekte.

Cikvadze je tudi priznal, da bi lahko s tem ruske enote potegnili globlje v spopad v Gruziji: »Predstavljajte si ruske enote, ki se znajdejo neke v Gruziji. Če gruzijski

Zaskrbljeni Ševardnadze

uporniki napadajo tako rekoč svoje brate, med njimi pa so ruske enote, lahko pride do pravega pokola. Če se bodo dogodki se naprej odvijali tako, se bo lahko zgodilo karkoli. Gruzija mora biti v dobrih odnosih z Rusijo... majhne države si ne smejo privoščiti niti najmanjših napak.«

Če bodo Rusi nadzorovali nekatera manjša pristanišča, bodo imeli s tem tudi izhod na Crno morje. Rusija si tudi želi doseči mir v Gruziji, ker noče, da bi spori na ozemlju nekdanje SZ dobili mednarodne razsežnosti. O tem se je jasno opredelil ruski zunanji minister Andrej Kozirjev: na nedavnem zasedanju Združenih narodov v Zenevi je izjavil, da je izključna ruska naloga skrb za mir na ozemlju SND; Zahod je poprosil, naj ta mir placira

Elif Kaban/Reuter

EVROPA / OBROBJE

Tudi Islandci iščejo svoj prostor pod soncem

Novi Monte Carlo sredi severnega Atlantika

REYKJAVIK - Islandija se v svojem boju proti revščini in neprostoVOLjni zemljepisni osami sredi Severnega Atlantika spopada z zanimivim scenarijem, po katerem naj bi že v bližnji prihodnosti postala »rajska« država v slogu Monte Carla.

Država z 260.000 prebivalci je odvisna predvsem od ribištva, zato njena prihodnost ne kaže prav nič rožnate podobe.

Mednarodne organizacije, v katere je včlanjena Islandija - Evropsko združenje za svobodno trgovino (Efta), Severnoatlantska zveza (Nato) in Severnoatlantski svet za sodelovanje (Nacc) - so se začele trdneje vezati na Evropsko skupnost, Islandija pa se je že pred časom odločila, da se tej

evropski organizaciji ne bo pridružila.

»V primeru, da se bo preostala Evropa včlanila v Evropsko skupnost, Islandiji preostane le se samotarjenje,« meni Gunnar Kristjansson, profesor za politične vede. Po njegovem mnenju je edina dolgoročnejša alternativa članstvu v Evropski skupnosti razvoj strategije davčnih olajšav, ki jih večje države niso sposobne nuditi, uporabljajo pa jih Monaco in Liechtenstein. Islandska vlada se ukvarja tudi s to možnostjo, zunanji minister Jon Baldvin Hannibalsson, ki je novinarjem možnost podrobneje predstavil, pa je povedal, da sam nasprotuje tej resitvi, ki bi lahko Islandijo stala njeno kulturo in suverenost. »Ne

morem in nočem si predstavljati nase države kot pralnico denarja in raj za vse tiste, ki se hočejo izogniti plačevanju davkov,« je izjavil Hannibalsson.

Včlanjenje v Evropsko skupnost pa ni niti v programu katere od islandskih političnih strank, četudi rezultati javnomnenjskih raziskav kažejo, da približno 20 odstotkov volilcev meni, da bi se bilo dobro včlaniti v Evropsko skupnost, 45 odstotkov pa jih je proti.

»Obstaja možnost, da se bo nekega dne včlanila tudi Islandija, vendar pa dvomim, da se bo to zgodilo v tem stoletju,« meni Hannibalsson. »Islandija je zelo majhna država, ki je sele pred kratkim dosegla popolno samostojnost (1944), zato je zgodovina

tukaj se več kot samo živa. Ljudje močno nasprotujejo vsaki se tako majhni izgubi suverenosti.« Zaradi ribjih izdelkov, ki predstavljajo kar 80 odstotkov islandskega izvoza, je Islandija postala ena od najbolj cvetovih svetovnih držav, ki je ni prevec prizadela niti dolgotrajna, zdaj že šestletna recesija.

Ključ do razcveta je samovoljno enostransko povečanje ribolovnega območja na 200 milj, zaradi česar se je leta 1970 zapletla z veliko Britanijo v »vojno za polenovke«.

»Evropska skupnost bi zagotovo zahtevala nemožne: da se Islandija odreče svojem obsežnemu ribiskemu revirju in preda v njene roke tudi nadzor nad naravnimi bogastvi. Zavedamo se, da nas Evropska skupnost ne more obravnavati kot izjemo in za nas sprejeti neka posebna pravila, ki bi se razlikovala od njene utečene ribske politike,« utemeljuje odločitev o nevčlanjenju Hannibalsson.

Vseeno pa islandska vlada zelo pozorno spremlja pogajanja za sprejem svojih nordijskih sosed -

Norveske, Švedske in Finske v Evropsko skupnost. »Če bodo Norveško sprejeli pod ugodnimi pogoji tudi glede ribarjenja, utegnemo ponovno premisliti o članstvu.«

Jonas Kristjansson, urednik časopisa Dagbladet-Visir, je zapisal: »Evropska skupnost močno spominja na mafijo, saj povzroča težave vsem okrog sebe. Zato bi se morali - tako kot počno Sicilijanci - tudi mi včlaniti v mafijo in ji tako preprečiti, da nam bi se naprej delala težav. Tudi mi bi jo lahko onemogočili od znotraj. Nasi politikom bi bili pri tem na moč uspešni.«

Državi pa je močno pomagal tudi padec evropskega komunizma, saj je Severnoatlantska zveza v Keflaviku zgradila močno vojaško oporišče s 5000 vojaki. Oskrbovanje oporišča namreč predstavlja kar 10 odstotkov islandske domače prodaje. »Hladna vojna se je res končala, zemljepisno pa se svet ni prav nič spremenil in zato negotove razmere na ozemlju nekdanje Sovjetske zveze zahtevajo navzo-

čnost zavezniških vojaških enot v srednjem Atlantiku. Keflavisko oporišče bo torej delovalo se nekaj časa,« je dejal Hannibalsson. Morda je naključje, da so se v Islandiji, ki leži na stiku evrazijske in ameriške celinske plošče, začeli spravevati, če se ne bi bilo bolje gospodarsko vezati na novi, in ne na stari svet. »Ko smo zapustili Norveško, smo se obrnili proti zahodu. Večina prebivalstva meni, da bi morali z Združenimi državami in Japonsko navezati se trdnejše stike,« je povedal Björn Bjarnason, predsednik parlamentarne komisije za zunanje zadeve in privrženec konservativcev, ki vlada jo v koaliciji s socialnimi demokrati.

Hannibalsson je omenil se, da si Islandija želi z Združenimi državami in Kanado podpisati poseben sporazum o prostem trgovanju. Zavedajo pa se, da je strategija »na zahod« le zacasna resitev, saj skoraj 70 odstotkov svojega blaga prodajo v države Evropske skupnosti, v ZDA pa izvozijo le 12 odstotkov.

Lars Foyen/Reuter

BALKAN / AFERE

Politiki, vohuni in dosjeji po hrvaško

Obračuni pred kongresom vladajoče HDZ

ZAGREB - Politično-vohunska afera se najmanj teden dni polni strani hrvaškega časopisa, čeprav so se je politični krogi lotili proti koncu septembra. Klobčic se je začel odvijati, ko so razne redakcije prejele kopije pisma, ki naj bi ga brigadir Josip Perković, nekdanji načelnik vojne protiočevalne službe in pomočnik obrambnega ministra, poslal v Beograd.

Službi državne varnosti srbskega notranjega ministrstva. Na pismu je označen datum »26. in 28. 8. 1992 v Budimpešti«, napisano pa je na memorandumu hrvaškega obrambnega ministrstva, sicer drugačnem, kot jih to telo običajno uporablja. V vsebini so menda omenjena številna imena iz hrvaškega političnega vrha: Gojko Sušak, Vice Vukojević, Antun Vrdoljak in Josip Manolić ter emigranti Stjepan Bilandić, Antun Kolak, Tomo Sedlo in drugi, ki naj bi bili v povezavi z Beogradom in tamkajšnjo tajno službo.

Avtor pisma trdi, da so nekateri izmed njih sodelovali celo pri likvidaciji ustaskega generala Vjekoslava Maksa Luburica in Bruna Busića ter soorganizirali umor Mira Barisica in Anteja Paradzika. »Dokument je naperjen predvsem proti Sušku in Vukojeviću, ki se ju povezuje z uboji, moje ime pa je dodano, da bi zadeva dobila še večjo težo,« zatrjuje Perković, ki je danes na položaju višjega svetovaleca Varnostno-informativne službe. Prepričan je, da za pismom

stoji že omenjeni v Franciji in Nemčiji živeli Tomo Sedlo. Perkovićev podpis in pečat naj bi pobrali s takšne originalne listine, verjetno s potrdila o uporabi osebne obozrite, ki ga je junija '92 izdal Sedlu. Takrat je Perković delal v Uradu za zaščito ustavne ureditve, ki ga je vodil Josip Manolić.

Odtod tudi domneve, da gre pri aferi za spor z Manolićevimi ljudmi. »Obtoženi« Sedlo odgovarja, da »so gospodje Perković, Sušak in Vukojević pismo za majhen denar kupili od Srbov že pred meseci«, in zanika, da bi karkoli »zmontiral«. Obenem pravi, da so nekateri podatki v pismu napačni, na primer tisti o Manoliću. Temu

emigraciji zaupa, ker »so ga iz nekdane Udbe vrgli zaradi prohrvaških nazorov«. Gotovo ni naključje, da se je pismo zaslano na naslovnicah tik pred razvpitim drugim občinim zborom HDZ. Ta pojem je namreč že dalj časa povezan z medsebojnimi obračuni frakcij, ki se borijo za prevlado v vladajoči stranki.

Razplet afera je zaenkrat težko predvideti vendar pa poznavalci razmer napovedujejo, da se bo po saboru HDZ vihar poleg in da ni pricakovati niti sodnega epiloga. Najozji vrh HDZ bo nedvomno naredil vse, da bi preprečil nadaljevanje notranjih pretesov, ki so naceli ugled in enotnost stranke.

Darko Pavčić

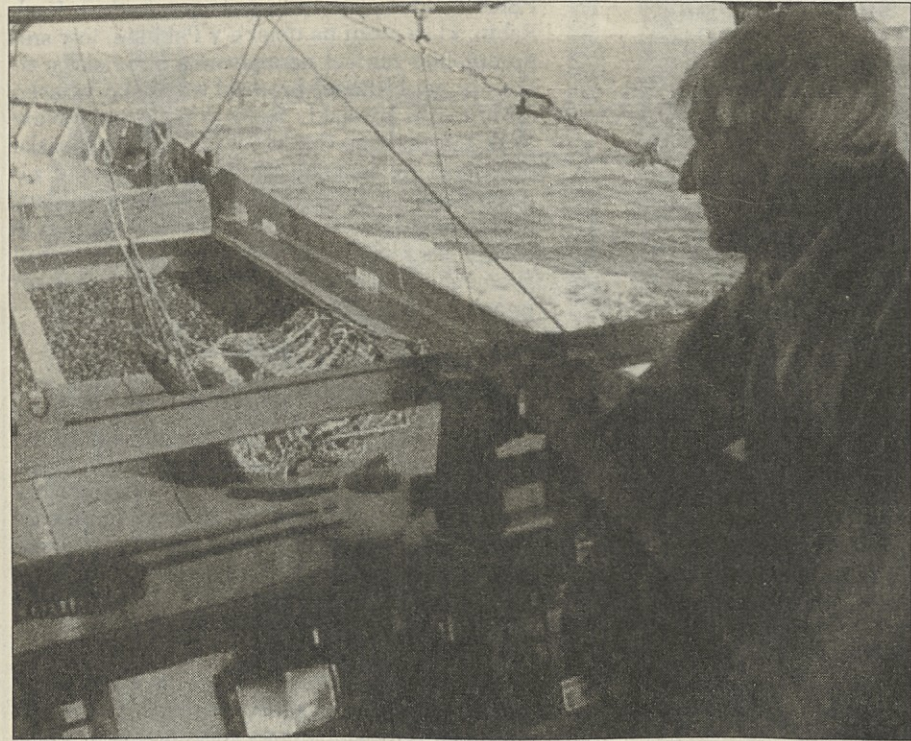
BALKAN

V Čmi gori »pošteni tatovi« za denar vračajo ukradeno

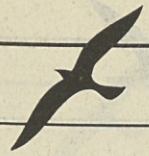
PODGORICA - »Prosim postnega lopova, naj mi vrne osebni avto avdi 80, nemške registracije, ki je bil ukraden v noči med petim in šestim oktobrom izpred hotela Crna gora. Zajamcena popolna diskretnost in nagrada 3000 DEM.« Zaradi obljubljenih diskretnosti seveda ni znano, ali se je gospod Posten Lopov odzval na oglas v edinem crnogorskem dnevniku Pobjeda. Kakorkoli že, podobnih oglasov je v tukajšnjih medijih čedalje več. Nekli oskodbavac na Radiu Bar iz vprašljivih razlogov vztrajno prepričuje tatu, naj mu ni-

kar ne vrne ukradene lade. Menda je pri albanskih prekupcevalcih kupil »bencin«, zaradi katerega je kmalu crknil motor. Najverjetneje je tudi sam avto po delih že naprodaj pri teh istih Albancih. Vse zgodbe pa nimajo zabavnega podtona. Nesrečnež iz Golubovaca roti neznanega »postenjaka«, naj mu vrne edino kravo, saj nima s čim nahraniti otrok. Za nadomestilo nudi vse, kar ima - 100 mark. Uveljavila se je torej nova jezikovna, terminološka pa tudi politična kategorija - posteni lopovi.

Zarko Rajković

Samo od ribolova ni več mogoče živeti

NOBELOVI NAGRAJENCI ZA FIZIKO IN ZA KEMIJO

Znanstvena potrditev filma »Jurassic park«

V fiziki nagrada za odkritje binarnega pulzarja

STOCKHOLM - Včeraj so sporočili imena se starih Nobelovih nagradencev za leto 1993. Nagrado za fiziko sta prejela dva Američana, nagrado za kemijo pa American in Kanadčan.

Nobelovo nagrado za kemijo so podelili ameriskemu raziskovalcu, Karyju Mullisu (48 let), direktorju podjetja Xyntronyx Inc. iz San Diega v Kaliforniji, ker je razvil postopek, ki je med drugim tudi dal zamisel za film Jurassic Park. Mullis si bo nagrado delil z Kanadčanom britanskega porekla Michaelom Smithom (61 let), profesorjem na univerzi v Vancouveru. Njun doprinos k razvoju genetske kemije odpira nove poti tudi na področju medicine, biotehnologije in kriminologije, so dejali na svedski akademiji.

Po postopku, ki ga je iznesel Mullis, je mogoče crpati genetski material iz mrtvih žuželk. To idejo so uporabili v filmu Jurassic Park, v katerem znanstvenikom uspe z genetskim materialom izumrlih dinosavrov reproducirati te velikanske plazilce. V filmu material dobijo iz krvi, ki so jo posesale žuželke, vklejene v jantaru. Bertil Andersson, profesor biokemije na univerzi v Stockholmu, je poudaril, da danes se ni mogoče z genetskim materialom reproducirati živali, toda reproducirati DNA (deoksiribonukleinsko kislino) je prvi korak na tej poti, vse ostalo pa je za sedaj izmišljotina.

DNA je snov, ki doloca dedne lastnosti živih organizmov. Letosnji Nobelov nagrajenec je odkril nekatere biokemijske postopke, ki so zelo pospešili razvoj genetskega inženirstva. Ena moznih uporab Mullisovega

Nagrajenci za fiziko Joseph Taylor in Russel Hulse (Telefoto AP)

odkritja je množično proizvodnja DNA iz fosilnih ostankov. Postopek je znan kot polimerazna verizna reakcija (PCR). Raziskovalcem je uspelo reproducirati genetski material iz insektov, ki so izumrli pred več kot 20 milijoni let; DNA so dobili iz insektov, ki so jih našli v jantaru.

Andersson je izjavil, da Mullisova polimerazna verizna reakcija, odpira nove možnosti v medicini, saj je na primer s tem postopkom mogoče takoj ugotoviti prisotnost virusa HIV, ki povzroča AIDS ali napadne gene in dedne bolezni. Ta postopek lahko tudi koristi pri policijskih preiskavah, saj je mogoče analizirati DNA, ce je na razpolago tudi ena sama kaplja krvi ali ena las domnevnega zločinca.

Smitha so nagradili, ker je odkril postopek, s katerim je mogoče spremeniti genetski kod v DNA. S tem postopkom je Smith odprl pot genetskemu inženirstvu, s katerim je danes mogoče pripraviti protitelesa, da napadejo rakaste celice oziroma spremeniti beljakovine za gojenje naglo rastočih pridelkov. Ti postopki so izzvali ostre kritike predvsem nekaterih verskih organizacij, Andersson pa je dejal, da je mogoče vsa znanstvena odkritja uporabiti tako v prid človeka kot proti njemu.

Letosnji Nobelov nagrado za fiziko pa je svedska Akademija znanosti v sredo podelila Amerikanoma Russellu Hulseu (42 let) in Josephu Taylorju (52let), ki sta leta 1974 odkrila binarni pulzar, zvezdo, ki oddaja svetlobne signale kot neke vrste svetilnik. S svojim delom sta odprla nove možnosti za preučevanje težnosti. Pulzar je vrsta goste, vrteče se zvezde, ki oddaja elektromagnetne valove, podobne radijskemu signalu. Hulse in Taylor sta odkrila prvi binarni, ali dvodelni, pulzar z radijskim teleskopom arecibo, s premerom 300 metrov, postavljenim na Puerto Ricu. Takrat je Taylor bil profesor na univerzi v Massachusettsu, Hulse pa je bil študent, ki mu je pomagal pri raziskavah. Sedaj oba delata na univerzi Princeton v New Jerseyu.

Carl Nordling, predsednik komisije za Nobelovo nagrado za fiziko, je dejal, da ta nova vr-

sta pulzarja odpira nova obzorja teženosti fiziki. Pri akademiji so izjavili, da je s tem odkritjem končno mogoče preveriti Einsteinovo teorijo relativnosti ter alternativne težnostne teorije. Novost Hulse-Taylorjevega pulzarja je v tem, da je mogoče iz svetlobnega signala enega pulzarja sklepati, da ta signal oddaja se neka druga zvezda skoraj enake teže, v razdalji, ki približno odgovarja petkratni razdalji med Zemljo in luno. Najbližji binarni pulzar je od Zemlje oddaljen kakih 1.600 svetlobnih let. Svetlobno leto je razdalja, ki jo opravi luč v enem letu: okrog 9,6 milijonov milijonov kilometrov.

To je že druga Nobelova nagrada, ki so jo podelili na tem področju. Leta 1974, ko sta letosnja nagrajenca odkrila binarni pulzar, so Britancu Anthonyju Hewishu podelili nagrado zaradi odkritja navadnega pulzarja. Opazovanja v letih po odkritju binarnega pulzarja so privedla do ugotovitve, da zvezdi delujeta vzajemno in dvigata težnostne valove, to pa posredno dokazuje, da ti valovi obstajajo.

NOBEL

Fizika • 1993

Nagrajenci od l. 1986

- 1993 Russell A. Hulse in Joseph H. Taylor Jr. ZDA
- 1992 Georges Charpak, Francija
- 1991 Pierre-Gilles de Gennes, Francija
- 1990 Jerome I. Friedman, Henry W. Kendall, ZDA
Richard E. Taylor, Kanada
- 1989 Norman F. Ramsey, ZDA
Hans G. Dehmelt in Wolfgang Paul, ZDA, Nemčija
- 1988 Leon F. Lederman, Melvin Schwartz in Jack Steinberger, ZDA
- 1987 Alexander Muller in George Bednorz, Svica, Nemčija
- 1986 Ernst Ruska, Gerd Binnig, Nemčija in Heinrich Rohrer, Svica

AP

PARIZ / PRIKAZI ŽENSKÉ MODE ZA POMLAD-POLETJE '93-'94

Večina je za »novo« klasiko in proti oživljanju stila punk

Posamezni modni ustvarjalci ali pa hiše pretežno osebno tolmačijo težnjo po prenavljanju klasičnega stila, ki pa prenese tudi drzne modele

PARIZ - Punk sodi v preteklost, sedaj pa je na vrsti klasičen stil v novi preobliki: tako so z besedami in z modeli zatrpali številni modni ustvarjalci, ki so na pariskih prikazih ženske mode za pomlad-poletje '93-'94

nastopili za J.P. Gaultierom, ki je predstavil izizvalno in odzivno kolekcijo v znamenju novega punka. Se najbolj se je proti oživljanju punka izrekala Vivienne Westwood, Angležinja, ki je bila med pobudniki »pra-

vega« punka, ko je ta stil izrazil predvsem družbeni protest mladih.

Njena zadnja kolekcija, ki jo je predstavila v Parizu, pa je po vsem izredno daleč o »revolucionarnosti« punka, saj jo je že sama poimenovala »Café

Society«. Westwoodina »visja« družba pa je obarvana v rožnato, predpisuje strogo elegantne modele, med katere pa se prikrade tudi kakšen drzno izzivalen predlog.

V splošnem kolekcije posameznih mojstrov ni-

so enovite, kot so bile npr. v prejšnjih sezonah: po eni strani naj bi bila to posledica danasnega, precej zapletenega življenja, po drugi pa odraz želje, da se ne bi ozko omejili na samo eno tendenco. Claude Montana, eden od najbolj znanih in priljubljenih francoskih mojstrov, se ne podreja več povsem svojemu nekdanjemu strogo geometričnemu slogu, celo André Courreges se pri svojih 71 letih odpoveduje zavezanosti na rezkost krojev in odločnost pri kombiniranju barv (uvedel je črno-bele ploščke), zaradi česar je zaslovel. Vsekakor pa Courreges, ki sedaj sodeluje s Castelbajacom, ponovno ponuja oblačila iz plastičnih materialov, kar je pred leti predstavljalo senzacijo, na kar so ga številni posnemali.

Tako ali drugače so se skoraj vsi mojstri zatekli h klasiki, ki so jo priridili v skladu s svojimi okusi in prepričanji. Kolekcija Chloé, ki jo je narisal izredno delavni Karl Lagerfeld, je svetla in prozorna, Claude Montana se je odločil za črno-bele kombinacije s kratkimi krili, dvojica Courreges-Castelbajac pa je ob plastiki pripravila tudi vrsto »naivnih« modelov, za Vivienne Westwood pa je trenutni ženski ideal Jessica Rabbit.

Takšna je ponudba dvojice Courreges-Castelbajac (AP)

»Slamnat« predlog Yvesa Saint Laurenta (AP)

NEMČIJA / SPODRSLJAJ?

Risanka o Hitlerju povzroča polemike

Lahko bi kvarno vplivala na mladino

BERLIN - V ZRN je izbruhnila polemika zaradi risanke o nacizmu, ki je namenjena srednjim, višjim in poklicnim solam in ki jo je izdal Zvezni urad za politično usposabljanje (BPP). Kot pise dnevnika Die Welt je izraelsko veleposlanstvo že protestiralo pri predsedniku parlamenta Riti Süßmuth, ki je »zaskrbljena« zahtevala pojasnila. Tokrat ni sporne risanke objavil kak zasebni desničarski založnik temveč zvezna uprava. Zgovoren je primer risbe, na kateri Hitler z lopato v roki poudarja: »Z izgradnjo kanalov, z bonifiko močvirij in z izgradnjo nasipov bomo nadaljevali boj.« Za njegovih hrbtov pa nekdo vzklina: »Konec bomo spet delali«, drugi pa doda: »Naj živi Führer!«

Taka predstavitev je lahko po mnenju številnih negativna za današnje nemško mladino, ki jo pestita recesija in brezposelnost. Se bolj sporen je primer, ko Hitler pred tanki, kljukastimi in zeleznimi krizi napoveduje, »da se bo upr. vojnouhujskaški židovsko-anglosaški zaroti in njihovim prav tako židovskim oblastvenikom v Moskvi«,

tako da bodo »naši vojniki ponovno odločali o usodi nemškega rajha in nasega ljudstva«.

Risanko so poskusno razdelili po solah zvezne dežele Rheiland-Pfalz, a so jo takoj umaknili na zahtevo urada, ki jo je izdal, ker bo sedaj ponovno preučil celoten projekt. Poleg te risanke so namreč v načrtu še druge, ki bi morale učnemu osebju pomagati pri zgodovinskem pouku in državljanski vzgoji, tako da bi dijakom lažje pojasnili razlike med diktaturo in demokracijo. Po vsemu sodeč pa sta se nad to prvo risanko navdušila tako zvezni kancler Helmut Kohl kot predsednik republike Richard von Weizsäcker. Po Weltovih trditvah pobudi ni nasprotovale niti »lovec na naciste« Simon Wiesenthal. Po vsemu sodeč pa je bila zamisel boljša od končnega proizvoda. Po mnenju Wolfganga Arnolda (opozicijska SPD), ki je podpredsednik BPP, je risanka zelo nevarna, če bi jo dijaki gledali in prebirali brez strokovne razlage svojih profesorjev, ker bi lahko prišlo do »nesporazumov in izkrivljanja«.

NOVICE

Priletela Francozinja z avtobusom na fronto, da bi slikala vojno

MEDUGORJE - Neka 74-letna Francozinja je v Pločah stopila na avtobus in se podala na fronto pri Mostarju, da bi slikala grozote vojne in z njimi obnovila zanimanje svetovne javnosti za tragedijo v Bosni in Hercegovini. Ko so jo oblačeno v dežni plašč in s klobukom na glavi, ponoči zajeli hrvaški vojaki pri Mostarju, niso verjeli svojim očem. Izročili so jo mednarodnemu odboru Rdečega križa, ki je včeraj poskrbel, da so trdoživo in trmasto Francozinjo pospremili v Split, stanka se je namreč hotela vrniti v Mostar in od tu nadaljevati pot v Sarajevo.

Leninova mumija je le voščena lutka?

LONDON - V mavzoleju na Rdečem trgu shranjena Leninova mumija je le navadna voščena lutka. To trdi britanski izvedenec Desmond Henley, ki je v svoji 50 letni dejavnosti imbalzamiral kakih 40 tisoč trupel. Po njegovem je nemogoče, da so posmrtni ostanki očeta oktobrske revolucije po 70 letih tako dobro ohranjeni. »Rusi niso in niso bili nikoli v stanju uresničiti tako perfektnega dela«, je se dodal Henley.

Podjetni ameriški predsedniki

NEW YORK - Zveni skoraj neverjetno, a z lastnoročnim podpisom pod sliko lahko nekdanji ameriški predsednik zasluži tudi 1,5 milijona dolarjev. Seveda ne gre za navadno sliko temveč skupinski posnetek petih se živčnih nekdanjih ameriških predsednikov. Kot je zapisal tednik New Yorker, ki je objavil to sliko s petimi podpisi, so predsedniki podpisali 1.500 slik, ki so si jih med seboj nato posteno razdelili. Vsaka slika je vredna 5.000 dolarjev, ce vsoto pomnožimo s 300 dobimo znesek 1,5 milijona dolarjev.

»Obogatili« bodo Churchillov grob

LONDRA - Po vsemu sodeč je nagrobnik Winstona Churchila preskromen za ameriške turiste, tako da nekateri že predlagajo njegovo »obogatitev«, ki bi bila sprejemljiva za Američane. Ti so razočarani, da je tako velik državnik pokopan pod ploščo, na katerem je le napis »Winston Leonard Spencer Churchill 1874-1965«. Vascani Bladana pri Oxfordu pa nasprotujejo »obogatitvi«, ker bi z njo izdali poslednjo Churchillovo željo, da je pokopan v rodnem kraju ob svoji stariši pod skromnim spomenikom. Da bi bila mera polna, pa se kakih 500 ameriških turistov, ki dnevno obišče to malo pokopališče ob cerkvi sv. Martina ne obnaša primerno, saj pomedrajo vse, kar jim je na poti.

Zvišali bodo apanažo belgijski kraljevi družini

BRUSELJ - Belgijska poslanska zbornica je včeraj za 13% zvišala apanažo za novega kralja Alberta II, ki bo letno prejel od države 244 milijonov belgijskih frankov. Temu primerno so zvišali apanažo tudi za druge člane kraljevske družine, vdova Fabiola bo dobila 45 milijonov frankov, prestolonaslednik Filip pa 13 milijonov frankov.

Potovanje po deželi riževih polj

Katja Kjuder

5

Sredi 13. stoletja so na njeno ozemlje vdiral mongolska plemena, v naslednjih stoletjih pa so Korejce bremenile datjave, ki so jih morali plačevati kitajskim cesarjem dinastije Ming. Leta 1592 je nov sovražnik napadel Korejo z vzhoda: Japonci so v nekaj letih zavzeli velik del polotoka. Pol stoletja kasneje so ze s severa vdirala mančurska plemena, ki so tedaj osvajala tudi Kitajsko in osnovala zadnjo dinastijo na njenih tleh to je dinastijo Cing, ki je vladala do leta 1912.

Japonski imperializem je ostal globoko vrezan

v spominu starejših Korejcev. Japonci so Korejo priključili leta 1910 in takrat se je za Korejce zacelo podobno obdobje kot so ga Primorci občutili pod fašizmom. Prepovedane so bile solé v korejskem jeziku, ljudje so morali zamenjati korejska imena in primke ter prevzemati navade in religijo osvajaalcev. Vse to je leta 1919 privedlo do kravavega obračuna v Seulu, ko so korejski domoljubi demonstrirali v mestnem Pagodinem parku proti okupatorji. Vodje upornikov so morali v azil, zatekli so se v Sangaj in od tu vodili osvobodilno gibanje proti japonskim osvajaalcem. Jae Shin mi je pripovedoval, da so v času med 1939 in 1945 Japonci pregnali več tisoč Korejcev na japonsko, kjer so morali delati v tovarnah orožja in rudnikih. Eden izmed teh je bil tudi njegov oče, kateremu je uspelo po srečnem naključju zbežati iz japonskega rudnika.

Tudi ob koncu druge svetovne vojne se ni uresničil sen o enotni in samostojni korejski državi. V avgustu 1945, ko je bilo že jasno, da je konec japonskega nadvladja, so se Američani zbalili, da bodo Rusi preko Mančurije zavzeli korejski polotok in so zato predlagali razdelitev dežele po 38. vzporedniku. Sovjeti so tako kon-

trolirali severni, Američani pa južni del. Trenja in napetosti so se v naslednjih letih večala do usodnega dne, ko so ob zori 25. junija 1950 severnokorejske cete od podpori bivše SZ in kasneje tudi Kitajske vrde po podzemnih predorih na ozemlje Južne Koreje. V treh letih vojne je bil Korejski polotok grozovito opustošen in življenje milijonov za vselej uničeno. 27. julija 1953 je bilo vojne konec, korejski polotok je ostal razdeljen v dve državi: severno Demokratično ljudsko republiko Korejo, kjer je na oblasti komunistični režim, ter južno Republiko Korejo, kapitalistično državo, kjer so se danes usidrale ameriške vojske sile. Zato ni čudno, da srecas po seulskih ulicah skupine kratko ostrizenih ameriških fantov, ki niso običajni turisti temveč varuhi ameriških interesov in vojske hunte v Seulu. Nasploh je Južna Koreja zelo militarizirana država, vse politične zgradbe varujejo do zob oboroženi vojaki in policaji. Čudovito pokrajino pa nenehno preletavajo vojska letala. Korejski fantje morajo tri leta svojega življenja darovati državi v sluzenju vojskega roka. Na grbih, ki jih nosijo pa je vedno upodobljen celotni korejski polotok...

Moje potovanje je obogatilo tudi dvotedensko

bivanje pri korejski družini v Inchonu, mestu, ki je oddaljeno dobro uro s podzemno železnico od Seula. Neki popoldan sem zavila v manjšo knjigarno, ki je imela le nekaj knjig v anglescini. Bežno sem pogledala in zastremela v knjigo z naslovom: Slovenske gore (v angleškem prevodu). Najraje bi v hipu zakrčala: »Poglejte, to pa je moja dežela!« Srečala sem le enega Japonca, ki je točno vedel, kje je Slovenija, ostalim pa je bila se neznana, sele ko si jim povedal ime Jugoslavija, je stvar postala nekoliko jasnejša. Mislim, da po mojem odhodu le nekaj Korejcev pozna novo, malo državo in mestece tik ob njeni meji.

23. december je bil dan mojega odhoda. S težkim srcem sem zapustila to deželo, ki mi bo za vselej ostala v spominu po neskončnih riževih poljih, po lepotah njenih gozdov, budističnih templjih, po hribih in rekah. Toda predvsem po njenih ljudeh neverjetno skromnih, preprostih in prijaznih. V trenutku, ko je letalo vzletelo in, ko sem ugledala se zadnji kosček korejske zemlje preden so ga oblaki dokončno zakrili, mi je bila v edino uteho odločitev, da se nekaj se vrnem... Konec

Spremembe zakonov poslanci sprejeli brez soglasja opozicije

Možne kadrovske posledice stavke - Solidarnost sindikatov - Melanšek: Vlada prelaga odgovornost

LJUBLJANA - Državni zbor je o sklicu izredne seje in o omejitvi pravice do stavke policistom, carnikom, kontrolorjem letala in paznikom v zaporih odločil pozno popoldan, po tem, ko na sestanku kolegija predsednika parlamenta stranke niso dosegle soglasja. Opozicija je enotno nasprotovala »prelaganju odgovornosti vlade na parlament« in poudarjala, da bi morala izvršna oblast že junija zakonsko urediti sporna vprašanja sistematizacije in plac. Izredne seje se sklicujejo v izrednih razmerah, tu pa gre za to, da vlada ni pravočasno storila tega, kar bi morala. Prejšnji notranji minister Igor Bavcar (DS) je dejal, da »vlada očitno sploh ne pozna svojih pristojno-

sti«. Zakon o notranjih zadevah - tako Bavcar - daje ministru zelo velika pooblastila; v sedanjih razmerah bi, denimo, lahko vpoklical rezerviste ali sestavil posebne enote. Bizjak pa ni uporabil nobene od navedenih možnosti. Bavcar je tudi opozoril, da bodo spremenjeni zakoni v vsakem primeru lahko začeli veljati sele čez teden dni in da je zato se manj utemeljenih razlogov za naglico in za »hitre postopke«. Vlado sta podprla le Joze Pučnik (SDSS) in Ignac Polajnar (SKD), ki sta opozarjala, da ne gre za uvedbo izrednih razmer, ampak le za to, da bo država spet začela normalno delovati. Sklep o sklicu izredne seje so poslanci - kljub protestom opo-

zicije - sprejeli s prepričljivo večino.

Ob napovedani pozni večerni uri se je v veliki dvorani Slovenskega parlamenta zbrala praktično vsa vlada. Janez Drnovsek je v nekaj besedah pojasnil položaj v katerem se je znašla vladna pogajalska ekipa, pri tem pa je opozoril, da so zahteve policijskega sindikata za vlado nesprejemljive, kajti v nasprotju lahko pride do prebijanja vseh letosnjih proračunskih okvirjev in sprožanja veriznih stavkovnih reakcij. Glede na to, da so policisti napovedali stavkanje v intervalih, kar pomeni, da se to utegne vlec v nedogled naj bi vsa zadevo vendarle posegel parlament s spremembami zakonov o notranjih zade-

vah, zračni plovbi, carinski službi ter zakona o izvrševanju kazenskih sankcij. Drnovsek je menil, da s tem sicer ne bi posegli v pravice delavcev do stavke, bi pa zagotovili nemoteno delovanje vseh vitalnih funkcij države. Pred začetkom razprave je Tone Persak v imenu 5-ih parlamentarnih opozicijskih strank dejal, da opozicija v celoti nasprotuje taksnem načinu reševanja zadev, zlasti pa spreminjanju zakona po hitrem postopku. Persak je tako javno prelozil odgovornost za vse skupaj na stranke vladne koalicije. Spremembe vseh starih zakonov so do konca zasedanja dobile potrebno večino poslanskih glasov.

Ivanka Mihelčič, Tanja Starc

Koalicija enotna, opozicija pa tudi

LJUBLJANA - Pri glasovanju o sklicu izredne parlamentarne seje se je po dolgih mesecih spet (začasno) sestavila velika koalicija. Združeni listi, ki je najbolj nasprotovala »trdi« različici razreševanja spora s policisti je - kot navajajo naši viri - predsednik vlade včeraj postavil ultimatum: če ne bodo podprli vladnega predloga, tudi ne bodo ostali v koaliciji. Kot je znano, Drnovsek ZL za nekaj časa napoveduje zamenjavo, v vlado pa vabi ljudsko stranko in se nekatere druge manjše stranke. Tudi zato so poslanci ZL, kljub tihemu nasprotovanju, precej disciplinirano dali svoje glasove za vladni predlog. Drnovsek je tudi nezadovoljnim poslancem LDS povedal, da gre tokrat zares in da si zato ne smejo privoščiti - sicer precej pogostih »opozicijskih« akcij. Zanimivo je, da je tokrat vlado podprla tudi četverica socialdemokratskih poslancev.

Presenetljivo usklajena pa je bila včeraj tudi opozicija. France Bučar je v imenu demokratov, zelenih - ekološko socialne stranke, samostojne poslanske skupine in ljudske stranke že na popoldanski tiskovni konferenci sporočil, da nasprotujejo izredni seji, ker menijo, da je takšna seja potrebna le v izrednih razmerah. Teh pa ni - če pa so, je za njih kriva vlada, ki očitno skusa prevaliti svoj delez odgovornosti na parlament. Proti vladi je bila tokrat tudi nacionalna stranka - Zmago Jelenc je namreč zahteval, naj za zaplete odgovarja resorni minister Bizjak in ne parlament. Druge stranke včeraj niso izrecno omenjale »krivde« notranjega ministra za nastale razmere, čeprav je v opozicijskih krogih slišati, da se bo policijska stavka končala z interpelacijo zoper ministra Bizjaka (in morda tudi ministrico za delo Puharjevo).

Kljub temu, da je opozicija včeraj nastopila enotno in da je izkoristila vse parlamentarne oblike nasprotovanja (obstrukcije po novem poslovniku ni več mogoca), seveda ni imela velikih možnosti proti prepričljivi večini velike koalicije - in vladni predlog o sklicu izredne seje, je bil sinoci sprejet.

Tanja Starc

Policisti pri Rigelniku

LJUBLJANA - Predsednik stavkovnega odbora PSS Zdravko Melanšek je Hermana Rigelnika včeraj obvestil, da so policisti pripravljeni spustiti povišanje izhodiščne plače s 30 na 28 tisoč tolarjev bruto, ter da so pripravljeni na kompromis. Herman Rigelnik je povedal, da bodo na kolegiju predstavili stališča policistov ter stališča ki jih je sprejel odbor za notranje zadeve, odločitev pa bo vendarle v rokah poslancev DZ.

Zdravko Melanšek je za Republiko povedal, da se vlada izogiba reševanja problemov in jih prelaga na ramena državnega zbora. V primeru, da bi na izredni seji poslanci sprejeli omejitev pravice do stavke, bodo policisti po vzoru evropskih držav uporabili drugačne načine za doseg svojih ciljev. Sicer pa je ponekod v Sloveniji policija pripravljena nadaljevati stavko tudi potem, saj nezadovoljstvo, ker vlada ni do sedaj dala niti enega uporabnega predloga, že prerasca v jezo. Ta se kaže tudi v zahtevah po odstopu notranjega ministra, posamezni stavkovni odbori pa zahtevajo celo permanentno stavko. (A. Z.)

Prejšnji policijski minister Bavcar je sedanjemu ministru Bizjaku bral levite (Foto: Aleš Pavletič)

Sindikati podpirajo policiste

LJUBLJANA - Zveza svobodnih sindikatov poziva vlado in pristojna ministrstva, naj tezave policijskega sindikata pravočasno rešujejo s pogovori na podlagi družbenega partnerstva, ne za z administrativnimi posegi »čez noč«, čemur ZSSS odločno nasprotuje.

Neodvisnost - konfederacija novih sindikatov nace-loma podpira policijsko stavko, saj stavkovne zahteve razumejo tudi kot zahteve po ureditvi celotnega sistema plac. Vlada je z neurejenimi razmerami na področju plac sama kriva za sedanje stanje.

Konfederacija državnih in družbenih organov, v katerega spadajo vse pooblašcene osebe, ki naj bi jim odvzeli pravico do stavke, najostreje protestira proti predlaganim ukrepom vlade. 11. člen veljavnega zakona o stavki že sedaj tem delavcem določa, da smejo stavkati le, če s tem ne ogrozijo uresničevanja delovnih funkcij. Člani tega sindikata niso bili obveščeni o namerah vlade in si ustavne pravice, kakršna je pravica do stavke, ne bodo pustili vzeti. (A. Z.)

Pritožujejo se tudi hrvaški prevozniki

LJUBLJANA - Kljub velikemu negodovanju ne le slovenske javnosti, ampak tudi hrvaških cestnih prevoznikov, nasi policisti ne nameravajo prekiniti stavke. Direktor enega od hrvaških podjetij »Croatians-Group« lastno škodo ocenjuje na 40 do 50 tisoč mark dnevno.

Prometne in varnostne razmere na naših cestah se niso bistveno poslabšale, v hujših prometnih in drugih negotadah policisti ukrepajo, se posebej, kadar je ogroženo človeško življenje. Kot so nam povedali po posameznih območjih enotah so se dolge kolone vozil na večjih mednarodnih mejnih prehodih Sentilj, Dolga vas, Fernetiči, Rožna dolina in Vrtojba nekoliko zmanjšale, saj so ljudje dobro obveščeni o stavki in omejujejo svojo udeležbo v prometu.

Mariborski policijski sindikat se naprej vztraja pri odstopu notranjega ministra, njihovo zahtevo pa so včeraj podprli tudi celjski in gorenjski policisti. Več dela pa so imeli včeraj policisti na kranjskem območju, ko so hokeyjski navijači pretirano razgrajali na vlaku Ljubljana-Jesenice. Na Koprskem, kjer so bile te dni tudi triurne kolone, se je promet iz Italije in Hrvaske umiril, nekoliko večji zastoji pa so se vedno na Fernetičih. Kljub stavki pa so tukajšnji policisti v sodelovanju z ljubljanskimi posegli v tri primere kraje vozil in kot so nam zagotovili, »zadeve obvladujejo«.

Margareta Jarc

DRŽAVNI ZBOR / ODBOR ZA ZNANOST

Vredno je podpirati le tisto, kar bo prineslo uspeh

LJUBLJANA - Na seji odbora državnega zbora za znanost, tehnologijo in razvoj so včeraj prvi obravnavali predlog nacionalnega raziskovalnega programa ter zakonska predloga o meroslovju in o standardizaciji. Oba predloga bosta šla se v nadaljnjo obravnavo.

S pomočjo nacionalnega razvojnega programa, ki je del nacionalne razvojne strategije, naj bi se Slovenija razvila v gospodarsko razvito in socialno uspešno družbo. Kakovost bo po besedah ministra za znanost in tehnologijo temelj znan-

stvenoraziskovalne politike. Na ta predlog je letelo le nekaj nacelnih pripomb, na primer, da bi morali razvijati le tista področja znanosti, na katerih bomo lahko uspešni in konkurenčni, prav tako pa je nujno potrebno poskrbeti za kar najboljši način povezovanja znanosti in gospodarstva.

Zakon o standardizaciji je po besedah direktorja Urada za standardizacijo in meroslovje nujno potreben zaradi ugotavljanja ponudbe, standardi pa bodo obvezni le, če jih bo uvajal poseben akt. (STA)

ODBOR ZA FINANCE / STALIŠČA DO BANČNE SANACIJE

Izvajalcem sanacij več samostojnosti

Največji dolžniki lahko pričakujejo revizijo postopka lastninjenja

LJUBLJANA - Na včerajšnji seji parlamentarnega odbora za finance in kreditno-monetarno politiko so člani odbora državnemu zboru predlagali, naj sprejme odlok, s katerim izreka soglasje k statutu Banke Slovenije. Zakon o Banki Slovenije namreč predvideva, da ima centralna banka svoj statut, ki pa ga mora potrditi državni zbor. Svet Banke Slovenije je ta statut poslal državnemu zboru že v začetku leta 1993, vendar je na dnevni red matičnega delovnega odbora prispel sele včeraj. V njem so natančneje opre-

deljene pristojnosti zaposlenih in notranja organizacija banke, kakor tudi razmerja banke do državnega zbora in drugih republikanskih organov ter notranja kontrola in varovanje poslovnih podatkov. Odbor je sprejel tudi vrsto stališč v zvezi s sanacijo bank v Sloveniji. Odbor sanacijo načeloma podpira, med drugim pa ocenjuje kot neustrezno prakso Banke Slovenije, ki banke v sanaciji podpira z zelo kratkoročnimi likvidnostnimi krediti, za katere zaračunava visoke obrestne mere. Člani odbora so v svojih stali-

ščih zapisali tudi, da bi morale imeti sanacijske ekipe več samostojnosti pri svojem delu, komisiji za spremljanje in nadzor lastninskega preoblikovanja družbene lastnine pa so predlagali, da začne revizijo postopkov lastninskega preoblikovanja v podjetjih, ki so največji dolžniki Ljubljanske banke, d. d., in Kreditne banke Maribor. To zlasti velja za tista podjetja, ki imajo ustanovljena podjetja izven Slovenije in za katera obstaja možnost, da so kapital prenesla v tujino.

Alenka L. Jakomin

Začeti z lastninsko revizijo pri bančnih dolžnikih (Foto: S.Z.)

VPRAŠANJA ZA / JOŽICA PUHAR

S stavko nimam nič

Ministrstvo za delo ne ureja plač policistom

MILJA GACNIK

LJUBLJANA - Ministrica za delo družino in socialne zadeve Jožica Puhar je med člani vlade edina zenska in ena redkih, ki ji je uspelo preziveti obdobje treh vlad. Govorice o njeni zamenjavi so se občasno sicer pojavljale, vendar se ji tokrat prvič to res zna zgoditi. Predsednik vlade je v svojih namigih več kot prepričljiv. Finančni minister je Službi družbenega knjigovodstva naročil revizijo poslovanja resorja, ki ga vodi. Obrambni minister ji očita, da denar deli po strankarskem ključu. Ob stavki policistov pa so jo, kot ob vsaki drugi stavki, razglasili za dežurno krivca.

Katere pravice bo vlada omejila policistom, carnikom, delavcem v kazenskih in popravnih domovih in kontrolorjem letenja?

Naša ustava pravi, da se lahko pravico do stavke omeji. Zakon o stavki, ki smo ga prevzeli se iz prejšnje federacije, pravi, da na področju notranjih zadev in obrambe lahko obliko stavke določa zakon. V teh spremembah pa je zapisano, kateri delavci v delovnem času ne smejo stavkati oziroma katere naloge morajo biti obvezno opravljene. Gre za izpeljavo ustavnega načela in zakona o stavki.

Kako pa naj ti delavci sploh uresnicujejo svoje sindikalne pravice oz. pravico do stavke?

Saj stavka ni edina sindikalna pravica. Gre za skrajno stopnjo socialnega konflikta. Ostane jim se cela vrsta možnosti: od zahtev, pobud, arbitražnih sestankov, itd. Občutek imam, da se je pri nas kar preveč razširilo mnenje, da je stavka edini način reševanja težav.

Foto: Aleš Pavletič

Pooblašcene osebe so namreč dolžne ukrepati tudi po prenehanju delovnega časa. Kdaj naj po vašem mnenju policisti stavkajo?

Sprememba zakona jasno opredeljuje, katere naloge morajo biti opravljene.

Ali držijo govornice, da vas predsednik vlade namerava zamenjati?

Saj jaz ne določam plac policistom. Če se govori o moji zamenjavi, gre po vsej verjetnosti za njegovo predstavo, da bi moral biti na mojem mestu nekdo z drugačnimi pogledi. Verjetno ga to moti. Policijski strajk je lahko samo eden od dogodkov, ki jih lahko nekdo izrazi za to, da bi dosegel svoje cilje. Kar zadeva moj resor, nimam s policijskim strajkom nič opraviti. Imeli smo samo nalogo pripraviti zakon o razmerju med placami v javnem sektorju, ki ga po svojih najboljših možnostih tudi pripravljamo. In besedilo zakona naj bi bilo v kratkem tudi napisano.

Z njegovo pripravo smo imeli zelo veliko težav. Zato ker nam ravno najbolj problematični resorji niso pravočasno dali vseh podatkov. Poleg tega je vsak resor hotel svoje place kolikor se le da povečati in smo se morali neprestano usklajevati. Mi pa smo imeli omejene možnosti in limit. K sodelovanju smo povabili tudi sindikate, ki smo jim poslali tudi gradivo, potem ko smo le-tega vsaj približno medresorsko uskladili. Navzkrižnega ognja si nismo mogli privoščiti, saj sicer zakonskega besedila ne bi mogli nikoli izpeljati. Mija Gacnik

ODBOR ZA KMETIJSTVO

Trenutno velja »moratorij« na komasacijske postopke

LJUBLJANA - Parlamentarni odbor za kmetijstvo in gozdarstvo je včerajšnji seji v celoti posvetil problematiki urejanja kmetijskih zemljišč.

Po podatkih Republiške geodetske uprave je kar 97 komasacijskih območij v postopku pri organih na prvi stopnji in 36 na drugi. Zaradi velikega števila pritožb, po besedah ministrice za kmetijstvo in gozdarstvo, na Republikni geodetski upravi novih komasacij ne zacenjajo. Dejstvo je, da bo kmet, ki bo dobil novo parcelo s komasacijo, postal tudi njen dejanski lastnik, zapisan v zemljski knjigi. Komascije pa naj postanejo sredstvo za celovito urejanje podeželja.

Resorni odbor je sprejel nekatera stališča, ki jih bo posredoval komisiji za peticije in vodstvu državnega zbora. Gre zlasti za kadrovske okrepitve in ustrezno nagrajevanje občinskih komasacijskih komisij, za ustanovitev komasacijske komisije na republiškem ravni in za pospešitev reševanja pritožb na drugi stopnji. (STA)

AVSTRIJA

Kritika akcije »Sosed v stiski«

DUNAJ/SARAJEVO - Koordinator humanitarne akcije »Sosed v stiski« Peter Quendler je po poročilu cerkvene agencije katholic press kritiziral negativno odločitev bosanskega parlamenta glede načrta o razdelitvi Bosne, ki sta ga predložila Owen in Stoltenberg.

Quendler se boji dramatičnih posledic za hrvaske enklave v srednji Bosni, kjer je 160.000 Hrvatov obkoljenih od muslimanskih enot, in kjer vlada huda lakota. Nadaljevanje bojev v srednji Bosni pa spravlja ne le Hrvate, temveč tudi tam živeče muslimane v obupen položaj, je dejal koordinator humanitarne akcije. Oporočal je tudi ocitkom, da »Sosed v stiski« iz Caritas ne pomaga muslimanom. V Livnu na primer so vse muslimanske družine dobile pakete, v Rami Caritas oskrbuje muslimanske ujetnike, v Sarajevu pa so zdaj s pomočjo Caritas odprli socialno postajo za žene, v kateri sta tudi lekarna in ordinacija.

V Mostar zdaj niso mogli prevoziti, je poročal Quendler. Tudi do vojnih prizorišč znotraj muslimanske kontrole srednje Bosne (Vitez, Novi Travnik, Bugojno) ni mogel dostop.

Caritas zdaj veliko pričakuje od delegacije ES, ki se hoče jutri, 14. oktobra, peljati v obkoljene kraje.

AVSTRIJA

Prijava: Cerkev zavrača kritiko

DUNAJ - Kot poroča tiskovna agencija katholic press, so zastopniki katoliške Cerkve zavrnili ugovore proti načrtovanemu zaznamku veroizpovedi na prijavnici.

Osnutek novega zakona o prijavi oz. o evidenci nastanitve občanov namreč predvideva takšen zaznamek, s to navedbo pa naj bi bilo zagotovljeno, da lahko Cerkev tudi po odpravi gospodinskih listov dobiva od države informacije o svojih članih. Po konkordatu je država dolžna pomagati Cerkev pri pobiranju cerkvenega prispevka.

Pravni referent Avstrijske škofovske konference dr. Walter Hagel je v pogovoru za avstrijsko radio-televizijo (ORF) dejal, da spada k bistvu veroizpovedi, da je tudi javna. To izhaja iz besede »veroizpoved«, ki se vendar ne glasi »veroutaja«.

Vendar si Hagel lahko predstavlja, da se verska pripadnost zaznamuje samo na tistem prijavnem obrazcu, ki ostane na prijavnem uradu. Pri vseh drugih obrazcih bi lahko rubrika »ostala prazna«.

Vendar je pravni referent Avstrijske škofovske konference vztrajal pri tem, da obstaja dolžnost popolne in resnične izpolnitve prijavnice. Prijavnice, na kateri manjka zaznamek o verski pripadnosti, prijavnici urad sploh ne bi smel sprejeti.

Vrhu tega naj bi bile napacni navedbah sankcije - kakor na primer upravna kazen.

AVSTRIJA / ŠTUDIJA

Padec zavese bo stal 50.000 delovnih mest

Slabi obeti za industrijo

IGOR SCHELLANDER

DUNAJ - Odpiranje nekdanjih držav za tako imenovano Železno zaveso v Avstriji ne bo imelo za posledico nastajanje novih, temveč izgubo okoli 50.000 obstoječih delovnih mest v naslednjih petih letih. To je glavna izpoved študije, ki jo je zacel tega tedna predstavil avstrijski zvezni minister za promet in državno industrijo Viktor Klima.

Študijo je po nalogu ministrstva izvedla Zveza za industrijsko-politične ukrepe. Premestitev proizvodnje v reformirane nekdanje socialistične vzhodnoevropske države ter poceni konkurenca iz vzhoda naj bi v teku naslednjih pet do šest let privedli do tega, da bo več kot 100.000 zaposlenih v avstrijski industriji izgubilo svoje delo, svari minister Klima.

Nadaljnji rezultat zdaj predstavljene študije je, da 57 odstotkov, torej nad polovico vodilnih domačih podjetij ocenjuje lokacije na Vzhodu zaradi nizkega nivoja plac kot »zelo privlačne«, 48 odstotkov izmed povprasnih podjetnikov pa se bojuje

tudi močne vzhodne konkurence.

Z odpiranjem novih tržnic in s tem povezanim stopnjevanjem izvozov pa bi lahko v Avstriji ustvarili največ 60.000 novih delovnih mest.

Po mnenju avtorjev študije bo ta razvoj prizadel predvsem področje lesne, tekstilne, kemične in strojne industrije.

Kot nujno potreben protiukrep avtorji pa ne priporočajo omejevanje uvoza v Vz-hoda oz. iz vzhoda in jugovzhodnih držav, temveč pospešen avstrijski gospodarski angazma v tem prostoru, ki ga naj bi spremljal nekakšen »marshallov načrt« za gospodarsko in politično stabilizacijo reformiranih držav.

Nove perspektive vidijo pa predvsem tudi v izgradnji Avstrije v smislu visoko kvalificiranega industrijskega postojanke.

Za to pa naj bi bil nujno potreben Avstrijski pristop k Evropski skupnosti, stopnjevanje izdatkov za raziskovanje ter zmanjšanje birokracije, je zapisano v rezimeju predstavljene študije.

AVSTRIJA / GLOBOKA NESOGLASJA MED SPÖ IN ÖVP

Proračun potisnil koalicijo v hudo krizo

Sporna točka je višina socialnih socialnih storitev

IVAN LUKAN

odstotek bi pomenilo povišanje proračunske postavke za socialne storitve za približno 110 milijonov šilingov.

Neuspešnega koalicijskega vrha so se s strani SPÖ udeležili kancler Vranitzky ter ministri Lacina, Dohnal in Hesoun, s strani ljudske stranke pa vicekancler Busek, držav-

ni sekretar Ditz in ministra Schüssel in Rauch-Kallat.

Zvezni kancler Franz Vranitzky, ki neuspeh pogajanj ni komentiral niti z besedo, je pred koalicijskim vrhu o zveznem proračunu za leto 1994 zatrdil, da v Avstriji ne bo prislo do zmanjšanja socialnega standarda, go-

voril pa je o »dimenzioniranju na oko«. Cilj avstrijske politike je tako socialna izravnost kot tudi socialna varnost, je se poudaril socialdemokratski kancler.

Predlog za zamrznitev socialnih državnih dajatev je v zadnjih dneh zavrnilo tudi vrsta drugih socialdemokratskih politikov, med njimi tudi ministrica za ženska vprasanja Johanna Dohnal. Le-ta je poudarila, da ne SPÖ bo pristala na to, da se za sanacijo proračuna bi se prav poročnim materam in materam-samo-hranilkam krajsale socialne storitve.

Tudi predsednica zenske sindikalne organizacije Schmidlechner je poudarila, da se bo tudi sindikat postavil proti načrtu, da se bisancija proračuna izvedla prav na račun najbolj sibihi slojev avstrijske družbe.

Odločno je zamrznitev odklonila tudi klubska predsednica Zelenih Madeline Petrovič. Zmanjšanje socialnih storitev s strani države je označila kot nesprejemljivo in »nespodobno« dejanje. Za sfera avstrijskih svobodnjakov (FPÖ) Jörga Haiderja pa je najnovejša kriza v koaliciji dokaz več, da vlada ni več sposobna opraviti svoje posle ter da je skrajni čas za predčasne parlamentarne volitve.

Bo finančni minister Ferdinand Lacina sploh lahko pravočasno predložil državni proračun za leto 1994?

KOROŠKA / SKLADBA SLOMSKOVIH VEČERNIC PROFESORJA ROPITZA

»Reke mojega življenja«

Slovenska glasba je bogatejša za dragoceno ustvarjalno delo

je bil se posebej povezan s koroskimi Slovenci, s ponovitvijo večernic v farni cerkvi v Locah ob Baskem jezeru kot slovesni uvod v Slom-

spjev Magnifikat, prosnje in zaključna Marijina pesem. Ze v psalmih so mojstrovno združeni elementi čistega gregorjanskega koralu in

ralno delo velikega rodoljuba.

Izredno globoko beseidlo sega današnjemu človeku do srca in aktualizira čustveno spo-

cinstvo je znalo to ceniti in je vsakokrat napolnilo cerkve v krajih izvedbe.

Podzavestno je ljudstvo cutilo, da je nastalo

zgradbe večernic marsikomu olajšala razumevanje. Nekateri so težko sledili svojevrstni spremljavi, predvsem vloga tolkal in kitar ni bila takoj razumljiva. Nekdo je menil, da bi bila harfa ustraznejši instrument. Poznalo se je, da je zborovodja napisal skladbo svojemu zboru, ker so se pevci izredno dobro vzeli.

Med drugimi se je J. Ban, glasbeni urednik Radia Trst, vprašal, kaj je značilno Ropitzvega v novi skladbi. Takole pravi: »Hvalezni smo okoliscinam, ki so skladatelj vzpodbudili, da je ustvaril novo, izvorno delo. Posebno zborovska glasba je potrebna novih podvigov in zamisli. Zbori in pesmi kantate »Reke mojega življenja« so nekaj izrazito novega v tej se-stavi, edinstvena mešnica stare cerkvene glasbe in novih elementov. Struktura zgradbe in instrumentacija pa omejujeja izpovedne možnosti. Na eni strani daje oblika večernic psalmodiji in pesmim določeno vrednost, večji odmik od liturgicnega obreda pa bi upravičilo poudarek močnih uvodov trobil in vlogo solistov. Metrično napetost v pet- in sedemčetritinskih delih poveča razgibanost, morala pa bi priti bolj do izraza. Skoraj izgubil se je lirica izpoved Rebulovega besedila, ki vsebuje ze samo po sebi arijske elemente v besednem izboru.«

Alois Angerer

skovo nedeljo, ki so jo slovenski verniki ob soledovanju mariborskih skofov Krambergerja in Smeja ter krškega skofo Kapellarija obhajali v Smihelu nad Pliberkom. Tako je poleg velike Slomskove razstave lani v Mariboru dala Koroska svoj delez v cast mojstra materinega jezika, ki »nam je dal besedo, ki naj ne bo prazno zvonkjanje, ampak duh in kri, prica in cilj« (Rebula).

Prof. Joze Ropitz se je pi skladateljskem delu drzal zgradbe liturgicnega obreda večernic, ki jih komaj se poznamo. Vespere (večernice) so v katoliški cerkvi večerna molitev redovnikov. Sestavni deli so psalmi, berila z vmesnimi hvalospevi, slavo-

stiriglasne sodobne cerkvene skladbe. Med berili se pridružijo se ljudski zvoki v pesmij Slomscica, Oj zlati cas (F. Czigan) in Pesem upanja (L. Kupper). Ne navadna je orkestralna zasedba (trobila, klarinet, bas, kitara, tolkala), v zlasti v uvodih obogatiti in dopolnjuje zborovsko petje svojevrstno izrazno močjo. Znacaj kantate vtisneta večernicam solista z recitali, pri katerih predvsem sopranistka blešči z liricnimi zvoki.

Poseben pečat daje cerkveni skladbi Rebulovo besedilo na mestu svetopisemskih beril, v katerih opisuje pod naslov rok, ki so spremljale Slomskovo življensko pot, odločilne značajne poteze in pasto-

minsko izročilo: »Bodi, kar si! Poženi korenine, ... da bos celovit človek na zemlji.« ali: Blagoslovi nam srco in duha, blagoslovi nam naso slovenscino, da bo jezik resnice! In: »Tudi onstran Karavank, tudi ob Rabi in Jadranu ne pozabi svojega Sina! Naj naprej pojem pesem upanja!« Slovenski prostor prekroci, ko prosí: »Pomagaj vsem narodom, ki so nam sosed, da bi živeli z nami v prijateljstvu in v spoštovanju manjšinskih pravic!«

Na spodbudo Krščanske kulturne zveze smo tako dobili na Koroskem spet dragoceno domaco skladbo, ki je mocan glasnik trdizivosti slovenskega življa narodne skupnosti. Ob-

nekaj mogočnega, vzvišenega, kljub temu, da je zgradba večernic tudi vernikom danes le malo znana in skladba niha med koncertnim delom in cerkvenim obredom. Verski znacaj glasbe je ustvaril posebno vzdušje: človek v svoji zbezanosti najde v ljubezni do domovine in v narodni zavesti prek duhovnega voditelja, ki je sam del človeške resnice, pot do svojih korenin v božjem zvelicanju.

Med poslušalci so se seveda pojavili tudi kritični glasovi. Splosna je bila zbezanost pozornih obiskovalcev, ki niso vedeli, ali prisostvujejo cerkvenemu obredu (kateremu?) ali koncertu cerkvene glasbe. Morda bi kratka razlaga

NOVICE

Vesoljsko srečanje v avstrijski prestolnici

DUNAJ - V avstrijski prestolnici poteka srečanje vesoljcev. Pobudo k 9. Planetarskem srečanju (Planetary congress) je podal avstrijski kozmonavt Franz Viehböck, ki je med udeleženci lahko pozdravil okoli 80 bivših astro- in kozmonavtskih kolegov in kolegic. Med drugim same pionirje vesoljstva: Valentino Tereskov, prvo ženo v vesolju (1963), Germana Titova, ki je kot drugi sledil Juriju Gagarinu v vesolje, drugega človeka na Luni Edwarda Aldrina (ZDA) ter Aleksandra Leonova, prvega človeka, ki se je sprehal po vesolju. Srečanje »vesoljcev« je namenjeno izmenjavi mnenj ter razpravi o bodočnosti vesoljskih projektov.

Razprava o konkordatu

DUNAJ - Predsednica Liberalnega foruma Heide Schmidt je s svojo kritiko nad odklonilo držo Cerkve do kontracepcije (»sama po sebi slaba«), izzvala razpravo o smiselnosti konkordata. Poudarila je, da s tem v zvezi in tudi sprico aktualnih avstrijskih poskusov cerkvenega vmeševanja v politiko kakor tudi intervencij s strani politike v sami Cerkev dvomi o smiselnosti konkordata. Cerkevni krogi so Schmidtove izjave odločno zavrnili, poslanci ljudske stranke pa so poudarili, da razprava o smiselnosti konkordata ni na dnevnem redu.

Izvoz na Hrvasko za 45 odstotkov večji

DUNAJ - Avstrijski izvoz na Hrvasko se je v prvih sedmih mesecih letošnjega leta stopnjeval za 45 odstotkovin dosegel vrednost 1,5 milijard šilingov. Vodilna mesta na izvoznih lestvicah zavzemajo cestna vozila, les, tekstilije in obleka. Tudi Hrvaški izvozi v avstrijo so v istem obdobju narasli za 63 odstotkov ter dosegli vrednost 775 milijonov šilingov.

Občine želijo prodati svoje deleže pri deželni družbi Kelag

CELOVEC - Kljub dogovoru vseh treh v koroskem deželnem zboru zastopanih strank, naj se glede vprasanja deželne energetske družbe najde »koroska rešitev« in se deleži, ki so v lasti občin, naj ne prodajo zvezni energetski družbi Verbundgesellschaft, so se konec preteklega tedna v avstrijskem casopisu pojavili oglasi vseh petih koroskih mest, ki imajo skupno 32 odstotkov kelagovih deležev. Občine Beljak, Sentvid ob Glinji, Trg, Wolfsberg in Spittal ob Dravi v ogasih ponujajo za prodajo skupen paket vseh deležev, rok za interese pa je 28. oktober letos.

Živila za begunce v Georgiji

CELOVEC - Iz koroske prestolnice bo v naslednjih dneh avstrijska zvezna vojska odposlala nad 30 ton živil iz svojih rezerv v Georgijo. S to akcijo se bo zvezna vojska odzvala pozivu Organizacije združenih narodov v pomoč tamkajšnjim beguncem.

Ambrozy obiskal dvojezično občino Bistrico

CELOVEC - Pvc po 27 letih je neki član koroske deželne vlade ponovno uradno obiskal dvojezično občino Bistrico v Rožu. Dezelni referent za občinske zadeve, namestnik dezelnega glavarja Peter Ambrozy se je s predstavniki občine pogovarjal o gospodarskih in komunalnih zadevah. Predvsem nadaljni razvoj firme akumulatorjev, Jungfer, in turističnih ponudb sta bila v ospredju pogovorov. Komunalni referent je poudaril, da bo produkcija akumulatorjev tudi po združitvi z italijansko firmo FIAM ostala na Bistrici. To pomeni, da 400 delovnih mest trenutno ni ogroženih. Z ozirom na etnični sestav občine je Ambrozy poudaril, da je plodno in mirno sožitje med obema narodnostnima skupnostima pogoj za nadaljna gospodarska vlaganja v občini.

»Eko vas Žihpolje«

CELOVEC - V dvojezični vasi Žihpolje, južno od Celovca, naj bi po načrtih gradbene družbe »Oman-Baubiologie«, ki se ukvarja z razvojem celovitih ekoloških gradbenih konceptov s posebnim poudarkom na arhitekturi, ekologiji in socialni komponenti, nastala v naslednjih mesecih tako imenovana »Eko-vas Žihpolje«. Prvo tovrstno naselje v Avstriji naj bi na 13.000 kvadratnih metrov obsegalo 25 enodružinskih hišic, pri cemer bodo predvsem energetskemu vprašanju posvetili posebno pozornost. Hiše bodo grajene po modularnem sistemu, ki neproblematično omogoča kasnejše spremembe in dozidave. Vas je koncipirana kot komunikacijski center, vsak pa bo seveda imel svojo zasebno atmosfero.

AVSTRIJA - MADŽARSKA

Volksbanken AG ustanovi svojo že četrto potsojanko

DUNAJ - Ena največjih avstrijskih bančnih hiš, Avstrijska Volksbanken AG (ÖVAG) je na Madžarskem ustanovila svojo najnovejšo banko - medtem že četrto na območju sosednjih dežel Avstrije.

Poleg koncesioniranih samostojnih bank v Sloveniji (Celje/Ljubljana) in na Slovenskem (Bratislava) je Centrala avstrijskih ljudskih bank (ÖVAG) tudi že na Ceskem ustanovila poslovno valnico in sicer v mestu Brno.

Madžarska hcer Österreichische Volksbanken

Aktiengesellschaft ima polno bančno koncesijo. Po zanesljivih informacijah njen osnovni kapital znaša eno milijardo forintov ali preračunano 125 milijonov avstrijskih šilingov, njena naloga pa je prvotno zacrtana s financiranjem srednje velikih gospodarskih podjetij.

Pozneje naj bi - skupaj s še neimenovanim avstrijskim bančnim institutom - spleta na Madžarskem omrežje lastnih poslovalnic, je bilo slišati iz sefne etaze tega avstrijskega bančnega instituta.

FILM ART FEST / TUDI PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA FILMA

Junak v smrt, film pa v bunker

Jane Kavčič - edini domači režiser, ki se je posvetil "B produkciji" in žanrom

TONE VRHOVNIK

Prihodnji ponedeljek, 18. oktobra, se začne Film Art Fest, edina mednarodna filmska prireditev na Slovenskem, v okviru katere bo tudi letos (lani je »gostoval« Bostjan Hladnik) poskrbljeno tudi za predstavitev slovenskega filma: tako bodo že nocoj v Kinotehi slovesno otvorili retrospektivo filmov Janeta Kavčiča, enega redkih ali celo edinega domačega režiserja, ki je dobesedno del svojega opusa posvetil "B produkciji", od 70. let naprej predvsem mladinskim filmom.

Jane Kavčič je svojo filmsko pot začel kot asistent režije Franceta Stiglica (in statist) pri prvem slovenskem celovečercu Na svoji zemlji (1948), nato režiral vrsto »obzorniških« kratkih filmov, leta 1955 pa je režijsko debitiral s Slovesom Andreja Vituznika (po literarni predlogi Antona Ingoliča) v omnibusu Tri zgodbe skupaj z Igorjem Pretnarjem in Francetom Kosmacem. Leta 1960 je zaznamovala Akcija, prvi Kavčičev samostojni film, tematska zgodba o partizanih, ujetih v zasednem mestu, ki morajo za lastno rešitev osvoboditi se zaprte sobore.

Film je s sodanjskim valom »partizanaric« težko primerjati, saj preseneca predvsem po kompleksnosti likov, ki se v nasprotju z vsakim kolektivizmom individualno odločajo za lastne korake. Po Akciji (po mnenju poznavalcev najboljšem Kavčičevem filmu in eminemnem primerku »film noir«) je naslednje leto za zagrebški Jadran film posnel Lov za znanjem, po mnenju Bojana Kavčiča »prvo ljubezensko

dramo z jasno izpeljano koncepcijo happy enda na tem koncu Balkana.« 1962 nastane prva (in do dandanes edina resnično žanrska) slovenska kriminalna. Po romanu Peti voz Milana Nikolica sta Jane Kavčič

Duša Počkaj v Minuti za umor

in Marjan Rozanc (prispeval je dialoge) napisala scenarij in posnela Minuto za umor s sredstvi, ki so ostala od praracuna Stiglicevega Tistega lepega dne. Minuta za umor je klasična »whodunit« kriminalna, v »nenaravno« meščanski milje za zacetek 60. let pa je Kavčič dokaj uspešno vgradil zgodbo o izdaji med NOB, ki leži v ozadju dogajanja in vpliva na dejanja obiskovalcev nočnega Nebotičnika. Kljub vrsti nejasnosti in malce naiivni miselnosti, v katero inspektor (Janez Skof) ujam morilca, je Minuta za umor najjasnejši primer klasičnega žanrskega filma v kinematografiji, v kateri so na nizko-proračunske in »neumetniške« filme vedno gledali postrani. Leta 1976 je Kavčič posnel svoj tretji film o NOB - znova v nekonvencionalni obliki, saj so v Nevidnem bataljonu otroci tisti, ki rešujejo partizane in ne obratno. Med prvimi in ostalimi filmi z otroškimi junaki stoji se Begunec (1973), v ka-

terem sta eksistencialna problematika medicinskega Ernesta (Boris Cavazza) in neizpolnjenost odločitve za eno ali drugo stran tako močni, da privedeta junaka v smrt, film pa v bunker. Z Beguncem je Kavčič zaključil obdobje

»odraslih« filmov o begu in zapletenosti individualnih odločitev v radikalnih okoliščinah ter se posvetil filmu za otroke, ki pa ga elementi začetne poetike niso zapustili.

Tako je leta 1977 posnel Srečo na vrhovi (doslej finančno mednarodno najuspešnejši slovenski film), kasneje pa se Učna leta izumitelja Polza (1982), Nobeno sonce (1984) ter film Maja in vesoljček (1988).

V okviru retrospektive filmov Janeta Kavčiča bosta nocoj ob 18 uri v Kinoteki na sporedu Smrt Andreja Vituznika in ob 20h Akcija, jutri (ob istih urah) Nevidni bataljon in Minuta za umor ter v soboto Sreča na vrhovi in Begunec. V ponedeljek, 18. oktobra, se retrospektiva nadaljuje z Učnimi leti izumitelja Polza in filmom Nobeno sonce, v torek pa jo sklenja Maja in Vesoljček. Gledalski in filmski muzej je ob tej priložnosti izdal monografijo Janeta Kavčiča.

V Avstraliji našli pogrešana holandska platna

PERTH - V pone-deljek je predstavnik avstralske policije povedal, da so našli pet slik holandskih slikarjev; slike so bile ukradene že pred leti. Ocenjujejo, da znaša njihova vrednost med 1, 5 in 2 milijona avstralskih dolarjev (990, 00 in 1, 3 ameriških dolarjev). Slike so našli med dvema lesenima ploščama, skrite v neki predmestni garaži v Perthu. Dve sliki Willem Schmitza prikazuje-ta člana holandske kraljeve družine - kralja Williama II. in kraljice Williama Oranskega. Slika Nicholaasa Piene-mana pa prikazuje barona W.A. Schim-melpennincka, usta-novitelja neke toba-cne družbe. Zahodno-avstralska poli-cija, ki preiskuje ta-tvine, se je povežala z Interpolom. Le-ta je potrdil, da so bile slike pred nekaj leti ukradene v holand-skem mestecu Delft, vendar niso poveda-li, če so bile v zase-bni zbirki ali v mu-zeju.

Predstavnik avstralske policije je dodal, da jim je slike omenil nek novinar, ki jim je prinesel nekaj dokumentov o izvoru slik. V Avstralijo so jih prepe-ljali novembra lani, vendar pa cariniki niso bili pozorni, ker za slike, ki so starejše od 100 let, ni potrebno plačati carine.

(Reuter)

Verniki proti Madonni

RIO DE JANEIRO - Več evangelicanih cerkva iz Ria de Janeira se je odločilo organizirati festival "gospel" glasbe prav na dan in ob isti uri, ko bo v mestu nastopila Madonna. Tako naj bi svoje vernike odvrnili od poslušanja te ameriške pevke. Festival bo 16. novembra, nedaleč stran od stadiona Maracana, kjer bo nastopala brezbožna zvezda. Protestant-ska cerkev je povabila k sodelovanju celo najbolj slavni tovrstni severno-ameriški orkester White Croos in najpomembnejše brazilske evangelistične skupine. Organizatorji upajo, da bo festival pritegnil kakih 200 tisoč ljudi, to je več kot jih lahko sprejme stadion Maracana.

(AFP)

DRUŠTVO / KOPITARJEVO LETO 1994

Doma še vedno odrinjen

Kaj si zasluži veliki Slovenec Jernej Kopitar?

IVAN SIVEC

Pred nedavnim je imelo Kopitarjevo društvo Ljubljana svoj prvi redni občni zbor, na katerem je sprejelo vrsto zanimivih sklepov za javnost, naklonjeno kulturni in izobraževalni dejavnosti. O tem nam je pripovedoval pobudnik Kopitarjevih slavnosti ter prvi in ponovno izvoljeni predsednik omenjenega društva prof. Joze Peternele, ki ima nasploh največ zaslug, da skušamo vsaj v zadnjem desetletju nekoliko drugače gledati na evropsko razgledanega Slovenca-jezikoslovca Jerneja Kopitarja.

Slovenci smo, kot je videti, pač taki, da radi odsliskavamo preteklost predvsem črno-belo. Prav zato je tudi Jernej Kopitar potegnil krajši konec v literarni zgodovini. Največkrat je bil upodobljen samo kot nasprotnik oziroma zopni recenzent Presernove poezije. V bistvu pa je zaviral samo nekaj posameznih delov Presernovih mladostnih pesmi (bil je pač dvorni cenzor), napisal pa je prvo znanstveno primerjalno slovnico evropskega pomena, imel je stik z najpomembnejšimi univerzami in drugimi kulturnimi ustanovami svojega časa, ves čas se je tudi bojeval za

enakopravnost slovenske v evropskem jezikovnem Babilonu.

Na pobudo prof. Joze-ta Peternele je bila v preteklih letih popravljena vsaj osnovna negativna Kopitarjeva slika v javnosti in sicer s tem, da so bile organizirane od leta 1984 naprej Kopitarjeve slavnosti, v Vodica-h nad Ljubljano je bil preimenovan Glavni trg v Kopitarjev trg, odprli so tudi Kopitarjev hram, v Kopitarjevi rojstni vasi-cici Repnje pri Vodica-h pa spominsko sobo.

Nove pobude pa prihajajo v slovensko javnost v zadnjem času predvsem s sedeža kulturno-izobraževalnega Kopitarjevega društva Ljubljana, ki je na nedavnem občnem zboru razglasil prihodnje leto za Kopitarjevo leto. Leta 1994 se bomo namreč spominjali 150-letnice Kopitarjeve smrti. Društvo se nasploh zavzema za lep materin jezik v javnosti, sprožilo je pobudo za postavitev spomenika Jerneju Kopitarju v kareju bodoče nove NUK, prevedli naj bi se vsa znanstveno korespondenco med Kopitarjem in drugimi tedanjimi evropskimi vrhovi, ustanovili naj bi Kopitarjevo nagrado za znanstvene in raziskovalne

REPNE - Hisa s Kopitarjevo spominsko ploščo. 22. avgusta 1880 so ob stoletnici Kopitarjevega rojstva odkrili spominsko ploščo, ob tej priložnosti je izšel v uredništvu Jossipa Marna zbornik Kopitarjeva spomenica. Leta 1984 je uredil prof. Jaro Dolar v tej hiši stalno spominsko zbirko, ki so jo ob Kopitarjevih slavnostih odprli 24. 11. 1984.

dosežke na jezikovnem področju, prav tako pa tudi tovrstno stipendijo, se vedno pa je tudi neprevedena Kopitarjeva Znanstvena slovnica, kar je zagotovo prvenstvena naloga.

Kopitarjevo društvo Ljubljana pripravlja za prihodnje leto tudi večje mednarodno srečanje jezikoslovcem Bonazzom ter avstrijskim Hafnerje, prek nadškofa Sustarja pa bo navezalo stike z vatikansko knjižnico v Rimu, kjer je tudi del Kopitarjevega dela. Vsem osnovnim solam pa je že poslalo publikacijo Jerneja Kopitarja Cas, prav tako pa je javno posredovalo predlog o pripravi TV nadaljevanke ali filma o tem velikem Slovence. Če že ne bo filma, pa bi se spodobilo za prihodnje leto narediti vsaj daljšo dokumentarno oddajo, ki naj bi razblinila morebitni negativni odnos do njegovega dela.

Da je jezikoslovec Jernej Kopitar nekdaj pomenil precej več, kot imamo zdaj v svoji zavesti, kazeta vsaj dva podatka. Ob Kopitarjevi stoti obletnici rojstva je bil v Repnjah pri Vodica-h velik vseslovenski politični in kulturni tabor (leta 1880), zanj pa sta dala pobudo Franc Levstik in Josip Jurčič. 30. septembra leta 1897 so bili posmrtni ostanki Jerneja Kopitarja, skupaj z Vukovimi, z najvišjimi državnimi častmi na kraljeve stroške pripeljani z Dunaja v Ljubljano, na nogah pa je bila vsa slovenska kulturna sre-nja.

Po II. svetovni vojni je življenje in delo Jerneja Kopitarja prikazal v zbirki Znameniti Slovenci dr. Joze Pogacnik, kaj drugega - razen v strogo znanstvenih krogih - pa o Kopitarju ni bilo napisanega.

Kopitarjevo društvo Ljubljana s prof. Jozetom Peternelem na čelu je torej zaoralo se za ped globljo brazdo v ledino, ki bi morala biti že zdavnaj

preorana. Ob nedavnem občnem zboru je delegacija društva odnesla v Repnje tudi lovorjev venec, več pa bo moralo biti storjenega prihodnje leto, sicer bo vse zapisano ostalo le spisek želja. Vsaj dostojen spomenik,

Evropi se za časa svojega življenja, doma pa je že zdaj preveč odrinjen. Veliko tudi po zaslugi literarne zgodovine, ki je videla v Kopitarju predvsem čudaka in cenzorja Presernovih pesmi, njegovega dela pa se je ko-

Kopitarjevo društvo Ljubljana se predstavi.....

Je kulturno-izobraževalno vseslovensko društvo. Ustanovljeno je bilo leta 1990. Poimenovalo se je po Ljubljani, ker želi tako ponuditi zasluženo priznanje svojem vzorniku Kopitarju, obenem pa povzdigniti slovensko kulturo in Ljubljano v oči Slovencev in Evrope. S Kopitarjem se lahko samozavestno predstavimo povsod, saj priznava našega učenjaka ves omikan svet.

Določnost kulturno-izobraževalnih načrtov našega društva je razvidna tudi v samih pravilih, nalogah in programu, med katerimi so izrazitejši naslednji: skrb za lepo in čisto slovenscino, našo materinscino. 150. obletnica Kopitarjeve smrti leta 1994 naj bo zaznamovana kot Kopitarjevo leto. Društvo sodeluje v kulturnem, družbenem in jezikoslovnem življenju ter pri določanju in uresničevanju slovenske kulturne politike; spodbudi, skrbi ter predlaga postavitev spomenika jezikoslovcu Jerneju Kopitarju v predvidenem ljubljanskem univerzitetnem središču; se zavzema za prevod znanstvene korespondence, za ureditev in objavo poglavitnih del Jerneja Kopitarja, se zlasti Glagolite clozianus in njegove znanstvene slovnice.

Društvo predlaga poimenovanje pomembne kulturne ustanove po učenjaku Jerneju Kopitarju v Ljubljani; je pobudnik in sodeluje pri ustanovitvi Kopitarjevega inštituta v Ljubljani, če to ne, pa vsaj Kopitarjev odelek Ramovsevega inštituta za primerjalno slavistiko-filologijo.

Društvo predlaga ustanovitev sklada za podeljevanje nagrad Jerneja Kopitarja za najvišje znanstvene in raziskovalne dosežke na jezikovnem področju ter za stipendije najperspektivnejšim študentom slavistiki; ved; organizira simpozije o delu in pomenu Jerneja Kopitarja; predlaga slovenski televiziji in filmski produkciji, da uvrstita v svoj delovni program realizacijo televizijske nadaljevanke (filma) o Jerneju Kopitarju in njegovi dobi; predlaga jezikovno bralno priznanje za srednje sole z imenom Jernej Kopitar. Vključiti sole v tekmovanje o znanju materinscine.

Društvo predlaga slovenski PTT, da izda Kopitarjevo jubilejno znamko leta 1994. V program je društvo zapisalo tudi, da bodo njegovi člani obiskali osnovne in srednje sole z namenom, da s predavatelji predstavijo solski mladini Jerneja Kopitarja. Člani Kopitarjevega društva Ljubljana so učitelji, študentje, dijaki in drugi izobraženci.

znanstveni simpozij in morda priložnostno posno znamko bi si veliki Repnjanec že zaslužil. Bil je splošno po vsej

majda dotaknila. Pa vendar smo bili s Kopitarjem že pred več kot stotimi leti pomemben del Evrope.

Jane Kavčič (levo) na snemanju Sreče na vrhovi

NA KRATKO

Prireditve za begunce

LJUBLJANA - Festival Expono, ki poteka je že nekaj dni na različnih lokacijah v mestu, bo sklenjen jutri. Zamisel zanj je nastala v Društvu B-5, organizatorji prireditve pa so tudi Društvo za razvijanje prostovoljnega in preventivnega dela, KUD France Preseren in Društvo za oživljanje kulturne podobe starega mestnega jedra Ljubljane. Primarni namen projekta je organiziranje kulturnih prireditev za begunce. Na festivalu sodeluje tudi mednarodna organizacija Causes Communes, katere cilj je vzpostavitev vezi med občini in mesti nekdanje Jugoslavije in Evrope. Njihov najpomembnejši projekt je Atelje video, katerega cilj je poskus oblikovanja televizije, ki bo povezovala več begunskih centrov.

Natasa Bozic

Forma viva do 20. oktobra

PIRAN - Potem, ko so prebrodili finančne težave, so Obalne galerije le pravile pod streho tradicionalni kiparski simpozij Forma viva '93. Na Sedi pri Portoroku klešejo v kamen stije priznani umetniki: Yoshin Ogata (japonska), Braco Dimitrijević (BiH), Hartwig Rainer Muelleitner (Avstrija) in Goran Stimac (Hrvaska); delo naj bi končali 20. oktobra. Letošnji portoroki simpozij je že dvaintrideseti in je najstarejša se delujoča tovrstna prireditev na svetu.

Andrej Žnidarčič

Iz zapuščine Toneta Pretnarja

LJUBLJANA - V torek so v Društvu slovenskih pisateljev počastili spomin na nedavno umrlega ustvarjalca Toneta Pretnarja, ob tem pa predstavili dve novo izšli knjigi. Stikal sem ga iz starih norih rim in Veter davnih vrtnic, kot del izseka avtorjevega bogatega opusa. Pri tem so njegovi soustvarjalci poudarjali predvsem njegovo izredno poznavanje slovenskega jezika in pesniške sistematike, njegovo privrženost teamskemu delu in široko delovanje. Zavedajo se, da sta pričujoči knjižici le majhen del njegove književne ustvarjalnosti, kajti Pretnar je v svojem delovanju kot literarni zgodovinar, kritik, veziolog zbral gradivo, ki ga bo prav tako potrebno dokumentirati in predstaviti širši javnosti. Ob knjižici grafologij je urednik knjižice Miran Hladnik izpostavil problem tega žanra na Slovenskem, češ da je se precej neznan pa tudi neraziskan. Sam Pretnar pa je o grafomanijah pravil, da so na meji med prevajanjem in izvorno tvornostjo, vendar je treba priznati, da marsikatera njegova, to raven presega. Glede avtorjeve prevajalske dejavnosti pa so poudarili predvsem njegove zasluge za prevode poljskih avtorjev v šestdesetih in sedemdesetih letih, ko so bili le-ti na Poljskem prepovedani, in njegove »najdbe« nekaterih na slovenskem neznanih avtorjev, kot npr. Cypriana K. Norwida.

Andreja Curin

Kapelica K4 po novem ŠOU galerija

LJUBLJANA - Sou galerija, bivša Kapelica K4 v Ljubljani, je poleg imena letos spremenila tudi koncept dela. Galerija bo v bodoče predvsem razstaveni prostor za promocijo se neuvlečanih likovnih ustvarjalcev, likovne razstave pa bodo spremljale tudi številne druge prireditve. Na Sou pravijo, da bodo vztrajali na pogramski odprtosti in se odzivali na tekoca dogajanja na likovni sceni s teznjo, da bi galerija postala svojevrsten laboratorij oziroma prostor, ki nudi možnost za razmisljanje o likovni umetnosti danes.

Tamara Belsak

Kiparska muha enodnevnica

LJUBLJANA - Akademski kiparka Anamarija Smajdrek je pred kratkim v sodelovanju z galerijo Skuc iz Ljubljane in galerijo Media Nox iz Maribora pripravila kiparski projekt z naslovom Ephemeropterae (latinsko ime za muho enodnevnico). V obeh galerijah hkrati je potekala akcija, v kateri so obiskovalci lahko sami sestavljali in lepili svoje kipe. Na zlepljeno skulpturo so lahko dobili tudi avtoričin podpis. Tako je bila umetnost dostopna vsem, ki so bili pripravljeni vstopiti v eno izmed galerij. Tamara Belsak

V podporo slovenskim likovnikom

LJUBLJANA - Direktorica Sorosovega centra za sodobno umetnost Liljana Stepčanić je na novinarski konferenci v prostorih Art kluba na Metelkovi predstavila dejavnosti centra. Povedala je, da je njegova glavna naloga finančna in organizacijska podpora slovenskih likovnih umetnikov in umetnostnih institucij, ki jo lahko pridobijo z javnim razpisom, objavljenim v dnevnem časopisu. V to je vključil tudi koncept za letno razstavo centra, ki je nacionalnega značaja in se osredotoča na sodobno umetnost ter video, računalniška in fotodokumentacijska poročila o likovni umetnosti. Prvi pomembni projekt centra je bil, kot je povedala Stepčanićeva, zvočni projekt Kristin Oppenheim, ki je predstavnik tretje generacije konceptualističnih umetnikov ZDA z naslovom Shiver (drobec, drhtenje). Shiver je peta melodija brez spremljave glasbenega instrumenta.

Drugi projekt pa je bila akcija Letak, kjer naj bi v vseh državah nekdanje Jugoslavije trosili letake, s katerimi naj bi izrazili svoje stališče do vojne in pretrganega toka informacij na območju nekdanje Jugoslavije. Ta akcija se je izkazala za naivno in ni bila izpeljana.

Tamara Belsak

Ambasada Neue Slowenische Kunst v Berlinu

LJUBLJANA - Na povabilo Volksbuehne Theatra iz Berlina je konec preteklega tedna NSK pripravila večjo prireditev, ki je obsegala dva koncerta skupine Laibach, razstavo skupine Irwin, instalacijo Studia Novi kolektivizem, program Retrovizije, predstavitev gledališca Noordung ter predavanja Dragana Zivadinova, Slavaja Zizka, Petra Mlakarja in skupine Irwin. Kot nemski gostje - predavatelji so nastopili Frank Castorf, Karl Hegemann, Boris Groys, Georg Bussman, Boris Lieberman, Heiner Mueller, Dietrich Dierichsen, idr. Skupaj z Irwini so pod naslovom Ljubljana, Zagreb, Beograd razstavljali se Laibach, Goran Djordjević in Mladen Stilinović. Retroviziji pa so program pomagali uresničiti naslednji video umetniki: Michael Benson, Marina Gržinić in Aina Smid, Goran Gajić in Daniel Landin. V času prireditve je bila gledališka hiša, kjer so se le-te odvijale, razglašena za teritorij NSK države, vstop vanj pa je bil mogoče le s potnimi listi in vizami, ki jih izdaja konzularni urad NSK. Z dejavnostjo NSK se je bilo mogoče seznaniti v zacasno odprti čitalnici, videoteki in fonoteki NSK. Skupina Laibach je nato samostojno gostovala se na gledališkem festivalu v Chemnitzu.

Vilma Lesnik

OBLIKOVANJE / OTROŠKE IGRAČE MED DIDAKTIKO IN UMETNOSTJO

Srečna Afrika

Ta celina je - zaradi pripravljenosti njenih ljudi živeti plemenito v najbolj krutih razmerah - pravzaprav srečna

Nekako pred stiridesetimi leti so po afriških mestih, lezečih ob morju, avtomobili in motorji izpodrinili kolesa in se vrinili med množice pescev. Težko rumeno zemljo so strdili in zgradili v prve ceste, najprej okrog mest in postopoma do bližnjih mestec, rudnikov in končno do starih prestolnic, ki so dremale v notranjosti vročega kontinenta. Se kasneje so se zile cest zarezale v tropske gozdove; tam so ljudje sekali dragocena drevesa in zgradili prve zage za grobo obdelavo lesa.

Ceste so se polnile. Leta 1949 so Britanci v svojo kolonijo Zlato obalo pripeljali veliko stvelo Bedfordovih kamionov. Danasnji Ganci so spremenili njihov izgled; pobarvali so jih z živimi barvami, jim dogradili lesene strehe in klopi, nad soferske kabine napisali kaksno ljudsko modrost ter jih pričeli uporabljati za javni prevoz. Nekaj podobnega se je zgodilo v vsaki afriški deželi, samo znamke avtomobilov so bile drugačne - odvisno pač, kdo je bil kolonialni gospodar. Sledili so osebni avtomobili, avtobusi in seveda tovornjaki. Po nebu so pričela hrumeti letala in nedolgo za tem redki helikopterji. Zgradili so prve tovarne in velikanske jezove. Nenadoma so se, kdo ve zakaj in v cigavo korist, pojavili tanki in oklepna vozila.

In ob cestah so stali otroci in opazovali svet, ki je dirjal mimo njih. Afrika se je silovito spreminjala. Ocarani od hrumečih in vrtečih se strojev, ki so tako nenadoma preplavili njihove svet, so otroci po ulicah, okrog his in delavnic pobirali ostanke kovinske ropotije, plastičnih vrečk, konzerv, blaga in ponosenih obuval - ostanke vsega, kar je industrija lizirana, tehnološko razvitejša kultura puscala za sabo, in iz najdenega izdelovali igrače. Igrače so upodabljale to, kar so videli, si zeleti razumeti in po cemer so hrepeneli: avtomobile, kamione, letala, helikopterje in podobno. Vsega, kar jih je ocaralo in se zato niso navelicali raziskovati skrivnosti njihovega delovanja. Tako so se rodile sodobne afriške igrače, ki so vzbudile veliko zanimanja, občudovanja in tudi posnemanja po svetu. S tem, da otroci sami izdelujejo igrače, se iz poizkusov in napak ucijo misliti vnaprej, logičnega sklepanja, uporabljajo domisljijo in izboljšujejo rocne spretnosti. To so sposobnosti, ki jih otroci, ki se igrajo z že narejenimi igračami, prav gotovo ne razvijajo v isti meri.

Od sto desetih ganskih in burkinskih igrač, ki sem jih zbrala v zadnjih desetih letih, ni niti ene izdelala deklica. Deklcam družina nalaga več obveznosti in dela kot dečkom. Če pa že imajo dovolj prostega časa, ga raje izkoristijo za kaj drugega, kot za izdelovanje igrač. Vendar se z njimi rade igrajo in neredko imajo same avtomobil ali letalo, ki jim ga je poklonil kateri izmed

bratcev. Ti največkrat samo posojajo. Najspretnjeji dečki svoje izdelke tudi prodajo drugim otrokom in z zaslužkom morda dokupijo nekoliko bolj zahtevne surovine za novo igračo - baterije, zarnice, motorčke itd. Tako lahko najdemo zahtevne igrače; avtomobile z vgrajenim motorčkom, tovornjake z lucmi, ki jih lahko prižigaš in ugasiš, helikopterje z vrtečim propelerjem. Vsa kopanska vozila imajo dobre vzmeti, saj so narejena za »afriške ceste«.

Kako zahtevnega dela se otrok loti, je seveda odvisno od njegove starosti: začnejo nekako pri šestih letih in se, razen najbolj talentiranih, nehajo ukvarjati z izdelovanjem igrač pri stiri- najstih oziroma petnajstih letih; takrat torej, ko potreba po igri ni več tako močna. Vsak podatek o povprečni starosti izdelovalca igrač pa je nezanesljiv, saj fantje svoji mladosti radi pristujejo kaksno leto.

Sama bolje poznam samo igrače Burkinke Faso in Gane, zato vam bom podrobneje predstavila slednje. V vsaki afriški deželi so namreč otroci razvili svoj la-

Razstava igrač iz rok afriških otrok tudi v Sloveniji

Več kot sto igrač iz Gane in Burkinke Faso si lahko ogledate v Vili San Marco v Portorožu, od nocoj pa do 21. oktobra. Razstavo z naslovom Srečna Afrika je pripravila piranska turistična agencija Maona, in sicer s pomočjo Pomorskega muzeja Sergeja Masera in obalnih galerij. Razširjena razstava afriških igrač pride decembra v Ljubljano, kjer si jo boste lahko ogledali v Slovenskem solskem muzeju.

sten, razpoznaven stil. Verjetno v Gani ni dečka, ki bi si ne naredil vsaj ene igračke iz odpadne pločevine in ostalih kovinskih odpadkov. Izdelujejo predvsem kamione, osebne avtomobile, letala in helikopterje. Najprej s poljskim nozem razrežejo pločevino in jo s kamnom sploščijo v željeno obliko, nato izrežejo razne or-

namente. Posamezne dele združijo tako, da zavahane robove zatikajo enega na drugega. Kolesa izrežejo iz gumijastih podplatov ponosenih čevljev ali uporabijo zamaskne stekleničke za zdravila. Os je izpraznjen kemični svinčnik, zicka ali majcena lesena palica. Nekje spredaj zavezejo sukanec ali trak iz blaga tako, da lahko igračo vlečejo za sabo. Velika večina teh igrač je narejenih na hitro in otroci podrobno niso posvečajo posebne pozornosti. Izdelek ni dokončen, ves čas nekaj popravljajo in dodajajo. Niso trpežne in imajo kratko življenjsko dobo. Igračo je navsezadnje deček delal vede, da lahko hitro sestavi novo, če mu prva ne bo dovolj vseč. Njihova vrednost in lepota je v jasnosti osnovne oblike.

V vsaki vasi v osrednji in južni Gani raste ob studencu ali mocvari majcen palmov gaj. Veje rafija palme ponekod na podeželju kmetje uporabljajo za strešno kritje. Stržen palmovega lesa je mehak in lahko obdelljiv. Iz trde vlaknaste skorje palmovih vej otroci izpili zebličke, ki jih uporabljajo za spoje. Les skrbno obdelajo in zgledijo z macetami in britvicami v posamezne sestavne dele, ki jih nato združijo z lesnimi zeblički. Igrače so videti kompaktne in težko je verjeti, da so zlepljene brez lepila. Osi in kolesa so narejena, tako kot pri pločevinastih igračah, iz kemičnih svinčnikov in gumastih podplatov. Okna avtomobilov pokrijejo z odpadno prozorno plastiko. Dodajo se sedeže, volan in prtljajnik, ki se odpira. Izdelujejo razna cestna vozila, letala, helikopterje, ptice kletke in najimenitnejše med vsemi igračami - radio-kasetnike z vgrajenimi mehanizmi za vrtenje gumbov in avtomatično odpiranje vrat.

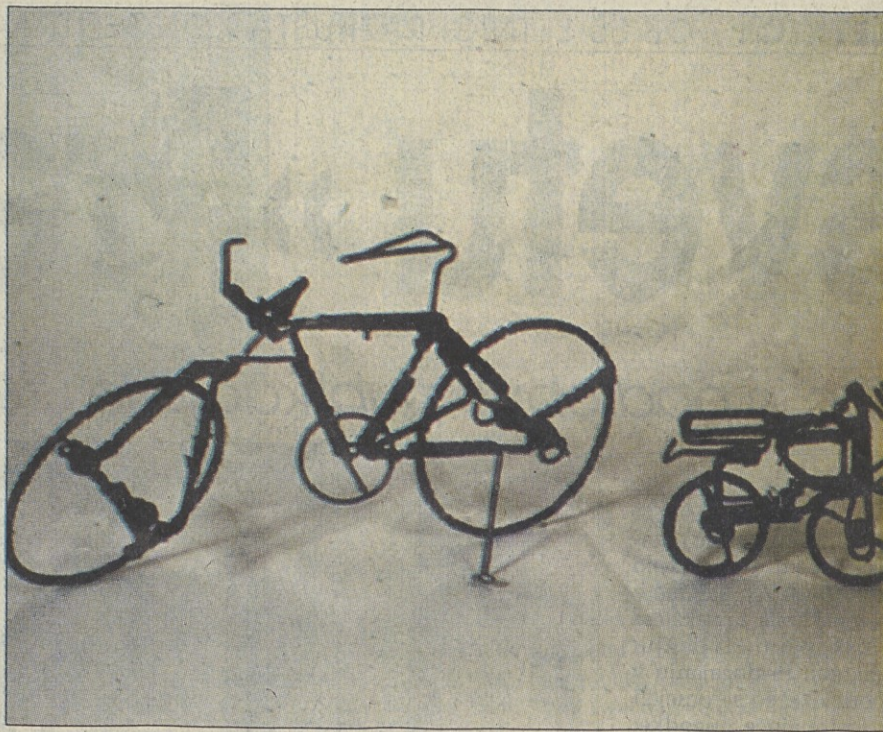
Iz desčic in palic si otroci naredijo skira, samokolnice, kolesnike in vrtavke, iz plastičnih vrec žoge in kokeske in iz zice spet avtomobile. Zicnate igrače so v Gani redke in nanje naletimo na severu dežele, ob meji z Burkinom Faso. So pa pogoste v vseh saheljskih deželah od Senegala do Gade, pa v Keniji, Zimbabveju, JAR in še kje. Z zvijanjem žice otroci nakazujejo osnovno obliko vozila in na okvir navežejo ostale sestavne dele. Tudi kolesa so narejena iz žice. Sprednja os ima krmilni mehanizem - dolgo zico z volanom na koncu. Tako otrok ob hoji pitiska in usmerja vozilo. Te igrače so pogosto opisane kot tridimenzionalni diagrami ali »rentgenske slike« vozil. Deležne so bile občudovanja mnogoterih opazovalcev in so inspiracija kar lepemu številu evropskih umetnikov.

Pogosto, mogoče vsak dan, ki sem ga preživela v Afriki, se mi je vsililo vprašanje, kdo je bogat in kdo reven, kdo razvit in kdo ni? Lahko nekoga, ki ustvarja in skuša resni-

cno razumeti svet, imenujemo primitivnega in zaostalega? Afriške igrače izražajo genij človekove domisljije, ustvarjalnosti in preživetja, ki smo ga morda mi že izgubili. Ustvarjenje z deviskimi rokami, iz odpadkov, ki jih mi puščamo za sabo, pred obraz naše »napredne kulture« potiskajo ogledalo in v njem se vidimo takšni, kot smo - oropani hrepenenja in vere v boljši svet.

Ponujajo pa tudi priloznost, da enkrat za spremembo pomislimo na Afriko z občudovanjem in pozabimo stereotipne predsodke o brezizhodni revščini, političnem kaosu in katastrofah brez primere. Afrika je predvsem srečna. Morda zaradi pripravljenosti njenih ljudi živeti plemenito tudi v najkrutejših življenjskih pogojih, naj-srečnejši med vsemi kontinenti.

Sonja Porle je učiteljica zgod. in zemljep. in profesorica pedagogike. Diplomirala je na FF iz Odrascanja asantskih otrok. Po Afriki potuje že 10 let in zbira in preučuje igrače.

Veliko kitajsko kolo in majhen francoski moped - žicnate igrače iz Burkinke Faso

Kamion, izdelan iz starih pločevink

Ponosni ganski šofer

Deček oz Ouagadougua s svojim žicnatim avtomobilom (Vse foto: Sonja Porle)

Altman bo posnel film o modi

PARIZ - Robert Altman, 68-letni ameriški filmski režiser je zanimal, da bo njegov naslednji film neke vrste napad na ljudi, ki so obsedeni s svojo zunanostjo. Altman se prav zdaj mudi v Parizu, kjer si je v družbi z Anjelico Huston in Palomo Picassom ogledal Diorjevo modno revijo. Altman bo namreč snemal film z naslovom "Pret-a-Porter", ki naj bi bil nekakšna parodija o odevski in potuhneni pariški modni industriji. Pravi, da bo film posvečen manekenom, modnim oblikovalcem in žrtvam mode, s katerimi se družijo vsi teden. Novinarji menijo, da bo film po svojem znanju podoben njegovemu "Igralcu" iz leta 1992 - bo torej satira o pohlepni mesetariji, ki jim je malo mar estetske vrednosti. Vendar pa Altman poudarja, da bo film le zgodba: "Ne bom je osebno obarval." V filmu "Pret-a-Porter" bodo nastopali resnični oblikovalci, manekeni in modni kritiki. Že zdaj stojijo v vrsti, da bi bili deležni katere od vlog. Tako bodo v filmu igrali Lauren Bacal, Marcello Mastroianni, Sonia Rykiel.

(Reuter)

Ameriško-rusko prijateljstvo na odru in na ledu

PITTSBURGH - Na univerzi Carnegie Mellon, ki je znana po svoji dramski soli, so v ponedeljek povedali, da se z ruskim moskovskim Umetniškim gledališčem dogovorili o skupnem programu, namenjenem poučevanju igralcev. Enoletno solanje bo potekalo po dramskem programu Carnegie Mellon oddelka, poudarek pa bo na znani igralski tehniki Stanislavkega. Studente so izbrali na avdiciji, predavanja se bodo začela v juniju prihodnje leto. Predavanja bodo poslušali v Ameriki in tudi v Rusiji.

Carnegie Mellon je bila prva ameriška univerza, ki je začela podeljevati diplome za dramsko igro. Sporazum o sodelovanju je le eden od mnogih, ki povezuje vodilne ameriške ustanove in sorodne institucije v nekdanji Sovjetski zvezi.

V začetku leta je hokejska ekipa pitsburskih Pingvinov najavila novo ekipo, ki jo bodo sestavili s slavno rusko vojsko hokejsko reprezentanco.

(Reuter)

Pod muzejem Louvre bodo odprli prodajni center

PARIZ - V Louvru bodo 18. novembra odprli nov del imenovan po znanem ministru Ludviku XIV. kardinalu Richelieuju, v četrtek pa bo otvoritev 50.000 m² velike podzemne dvorane, v kateri bodo trgovine in parkirišča ter prostor za modne revije.

Gradnja t. i. Carrousela je bilo največje gradbišče v Parizu. Obiskovalci bodo odslej lahko odkrivali nove ostanke srednjeveškega Pariza, saj so v središče vključili tudi 130 m dolg »arek Karla V.«

Trgovinski del Carrousela je nastal po zamisli arhitekta Michel Macaryja in leoha Ming Peja, ki je načrtoval tudi obnovo muzeja Louvre. Arhitektka sta izbrala material enak tistemu, ki so ga uporabili v sprejemnih dvorinah pod stekleno piramido. To je kombinacija kamna iz Burgundije in borovine. V trgovinskem delu bodo tudi: banka, trgovina s specialitetami francoske kuhinje, pivnica, italijanska restavracija in celo restavracija s hitro hrano. Trgovine bodo imele enak odpiralni čas kot muzej.

Načrte za modni center pa je izdelal Gérard Granval. V njem bodo od januarja dalje modne revije, ki so bile doslej na kriznem dvorišču Louvra. Na podzemnem parkirišču bo prostora za 80 avtobusov in 620 avtomobilov.

(STA)

IZŠLO JE... / REVIE

Mentor 5/6-1993: Dvojne številke, ki vsebujejo dve izdaji uredništva revije Mentor, govori o materialni stiski, nikakor pa ne o pomanjkanju zelo dobrih tekstov.

Opozoriti velja na nadaljevanje dramskega besedila Andreja A. Rozmana »Tartif«. Gre za krstno objavo. - V razdelku poezije objavlja šest avtorjev (V. Milek, A. Stelan, M. S. Tercon, I. Cebasek, S. Crnic, N. J. Centa). Izjemno avtorsko zrelost kazeta obe noveli M. Hudeja: Milan Vincetić, uveljavljeni pesnik, tokrat v prozni obliki slogovni, jezikovno in vsebinsko spretno obvladuje nadrealistično zgodbo o mozu, ki je kasljal diminke. V rubriki »Intervju« je predstavljena mlajša hrvaska avtorica Marija Paprasarovski. Krajsi odlomek sledi pogovoru, ki celovito predstavlja avtorico in njen pogled na pisanje. - Čez ocean, misljen kot vodovod nepoznavanja Latinske Amerike, nas popelje Marko Jensterle z esejem Prazen zahod in polna Latinska Amerika. Jesen je čas (državnega) srečanja mladih pesnikov in pisateljev Slovincije. Zbirja (Ivo Frbezar, Goran Gluović) je iz regionalnih selekcij izbrala enajst avtorjev z relativno izdelanim profilom. Teksti tako rekoč nimajo pečata začetištva. Preoblikovani v recital bodo predstavljeni na srečanju, ki bo 9. oktobra na Koprivni pri Bohinjski Bistrici.

(K. R.)

Primorska srečaja, Društvo sociologov in politologov severnoprimerjskih občin, oktober 1993, st. 149/93, strani 83, cena 400 tolarjev.

Vsaj dve novi lastnosti je zaznali pri Srečanjih: redno izhajanje in večja odprtost za doslej »prepo-vedane« teme. Na uvodni strani naletimo na intervju Tonija Gomisčka s profesionalnim kolesarjem Valterjem Bonco. V rubrikah Gospodarstvo, Jezikoslovje, Vsebinski okop, Brez posluha, Gospostvo duha in Odrpt strani se s prispevki predstavljajo Cene Maticić, Ziva Gruden, Goran Filipi, Miran Kosuta, Brane Senegacnik, Majda Božeglav - Japelj, Franko Hmeljak, Ivan Kosovel, Tanja Poberaj, Marcel Kronegger, Zdravko Vatovec, Miro Kocjan in Aleksander Skaza. V Leposovju prozo in poezijo objavljajo Doris Kekić, Jure Ceh, Mare Cestnik, Irena Batista, Marijan Vitez in Ciril Zlobec, ki ga je hkrati »na trak ulovila« Marjana Remias. Okno v svet nam predstavlja angleskega pisatelja Raya Brownea. Ne gre prezreti natečaja za kratko prozo. V rubriki Zapiski svoja razmišljanja in ocene objavljajo Lucka Cehovin, Marcel Kronegger, Zoltan Jan, Inga Miklavčič - Brezigar, Miro Kocjan, Slavko Gaberc, Vita Zerjal - Pavlin, Jelka Velikonja, Dusan Jelincić, Peter Semolčić in Jozek Stucin. Domiselno gloslo Kaj je zakon? je prispeval S. Gaberc, likovno prilogo pa so zapolnile fotografije del kiparja Jozeta Pohlana.

(A. Z.)

OBLETNICE / OB 50-LETNICI RAZPUSTA KONCENTRACIJSKEGA TABORIŠČA V GONARSU

O svetu »Preko žice«

Obsežno in podrobno publikacijo je uredila prof. Nadja Pahor Verri

JOZE KOREN

V pčastitev petdesetletnice razpusta taborišča za slovenske internirance v Gonarsu in ob dvajsetletnici odkritja spomenika-kostnice na gonarskem pokopališču, sta občinska knjižnica »D. Di Bert« in gonarska občina poskrbeli za izdajo kar zajetne publikacije o gonarskem taborišču v italijanscini z naslovom »Oltre il filo« (Onkraj žice). Izdajo so podprle se videmska pokrajinska uprava, Hranilnica za Videm in Pordenone in Banca popolare Udinese.

Avtorica knjige je prof. Nadja Pahor Verri iz Trsta. V delo, ki obsega kar 270 strani četrtinskega formata besedil, slik in raznih dokumentov, je vložila velik trud že samo z zapisovanjem pričevanj in zbiranjem gradiva, pa seveda z redakcijo samo in ne nazadnje s prevodom slovenskih besedil in izjav v italijanscino. Doseženi rezultat njenega napora je nadvse pomemben, saj doslej niti v slovenscini, kaj sele v italijanscini, niti po petdesetih letih se ni izšla tako obsežna in v preteznem delu avtentična zgodovina taborišča, v katerem se je od začetka leta 1942 pa do kapitulacije Italije septembra 1943, znašlo okrog 5000 slovenskih ljudi,

mladenicev pa tudi starejših mož in žena pa celo otrok. Doslej so namreč v Sloveniji izšla že nekatera pričevanja o življenju, razmerah in dogajanju v taborišču a so se omejili na izstopajoče dogodke, kot je na primer Bratkova knjiga »Teleskop« o slovitem pobegu skupine internirancev skozi podzemski rov, ali Kozakova bolj literarno zastavljena knjiga »Lesena žlica«, knjiga »Bili so uporni« s kratkimi pregledi italijanskih in nacističnih taborišč in morda se kaj, v italijanscini pa le brošura ob priliki odkritja spomenika-kostnice v Gonarsu. Prav gotovo premalo za celovit prikaz trpljenja in umiranja slovenskih ljudi v Gonarsu med drugo svetovno vojno.

Avtorica prof. Nadja Pahor-Verri je v uvodni misli k svoji knjigi napisala med drugim: »Ob delu me je stalno spremljala misel, ki jo ob sklepu posredujem: ce so v preteklosti zmotna stališča cloveka vodila v pogubo, naj se bodoci rodovi izkazejo v oblikovanju sveta, v katerem naj prevladujejo spostovanje, nesebičnost in ljubezen - plemenite in moralne vrline cloveske dostojanstvenosti.«

V resnici skozi vso knjigo prevladuje prav ta

Urednica prof. Nadja Pahor

Verri predstavlja knjigo v Gonarsu (Foto M. Magajna)

duh, saj po tolikih letih in tolikih spremembah v svetu in po grozotah, ki se pretresajo to naso zemljo, ni da bi ozivljali sovraštvo ali morda celo revanšizem. Gre predvsem, ce ne izključno za to, da prav iz poznavanja stvari povzamemo nauk za današnjost in prihodnost, nauk, da je ni vrednote, ki bi presejala mir, sodelovanje in prijateljstvo med narodi in ljudmi sveta. Tem vrednotam je treba posvecati največje napore za blaginjo vseh.

Avtorica je delo zasnovala na logičnem zaporedju takratnih tragicnih let. Najprej podaja zgodovinski okvir politično-vojaškega dogajanja v letu

1941 s poudarkom na nacistični napad na Jugoslavijo in posebej na italijansko zasedbo južnega dela Slovenije in ustanovitve tako imenovane »ljubljanke pokrajine«, priključenju kraljevini Italiji. Iz te premise prehaja na obnašanje italijanskih zasedbenih oblasti na okupiranem področju z uvajanjem vedno hujšega terorja v odgovor na širjenje protikupatorske dejavnosti in narodnoosvobodilnega boja, terorja, ki je seveda vključeval tudi odpiranje koncentracijskih taborišč zlasti po severni in srednji Italiji za sedetine tisocev slovenskih in hrvaških ljudi.

V drugem razdelku je

beseda izključno o taborišču v Gonarsu, ki so ga italijanske vojske oblasti označile kot »Campo di concentramento per internati civili no. 89 SC. posta militare 3200-Gonars, Italia«.

Avtorica se je s podrobnim raziskovalnim delom dokopala do cele vrste doslej marsikomu, tudi med interniranci samimi, nepoznatih podatkov in podrobnosti. Podrobno opisuje samo strukturo »campa«, življenjske pogoje v njem, prehrano, higieno, zdravstvo oz. ambulanto s posebnim razdelkom o zobozdravstvu, piše o kulturnem življenju internirancev, o posredovanju raznih ita-

lijanskih in slovenskih cerkvenih oblasti v korist internirancev, pri čemer navaja, da je bil 14 dni (od 2. aprila do 4. maja) zadržan v Gonarsu tudi gen. Leon Rupnik, ki je po izpustitvi bil imenovan za predsednika uprave ljubljanske pokrajine in za komandanta kolaboracionistične »slovenske teritorialne milice«.

Nato preide avtorica na pričevanja, ki jih je zbrala tako med nekaterimi takratnimi oficirji v taborišču in stražarji, kot med posameznimi interniranci. Med vsemi izstopa predvsem pričevanje dr. Maria Cordara, taboriščnega zdravnika, ki je bil eden redkih naklonjenih internirancev, za katere je mnogo naredil tudi za ceno lastnega tveganja. Dr. Cordaro je tudi po vojni vzdrževal in vzdržuje stike z ljubljanskimi zdravniškimi krogi. Glede na vrsto podrobnosti, ki jih navaja, je očitno, da je vodil nekakšen dnevnik ali vsaj zapiske. Podobno je mogoče reči za taboriščnega duhovnika Don Valeria De Maninsa, Furlana po rodu, ki se je prav tako trudil lajsati, zlasti v moralnem oziru, trpljenje internirancev. Med pričevanj (vseh je kakih 20) slovenskih internirancev je vsekakor posebej zanimivo pričevanje dr. Ivana Bratka, enega od ubežnikov skozi znameniti ok-

rog 60 m dolgi rov. Sicer pa je v vsakem od pričevanj kakšna podrobnost, kaksno osebno doživetje, ki bogati vedenje o gonarskem taborišču in dopolnjujejo bolj ali manj znane stvari. Seveda so v pričevanjih tudi razhajanja, saj gre za osebna videnja, doživljanja in tolmačenja in prav tako je razumljivo, da so v pričevanjih zaradi oddaljenosti časa in popuščanju spomina kakšne netočnosti glede oseb, imen in datumov, kar pa v ničemer ne zmanjšuje velike vrednosti dela, ki ga je s poizrtvalnostjo in zavzetostjo opravila avtorica prof. Nadja Pahor Verri.

Na zadnjih straneh dopolnjuje knjigo še opis nastajanja spomenika-kostnice, poimenski seznam umrlih internirancev v taboriščih in zaporih v Gonarsu, Padovi, Trevisu, Vidmu in Chiusaforte v letih 1941-45, katerih ostanki so v kriptah kostnice (vseh je 453), seznam otrok, ki so se rodili v gonarskem taborišču, razna korespondenca vojaških oblasti seznamom oficirjev, ki so se zvrstili v taborišču in na korespondenco cerkvenih oblasti v korist internirancev. Prav tako bogatijo številne doslej nepoznane fotografije, v glavnem iz osebnega arhiva prof. dr. Maria Cordara.

NOVA GORICA - GRAD DOBROVO

Program koncertnih abonmajev

Tudi v Kulturnem domu v Novi Gorici se je začela letošnja koncertna sezona - o prvem koncertu smo že poročali v včerajšnji številki. Nadaljnji spored je sledeč:

petek, 22. oktobra
Slovenska filharmonija; dirigent: Uros Lajovic, solista: Beno Saver, klavir, Andrej Petrac, violoncelo;

ponedeljek, 22. novembra
Pevski zbor »Obala«; Obalni komorni orkester, Koper; dirigent: Walter Lo Nigro, Trst, solisti: Olga Gracelj, sopran, Sabina Hajdarovic, alt, Branko Robinsak, tenor, Juan Vasle, bas, Milko Bizjak, orgle;

ponedeljek, 20. decembra
Katarina Krpan, klavir; Vladimir Krpan, klavir;

ponedeljek, 17. januarja 1994
Trzaski kvartet harf, Trst; umetniški vodja: Patrizia Tassini;

torek, 15. februarja
Dimitris Sgouros, klavir;

poned., 14. marca
Volga brass quintet, Uljajovsk, Rusija;

petek, 8. aprila
Varšavska komornaopera, Poljska;

petek, 22. aprila
Cappella istropolitana, Bratislava;

ponedeljek, 16. maja 1994
Akademski pevski zbor »Tone Tomšič«, Ljubljana; dirigent: Stojan Kuret.

Jutri pa se v Viteški dvorani gradu Dobrovo v

Goriskih brdih začene večeri komorne in solistične glasbe. Za oba niza se je treba za informacije in vpis abonmaja obrniti na Kulturni dom Nova Gorica, Bevkov trg 4 (tel. 25-608 ali 25-619 z novogorsko predklicno številko seveda). Informacije nudijo tudi pri centru Piano Center Gorica, g. Pecar, Ul. Contavalle (tel. 53-50-09 z gorisko predklicno).

Program večerov na gradu Dobrovo pa je sledeč:

petek, 15. oktobra
Trio kitar, Zagreb; Darko Petrinjak, Istvan Roemer, Goran Listes;

petek, 12. novembra
Griegov večer: Irena Baar, sopran; Tomaž Lorenz, violina; Andrej Petrac, violoncelo; Alenka Seck Lorenz, klavir;

petek, 17. decembra
Večer božične glasbe: Giuliana Stecchina, keltška harfa, Stefano Casaccia, kljunasta flavta;

pete, 14. januarja 1994
Matteo Valerio, klavir;

petek, 11. februarja
Večer izbranih skladb za brenkala: Vladimir Hrovat, mandolina; Igor Seje, kitara; Ruda Ravnik-Kosi, harfa;

petek, 11. marca
Jess Trio, Dunaj; Johannes Kropfisch, klavir;

petek, 15. aprila
Grad na obisku; Grad Esterfazy, Zeleznico; Hyd-nov večer;

petek, 20. maja
Godalni sekstet, Zürich

FILM / KVALITETNA PONUDBA TRŽAŠKE KINODVORANE ARISTON

V zadnjih mesecih se je obisk kinodvoran občutno povečal

Največjega uspeha so deležni filmi, ki so prejeli nagrade

BOJANA VATOVEC

podvratnih povečal za kar 61 odstotkov glede na prejšnje leto. Zal to ni le odraz večjega zanimanja italijanskega občinstva za film, temveč tudi posledica splošne gospodarske krize, zaradi katere se ljudje odločajo za manj drage oblike zabave v prostem času.

Vsekakor pa se je kino Ariston vedno odlikovalo po kvalitetni filmski ponudbi, ki film pojmuje predvsem kot umetnost in ne le kot sredstvo za zaslužek. Zaradi tega je spored skrbno izbran in so predvajani filmi vedno na doloceni kakovostni ravni.

Med obicajno letno sezono, ki kot drugod v Ita-

liji, ali na konca septembra do začetka junija, so na sporedu filmi z raznih priznanih festivalov, kot so, denimo festivali v Berlinu, Cannesu in Benetkah ter drugi morda manj znani, vendar enako kvalitetni. Taka izbira upraviteljev je pozela odobravanje med gledalci, ki na koncu sezone volijo najljubši film.

Filmu The Fugitive bo sledil zadnji film Woodyja Allena, zabavna komedija s pridihom srhljivke Manhattan Murder Mystery, ki so ga prav tako predstavili v Benetkah. V tem filmu, v katerem spet nastopa njegova najljubša igralka iz prvih let uspehov Diane Keaton, se

je newyorški filmski mojster prvič lotil tega posebnega filmskega zavra. Med božičnimi prazniki bo na sporedu novi film v režiji Clint Eastwooda A Perfect World, v katerem se vedno popularni zvezdnik prejšnje generacije nastopa poleg Kevina Costnerja, ljubljenca sedanjih dob.

Poleg teh dveh filmov spored predvideva se kitajski film Chena Kaigeja Bawang Bieji (z italijanskim naslovom Addio mia concubina), ki je bil nagrajen v Cannesu z zlato palmo; prvenec mladega Roberta Rodriguezja El Mariachi, presenečenje Redfordovega filmskega festivala v Sundanceu - mladi režiser je zanj porabil le 10 milijonov lir in si prislužil pomembno pogodbo z veliko ameriško producentsko družbo; zadnji film Nannija Morrettija Caro diario; film o sedaj najpopularnejšem ameriskem mestu Sleepless in Seattle in kriminalka Rising Sun s Seanom Conneryjem, ki ga je Philip Kaufman posnel po romanu Michaela Crichtona, avtorja Jurskega parka.

Tudi letos bodo četrtki posvečeni posebnim filmom, novostim, filmov in izvirnem jeziku s podnaslovi in brez njih, ponovitev posebnih zanimivih filmov in nizom filmov na posebno tematično. Prvi teh nizov, ki obravnava odnose med ženskami kot prijateljicami, se je začel v četrtek, 7. oktobra, s francoskim filmom L'Accompagnatrice po uspešnici Nine Berberove. Sledila bosta Szabójev Sladka Emma, draga Böbe in britanski Antonia & Jane.

CCT

CERTIFICATI DI CREDITO DEL TESORO

■ CCT so obveznice s koriščenjem 1. oktobra 1993 in zapadlostjo 1. oktobra 2000.

■ Obresti so izplačljive ob koncu vsakega polletja. Prvi obrok, 5% bruto, bo izplačan 1. aprila 1994. Vsota nadaljnjih obrokov se bo spreminjala na osnovi bruto donosa enoletnih obveznic BOT s poviskom premije 0,30 na semester.

■ Obveznice so dodeljene po proceduri, ki je namenjena bančnim ustanovam in drugim finančnim operaterjem, brez osnovne cene.

■ Prvi šestmesečni realni čisti donos znaša 8,94% letno v primeru, da se izklicna cena istoveti z nominalno.

■ Cena, ki bo iznesena na dražbi in efektivni donos bosta objavljena v časopisju.

■ Zasebni varčevalci lahko rezervirajo obveznice pri okencih zavoda Banca d'Italia in pri bančnih zavodih do 13.30 dne 15. oktobra.

■ Obveznice CCT se koristijo s 1. oktobrom: ob vplačilu (20. oktobra) bo treba plačati poleg cene, iznešene na dražbi, tudi do takrat dozorele obresti. Te bodo zasebniku izplačane ob prvem šestmesečnem obroku.

■ Za rezervacijo in nakup obveznic ni predvidena nikakršna provizija.

■ Obveznice so v ponudbi v svežnjih po najmanj 5 milijonov lir.

■ Podrobnejše informacije nudijo banke.

V TRŽAŠKI BAZILIKI SV. SILVESTRA

Na drugem orgelskem koncertu je nastopil mladi Andrea Marchiol

Na drugem večeru iz ciklusa orgelskih koncertov v baziliki sv. Silvestra, je nastopal videmski organist Andrea Marchiol. Mladi izvajalec se je, po diplomni na videmskem konservatoriju, izpopolnjeval pri profesorjih Radulescu, Voglu, Torrentu in Rothu ter na »Scholi Cantorum Basilensis«. Marchiol je pričel spored ponedeljkovega večera s Suito na 1. tonu L.N. Clerambaulta. Po močnem zvonočnosti prvega stavka, je organist v smoternem podajanju glasov zelo dobro izvedel Fugo, dvoglasni Duo in troglasni Trio. Suito so dopolnili še stavki Basse et dessus de trompette ter Recit; veličastni Dialogue pa je sklenil Suito v zaključeno enoto. Sledila sta Preludij in Fuga v C-duru BWV 547 J.S. Bacha, v katerih je izvajalec polagal posebno pozornost predvsem kontrapunktični igri glasov. Naslednji korali istega avtorja pa so nas

prepeljali v zvočni in registrski crescendo iz intimnega »Puer natus in Bethlehem« do tehtnega »Von Himmel kam der Engel Schaar«. V drugem delu večera je organist predstavil še Drugo sonato v c-molu F. Mendelssohna-Bartholdyja, v kateri je izstopala predvsem zelo dobra izvedba Fuge. Po skladbi Cantabile C. Francka, je Marchiol za zaključek ponudil Prvi koral v E-duru istega avtorja, v katerem pa so občasne nečistosti privedle do manj prepričljive izvedbe.

V prvem delu sporeda je organist zelo dobro izrazil svoje izvajalske zmogljivosti; in je torej bila med prvimi in drugim delom programa kakovost podajanja znatno drugačna. Na naslednjem koncertu, v ponedeljek, 18. t.m. bo nastopala mlada trzaska organistka Valentina Longo.

Luiza Anton

GLEDALIŠČA

SLOVENIJA

LJUBLJANA
CANKARJEV DOM
V nedeljo, 17. oktobra, ob 18. uri, in v ponedeljek, 18. oktobra, ob 20. uri bo na sporedu predstava B. Slade: OB LETU OSOREJ. Igrata Polona Vetrlih in Ivo Ban (SD, 700 SIT).
V nedeljo, 17., ob 18. uri, in v ponedeljek 18. oktobra, ob 20. uri, Strmisa-Frey: ZABE (OD, 600 SIT).

DRAMA SNG, tel. 061/ 221-511
V petek, 15. oktobra, bo ob 20. uri, premierna uprizoritev predstave D. Jovanovića: ANTIGONA, za izven in konto. Predstava bo se v soboto, 16. oktobra, ob 19.30, za abonma prva repriza in izven.

MALA DRAMA
Danes, 14. oktobra, ob 20. uri W. Allen: ZAJ-GRAJ SE ENKRAT, SAM, za izven in konto. Rezervacij po telefonu ne sprejemajo!
V soboto, 16. oktobra, ob 20. uri, A. Nicolaj: BLAGI POKOJNIKI, DRAGI MOZJE, za izven in konto.

OPERA, tel.: 331-950
V soboto, 16. oktobra, ob 19. uri, Puccini: TRIP-TIH.
V torek, 19. oktobra, ob 19. uri, G. Verdi: FAL-STAFF, za red torek.

MESTNO GLEDALISCE, tel. 061/ 210-852
Danes, 14. (za abonma red B in izven), in v soboto, 16. (za izven in konto) oktobra, ob 19.30, Ivan Cankar: ZA NARODOV BLAGOR.
V petek, 15. oktobra, ob 19.30, Evald Fliser: KAJ PA LEONARDO?, za izven in konto.

V ponedeljek, 18., ob 21. uri in v torek, 19. oktobra, ob 22.30, gostovanje sarajevskega igralca ZIJAH A SOKOLOVICA z njegovo novejšo uprizoritvijo CABARES-CABAREI.

FURLANIJA-JULJSKA KRAJINA

TRST
SLOVENSKO STALNO GLEDALISCE
Danes, 14. t. m., ob 20.30 (red E) ponovitev predstave »Operacija Timava« Alojza Rebutja.

Režija Mario Ursic.
Nastopajo: V. Jurc, S. Colja, W. Dragan, A. Milic, M. Caharija, A. Svete, L. Počkaj, G. Lesnjak, L. Bogatec, S. Staresinic, M. Blagovic, A. Rustja, G. Tic, F.Korošec, Z. Kalc, I. Ostrouska, A. Rupel, D. Delbello, S. Sedmak, K. Starec.
Ponovitve: jutri, 15. t. m., ob 20.30 (red F). Predaja abonmajev vsak delavnik od 10. do 14. ure in eno uro pred začetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4 (tel. 632664). Ze abonirane naprosamo, da dvignejo izkaznice cimprej.

VERDI - DVORANA TRIPCOVICH
Jesenska simfonična sezona - Ludwig Van Beethoven: jutri, 15. tm., ob 20.30 (red A) koncert Wiener Tria, pod vodstvom Lü Jia. Ponovitve v nedeljo, 17. tm., ob 18. uri (red B). Jesenska simfonična sezona - Festival Horowitz Europa: Red A - v ponedeljek, 25. t. m. Solistes de Moscou-Monpelliér; v torek, 26. t. m.: The Van Leer Chamber Music Players. Za red B: v torek, 19. t. m.: Rami Bar-Niv; v soboto, 23. t. m. The Van Leer Chamber Music Players.
Prodaja vstopnic in rezervacije pri blagajni Dvorane Tripcovich.
V teku je vpisovanje novih abonmajev in potrditev starih, prodaja vstopnic pri blagajni Dvorane Tripcovich od 9.00 do 12.00 in od

KOROŠKA

CELOVEC

Mestno gledališce
Danes, 14. oktobra, ob 19.30 uri Franz Lehar »Die lustige Witwe« (Vesela vdova). Ponovitve v soboto, 16. t. m., ob 19.30.
Jutri, 15. t. m., ob 19.30 na sporedu Puccini-jeva opera Manon Lescaut.
Ponovitve v torek, 19., v četrtek, 21. in v soboto, 23. t. m., ob 19.30.
V sredo, 20. t. m., ob 19.30 - Karl Kraus »Die

RAZNE PRIREDITVE

SLOVENIJA

LJUBLJANA

Danes, 14. oktobra, ob 18. uri bo v Holidays pubu predstavitev knjige Nancy Friday: Zaljubljeni moski - moske seksualne fantazije.

MREZA ZA METELKOVO.
Danes, 14. oktobra: ob 11. uri oddaja v živo - Radio Student: Komu zvoni? (Art klub), ob 17. uri lutkovna predstava - Gledališce Papiluz: Kozlovska sodba (Hanger); ob 19.30 ciklus gledališki festival na videu, izbor Edvarda Millerja: Traumpspiel (Art klub); ob 20. uri večer poezije Marija Beneta: Glivena punca je srečala prapravno žensko (samo za ženske v stavbi Lovci), 1001 noc - Lela B. Njatin.
Za pomoč se zahvaljujejo EMIRU BOHINCUI!

KUD FRANCE PREŠEREN
Danes, 14. oktobra, ob 20. uri, okrogla miza No-

ZA NAJMLAJŠE

SLOVENIJA

LJUBLJANA

LUTKOVNO GLEDALISCE LJUBLJANA, tel. 061/ 314-962
V soboto, 16. oktobra, bo ob 11. uri, lutkovna igra- ca Svetlane Makarovic SAPRAMISKA, za izven.
V nedeljo, 17. oktobra, bo ob 19.30 premiera lutkovne igrice Ervin Fritz: GROFIC PRASIC.
V ponedeljek, 18. oktobra, ob 20. uri Jean Potocki: PARADE, za izven. Nastopa francosko gledališce COMPAGNIE FRANÇOIS KERGOURLAY. Predstava bo uprizorjena v francoskem jeziku.

KULTURNI DOM SPANSKI BORCI, tel. 061/ 1404-183
V soboto, 16. oktobra, bo ob 16. uri sobotno po-

SLOVENSKO MLADINSKO GLEDALIŠČE, tel.: 125-3312
V soboto, 16. oktobra, ob 20. uri, H. Achternbusch: SUSN, za izven.

SENTJAKOBSKO GLEDALISCE, Krekov trg 2, tel. 061/ 312-860
V petek, 15. oktobra, ob 19.30, J. B. Moliere: GEORGE DANDIN ALI KAZNOVANI SOPROG, za abonma red premierski in izven.
V soboto, 16. oktobra, ob 19.30, O. Scheinpflugova: FILM SE MU JE UTRGAL (OKENCE), za izven.

CELJE
SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALISCE
Danes, 14. oktobra, bo ob 19.30 uprizoritev drame Luigiia Pirandella: KOT ME TI HOČES, za abonma četrtek in izven. Predstava bo ob 17. uri se v soboto, 16. oktobra, za abonma sobota popoldan in izven.

KRANJ
PREŠERNOVO GLEDALISCE KRANJ
V petek, 15. oktobra, ob 19.30, premierna predstava satirične komedije Igor Torkar: REVIZOR 93. Predstava bo ob isti uri se v soboto, 16. oktobra, za abonma sobota I, izven in konto.

MARIBOR
DRAMA, tel. 062/ 221-206
Danes, 14. oktobra, bo ob 20. uri v Minoritski cerkvi predstava M. Vezovišek: JERMANOVO SEME, za abonente in izven.

OPERA IN BALET, tel. 062/ 221-206
Danes, 14. oktobra, ob 19.30, G. Puccini: LA BOHEME, za abonente in izven.
V nedeljo, 17. oktobra, bo ob 19.30. uri na sporedu opera G. Verdi: RIGOLETTO, za abonente in izven.

SOLKAN
V nedeljo, 17. oktobra, ob 17. uri, Ranko Marinković: GLORIJA, za izven.

16.00 do 19.00, ob ponedeljkih zaprto.

GLEDALIŠCE ROSSETTI
Jutri, 15. t. m., ob 20.30 predstava izven abonmaja ob priložnosti Mednarodnega zasedanja »Gledališce in Biblija«. Na sporedu bo »Erodiade« v izvedbi Adriane Innocenti. Režija Giovanni Testori. Prodaja in rezervacije vstopnic v gledališču Rossetti in pri osrednji blagajni v Pasazi Protti.
V sredo, 20. t. m., ob 20.30 otvoritev gledališke sezone s predstavo »L'idiota«, ki jo je po romanu F.M. Dostojevskega priredil Furio Bordon. Režija Glauco Mauri. Predstava v abonmaju: odrezek st. 1.
Vpisovanje novih abonmajev in potrditev starih pri blagajni gledališča Rossetti (ob delavnihkih 8.30-10.00, 14.00-19.30) in v Pasazi Protti (ob delavnihkih 9.00-12.30, 15.30-19.00, ob praznikih in nedeljah 9.00-12.30).

GLEDALIŠCE CRISTALLO - LA CONTRADA
V soboto, 16. t. m., ob 20.30 otvoritev gledališke sezone s predstavo Carpinterija in Paragune »Pronto, mamma!«, v izvedbi gledališke skupine La Contrada. Režija F. Macedoni, glasba L. Cecchelin.

GLEDALIŠCE MIELA
V ponedeljek, 18. t. m., ob 11. uri : Laboratorij Jamesa Joyceja »Joyce in Italo Svevo« - predavatelj Elvio Guagnini s trzasko univerze; ob 20. uri predvajanje video filma Pierpaola Veniera »Il monologo interiore«. Ariella Reggio bo brala odlomke iz knjige Ulissek; ob 22.00 predvajanje video filma »Edith Clever liest Joyce«.

letzten Tage der Menschheit« (Zadnji dnevi človeštva). Ponovitve v petek, 22. t. m., ob 19.30.

Gostilna pri Joklnu (Badgasse 7)
Danes, 14. t. m., ob 20. uri (I. nad.) »Onstran kaja, glas«, besedila z emigracije.
Modestov dom
Jutri, 15. t. m., ob 19. uri srečanje glasbenih solistov, ki sodelujejo v Slovenskega centra za glasbo, to vzgojo.

vinarstvo v vojni in o vojni. Sodelovali bodo: TIT DOBERSEK (Delo), MARJAN SEDMAK (Republika), MIDHAT PLIVCIC (Oslobodenje), ERVIN HLADNIK MILHARCIC (Mladina)...

GALERIJA SKUC
Danes, 14. oktobra, bo društvo Muzina oziroma skladatelji BRINA JEZ-BREZAVSČEK, BOR TURKEL, NEVILLE HAL in MARIJAN SIJANEC v sodelovanju s slikarkama NATASO PICMAN in GORDANO NOVAKOVIC ter kiparko NIKO SPAN predstavili zvočno likovno instalacijo z naslovom Paralelni svetovi. Gre za štiri glasbeno-likovne oziroma glasbeno-literarne ambiente, ob katerih bodo predvajali tudi elektronsko glasbo.

ILIRSKA BISTRICA

Danes, 14. oktobra, bo ob 19. uri v hotelu Turist Ciril Ribičic predstavil svojo knjigo RAD SEM JIH IMEL.

MARIBOR
V soboto, 16. oktobra, bo ob 20. uri v dvorani Tabor 26. FESTIVAL NAREČNIH POPEVK.

SEŽANA

KULTURNI CENTER SRECKO KOSOVEL
Danes, 14. oktobra, ob 20. uri, ameriski film REKA POJE MI, režija Robert Redford (300 SIT). V petek, 15. oktobra, bo ob 18. uri predstavitev knjige RAD SEM JIH IMEL avtorja dr. Cirila Ribičića.

poldne za otroke: ZABAVA VAS ROMANA KRANJČAN.

MARIBOR
LUTKOVNO GLEDALISCE MARIBOR, Rotovški trg 1, tel. 062/ 26-748

V nedeljo, 17. oktobra, ob 11. uri Pavel Polak: RDECA KAPICA, za izven. Predstava je primer- na za otroke od tretjega leta starosti (200 SIT).

SEŽANA
KULTURNI CENTER SRECKO KOSOVEL
V petek, 15. oktobra, bo ob 16. uri nastop učen- cev plesne šole Urška iz Ljubljane. Nagradno zrebanje vstopnic (150 SIT).

V petek, 15. oktobra, bo ob 20. uri v Galeriji Škuc otvoritev razstave avstrijske umetnice SUSANNE POPELKA

Razstava bo za slovensko likovno občinstvo prva pril- ožnost za srečanje s to zanimivo avtorico srednje gene- racije, ki živi in ustvarja na Dunaju.

Susanne Popelka v svojih instalacijah raziskuje temelj- ne medčloveške odnose ter pri tem črpa iz primitivne in egipčanske umetnostne tradicije. Instalacije sesta- vljajo slike z arhaično simboliko in skulpture golih žen- skih figur - izpraznjenih telesnih lupin - v simbolnih bar- vah.

Susanne Popelka sodeluje tudi v multimedialnih proje- ktih avstrijskih umetnikov kot sta na primer Walking gallery leta 1992 (povezava mode in likovne umetno- sti v performansu) ali letošnji Koerperauschaellun- gen/Telesni olupki (povezava likovne umetnosti, foto- grafije, glasbe in plesa).

GLASBA

SLOVENIJA

LJUBLJANA

Na »crni petek«, 3. septembra, je v požaru v STUDIU TIVOLI izginil tudi del zgodovine slovenske zabavne glasbe. Glasbeniki, mediji in drugi, ki so povezani s slovensko glasbeno sceno, zdaj solidarno zbirajo sredstva, ki bodo omogočila, da bo Tivoli, po mnenju mnogih najboljši snemalni studio, lahko spet začel de- lovati. Eden izmed medijsko najbolj odmevnih projektov bo dobrodelni koncert 28. oktobra v Hali Tivoli v Ljubljani. Na prireditvi bodo na- stopila znana imena slovenskega pop-rocka, med njimi tudi: LACNI FRANZ & ZORAN PREDIN, SOKOLI & PERLO LOVSIN, POP DE- SIGN, AGROPOP, BULDOZER, MILADOLKA YOUNDEED, AVTOMOBILI, DON MENTONY BAND, CUKI, CUDEZNA POLJA, BIG BEND, CHATEAU, VIDEOSEX, BENC & TOMO, MAGNIFICO, SASO MEZEK, MIA ZNIDARIC, ALENKA GODEC, VLADO KRESLIN, TOMAZ PENGOV, OLIVER DRAGOJE- VIC, ARSEN DEDIC in še veliko drugih.

CANKARJEV DOM, tel.: 061/ 222-815
Danes, 14., in v petek, 15. oktobra, bo ob 19.30 KONCERT ORKESTRA SLOVENSKE FIL- HARMONIJE, za modri abonma I in II. Diri- gent Stefan Sanderling, solist Károly Mocsári, klavir. Program: R. Wagner - Tristan in Izolda, Predigra in Izoldina ljubezenska smrt, F. Liszt - Koncert za klavir in orkester st. 2 v A-duru, F. Mendelssohn - Simfonija št. 3, Skotska (GD, 600, 500, 400 SIT).

V soboto, 16. oktobra, bo ob 20.30 koncert sku- pine GONZALO RUBALCABA GUBAN GRO- UP. Zasedba: Gonzalo Rubalcaba, klavir, Reynaldo Melian, trobenta, Felipe Cabrera, bas, Jul Barreto, bobni. Gonzalo Rubalcaba, pi- anist s klasično klavirsko izobrazbo, o svoji glasbi pravi: »Vedno sem si želel igrati svojo glasbo in glasbo svoje dežele. Iscem skupne to- ke med klasično in kubansko glasbo.« (GD, 1250, 1000, 750 SIT)

GALERIJA SOU
V ponedeljek, 18. oktobra, ob 20. uri, večer go- dalne glasbe Johanna Sebastianha Bacha: godal- ni ansambel STRINGSONLY iz Zagreba.

K4
V torek, 19. oktobra, ob 22. uri J. B. DRY, Jim Beam music s CD playerjev.
V ponedeljek, 25. oktobra, bo ob 22.30 koncert skupine ASIA MINOR, turske etnojazzovske zasedbe, ki se dviguje prah v Svici, Nemčiji in

FURLANIJA-JULJSKA KRAJINA

TRST
AVDITORIJ MUZEJA REVOLTELLA

TRIESTE PRIMA: v ponedeljek, 18. t. m., ob 20.30 tretji koncert srečanja sodobne glasbe »Trieste prima«, ki jo organizirata Gledališce Verdi, Premio musicale »Città di Trieste« in Chromas s sodelovanjem gledališkega muze- ja C. Schmidl. Nastopil bo orkester »I gio- vani e la musica contemporanea.
FESTIVAL TRIO: V nedeljo, 17. tm., ob 11. uri bo nastopil Trio Brahms. Na programu Ghedini in van Beethoven.
Prodaja vstopnic pri blagajni Dvorane Trip- covich: 9-12, 16-19 (ob ponedeljkih zaprta).

MILJE
GLEDALISCE VERDI
Jutri, 15. t. m., ob 19. uri koncert gojencev

glasbene sole »Bulli e pupe« ob 70-letnici gledališca.

V soboto, 16. t. m., ob 20.30 koncert orkestra Muja DOC Band.

V nedeljo, 17. t. m., ob 16.30 koncert skupi- ne »Latino Americano«.

TRIVISO
Danes, 14. in jutri, 15. t. m., bo v Palaverde ob 21. uri nastopil Eros Ramazzotti.

PADOVA
SPORTNA PALACA S. ZARO
V četrtek, 21. oktobra, bo ob 21. uri nastopil Terence Trent D'Arby.

RAZSTAVE

SLOVENIJA

LJUBLJANA

CANKARJEV DOM - MALA GALERIJA
Razstava fotografij ZIGE KORITNIKA: UJETI je na ogled do 17. oktobra.

MUZEJ NOVEJŠE ZGODOVINE
Na ogled je razstava Kočevska - Izgubljena kul- turna dediščina kočevskih Nemcev.

MODERNA GALERIJA, Cankarjeva 15
Do 20. oktobra je na ogled retrospektivna razsta- va televizijske scenografije JOZETA SPACALA. Danes, 14. oktobra, bo ob 19. uri v spodnjih prostorih Moderne galerije otvoritev razstave fotografij JANETA STRAVSA. Razstava bo na ogled do 2. novembra.

MODERNA GALERIJA - MALA GALERIJA

Razstava španske kiparke CRISTINE IGLESIAS iz ciklusa Velika imena sodobne svetovne umetnosti je na ogled do 5. decembra.

MESTNA GALERIJA, Mestni trg 5

Razstava NEOKONSTRUKTIVISTI 1968-1972 bo na ogled do 7. novembra. Razstava sodi med studijske preglede o dogajanjih v slovenski liko- vni umetnosti konec šestdesetih let. Svoja dela razstavljaJO DRAGICA CADEZ, DRAGO HRVA- CKI, TONE LAPAJNE, DUSAN TRŠAR...

IDCO
Danes, 14. oktobra, bo ob 18. uri otvoritev razstave celostne grafične podobe Petrola. Oblikavanje Metka Daris in Tomaž Perme. Razstava bo na ogled do 5. novembra.

GALERIJA COMMERCE, Einspielerjeva 6
Razstava slik ERNE FERJANIC FRIC bo na ogled do 22. oktobra.

GALERIJA CENETA STUPARJA, Dunaj- ska 405

Danes, 14. oktobra, bo ob 11. uri otvoritev razstave otroški del EX TEMPORE RASICA 93.

GALERIJA ICPE, Dunajska 104
Razstava slik akademskega slikarja PETRA CIU- HE in razstava kipov akademskega kiparja CIRI- LA HOČEVARJA je na ogled do 30. oktobra.

GALERIJA ILIRIJA, Trzaska 40

Danes, 14. oktobra, bo ob 18. uri otvoritev raz- stave kipov galerije Ivan Napotnik Sostanj. Raz- stavo bo odprla Milena Koren Rožicek. Na ogled bo do 4. novembra.

GALERIJA KRKA, Dunajska 65
Danes, 14. oktobra, bo ob 13. uri otvoritev raz- stave slik akademske slikarke JASNE SAMA- RIN. Razstava bo na ogled do 17. novembra.

GALERIJA TIVOLI, Pod Turnom 3
V petek, 15. oktobra, bo ob 12. uri otvoritev pregledne razstave grafik italijanskega umet- nika LUCIANA DE VITA.

GALERIJA SOU
Kiparska razstava VODA IN KIPI avtorjev DRA- GA ROZMANA, TAMARE SEVČNIKAR in TJASE CELESTINE bo na ogled do 22. oktobra.

GALERIJA SKUC
V petek, 15. oktobra, bo ob 20. uri otvoritev zarstave avstrijske umetnice SUSANNE PO- PELKA.

GALERIJA ZDSLU
Danes, 14. oktobra, bo ob 19. uri otvoritev raz- stave unikatnih pletenin MOJCE KAVCIC. Izdelki bodo na ogled in naprodaj do 26. okta- bra.

CELJE

FURLANIJA-JULJSKA KRAJINA

TRST

TKB - AGENCIJA MITNICA
V razstavnih prostorih je na ogled razstava Atiluja Krajla.

OBČINSKA GALERIJA
Do 30. t. m. bo na ogled razstava Matjaza Hmeljaka. Ogledate si jo lahko vsak dan od 10. do 12. ter od 18. do 20. ure.

GALERIJA BASSANESE
Na ogled razstava Michaela Goldberga. Ur- nik: vsak delavnik od 17.00 do 20.00.

ART GALLERY
Do 21. t. m. razstavlja slikarka Anita Nemari- ni. Urniki: 10.30-12.30, 17-19.30, ob praz- nikih 11-13.

GALERIJA CARTESIUS
V soboto, 16. t. m., ob 18. uri bodo odprli razstavo Pietra Grassija. **GLEDALISCE MIELA**
V spomin na Jamesa Joyceja je na ogled foto- grafška razstava o Dublinu in Trstu na začetku stoletja .

GALERIJA NADIA BASSANESE
Jutri, 15. t. m., ob 18. uri otvoritev razstave Riccarda Dalisija.

MUZEJ ŽIDOVŠKE SKUPNOSTI CARLO IN VERA WAGNER
Na ogled je razstava Srebrnine in sakralne opreme židovske liturgije. Urnik :ob ne- deljah od 17. do 20. ure, ob torkih od 16. do 18. ure, ob četrkih od 10. do 13. ure.

MUZEJ REVOLTELLA
Na ogled je stalna razstava »Da Canova a Burri«.

KOROŠKA

CELOVEC

MOHORJEVA KNJIGARNA
Na ogled je razstava Jasne Merki.

SKOFIJSKA REZIDENCA (Mariannengasse 2)
Do 12. novembra je na ogled razstava »Franc Ksaver Salm«, Urnik: 10/17.

GALERIJA ARS TEMPORIS (Herrengasse 14)
Do 4. novembra je na ogled razstava umet- nikov: Svatopluka Kasaly in Jana Pohribnyja.

MESTNA GALERIJA
Do 21. oktobra razstavlja slikar Rudolf Brandner.

GALERIJA JUDITH WALKER (Richard-Wagner Str. 20)
Do 23. oktobra so na ogled grafike Herberta

V likovnem salonu Celje je do 30. oktobra na ogled razstava OBLIKOVANJE ZA SOŽITJE S PROSTOROM. Predstavljena so dela krajinjskih arhitektov: JANEZA DOLINARIJA, ROMANE KACIC, ARABELE KRIZ MRDAKOVIC, DARJE MARINCEK, ALENKE KOCUVAN POLUTNIK, RADOVANA ROMIHA, IRENE ROZMAN FATTORI.

GRAD PODSREDA

Do 30. oktobra je na ogled razstava KOZJANSKI SLIKARJI v fotografskih oceh VLADKE KO- BAL.

KOPER

V galeriji Loza je na ogled razstava slik ZVE- STA APOLLONIA.

KRANJ

GORENJSKI MUZEJ KRANJ
Razstava RIMSKO STEKLO IZ ARGYRUNTUMA bo na ogled do 9. novembra. **LITJA**

V avli skupščine občine Litija je do 20. oktobra na ogled razstava slik ANTONA REPNIKA.

NOVINARSKI KLUB MARIBOR
Razstava slik ZLATKA JAKOVljeVICA bo na ogled do 21. oktobra.

NOVO MESTO
DOLENJSKI MUZEJ, Muzejska 7
V petek, 15. oktobra, bo ob 19. uri otvoritev raz- stave malega unikata na papirju MINI PRIK LU- CAS 93. Razstava bo na ogled do 7. novembra.

SEŽANA
KULTURNI CENTER SRESKO KOSOVEL
Danes, 14. oktobra, bo ob 18. uri otvoritev raz- stave akvarelov slikarja ANDREJA KOSICA. Sli- karjevo delo bo predstavil umetnostni zgodovi- nar dr. Ivan Sedej. **ŠKOFJA LOKA**

Na loskem gradu je do 23. oktobra na ogled 21. fotografska razstava treh dežel SLOVENIJE, KO- ROSKE in FURLANIJE-JULJSKE KRAJINE.

VELENJE

KULTURNI CENTER IVAN NAPOTNIK
V petek, 15. oktobra, bo ob 19. uri otvoritev razstave slik GREGORJA KOKALJA.

NARODNI MUZEJ LJUBLJANA

Vabimo vas na spominsko razstavo ob 400-letnici bitke pri Sisku: torek - sobota od 10. do 18., nedelja od 10. do 13. ure. ...
Matjaz Kmecl: Andrej Smole - znameniti Slovenec
Izvaj: Tone Gogala, režija: Dušan Mlakar
Ponovitve: 14.,15. in 16. oktober ob 20. uri.

Rezervacije: Narodni muzej, Muzejska 1, Ljubljana, tel. 061/218-886 od 10. do 18. ure.

V organizaciji Trzasko letovišcarske usta- nove se vsako soboto ob 10.30 vršijo vode- ni brezpla

REPORTAŽA / VISOKOGORSKE KMETIJE

Prišli so s harmoniko, da bi ljudi spravili v tovarne

Dolina Tople je zaradi svoje izjemne lepote zaščitena

CRNA NA KOROSKEM - Tople je ena najlepših alpskih dolin pod južnimi stenami Pece. Ime je dobila po toplem potoku, ki pozimi nikoli ne zamrzne. Naseljevali so jo pričeli nekako v 13. stoletju. V vsej dolini je samo pet močnih kmetijskih posestev in vsako ima svoj osončni in nizinski del. Koncnikovo posestvo je zadnje v tej dolini. Gospodarska poslopja in hiša so postavljeni na višini, kjer velja, da ni nič več greh - na 1130 metrih. Na Slovenskem je višje samo še kmetija pri Bukovniku. Koncnikovo posestvo pa se končuje v Peci na višini 2100 metrov. Trdnost poslopij - teh je toliko, da bi samo strehe pokrile cel hektar - daje vtis, kakor da so nastala skupaj s Peco, so pa seveda odraz dobrega gospodarjenja.

Med vojno je bila dolina partizanska, po njej pa je imela vojska teden dni popolno oblast. Sedanji koncniki gospodari Ivan Koncnik pripoveduje, da je bil režim leta 1948 takšen, da hoja ponosi iz Crne ni bila varna. Tudi iz hiše v hlev niso smeli brez luči, ne da bi tvegali življenja. Bila je navada, da so se s prvim mrakom umaknili v hišo in tam ostali do zore. Vojska je tedaj hotela imeti mrtvo, nenaseljeno mejo, zato je precej izživala, in če bi se uprli, bi jih

likvidirali ali izselili. Koncnikovi se niso dali speljati in pozneje so se lepo razumeli z vojniki, ki so imeli na njihovem karavlu.

Bile pa so se druge stvari:

»Ko so nam po vojni jemali posest, niso vprašali, kako bomo živeli, če pa bi kaj rekli, bi te zaprli. Zdaj, ko so se pa gozdari upirali, to ni bilo tako. Leta 1956 je morala biti oziroma vsaka smreka, ki jo je kmet podrli. Če bi tedaj kmet prodal kamion lesa brez žigov, bi to pomenilo večje zlo, kot ce bi koga ubil.«

In kar danes zveni smesno, je bilo v petdesetih resno, ali kot pravi Ivan Koncnik: »Ne daj Bog, da bi kmet imel kopalnico ali da bi lahko v Crni kupil kruh. Kmetov niso hoteli niti cigani, kaj šele država. Zavarovanje kmetov je bilo možno šele leta 1972.«

V vsej Topli živi samo 28 ljudi, največ jih je bilo ob koncu prejšnjega stoletja - nekaj prek osemdeset. »Po vojni,« se spominja Koncnik, »so prišli s harmoniko, da so ljudi z muziko spravljali v tovarne, zdaj jih pa s koli ne bi dobili nazaj na zemljo. Mogoče mora tako biti, ampak pravi kmet ostane kmet. Kmet ne more biti direktor s kravato. Danes pa vsak misli, da je lahko politik. Saj drži, da vsaka

stara baba lahko igra nogomet, dobro pa ga igrajo redki. A kot izgleda, bo ta otročja driska se kar nekaj časa trajala. Pravzaprav se nič ne čudim. Tam smo, kamor smo šli. Bo pa le treba enkrat zaceti delati in pametno gospodariti, druge traparije pa pustiti.«

Na Koncnikovi domačiji so imeli včasih po šestnajst poslov (hlapcev), danes ne bi mogli legalno z vsemi dajatvami placirati niti enega, čeprav njihov grunt obsega 380 hektarov. Vendar je od tega 36 hektarov čiste skale, 90 hektarov je planinskih pašnikov, 30 hektarov gozda je varovalnega in ga ne smejo izkoriščati, 12 hektarov je obdelovalnih površin. Zita ne sejejo. Previsoko so in pridelek bi bil pičel. Poprečno je v njihovih hlevih po 30 glav živine, za kar potrebujejo letno 140 ton kme. Da so ročno pokosili travnike, so prej prepešali 400 km. Danes so na kmetiji stiri odrasli in dva majhna otroka. Grunt obvladujejo s kmetijsko mehanizacijo.

»Les je poglaviti vir dohodka,« pravi Koncnik, »od kmetijske proizvodnje se ne da živeti. Samo za traktor je treba 15 do 20 bikov. Kupna moč je pri takem posestvu naravna. Kmetija je prezivljiva, ne da ti pa denarja. V primerjavi z zaposlenimi v

Ivan Kočnik (Foto: Z. Strgar)

metih je na kmetiji letno treba vzrediti 40 pitancev ali pridelati 70.000 litrov mleka, da se preživi en človek. Moras biti iz posebnega testa, da tukaj vztrajaš. Mladi težko prenašajo oddaljenost, otroci pa prehitro postajajo resni.«

Dolina Tople je zaradi svoje izjemne lepote zaščitena. Vojni po zemlji brez pesticidov, duh posušene trave, oster jesenski veter in odlično zganje Koncnikovih za kratek čas zgostijo vse mestne pomembnosti v nesmisel.

Vendar pa so mogočne topejske kmetije, razkošni zamet travnikov in smrekovih gozdov pod Peco namenjene samo domaćinom in dovolj radovednemu popotniku. Koncnikovi svoje svobode in miru niso pripravljali razprodati turistom. Ne bi presneli, kot je dejal Ivan Kočnik, »da bi naravno, to največje učiteljsko visokogorskega kmeta, ki te popelje skozi univerzo življenja, zasmetili razvajeni turisti.«

Zlatka Strgar

ISTRA

Ali je tunel pod Čičarijo politična investicija?

Dela so se začela ob 50-letnici priključitve Istre matični državi

REKA - Ali je tunel pod Čičarijo trenutno ni denarja. Vendar pa meni, da je treba železnici v šestih letih nepsredno povežemo z Reko in preostankom države, in ne več prek ozemlja Slovenije, politična investicija? Mnenja so deljena, a precej ljudi v burnih razpravah o upravičenosti gradnje tega železniskega predora ni ravno-dusnih.

Dela so se začela v času proslave 50-letnice priključitve Istre matični državi, dejstvo pa, da je vsa zadeva »blagoslovil« dr. Franjo Tuđman v času, ko je potekala svečana seja v Pazinu, na kateri ni bil navzoč, si marsikdo razlaga na svoj način. Kot trdi večina istriških politikov, ki so zbrani v Istrskem demokratskem saboru (IDS), Istra takega predora ne potrebuje, vse dokler ne bodo rešeni preostali zgodi prometni in gospodarski problemi polotoka. Poglavito vprašanje je, kdo bo financiral to drago gradnjo? Prevladuje stališče, da z odpiranjem velikega stevila gradbišč po vsej Hrvaški in z izkopom večjega stevila predorov (pod Velebitom, na cesti Reka-Zagreb) hrvaška oblast meče javnosti pesek v oči, kajti po teh razlagah denarja za tako številne predore - preprosto ni.

Ivica Mudrinić, hrvaški minister za promet, tudi sam prizna, da za gradnjo tunela pod Čičarijo trenutno ni denarja. Vendar pa meni, da je treba železnici v šestih letih nepsredno povežemo z Reko in preostankom države, in ne več prek ozemlja Slovenije, politična investicija? Mnenja so deljena, a precej ljudi v burnih razpravah o upravičenosti gradnje tega železniskega predora ni ravno-dusnih.

»Dela se pravzaprav niso nikoli začela, ker to pač ni ustrezalo takratni politiki. Vladimir Bakarić je te upe pokopal, menda pod vplivom Kardelja, saj Sloveniji gradnja predora ni ustrezala,« pojasnjuje hrvaški minister Mudrinić. Zatirjuje tudi, da bo proga od Pule do Reke speljana po trasi, ki bo kar najmanj škodovala okolju. Kljub vsemu pa javnosti ni seznanjena z osnovnimi dej-

stvi. Potem ko so »svečano odprli dela«, se bodo začele strokovne preiskave, ker zaenkrat se zmeraj ni pripravljanih analiz tal. Gradnja železniskega predora se je zato začela nenadoma in »povprek«, tako da številni neverni Tomaži dvomijo v zgodbo ministra, ki zagotavlja, da ne gre za politično investicijo. Za kaj v resnici gre, bo kmalu postalo jasno. Problem za Zagreb namreč ni neznanen - Hrvaške železnice v Istri na-

mreč ne morejo financirati gradnje predora, saj ze tako vsak mesec iz državne proračuna prejema okrog 10 milijonov dolarjev. Mudrinić je prepričan, da bi »dva ali trije dolarji več, dodani k tej vsoti, morali zadostiti, da bi se dela na predoru nadaljevala, vse dokler hrvaško gospodarstvo ne bo sposobno z vsoto »zagristi« v to - tudi za številne bogate države - velkanskost investicije.

Goran Moravček

Fuma ne mara helikopterja

ROVINJ - Kipa svete Fume, ki so ga restavrirali v Varazdinu, tudi v soboto niso uspeli spraviti na tisto mesto, kjer je stal že stoletja: na vrh zvonika cerkve svete Evfemije v Rovinju. Vsi poskusi, da bi to storili s pomočjo helikopterja, so se izjalovili. Z osjo kipa namreč niso uspeli zadeti luknje njegovega podstavka, ki v premeru meri 9 centimetrov, saj so to preprečevali močni sunki vetra. Izkušeni piloti Hrvaškega vojnega letalstva so sicer naredili vse, da bi se jim to posrečilo, vendar helikopter, s katerim so to počeli, očitno ni namenjen tovrstnim delom. Po številnih neuspešnih poskusih je helikopter sv. Fumo, ki je visela pod njim, odpehjal na pomožno nogometno igrišče na Valbruni. Ko pa so kip polagali na zemljo, se je zapletel v jelkeno vrvi, ki mu je odkrnila eno od barkenih ploščic, s katerimi je obložen. Takoj potem so kip s tovornjaki prepeljali v skladišče Rovinjske tovarne tobaka v Buriče pri Kanfanaru. Tja so znova poklicali akademskega kiparja Vladimira Gasparića, ki je kip za prej restavriran v Varazdinu in bo zdaj svoje delo nadaljeval v Buričih. Ko bo popravilo opravljeno, bodo kip znova skušali postaviti na vrh cerkvenega zvonika. Neuspešni poskus, da bi kip vrnili na njegovo mesto, je v Rovinju in pri ljubiteljih sv. Fume povzročil precejšnjo žalost. To pa seveda pomeni, da bo radost tem večja, ne samo v Rovinju, ampak tudi v njegovi okolici, ko bo kip končno stal na vrhu zvonika. Do takrat pa bo treba še malo potrpeti in zaupati tistim, ki si nadev prizadevajo, da bi svoje delo opravili do konca.

Ivo Volčić

FELJTON

Poskus pravne in politične analize dachauskih procesov (3)

Piše:
prof. dr.
Ljubo Bavcon

V zvezi s političnimi procesi sploh in se posebej z dachauskimi pa je potrebno navesti del govora A. Rankovića na svečani akademiji v maju leta 1949 ob peti obletnici Uprave državne varnosti. Potem ko je govornik opisal nastanek te službe, njegove prve uspehe v času državnega zasedanja Avnoja do osvoboditve, njegove uspehe pri čiščenju ostankov različnih izdajalskih skupin v Jugoslaviji, je ugotovil, da »smo se tedaj znašli pred najvažnejšimi nalogami naše socialistične revolucije«. Tu je potem navedel Tita: »Mi se nismo hoteli ustaviti na pol poti: odstraniti kralja in odpraviti monarhijo, priti na oblast in jo potem deliti s predstavniki kapitalističnega razreda, ki bi se naprej izkoriščali delovne množice Jugoslavije. Tega ni hotel ne delavski razred ne ogromna večina jugoslovanskega ljudstva. Zato smo se odločili, da gremo hlabro po poti popolne likvidacije kapitalizma v Jugoslaviji.« Nato pa je Ranković nadaljeval: »Popolnoma je razumljivo, da so pred svojo popolno likvidacijo poskušali dvigniti glavo najprej ostanki razbitih razredov in vsi velekapitalistični elementi v naši državi ob neposredni pomoči mednarodne reakcije. Toda, ko jim ta zahrbtni boj proti oblasti delavcev in kmetov ni uspel, so se podali na pot zločinov, na pot izdaje domovine, na pot vohunstva, diverzij in prodaje tujim agenturam. Njihova tako ime-

novana politika se ni oblikovala v državi in ni plod njihove organizacijske ali politične moči. Številni sodni procesi so dokazovali, da so bili vsi ti razni Trifunovići, Jovanovići, Jancikovići, Nagodeti in Furlani navadne bedne figure in orodje politike, ki so jo kovali zunaj meja naše države.«

Boju proti nemškim agentom in dachauskim procesom je tedaj Ranković posvetil kar precej obsežna izjavljanja, ki jih je tu potrebno ponoviti: »Obstoji pa še ena huda dediščina preteklosti, ki je z vsoto teže padla na vso našo državo, posebej pa na službo varnosti. Čeprav je nemška obveščevalna služba že v stari Jugoslaviji predla svoje tipalke na vse strani, je vendarle tedanja vohunska mreža in njena dejavnost samo blede podoba tega, kar so Nemci uporabili zoper naše narode v teku NOB. Da bi dobili vsaj približno podobo o dejavnosti nemške »totalne spionaze« v naši državi, je potrebno navesti, katere nemške ustanove so se ukvarjale z obveščevalno dejavnostjo in gradile vohunske mreže po našem ozemlju. Poleg vojaške obveščevalne službe Abwehra in Urada seste službe varnosti Reicha, ki sta delovala iz svojih centrov v Berlinu, Dunaju, Grazu in Salzburgu in ki sta predstavljali uradne obveščevalne organizacije za tujino, je bilo vohunstvo tudi glavna naloga »Organizacije Nemcev v tujini«, »zunanjepo-

litičnega oddelka nacionalsocialistične stranke«, Oddelka za tujino v Ministrstvu za propagando in Oddelka za tujino v Ministrstvu za gospodarstvo.« Potem ko je Ranković na kratko prikazal se nadaljnjo razvejnost teh obveščevalnih in vohunskih organizacij na našem ozemlju, je ugotovil, da so organi UDV dotle (to je do maja 1949) registrirali in odkrili blizu 500 centrov Anwehra in Gestapa na našem ozemlju, ne računajoč centre drugih obveščevalnih služb.

»V boju proti svobodoljubnim narodom Evrope se je Gestapo vrغل najprej na komunistične partije... V tem boju si je Gestapo nabral bogate izkušnje in pri tem so jim padli v roke tudi številni vodilni člani komunističnih partij. Ko so jih za mesece in leta dolgo postavili na najhujše fizične in psihične torture, ko so jih izločili iz političnih dogajanj v svetu, se jim je posrečilo mnoge med njimi zlomiti in v njih uničiti osnovna človeška občutja, jih postopoma potiskati v zločine in tako iz njih napraviti svoje zveste hlapce. Dokler je nemški fašizem računel z zmago, jih je imel namen uporabiti za to, da bi mu pomagali držati zaslužnjene narode v pokorščini. Toda, ko se je vojna sreča obrnila, Nemci vendarle niso odstopili od svojega preklenskega načrta, ker so računali, da se bodo ti bedniki vrnili v svoje države in da se bodo kot zrtve hitlerizma dobro

plasirali v državnem aparatu držav, v katerih je zmagalo ljudstvo. Tako so bili med bednimi izdajalci svojega ljudstva in Partije tudi ljudje iz naše države in ti so se zares vrnili po osvoboditvi v socialistično Jugoslavijo in začeli izvrševati svoje vohunske naloge. Po direktivah svojih novih gospodarjev, ki so jih prevzeli od nemškega Gestapa, so se začeli vtihotapljati v naše gospodarstvo na najbolj občutljivejše mestu, vtihotapljanje se v Partijo, v državni aparat in vanje vtihotapljanje tudi druge izdajalce in prodane duše. Toda njihova izdajalska dejavnost ni mogla ostati

dolgo neopazena, ker se je nanje že pri prvem poskusu organizirane škodljive in vohunske dejavnosti spustila roka budnih varuhov naše državne varnosti. Tako so se Diehl, Oswald, Juranč, Presterl in kompanija hitro znašli tam, kjer končajo vsi vohuni, izdajalci in sovražniki nove Jugoslavije.«

Ta Rankovićeva izjava pove veliko o tem, v kakšnem kontekstu, ob kakšnem političnem konceptu, razpoloženju ali psiholozi, kot je to poimenoval Kardelj, ob katerih podatkih in domnevah je do začetka preiskave, ki se je končala z dachauskimi procesi, sploh mo-

glo priti. Ob tem ne bo odveč, če v ponazoritev teže, s katero je legel na zavest in na spomin vodilnih ljudi v Sloveniji spopad z Gestapom med NOV, omenimo ne le uspešno Toneta Svetne Ukana, marveč tudi izjavo Lidije Sentjuro na 1. seji koordinacijskega odbora aktivistov nekdanjih okrožij z dne 12. februarja 1985. »Do sedaj smo premalo poudarili pomen gestapovske mreže, ki je nismo mogli razkriti, in to je bila stiska revolucije... Torej ni bila (dachauski procesi, op. avt.) samo stvar Udbe, da je to preganjala, ampak je bila to stvar naše politike. Zato je neposte-

no prevreči odgovornost za te procese na organe notranjih zadev, kajti le ti so bili v službi revolucije in takratne politike.« To mnenje se v celoti ujema tudi s Kardeljevo izjavo: »Nihče ne bo verjel, da so bili procesi samo stvar udbe ali posameznih izslednikov, ves svet ve, da so bili ti procesi dejansko grajeni na politiki centralnega komiteja.«

V tisti čas začetka leta 1948 pa pade tudi že daljši čas pripravljajoca se in konec junija 1948 objavljena resolucija Informbiroja proti Jugoslaviji in njenemu političnemu vodstvu, kar je seveda že tako napet in težen gospodarski in politični položaj v državi se poslabšalo.

V tej zvezi je treba navesti Kardeljevo izjavo na že večkrat omenjeni seji leta 1970, ki se glasi: »Verjetno bi se tudi v Sloveniji procesi odvijali drugače, če ne bi druga polovica akcije padla že v začetek kominforma. Rusi so dejansko angazirali gestapovsko mrežo proti nam... Takratna težka situacija je gnala takratno partijsko vodstvo v Sloveniji k taki ostrini in naglici, da bi zastrašili in onemogočili aktivizacijo ne samo kominformcev, ampak vseh ostankov preteklosti na bazi Stalinovega napada na nas... Procesi so bili orodje v tej politiki, očitno je bilo to slabo orodje, toda treba ga je gledati kot politično orodje.«

Ceprav se doslej povedano pojasnjuje marsikaj o

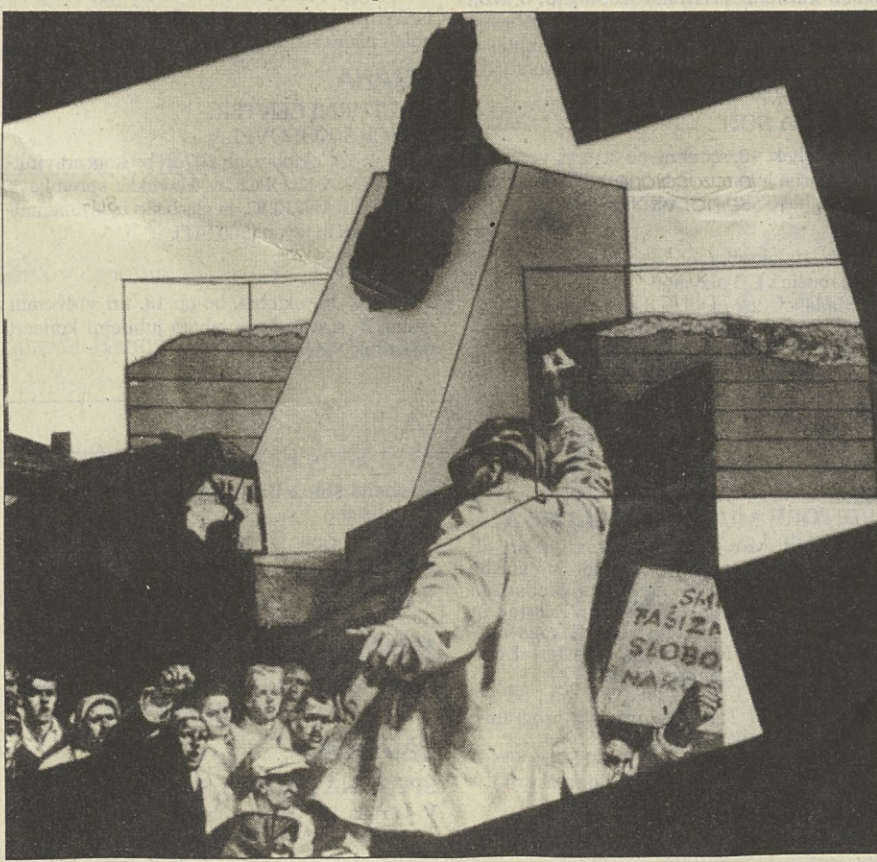
dachauskih procesih, bi bil poglaviti namen te studije neuresničen, če ne bi poskušili izkusenih procesov potegniti iz tistih poukov, ki smo jih sposobni gledati na gradivo, ki nam je dostopno, in glede na naše osebne zmožnosti. Ob tem se avtorjem te studije zdi potrebno poudariti razliko med prizadevanji za pojasnitev dachauskih procesov z namenom, da bi se spoznanja vgradila v slovensko zgodovinsko zavest, in med opravičevanjem političnih ljudi ali institucij, ki so tako ali drugače odgovorni za te procese in za njihove tragične posledice. Človeške, moralne in politične odgovornosti za to se ne more nihče znebiti niti s sklicevanjem na takšne ali drugačne okoliščine. A gre vendar le iz tega, da smo ljudje tudi proizvajalci okoliščin in sistema in da je treba analizirati in ugotoviti lastnosti sistema, ki je lomil hrbtnice ljudi, delal iz postenih in dobrih ljudi agense nečloveškega nasilja in zla, iz hrabrih borcev NOV za resnico in pravico pa pokorne sluga lazi in krivice.

3. Stalinistični sistem socialistične državne in družbene ureditve in model kazenske politične represije

Kot smo že ugotovili, se je kmalu po koncu vojne, po sprejemu ustave FLRJ 30. januarja leta 1946, začel v Jugoslaviji proces likvidacije kapitalizma in začetek »socialistične

izgradnje« z vsemi zdaj že ugotovljenimi značilnostmi »fundamentalističnega univerzalizma zgodnjih socializmov«. Za cilje, ki si jih je jugoslovansko politično vodstvo zastavilo, tedaj ni imelo nobenega drugega vzorca kot sovjetski, stalinistični model državne in družbene ureditve. Ta je slonel, kot je to znano, na ideji o diktaturi proletariata, na ideološkem in političnem monopolu partije, ki je bila obenem oblast in država. Zato je novi politični sistem med drugimi naceril tako imenovanega liberalizma zavrgel tudi nacelo delitve oblasti na zakonodajno, izvršno in sodno, in je tako de facto in de iure odpravil nacelo neodvisnosti sodstva. Da te ugotovitve niso kakšna spekulativna logična sklepanja, je razvidno ne le iz že prej navedenega poročila CK KPS iz leta 1947, marveč izhaja tudi iz Rankovićevega referata na prej omenjenem IV. plenumu CK KPJ iz leta 1951 in iz razprav številnih udeležencev tega plenuma. Kar vsi po vrsti so tedaj že ostro kritizirali dejstvo, da sodišča niso bila in niso neodvisna, temveč so le podaljšana roka lokalnih in višjih organov partije. Ta ostra kritika je zadevala tudi organe za notranje zadeve, zlasti pa upravo državne varnosti. A Ranković je tedaj posvetil kritiki dela UDV kar precej pozornosti in opozoril na »velike slabosti in pomanjkljivosti predvsem v vprašanju spoštovanja in uveljavljanja zakonitosti«.

Se nadaljuje

SLOVENSKI PROGRAMI

SLOVENIJA 1	
11.00	Zgodbe iz školjke
11.50	Poj in piskaj prelepo na to staro zvegljico: Trio Trutamora Slovenica, ponovitev
12.30	Analitična mehanika, ponovitev 36/52 dela nemskeizobrazevalne serije, VPS 1230
13.00	Poročila
13.05	Po domače, ponovitev, VPS 1305
17.00	TV dnevnik 1
17.10	Ziv zav
18.00	Regionalni studio Maribor
18.45	Besede, besede, besede, tv igrice
19.10	Risanke
19.30	TV dnevnik
20.10	Zarišce
20.35	Četrtek v cirkusu, VPS 2035
21.00	Veliki cirkusi sveta, 2. oddaja
21.30	Tednik, VPS 2125
22.20	TV dnevnik 3, VPS 2220
	Sport
	Poslovna borza
	Sova
22.55	Hiša naprodaj, 1/21 del ameriške nanizanke, VPS 2255
23.25	Severna obzorja, 1/29 del ameriške nanizanke, VPS 2320
00.05	Video strani

SLOVENIJA 2	
17.25	Sova, ponovitev
	Hal Roach predstavlja: Zakaj dekleta ljubijo mornarje, 23. epizoda ameriške crno bele burleske
17.50	Vrtinci, 10/10 del francoske nadaljevanke
18.45	Ze veste?
19.15	Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov
19.30	TV Dnevnik 2
20.10	Elitne bojne enote, 1/8 del ameriške dokumentarne serije
21.05	Umetniški večer
22.00	Jože Snoj: Cudenja in zrenja
	Stalker, sovjetski čb film, 1979
	Po romanu <i>Piknik ob robu ceste</i> Arkadija in Borisa Strugackija; režija: Andrej Tarkovski, igrajo Anatolij Solonicijn (pisatelj), Aleksander Kaidanovski (Stalker), Nikolaj Grinko (Profesor), Alissa Freindlich (Stalkerjeva žena); scenarij: Andrej Tarkovski, Arkadij in Boris Strugacki

KANAL A	
09.00	CMT
11.00	Luc svetlobe, ponovitev 13. dela ameriške nanizanke
12.00	Pred poroto: Goreci senik, 24. del ameriške nanizanke
17.00	Med dvema ognjema, ponovitev
18.00	Luc svetlobe, 14. del ameriške nanizanke
20.00	Risanke
20.10	Porocila
20.30	Voznikov sedež, ameriški film, 1973
22.00	Odesa - mesto skozi čas, dokumentarni film
22.30	Porocila
22.50	Pred poroto, ponovitev 24. dela ameriške nanizanke
	Matt Ryder je obtožen, da je podtaknil ogenj na seniku na Pettisovi kmetiji. Lastnik Matta zagovarja in celo upa, da se bo poročil z njegovo hčerko. Je Matt kriv?

KOPER	
18.00	Primorski forum

KOROŠKA	
19.00	Regionalni program

RAI 1	
6.50	Jutranja odd. Unomatina, vmes dnevnik
9.30	Dnevnik in nan. Aeroporto internazionale
10.05	Nan.: Ocetov pes
10.35	Film: La chiave della città (kom., ZDA '50)
12.25	Vreme in dnevnik
12.35	Dok.: Vivafrica
13.30	Dnevnik in Tri minute
14.00	Film: Il genio (kom., '76, i. Y. Montand)
15.45	Film: Una finestra sul cielo (dram., ZDA '76)
17.55	V Parlamentu, dnevnik
18.15	Nan.: Cose dell'altro mondo, 18.40 Nancy, Sonny & Co., 19.10 Fanelli Boys
19.50	Vreme, dnevnik, sport
20.40	TV film: Il vivo e il morto (vestern, ZDA '87, i. S. Elliott)
22.30	Dnevnik 1
22.35	Ob svetovnem dnevu prehrane
23.25	Nan.: A. Hitchcock
24.00	Dnevnik in vreme
0.30	Danes v Parlamentu

RAI 2	
7.50	Otroska odd., Furia
8.45	Jutranji dnevnik 2
9.05	Rubrika o vrtnarstvu
9.30	Film: Brevi amori a Palma de Maiorca
11.15	Nan.: Lassie
11.45	Dnevnik 2
12.00	Variete: I fatti vostri
13.00	Dnevnik, rubrika o gospodarstvu in vreme
13.40	Nad.: Beautiful, 14.15 Santa Barbara
15.05	Film: La pistola (vestern, i. C. Cardinale)
17.05	Ristorante Italia
17.20	Iz Parlamenta, dnevnik
17.35	Nan.: Hill Street, 18.30 Komisar Köster, vmes (18.20) sport
19.35	Vreme, dnevnik, sport
20.20	Variete: Ventieventi
20.40	Film: Mai senza mia figlia (dram., ZDA '90, i. S. Field)
22.40	Nan.: Il sorvegliante
23.15	Dnevnik in vreme
23.35	Nan.: Piccoli annunci

RAI 3	
6.45	Jutranja oddaja
11.30	Cudežno oko
12.00	Dnevnik 3 iz Milana
12.15	Aktualne oddaje
13.45	Znanstveni dnevnik
14.00	Dezelne vesti
14.20	Popoldanski dnevnik
14.50	Drobci jazza
15.15	Sola se posodablja
15.45	Sport in rubrika Derby
17.30	Nan.: Vita da strega
18.00	Dok.: Kakapo
18.50	Sport, vreme, dnevnik
19.50	BlobCartoon, Blob, 20.25 Una cartolina spedita da A. Barbato
20.30	Aktualno: Il rosso e il nero (vodi M. Santoro)
23.15	Dnevnik
23.20	Sport: E' quasigol
0.30	Dnevnik in vreme
1.00	Variete: Fuori orario

RETE 4	
6.30	Nanizanke, 8.30 nad. Marilena, Anima persa
9.30	Dnevnik, nad. Sole-dad, Febbre d'amore, 11.15 Quando arriva l'amore, Celeste, 13.00 Sentieri, 11.55 TG 4
13.30	TG 4 vesti, 14.00 nad. Sentieri, 14.30 Primo amore, Valentina
16.00	Kviza: Gioco delle coppie, 16.45 La verità
17.40	Aktualno: Colpevole o innocente
18.05	Film: Tuono blu (pust., '82) 19.00 dnevnik
20.30	Filma: 007 Zona pericolo (pust., VB '87, i. T. Dalton), 23.00 1941 Allarme a Hollywood (kom., ZDA '79, i. Dan Aykroyd, John Belushi), 23.30 dnevnik

CANALE 5	
6.30	Na prvi strani
9.00	Maurizio Costanzo Show (pon.)
11.45	Aktualno: Forum
13.00	Dnevnik TG 5
13.25	Sgarbi quotidiani
13.40	Kviz: Sarà vero?
15.00	Aktualno: Agenzia matrimoniale
16.00	Otroski variete
17.55	Dnevnik TG 5 - Flash
18.00	Kviz: OK il prezzo è giusto, 19.00 La ruota della fortuna
20.00	Dnevnik TG 5
20.25	Striscia la notizia
20.40	Kviz: Tutti x uno (vodi Mike Bongiorno)
22.45	15 let papeževanja Janjeza Pavla 2
23.15	Variete: Maurizio Costanzo Show, vmes (24.00) TG 5 vesti

ITALIA 1	
6.30	Otroski variete
9.30	Nanizanke
12.30	Odprti studio
12.50	Otroski variete
14.30	Varieteji: Non è la RAI, 16.15 UnoMania, 16.45 Mitico, 17.30 UnoMania Magazine
17.55	Sport studio
18.00	Nan.: SuperVicky, 18.30 Bayside School, 19.00 Willy, principe di Bel Air, 19.30 Agli ordini papà
19.55	Aktualno: Radio Londra (vodi G. Ferrara)
20.05	Variete: Karaoke
20.35	Nan.: Beverly Hills, 21.30 Melrose Place
22.30	Film: Il replicante (fant., ZDA '86, i. Charlie Sheen)
0.30	Sport studio in vreme

TELE 4	
	Lastne oddaje:
13.30	Kronika in komentar
19.30	Dogodki in odmevi

Koper	
13.00	Nadaljevanke
13.50	Priloznost naredi tatu, italijanska glasbena farsa (na glasbo G. Rossinija), ponovitev
15.05	Meja, ponovitev 4/6 dela italijanske tv nadaljevanke
16.00	TV novice
16.05	Carobna svetilka
17.20	Bersaglio, v studio Tatiana Juratovec, ponovitev
18.00	Primorski forum
18.50	Primorska kronika
19.00	TV dnevnik
19.25	Nadaljevanke
20.15	Nočni sodnik, ameriška tv nanizanka
20.40	Meridiani, aktualna tema
21.45	TV dnevnik
21.55	Juke box, oddaja v živo, vodi Alex Bini

Avstrija 1	
09.00	Cas v sliki
09.05	Pri Huxtablovih, ponovitev
10.30	In ljubezen se smehlja, pon. nemškega filma
13.35	Tri zenske
14.45	Bill Body - Nori svet sporta, risana serija
15.15	Captain Planet Nevarna prihodnost
15.50	Otroci s Süderhofa, nemška serija, zadnji del
16.35	Kremenckovi
18.30	Bavarec na otoku Rügen, serija
20.15	Ljudje iz St. Benedikta, 7. del
21.35	Dempsey in Makepeace, 2/9 del nanizanke
22.10	Afera Seznec, zadnji del francoskega tv filma
23.55	Sam Whiskey, ameriški film
01.20	Obmejni volkovi, pon. am. filma

Avstrija 2	
14.50	Tisoc mojstrov
15.00	Lipova ulica, serija
15.40	Zveneca Avstrija
16.40	Potegavščine s skrito kamero
17.15	Pod indijskim nebom, 3/4 del
18.00	Pri Huxtablovih: Cvek pri matematiki
18.30	Made in Austria, kviz
20.00	Kultura
21.05	Trailer, oddaja za ljubitelje filma
22.35	Bil sem kitajski general, Dunajski zdravnik dr. Jakob Rosenfeld v Maovi vojski
23.20	Sporna vprašanja
00.50	Porocila
	Tisoc mojstrov

Hrvaška 1	
08.00	TV koledar
08.10	Porocila
09.00	Ziveti kot ves svet, 5. del
09.30	Palček David, 11. del
10.00	Porocila
10.05	Solski spored
11.15	Nemscina, 19. lekcija
11.30	Huckleberry Finn in prijatelji, 23/26 del
12.00	Porocila
12.05	Luc svetlobe, 71. del
13.35	Zgodbe iz Monticella, 233. del
14.00	Porocila
14.05	Macke, 5/5 del dokumentarne serije
14.35	Murphy Brown, 21. del am. humoristične nan.
15.10	Glavni osumljenec II, ponovitev 3/4 dela
16.00	Porocila
16.10	Cudezna leta, 4/8 del ameriške nanizanke
16.50	Mila Kumbatović: Dnevnik neke jeseni
18.35	Santa Barbara 533. del
19.30	Dnevnik 1
20.10	V iskanju...
21.10	Noč zvezd, Pula 93, glasbena oddaja, 2/5 del
21.40	Ekran brez okvirja
22.40	Dnevnik 2
23.05	Slika na sliko

Hrvaška 2	
18.55	Rokomet, kvalifikacije za evropsko prvenstvo, M. reportaza iz Minska
19.30	TV Dnevnik 1
20.10	Show Jackieja Thomasa, 2/18 del am. humoristične nanizanke
20.40	Svet zivali: O sinicki, 13. del dokumentarne serije
21.20	Glavni osumljenec II, 4/4 del angleske nadaljevanke
22.10	Eurogol
22.05	Metallmania
22.30	Pepsi DJ Mag
23.30	Horoskop

Madžarska	
06.03	Jutranji spored
09.30	Materialistični svet, kanadska serija
10.30	Zivalstvo Anglije in Irske
11.30	Igra
12.00	Opoldanski zvon
16.00	Dnevnik
17.00	Miami Vice, ameriška serija
17.55	Spored za otroke
18.20	Program židovske verske skupnosti
18.45	Parnas, literarni klub
19.15	Vecerna pravljica
19.30	Dnevnik
20.15	Sosedje, 169. del serije
21.10	Friderikus sov, malo drugače
22.35	Beethoven: Koncert za klavir v c-molu
23.15	Dnevnik
	Dnevnik BBC

RADIO

Slovenija 1

(UKV 88.5; 90.0; 91.8; 92.9; 94.1; 96.4; MHz, od 16.00 SV 918 kHz)
4.30, 5.00, 6.00, 6.30, 7.30, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 18.00, 21.00, 23.00 Porocila; 6.50 Dobro jutro, rojki; 8.05 Radio plus; 11.30 Huggleberry Finn in prijatelji, 23/26 del; 12.05 Na današnji dan; 12.30 Kmetijski nasveti; 13.20 Osmrtnice in obvestila; 13.45 iz tujega tiska; 14.05 Poslovne informacije; 15.00 Radio danes, radio jutri; 15.30 Dogodki in odmevi; 17.05 Studio ob 17-ih; 19.30 Obvestila; 19.45 Lahko noč, otroci; 20.00 Četrtek večer; 21.05 Literarni večer; 22.30 Informativna oddaja v tujih jezikih; 22.40 Stari gramofoni; 23.05 Nokturno.

Slovenija 2

(UKV 87.8; 92.4; 93.5; 95.3; 96.9; 97.7; 98.9; 99.9; MHz)
6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 10.30, 11.30, 12.30, 14.30, 16.30, 17.30 Porocila; 19.00 Dnevnik; 7.00 Jutranja kronika; 8.40 Koledar prireditve; 10.35 Kompasovo turistično oko; 10.50 Primorski val; 11.15 Izjava tedna; 12.00 Opoldne; 12.40 Štajerski val; 13.00 Danes do 13-ih; 14.00 Drobline; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasbene novice; 17.35 Popovedi tedna; 17.50 Tema; 17.50 Sport; 19.30 Jazz; 21.00 Zavrtili uganiti; 22.20 Rock underground.

Slovenija 3

(UKV 96.5; 101.4; 102.0; 103.9; MHz, od 19.30 88.6; 93.1; 100.3; 100.6; do 16.00 SV 918 kHz)
9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 18.00, 22.00 Porocila; 8.10 Dobro jutro; 10.05 Božanska komedija; 14.05 Izobraževalni program; 15.00 O jeziku; 15.10 Na ljudsko temo; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.45 Radjska univerza; 18.05 Znanstvenopolitični feljton; 18.25 Komorni koncert; 19.35 Zbori; 20.00 iz arhiva simfonikov RTVS; 22.20 Zvočni zapisi 23.55 Lični utrinek.

Radio Koper

(slovenski program)
(SV 549 kHz, UKV 88.5 - 93.8 - 100.3 - 100.6 - 104.3 - 107.6 MHz)
8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, Porocila; 19.00 Dnevnik; 6.00 Glasba in koledar; 6.30 Jutranji in osmrtnice; 7.00 Kronika; 7.30 Pregled tiska; 7.45 Evergreen; 8.00 Modri val; 8.15 Vsak dan je dober dan; 8.45 Servisne informacije; 9.45 Zdravniški nasveti; 10.30 Primorski val; 11.30 Hladno-toplo-vroče; 12.30 Opoldnevnik; 13.00 Jagode in podokniki; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Glasba po željah; 16.35 Mladim poslušalcem; 17.15 Primorski boben; 17.30 Primorski dnevnik, osmrtnice; 18.00 Mladim poslušalcem, 2. del; 19.00 Dnevnik; 19.30 prenos RS.

Radio Koper

(italijanski program)
6.15, 8.30, 9.30, 10.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 Porocila; 7.15, 12.30, 19.30

Dnevnik; 6.00 Almanah; 7.45 Ulica velikih vrtov; 8.05 Horoskop; 8.10 Prireditve in razstave; 8.40 Igrajte z nami; 8.50 Dobro jutro otroci; 9.05 Medicina; 9.45 Po vaši izbiri; 10.00 Pregled tiska; 10.45 Popotovanja po Istri; 11.00 Randevous; 12.00 Glasbeni desert; 13.00 Glasba po željah; 14.05 Ne le glasba; 14.45 Abeceda in notno crtolje; 16.00 Ob 4 popoldne; 18.00 Souvenir d'Italy; 18.15 Covernania; 18.45 Jazz, nočni program.

Radio Kranj

9.00, 14.00, 18.00 Gorenjska večerj, danes, jutri; 5.40 Dobro jutro; 7.40 Pregled tiska; 9.20 Tema dneva; 10.40 Informacije, zaposlovanje; 13.00 Pesem tedna; 14.30 Planinsko športni kotiček; 17.20 Oddaja o kulturi Parnas; 17.50 Koristne informacije; 18.20 Music machine; 18.50 Radio jutri.

Radio Maribor

6.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, Porocila; 17.00, 19.00 Dnevnik; 6.05 Kmetijski nasveti; 6.15 Horoskop; 7.00 Kronika; 7.15 Dobro jutro; 9.05 Štajerske miniature; 10.05 Delavnica znanec; 11.45 Infoserijs; 12.10 Mali oglasi; 13.05 Pod Pekrsko garco; 13.10 Poštni predaj; 12.1; 15.10 Kmetijski nasveti; 15.30 Dogodki in odmevi; 16.00 Poslušajte; 17.30 Osmrtnice, obvestila; 17.45 Sport; 18.00 Pokličite 101 555; 19.30 Mlad glasbeniki; 20.00 Kulturno-umetniški program; 22.00 Zrcalo dneva; 23.15 Nočni program.

Radio Študent

11.00 Vzlj; 12.00 Komu zvoni?; 14.00 OF; 15.30 Univerza; 17.00 Jocalator; 18.00 Borzni parket; 19.00 Tolpa bumov; U2-Zooropa; 22.30 Vaš omiljeni DJ Jure; 00.30 Radio-safeti.

Radio Trst A

7.00, 13.00, 19.00 Dnevnik; 8.00, 10.00, 14.00, 17.00 Porocila; 7.20 Dobro jutro po naše, vmes Koledar in Pravljica; 8.00 Dezelna kronika; 8.10 Tisoc let naših prednikov; 8.30 Revival; 9.00 iz studia z vami; 9.15 Trpljenje mladega Wertherja (J.W. Goethe, pripoveduje Ivo Barišić, r. M. Sosić, 4. del); 10.30 Intermezzo; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Cecilijana 92; MPZ Soča iz Nove Gorice; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Dezelna kronika; 14.10 Kulturne diagonale; Dvignjena zavesa; 15.00 Slovenska lahka glasba; 15.30 Mladi val; 17.00 Kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; ZPZ S. Plo X iz Trsta; 18.00 Dopisnice z najbližjega vzhoda; 18.30 Rock bade; 19.20 Napovednik.

Radio Opčine

11.30, 15.30, 17.30 Porocila; 10.00 Matineja; 16.30 Te za nima tvoja prihodnost; 18.30 Revolution rock.

Radio Koroška

18.10-19.00 Rož - Podjuna - Zila.

TV SLOVENIJA 1 / V SOVI OB 23.25

Zagrizen Newyorčan sredi divje Aljaske

SEVERNA OBZORJA, ameriška nanizanka

Nanizanko **Severna obzorja** so na ameriški tv postaji CBS prvič predvajali 1990. leta. Nanizanka se je obdržala na programu štiri leta in njena popularnost je rasla iz leta v leto, delezna pa je bila tudi naklonjenosti televizijskih kritikov,

NOVICE

Maradona spel v reprezentanci

BUENOS AIRES - Trener argentinske nogometne reprezentance Alfio Basile je za odločilni srečanju za nastop na nogometnem svetovnem prvenstvu prihodnje leto v ZDA proti Avstraliji, ki bosta 31. oktobra v Sydneyu in 17. novembra v Buenos Airesu, v mostvo poklical tudi 32-letnega zvezdnika Diega Armanda Maradono. Maradona, ki dalj časa ni igral, je v nedeljo v prvem krogu domaćega prvenstva s svojim novim mostvom Newell's Old Boys izgubil proti Independientu z 1:3.

Izrebal polfinalne skupine

LJUBLJANA - Določene so polfinalne skupine v hokeju na ledu v pokalu državnih prvakov. Turnirji bodo od 12. do 14. novembra. Milan: Devils Mediolanum (It), Podhale (Pol), Sparta Praga (Čes), Esbjerg (Dan); Rouen: HC Rouen (Fr), Dinamo Moskva (Rus), Pardogava Riga (Lat), Dukia Trenčin (Slk); Kloten: Kloten (Svi), Brynäs (Sve), Torpedo Kamenogorsk (Kaz), Sokol Kijev (Ukr); Turku: Turku (Fin), VIF Ishockey (Nor), Tivali Minsk (Bls), Acroni Jesenice (Slo).

Prva zmaga za Shorta

LONDON - V 16. partiji dvoboja za naslov profesionalnega šahovskega prvaka je Britanec Nigel Short v Londonu proti Gariju Kasparovu dosegel prvo zmago. Partija je imela 37 potez. Karpov še vedno vodi z 10, 5: 5, 5.

Postojna 2., TAM Bus 3. v SBA

LJUBLJANA - Igralci TAM Busa so v prvi skupini SBA lige tretji. Postojncani pa so na drugem mestu v drugi skupini. Rezultati:

- skupina A: USK Praga - Smelt Olimpija 101:88, Ostrava - TAM Bus 87:91, Ostrava - Smelt Olimpija 68:103, Gmunden - Trenčin 65:72, Flyers Dunaj - Trenčin 97:96, Flyers Dunaj - Pezinok 84:86. V skupini A vodijo igralci dunajskega Flyersa (7 zmag, 2 poraza), drugi so kosarkarji iz Prage (6, 2), tretji pa je TAM Bus (5, 3).

- skupina B: Postojna - Slovenica Koper 74:72, Honved Budimpešta - Möllensdorf 85:64, Körmend - St. Pölten 89:75, Lucenec - Sparta Praga 81:73, Sillein - Sparta Praga 82:78, Körmend - Möllensdorf 85:74. V skupini B vodijo kosarkarji Honveda (5, 1), drugi so Postojncani (5, 2), tretji pa igralci Körmeda (5, 2).

Danes Italija - Latvija

BRINDISI - Italijanska kosarkarska reprezentanca se bo danes v prijateljski tekmi pomerila z Latvijo (ob 15.45, po RA11 ob 16.40), s katero se je doslej srečala petkrat. Latvija je dosegla tri zmage, leta 1938 in 1939, za Italijo pa je bil zlasti pekok letošnji poraz (80:79) na evropskem prvenstvu v Karlsruheju.

Slab dan za favorite

TOKIO - V nadaljevanju mednarodnega moškega teniskega turnirja v Tokiu z nagradnim skladom milijon ameriških dolarjev so izpadli kar trije nosilci. Izidi 2. kola: Rafter (Avs) - Reneberg (ZDA, 14) 3:6, 6:4, 7:6 (7:4); McEnroe - Pernfors (Sve, 16) 7:6 (7:2), 6:4; Chang (ZDA, 3) - Van Rensburg (JAR) 6:3, 6:4; Haarhuis (Niz) - Holm (Sve, 12) 6:4, 6:4; Volkov (Rus, 8) - Bryan (ZDA) 6:1, 6:4; Korda (Čes, 7) - Tebbut (Avs) 6:4, 6:4.

Italijanski posadki rally Sanremo

SANREMO - Končno zmago na 35. izvedbi avtomobilskega rallyja Sanremo si je v času 6.19'40" priborila italijanska posadka Cunico-Evangelisti (ford super escort). Sledijo: 2. Sainz-Moya (Sp, lancia delta repsol) po 1'38"; 3. Snijders-Colebunder (Bel, ford super escort) 10'28"; 4. Pianezzo-Roggia (It, lancia delta esso) 18'23".

Vrstni red za SP: 1. Kankkunen 111; 2. Delecour 82; 3. Arioli 71; 4. Biasion 66; 5. Sainz in McRae 50; 7. Vatanen 30; 8. Eriksson in Makinen 26; 10. Alen 25. Vrstni red his za SP: 1. Toyota 143; 2. Ford 125; 3. Subaru 100; 4. Lancia 84; 5. Mitsubishi 69.

Salonen prvi v Afriki

KAIRO - Na »rallyju faraonov« je med avtomobilisti zmagala dvojica Salonen-Gallagher (Fin, VB, citroen) v času 40.52'35". Sledita posadki Schlesser-Monnet (Fr, buggy) v 42.40'05" ter Lartigue-Perin (Fr, citroen) v 44.00'27". Med motociklisti je bil vrstni red naslednji: 1. Orioli (It, cagiva) 43.27'17"; 2. Arcarons (Sp, cagiva) 43.48'14"; 3. Picco (It, KTM) 45.36'27".

Gullikson selektor ZDA

NEW YORK - Bivši teniski igralec Tom Gullikson je novi selektor ameriške reprezentance za Davisov pokal, je sporočil predsednik Teniske zveze ZDA Howard Frazer. Dvainsitiridesetletni Gullikson je na tem mestu zamenjal Toma Gormana, ki je že septembra odstopil s funkcije selektorja. Novi selektor je bil kot igralec zelo uspešen v tekmovanju dvojic, kjer se je leta 1983 celo uvrstil v finale turnirja v Wimbledonu, med posamezniki pa na svetovni lestvici ni bil nikoli višje od 56. mesta.

Drag pretep

NEW YORK - Severnoameriška profesionalna hokejska liga (NHL) je mostvi Calgary Flames in Vancouver Canucks zaradi pretepa na tekmi kaznovala z denarno kaznijo 25.000 dolarjev. Igralci obeh mostev so si 27. septembra na prijateljski tekmi v Ontariu tik pred začetkom zadnje tretjine skočili v lase. Predstavniki NHL Gary Bettman je povedal, da takšnemu kršenju pravil avtomatično sledi denarna kazen.

Sodišče omogočilo ženski boksarski dvoboj

SEATTLE - V Seattlu se bosta 30. oktobra na prvem ženskem boksarskem dvoboju v ZDA pomerili 16-letna Dallas Maloy in pet let starejša Heather Poyner. Ameriška amaterska zveza je bila proti dvoboju, zato sta dekleti odšli na sodišče, kjer so z utemeljitvijo, da je prepoved hkrati tudi diskriminacija, dvoboj dovolili. Obe dekleti se pospešeno pripravljata na tekmo in upata, da bo s tem dejanjem prišlo do razmaha ženskega boksa v ZDA. Zgledujeta se predvsem po Kanadi, kjer so dvoboji dovoljeni že dlje, v državi pa imajo kar 100 tekmovalk.

NOGOMET / KVALIFIKACIJSKE TEKME ZA NASTOP NA SP V ZDA

Angleži bodo SP gledali po televiziji
»Azzuri« manjka le še korak do ZDA

Nizozemci v Rotterdamu odpravili Anglijo z 2:0 - Presenetljiv poraz Francije proti Izraelu

RIM - Reprezentancam Nemčije (branilec naslova), ZDA (domacin), Grčije, Rusije, Kameruna, Mehike, Maroka, Nigerije, Brazilije, Bolivije in Kolumbije, ki so si že prej zagotovile nastop na SP v ZDA prihodnje leto, sta se včeraj pridružili se reprezentanci Švedske in Norveške, medtem ko caka ostale se trepetanje do sredine novembra, ko bodo znani vsi udeleženci ameriškega »mundiala«. Se posebej to velja za Francoze, ki so včeraj v Parizu senzacionalno izgubili z Izraelom.

Za Italijo je bil včerajšnji dvojni dvoboj s Skoti dvakrat uspešen. Po popoldanski zmagi mlade reprezentance v kvalifikacijah za EP s 5:2, je zvečer A reprezentanca v še bolj važni tekmi premagala Škotsko in se tako še bolj približala uvrstitvi v zaključni del SP. Selektor Sacchi je bil zadovoljen z izidom in tudi s pristopom in igro »eksperimentalne« ekipe, ki jo je bil tudi tokrat prisiljen sestaviti.

Tekma se je za »azzurre« izredno spodbudno začela, saj je Donadoni že v 3. minuti s strelom z roba kazenskega prostora preseñetil škotskega vratarja, v 17. minuti pa je bilo po lepi akciji Roberta Baggia in Casiraghija že 2:0 za Italijo. Če je kdo takrat pomislil, da je tekma končana, se je zmotil, saj je Jess le

dve minuti kasneje zmanjšal izid, »azzurri« pa vse do izrednega gola Erania v 80. minuti niso bili gotovi v uspeh. Zmaga »azzurrov« je povsem zaslužena, saj so bili boljši nasprotnik. Tokrat se med strelce ni vpisal Roberto Baggio, ki pa je s svojima podajama omogočil Casiraghiju in Eraniu, da sta se vpisala med strelce.

Povejmo se, da je Portugalska v Skupini 1 doma premagala Švico in tako ostala še v igri, vendar pa bo morala v odločilnem srečanju za uvrstitev na SP najbrž premagati Italijo v gosteh.

V tekmi za biti ali ne biti pa je v Rotterdamu Nizozemska z goloma Koomana in Bergkamp v drugem polcasu premagala Anglijo, ki bo tako prihodnje SP po vsej verjetnosti gledala le po televiziji. V zadnjem srečanju mora namreč premagati san Marino vsaj s sedmimi goli razlike (kar sicer ni nemogoče), istočasno pa morajo »tulipani« izgubiti s Poljsko, ki pa je že zdavnaj izločena.

Na srečanju v Rotterdamu je bilo vse odločeno v šestih minutah. V 61. minuti je David Platt napravil prekršek na robu kazenskega prostora in Ronald Koeman je iz prosteja strela premagal angleškega vratarja. Tudi drugi zadetek je padel na podoben način. Po prostem

strelu je do zoge prisel Interjev igralec Denis Bergkamp in drugič premagal angleškega vratarja.

V tej skupini je Norveška premagala tudi Poljsko in si s tem presenetljivo zagotovilo izredno prepričljivo zmago v skupini in si tudi definitivno zagotovila vozovnico za ZDA.

Na tekmi med Nizozemsko in Anglijo pa ni bilo vroče samo na igrišču. Že pred srečanjem je prišlo so spopadov med prenapetimi navijači obeh reprezentanc. Pri izgredih so prednjacili zbirni angleški huligani, tako da je imela nizozemska policija precej dela. Angleži, v Rotterdam jih je prišlo nekaj tisoč, so razbijali izlozbeni okna, avtomobile in vse kar jim je prišlo pod roke. V boju z njimi so nizozemski policisti morali uporabiti vse sile. Že pred začetkom srečanja so približno 400 Angležev izgnali, ostale »navijače« pa so zbrali v posebnem ograjenem prostoru, jih podrobno pregledali in sele nato spustili na stadion.

Za lep podvig je včeraj poskrbela Španija, ki je v gosteh s 3:1 premagala Irsko in tako povsem zapletla položaj v skupini. V primeru zmage bi si namreč Irce že zagotovili vozovnico v ZDA, zdaj pa bomo morali počakati do 17. novembra, ko se bodo pomerili z »bratanci« iz Severne Irske, kjer pa jim

Arrigo Sacchi je zdaj lahko zadovoljen (AP)

bo pot v ZDA prinesla samo zmaga, medtem ko bo drugega potnika na SP prineslo srečanje med Španijo in Dansko, ki je včeraj z golom Briana Laudrupa premagala Severno Irsko in ji tako za uvrstitev na SP zadošča že neodločen izid v zadnji tekmi. Povejmo se, da so Irce po letu 1985 včeraj prvič izgubili doma.

V Bukaresti je Romunija z zmago nad Belgijo spet stopila na vlak, ki vodi v ZDA. V boju za dve mesti pa so Belgijci se naprej v prednosti pred Romunijo, Walesom in českoslovasko, ki imajo se

vse možnosti za uvrstitev na SP.

Italija - Škotska 3:1 (2:1)

ITALIJA: Pagliuca, Mussi (Lanna), Benarrivo, D. Baggio, Costacurta, Barresi, Eranio, Donadoni, Casiraghi, R. Baggio, Stroppa (Zola).

ŠKOTSKA: Gunn, McKimmie, Boyd, Irvine, McLaren, McCall, Durie, Bowman (McCart), Jess (Durrant), McAllister, Gallacher.

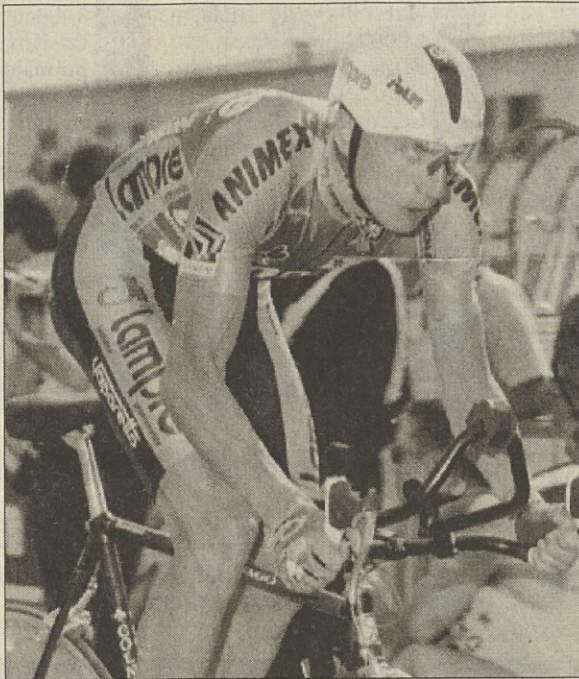
Strelci: Donadoni v 3., Casiraghi v 17., Jess v 19. in Eranio v 80. minuti.

Sodnik: Craciunescu (Romunija); Gledalcev: 65.000.

KOLESARSTVO / PRED KRONOMETROM ZA VELIKO NAGRADO NARODOV VFRANCIJI

V zadnji dirki za svetovni pokal
Britanec Boardman med favoriti

Olimpijski prvak se je že uveljavil med profesionalnimi kolesarji

Maurizio Fondriest ima svetovni pokal že v žepu

LONDON - Po treh zmagah v prvih starih nastopih Chrisa Boardmana kot poklicnega kolesarja čaka najtežja preizkusnja v zadnjih šestih tednih. V soboto bo namreč na sporedu Velika nagrada narodov - najtežja dirka na kronometer, ki bo obenem tudi zadnja dirka za svetovni pokal. Olimpijski zmagovalec si je ustvaril dober sloves v dirkah rešnice, kot jim pravijo kolesarji, vendar postaja živčen pred sobotno dirko ob jezeru Madine pri Metz u Franciji. »Lahko bi jo vzel kot pustolovščino, vendar zivci trpijo. To je se en korak navzgor zame z najboljšimi proti najboljšim. Tako bo kot na Veliki nagradi Eddyja

Merckxa,« pravi Boardman. V Bruslju je Britanec ob svojem profesionalnem debutu namreč neprimerno zmagal. Prvi zmagi so sledili z mnogimi uspehi, vključno z drugim mestom v dvojicah skupaj z italijanskim asom Claudiom Chiappuccijem na mostvenem kronometru v Baden Badnu.

Britanec je bil zadovoljen s temi dosežki, kajti njegova forma je po tem, ko je julija postavil svetovni rekord v voznji na eno uro, padla. »Psihološki testi so pokazali, da sem bil pripravljen zelo povprečno, tako da je bila zmaga na Merckxu fantastično presenečenje,« je dejal 25-letni Boardman, ki se vse bolj vzpenja. Na olimpijskih igrah v Barceloni je zmagal v zasledovalni voznji na 4000 metrov in postavil nov svetovni rekord, julija v Bordeauxu pa se rekord na eno uro (52.270 kilometra).

Zmaga na Veliki nagradi Eddyja Merckxa prejšnji mesec proti novemu mostvenemu kolegu Pascalu Lauceu se je ponovila prejšnji konec tedna, ko je Francoz na kronometru blizu Nantea znova zaostal za Boardmanom kar za eno minuto. Zdaj, pred največjim ciljem njegove prve sezone, Boardman na sobotni dirki največ stavi na Maurizioja Fondriesta: »V Baden Badnu je dobesedno vlekel svojo partnerja, dvakratnega svetovnega prvaka Giannija Bugna. Imel je dobro sezono in si je že prikolesaril sku-

pno zmago v svetovnem pokalu. Moj menedžer Roger Legeay sicer meni, da bo 62 km dolga proga v soboto preveč za Fondriesta, medtem ko zase vem, da bom med prvimi šestimi, pa tudi zmaga ni izključena. Zagotavljam vam, da sem zares dovolj svez za dirko. Trdo sem treniral, toda zdaj malo popuscam. Nekateri tekmovalci so si vzeli dva tedna prosto in se pripravljali samo za dirko narodov, ki ni navadna dirka.«

Boardman meni, da mu bo uspešen start med profesionalci veliko pomagal v začetku prihodnjega leta: »Ne bom nastopal na vseh dirkah. V etapah na kronometer in v prologih etapnih dirk sem se letos res odlikoval. Tekmoval bom na dirki Pariz-Nica, mednarodnem kriteriju in svetovnem prvenstvu v zasledovalni voznji. To so moji trije veliki cilji v prihodnjem letu. Letos je bilo veliko pritiskov z vseh strani, ki sem jih sam se povečal s tem, ko sem si zastavljal vse višje cilje. Kazalo je dobro in to je najpomembnejše.« Britanec je predvsem razočaran, ker na Norveškem ni osvojil naslova svetovnega prvaka v zasledovalni voznji na 4000 metrov, toda tekmovanje je bilo prekmalu po njegovih rekordnih podvigih. »Vem, da sem lahko še hitrejši. Ta svetovni naslov je resnično moj prvi cilj v letu 1994,« je dejal Boardman.

NOGOMET / KVALIFIKACIJE ZA EP DO 18 LET

Poraz Slovenije z vrstniki iz Italije

Posnetek z včerajšnje tekme med Slovenijo in Italijo (Foto Studio Reportage)

Slovenija - Italija 3:6 (2:5)

SLOVENIJA: Kordez, Verbić, Karapetrović, Knavs, Pavic (Gruden od 46. min.), Svarc, Brežić (Peršić od 84. min.), Cugmas, Sirec, Bloudek, Kmetec.

ITALIJA: Colombo, Florio, Sarcinella, Gonnella, Mozzi, Carraro (Marcolini od 46. min.), Chianese (Cammara od 58. min.), Totti, Morfeo, Locatelli, Pirri.

Strelci: Bloudek v 6. min. (11m), Morfeo v 18. 30. in 60. minuti, Chianese v 20. in 34., Totti v 25., Sirec v 43. in Gruden v 59. minuti.

Sodnik: Kaimi (Albanija); Gledalcev: 2000.

NOVA GORICA - V kvalifikacijski tekmi za nastop na zaključnem delu evropskega prvenstva za nogometase do 18 let je Italija v Novi Gorici premagala Slovenijo s 6:3. Zmaga »azzurrov« je prepričljiva, vendar nekoliko previsoka. Mladi igralci Slovenije so povedli že v 6. minuti z golom Bloudka iz enajstmetrovke, nato pa so v razmaku sedmih minut (od 18. do 25. minute) dopustili Italijanom, da trikrat zatresejo Kordezevo mrežo. V nadaljevanju je bilo srečanje razmeroma izenačeno, vendar so bili italijanski mladinci učinkovitejši.

TRŽAŠKE OBČINSKE TELOVADNICE SE ZAPRTE / NEMOGOČE CENE

Odložen začetek nekaterih prvenstev

K sreči bo CONI spet prevzel upravljanje telovadnic

»Dezelno člansko in mladinsko prvenstvo bi se moralo pričeti prihodnji teden, vendar je pričetek preložen najmanj za teden ali dva.« Vest je potrdil predsednik deželne odbora košarkarske zveze Dante Bertolla na včerajšnji tiskovni konferenci, na kateri so predstavniki deželne odbora CONI, košarkarskega in odbojarskega deželne odbora ter številni predstavniki tržaskih sportnih društev obrazložili razmere, ki so privedle do prepovedi uporabe vseh občinskih telovadnic v tržaski pokrajini.

Ze na začetku leta so na sedežu CONI v Rimu sklenili, da ob koncu sezone ne obnovijo pogodbe s tržaskimi sportnimi društvi glede uporabe občinskih telovadnic. CONI je namreč vsako leto namenil tržaskim društvom, katerih ekipe so vadile in igrale v sicer skromnih in v večini primerov tudi nehomologiranih telovadnicah, okrog 40 milijonov lir. Nihče pa se za rimski sklep ni zmenil in tako je »pocilo« sele pred novo sezono, ko so društva, ki nimajo na razpolago zasebnih telovadnic, zelela nadaljevati z vadbjo in igranjem v občinskih prostorih. Telovadnice pa so zaprte in nekateri klubi so se vedno brez vadbene prostora. Kljub številnim pritížbam in sejam v zadnjih tednih se vse do danes ni nič premaknilo, a

Od leve Tirl (FIPAV), Del Castello (CONI), Bertolla, Fegac, Fabbri (FIP) - F. KROMA

dezelna košarkarska zveza je v skladu z zastavljenimi datumi ze izdala spored prvenstvenih tekem.

Da bi bila mera polna, so vsi stroški za uporabo in vzdrževanje telovadnic krepko poskocili: za uro vadbe bi sportno društvo moralo odšteti kar 35.000 lir (doslej - itak previsokih - 12.000 lir). Ker je pomoč odredel se Coni, se predvidena cena za uro vadbe povisa na 50.000 lir. Če pomislimo, da vsak trening traja približno uro in pol, a za tekme so potrebne tri ure, je jasno, da bi telovadnice samevale vse leto, saj si nobeno društvo ne more privoščiti sedem, osem milijonov lir samo za eno ekipo.

Na Občini so pred dnevi razpisali natečaj za

upravljanje in urejanje telovadnic, kar je spoznilo se dodatno reakcijo odborov sportnih društev, saj bi se stroški se bolj povisali.

K sreči so iz Rima javili (sicer se neuradno), da so pripravili ponovno prevzeti upravljanje in obnovo tudi finančno pomagati sportnim društvom, kar pomeni, da se bo vse le uredilo. Na dlani pa je, da se odgovorni za problem več mesecev sploh niso zmenili, tako da bo težko popraviti storjeno škodo. Ekipe v prej omenjenih prvenstvih bodo morale več dodatnih tekem odigrati med tednom, nekatera društva pa so doslej opravile le nekaj treningov na manjših odprtih igriščih.

Izredno zanimiv je bil poseg Daniela Bassija, predsednika Libertasa: izračunal je, da so bile tarife, ki so jih košarkarska in odbojarska društva za vsako vadbeno uro placevala Obcini, kar 300% višje od realnih stroškov, medtem ko so ostale federacije imele različne tarife (nekateri so realne stroške krile le 5% ali 6%). Posebne tarife veljajo tudi za Triestino in Stefanel. Najbogatejša tržaska kluba krijeta le okrog 25% stroškov, ob koncu lanske sezone pa so Triestini se odpisali prstotin milijonov lir. Kako torej zapolniti nastalo vrzel? Enostravno: povišati tarife tistim, ki itak največ plačujejo!

VANJA JOGAN

BALINANJE

Konec sezone za Kraški dom

Letos veliko uspehov

Pred kratkim je balinarska sekcija Kraškega doma ob zaključku 15. sezone priredila notranji turnir za moske in ženske.

Turnirja so se udeležili tudi nekateri calni drugih sekcij. V veselim vzdušju in lepem vremenu se je turnir zaključil v splošno zadovoljstvo vseh nastopajočih, zmagal pa je Egon Skrk pred Igor Grilancem, Stankom Skarbarjem, Stano Lazar ter Albertom Goljo.

Pred nagradjevanjem je predstavnik Kraškega doma analiziral ves potek letošnje sezone in poudaril, da je bilo leto '93, kar se tiče uspehov na raznih turnirjih, eno med najboljšimi, saj so pri moških osvojili polovico možnih pokalov.

Tukaj gre pohvaliti vse, a predvsem tiste, ki so vztrajali do konca sezone, tako da je bil Kraški dom prisoten na vseh letošnjih tekmovanjih, čeprav so bile večkrat težave s sestavo ekipe zaradi boleznih ali drugih razlogov.

Tudi ženske so dosegle nekaj dobrih rezultatov in prav njim se je predstavnik društva se posebej zahvalil za njihov trud pri opravljanju del ob raznih prilikah in nastopih.

Po nagradjevanju se je veselo razpoloženje ob dobrih zakuskih, igranju kart in pogovarjanju nadaljevalo pozno v noč.

Olympia CDR izgubila Sočani slavili po 5. nizih

Na prijateljskem turnirju v N. mestu Kmečka banka 4.

DEŽELNI POKAL
Olympia CDR - Candolini 1:3 (8:15, 15:4, 13:15, 10:15)

OLYMPIA CDR: J. in A. Terpin, A. in M. Vogrlic, Povše, Devetak, Maraz, E. Komjanc, Bensa, Petejan.

Olympia CDR je v torek zvečer v tekmi za deželni odbojarski pokal nepricakovano podlegla skromni sesterki Candolini iz Mose, ki so jo pred kratkim v prijateljski tekmi povsem gladko že premagali. Najbrž je tudi to botrovalo podcenjevanju nasprotnika, kar se je potem krepko mascevalo. Resnici na ljubo je treba tudi povedati, da je Olympia nastopila dejansko brez treh igralcev prve sesterke (manjkala sta Simon Terpin in Martin Komjanc, pa tudi Maraz je zaigral le v začetku, nato pa zaradi težav z ramo počival), pa tudi nekateri igralci niso imeli najboljše dne.

Trenerja Rajka Petejana poraz ne skrbi, saj je do prvenstva se dovolj casa, poleg tega pa tudi, kot sam pravi, dobro ve, kako lahko Olympia zaigra. Vsekakor bo priložnost za revanso že v soboto, ko se bodo v Mosi ponovno pomerili s Candolinijem. C

SOČA SOBOMA - Club Altura 2:3 (13:15, 14:16, 15:6, 15:7, 15:13)

SOČA SOBOMA: Tomšic, I. in S. Cotič, Braini,

ODOBJKA / DEŽELNI POKAL

Battisti, Mucic, Pahor, Petejan, Korsic, Cevdek.

Socani so precej teče od pričakovanja premagali Club Altura, saj so slavili sele po tie breaku. Čeprav je kvalitetna razlika med ekipama očitna pa so socani prva dva seta izgubili na razliko. Temu je deloma krivo podcenjevanje, deloma pa tudi to, da so nastopili v nepopolni postavi. Manjkala sta namreč igralca standardne sesterke Klede (zaradi študijskih obveznosti) in Gravnar (zaradi bolezni).

Kljub temu pa bi socani morali bolj prepričljivo premagati ne prevec močnega nasprotnika. Tako v prvem kot v drugem setu so namreč že precej visoko vodili (12:7 in 12:8), vendar pa niso našli dovolj moči, da bi zaključili set. V 3. in 4. setu so socani končno uredili igro in brez težav slavili. Tudi odločilni peti set je kljub tesnemu rezultatu minil v znamenju premoci Soce, ki je le v zaključnih trenutkih prepuščala nekaj točk nasprotnikom. Club Altura in Soca Soboma se bosta ponovno pomerila že v soboto v Repnu. (rg)

PRIJATELJSKI TURNIR V NOVO MESTU

V nedeljo so se igralke Kmečke banke udeležile močnega turnirja v Novem mestu, kjer so poleg goriških tretjeligašic na-

stopila se tri moštva iz slovenske 1. lige, in sicer Krim, Novo mesto in Mislinja. Po pričakovanju so naša dekleta pristala na zadnjem mestu, pa ceprav so se močnejšim tekmicam zelo dobro upirala. Omeniti tudi moramo, da so naše »bancnice« nastopile v dokaj okrnjeni postavi in je njihova prisotnost v Novem mestu pomenila zaključek izredno napornega tedna, ki je že mejil na pravcati »tour de force«.

Zaradi treningov in pokalnih tekem mostvo iz Sovodenj v minulem tednu ni imelo niti enega prostega

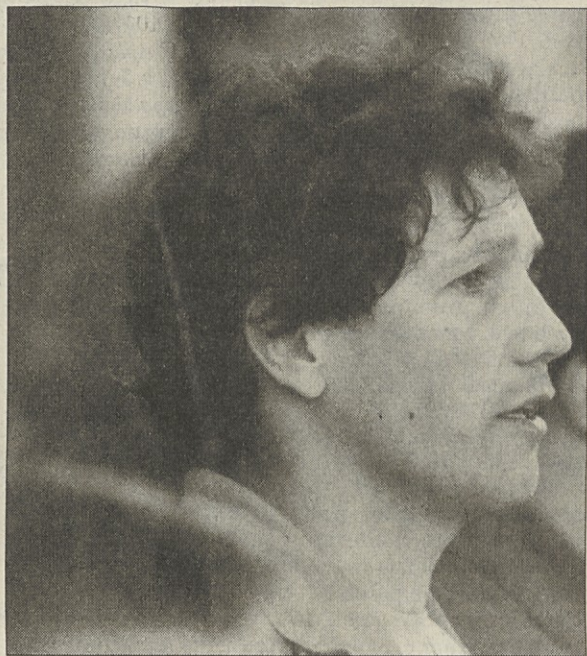
večera. V soboto je nasa združena ekipa uspešno odigrala tekmo za deželni pokal, v nedeljo zarana pa je odpotovala v Novo mesto, kjer je odigrala tri tekme.

Rezultati:
Krim - Kmečka banka 2:1 (15:2, 12:15, 15:8)

Novo mesto - Kmečka banka 2:1 (15:6, 15:6, 12:15)

Mislinja - Kmečka banka 3:0 (15:5, 15:8, 15:13)

Končni vrsti red: 1. Krim, 2. Novo mesto, 3. Mislinja, 4. Kmečka banka (VIP)

Trenerja Petejana poraz ne skrbi (Foto Ferrari/KROMA)

KOŠARKA / TURNIR V SEŽANI

Dvojno lice Kontovelovih mladincev

V sklopu priprav na vse bližji začetek mladinskega košarkarskega prvenstva je društvo Kraškega zidarja iz Sežane organiziralo zanimiv turnir, na katerem so sodelovale, ob domaci peterki pod vodstvom trenerja Vojka Ziberne se tržaski ekipi Servolane in Sgt ter mladinska vrsta Kontovela. V jutranjih polfinalnih tekmah je ekipa Sgt s točko razlike bila boljša od Servolane, Kraški zidar pa je odpravil Kontovelce. Tretje mesto so si popoldne priborili Kontovelci na račun Servolane, v finalu za prvo mesto pa je Kraški zidar tesno premagal Sgt.

POLFINALNI TEKMI
Sgt - Servolana 77:76 (33:41)

Kraški zidar - Kontovel 82:65 (37:34)

KONTOVEL: Ban 12 (4:5), Spadoni 6 (1:2), Taucer 2, Spacal, Umek, Skrk 4, A.Daneu 19 (4:4), M.Starc, Vodopivec 8 (6:9), Turk 14 (6:14); trener Furlan.

PM: 21:34. SON: 21. PON: A.Daneu (36), Spadoni (39). 3T: Spadoni 1.

Ekipi sta si bili v prvem delu enakovredni, v uvodnem delu drugega polcasa pa so domaci košarkarji povedli z desetimi točkami prednosti. Kontovelci so z dobro obrambo in kosi Daneva iznicili zaostanek v 35. minuti (66:65), v zadnjem delu tekme pa so Kontovelci popolnoma odpovedali in domaca peterka je z delnim izidom 16:0 zaključila srečanje z visoko zmago.

Kontovelci so s prikazano igro dokaj razocarali, saj niso predvajali običajne skupinske igre in večji del učinkovitosti je slonel na

ramenih izredno borbenege in razpoloženega centra Aljose Daneva. Ko pa je moral Danev na klop zaradi pete osebne navake, je bilo tekme tudi konec.

FINALE ZA 3. MESTO
Kontovel - Servolana 68:54 (37:31)

KONTOVEL: Ban, Spadoni 2 (0:1), Taucer, Spacal, Umek (0:1), Skrk, A.Daneu 14 (4:7), M.Starc 2, Vodopivec 18 (1:2), Turk 32 (6:10); trener Furlan.

PM: 11:21. SON: 18. 3T: Vodopivec 1.

Kontovelci niso ponovili slabe igre, ki so jo prikazali v polfinalni tekmi in so zasluženo odpravili Servolano. V obrambi so vsi igrali zelo dobro in so z agresivno močjo moža obrambo stili vsak odpor nasprotnikovega moštva.

V napadu pa so predvajali skupinsko igro, ki je omogočila Aljosi Danevu in Stefanu Turku, da sta bila pod kosema izredno učinkovita. Srečan dan pri metu iz srednje in daljše razdalje je imel tudi Igor Vodopivec, tako da so se Kontovelci v teku drugega polcasa dokončno odlepili od nasprotnikov in zaključili tekmo s prednostjo 14 točk. Trener Luka Furlan je bil zadovoljen predvsem zaradi dobre skupinske igre svojih igralcev, ki so v jutranji tekmi igrali vsak zase, v drugi tekmi pa so dokazali, da bodo letos lahko večkrat zmagali, ce bodo igrali, kot znajo.

FINALE ZA 1. MESTO
Kraški zidar - Sgt 87:82 (41:44)

KONGNA LESTVICA:
1. Kraški zidar, 2. Sgt, 3. Kontovel, 4. Servolana (VJ)

PLANINSKI SVET - PLANINSKI SVET - PLANINSKI SVET

Lepote soteske Garnitzen

Petdeset izletnikov, planincev SPDT, se je prejšnjo nedeljo zadovoljno in v veselim razpoloženju vračalo s peturnega sprehoda po prelepi in znameniti soteski Garnitzen blizu Smohorja na Koskem. Soncen dan, prelivoče se jesenske barve visokih bukev, javorjev, in jesenov s temnozelenimi smrekami in močno, bobneče sunenje v zadnjih dneh narasle vode, ki je drla v tesni, skalnati globeli in se v stoterih slapovih prelivala v ki-pece tolmune, so spremljali tržasko planince, ki so, občudujoc ta prvobitni naravni svet, počasi napredovali v sotesko po ozki, mokri in ponekod, zračni stezi. Naravne lepote in zanimivosti so udeležence izleta tako prevzele, da so pozabili na glavno skrb: napor in dolžino hoje, tako da se niso niti zavedli, da so z vmesnimi postanki hodili v notranjost soteske tri ure, na povratku po gozdni cesti nad sotesko pa dve, skupno pet ur.

Primeren je bil izbran čas za ogled Garnitzenklam: prava jesen, ki je očarala izletnike s svojimi toplimi barvami listavcev in celo z množico raznovrstnih gob v gozdnatem vlažnem svetu. Se postane pri kapelici sv. Urbana na robu visoke stene, ki navpično pada v sotesko, s katere se je divjalo bobnenje naraslega, derocega hudournika, ki si je utrl pot s podnožja Gartnerkofla do izliva v reko Ziljo. Bil je res lep izlet v vsesplošno zadovoljstvo vseh, ki so se ga udeležili.

Izlet v Beneško Slovenijo

Pred zaključkom letošnje sezone pripravlja SPDT v tem mesecu se izlet na Mijo nad Podbocesem v Beneško Slovenijo. Udeleženci tega izleta se bodo z avtomobili odpravili do Stupice in nadaljevali pot pes na Mijo. Izlet bo v nedeljo, 24. oktobra, z odhodom iz Trsta okrog 7.00 ure, ker je pot precej dolga.

Prireditelj opozarja, da se v tem času v raznih krajih Beneške Slovenije, predvsem v Spetru, vrstijo prireditve gastronomskega značaja in sagre kostanja, na katerih si lahko obiskovalci privoščijo pečen kostanj in druge dobrote beneške kuhinje. Podrobnosti o izletu v Beneško Slovenijo bomo se javili, ze zdaj pa je z informacijami na voljo vodja izleta Franc Armani, ki zbira prijave. Odgovarja na telefon stev. 51360.

Srečanje pohodnikov na Gran Sasso

Običaj je, da se udeleženci uspelega daljšega izleta ali pohoda, cez nekaj casa srečajo, obudijo spomine na prežvele lepe trenutke in si pokažejo fotografske posnetke. Tako srečanja so se vrstila vsa zadnja leta po povratku izletnikov SPDT s pohodov po Karniji, po hrihbi Argentine, z Dachsteina, Aoste in drugih krajev.

Tako srečanje bo tudi za »povratnike« z Gran Sassa in sicer v petek, 22. oktobra, ob 19. uri, v prostorih združne gostilne v Dolini. Tam bodo posamezni udeleženci pokazali svoje slike in diase s potovanja v Abruce.

Srečanje bi moralo biti ze jutri, a so ga pobudniki, dolinski udeleženci pohoda, zaradi raznih obveznosti in zadržanosti prenesli za teden dni.

Dan planincev na Snježniku

Planinsko društvo »Platak« z Reke pripravlja za nedeljo, 17. oktobra, tradicionalni »Dan planincev na Snježniku«, na katerega vabi planince sorodnih društev v zamejstvu in v Sloveniji. Zbirališce bo ob 9.00 uri na Platu, odkoder se bodo udeleženci podali na Snježnik in v poldrugi uri dosegli vrh. Ob tej priložnosti bodo prireditelji odprli novo markirano pot Snježnik - Srebrna vrata, na katero vabijo planince, ki se bodo po povratku ob 13.00 uri zbrali na kosilu v domu na Snježniku. Ob 15.30 je predviden povratek na Platak.

SPDT tudi svoje clane, da se srečanja udeleže. Poskrbljeno je tudi za prevoz z Reke na Platak, ki stane 5000, kosilo pa 4000 HRD. Za oboje se je treba pravocasnno javiti v uradih Planinskega društva »Platak« v torek in četrtek od 18. do 20. ure (tel. 00385-51-35637, ali pri tajniku tel. 003865-51-512257 za klic iz zamejstva). (L.A.)

trtek od 18. do 20. ure (tel. 00385-51-35637, ali pri tajniku tel. 003865-51-512257 za klic iz zamejstva). (L.A.)

Izlet Sportne šole na Volnik

Izlet za osnovnošolce v prireditvi Mladinskega odseka SPDT je tokrat končno uspel. Sončno vreme v jutranjih urah je privabilo minulo nedeljo skupino dvajsetih malih planincev, ki so se v spremstvu vodice podali na kraški hrib Volnik. Po daljšem pohodu so se na vrhu hriba odpocili, nato pa dosegli širši travnik, kjer so se lahko naigrali. Izlet je veljal za točkovanje Sportne šole in za dodelitev Planinskih značk SPDT.

Tekmovanje v orientingu

V nedeljo, 24. oktobra, se bo odvijal v Samatorci 4. zamejski orientiranj v organizaciji Mladinskega odseka SPDT. Tekmovalci se bodo zbrali v Samatorci ob 9. uri in se bodo po skupinah podali na iskanje kontrolnih točk s pomočjo topografske karte, ki jo bodo dobili na startu in kompasa.

Tekmovanje je namenjeno vsem, vpisovanje in informacije pa nudijo Maxi Kralj (tel. 229463), Robert Devetak (Tel. 55180) in urad ZSSDI (tel. 635627). Vabljeni! (RD.)

Splača se obiskati Krim!

Po več kakor mesecu dni nestalnega vremena z nalivi in poplavi, je zadnja nedelja vendarle ponudila možnost daljšega izleta. Skupina članov goriškega SPD je priložnost izrabila za obisk 1107 metrov visokega Krima, cudovite razgledne točke nad Ljubljanskim barjem. Vreme je bilo kot nalašč za izlet, ki ne zahteva prevelikega napora, čeprav je iz Rakinke približno dve uri hoje, v glavnem po gozdni cesti, do vrha. Cesta, ki so jo zgradili v vojaške namene, saj je bila do pred dvema letoma na vrhu pomembna vojaška postojanka, omogoča, čeprav precej razrita, dostop tudi avtomobilistom in, zal premnogi so v nedeljo to možnost tudi izkoristili. Program levega izleta - naj ob tem pomenimo, da so vsi udeleženci bili na Krimu prvič - so zaokrožili z nabi-ranjem gob, popoldne pa z obiskom Trubarjeve domačije na Rašici. Skupini sta se pridružili tudi planinki s Trzaskega brega.

V nedeljo v Steverjan!

Člani SPD Gorica prirejajo v nedeljo, 17. t.m. tradicionalno družabnost za clane in prijatelje. Pri Stekarjevih v Steverjanu se bodo zbrali na praznični kostanju, ob kozarcu domacega ter seveda v prijetni družbi in, predvidoma tudi ob zvoku harmonike. Za ljubitelje pes hoje pripravljajo v nedeljo jutrajši tudi pohod iz Gorice do Steverjana. Zbirališce pri pevskem mostu, na goriški strani, začetek pohoda ob 9.30. Povedati velja se, da se bo družabnost pričela zgodaj popoldne in bo trajala do mraka. Družabnost bo, ne glede na vremenske razmere.

Martinovanje SPD Gorica bo 14. novembra

Točno mesec dni je se do tradicionalnega martinovanja SPD Gorica. Družabnost bo namreč v nedeljo, 14. novembra. Podrobnosti o kraju, poteku in drugih zadevah bo društvo javilo v prihodnjih dneh.

Kmalu na razpolago planinski koledar

Ze cez kakšen teden bo na sedežu društva v ulici Malta 2 stenski koledar Planinske zveze Slovenije za leto 1994 z dotiskom SPD - Gorica.

Koledar prinaša tokrat izbrane barvne slike s Sloven-ske planinske poti.

NOGOMET / PRVENSTVO CICIBANOV NA TRŽAŠKEM

Med 24 ekipami tudi Breg in Primorje

V Dolini združena ekipa naših društev

Start zadnjega mladinskega nogometnega prvenstva na Trzaskem, to je cicibanov letnikov 1984-85, se bo pričelo v soboto, 16. t.m. in bo tako kot lani razdeljeno v tri skupine. V vsaki skupini bo po osem ekip. Prvenstvo bo potekalo tako, da bodo v jesenskem delu igrane ekipe vsaka proti vsaki, prvi dve uvrščeni iz vsake skupine pa se bosta v spomladanskem delu prvenstva v »play-offu« borili za prva mesta, ostale ekipe pa v drugih dveh skupinah za mesta nižje.

Med 24 nastopajočimi ekipami sta tudi dve naši in sicer proseško Primorje ter Breg. Za Breg bo nastopala združena ekipa, kar predstavlja lepo novost, saj bo Bregovo večletnem »križnem« premoru na mladinskih prvenstvih letos spet prisoten. V ekipi je 12 otrok iz dolinske občine, vzhodnega Krasa in mesta. Trenira jih Koprcan Fabio Lovrečič in domace tekme bodo igrali na prenovljenem malem igrišču v Dolini. Lepo stilo otrok se je zbralo tudi na Proseku, kjer upajo v ponovitev lanskega uspeha, tokrat s trenerjem Dariom Slugo.

Medtem ko bo igralo Primorje v B skupini, bodo Brežani v A skupini, vkateri so se Chiarbola, Zaula Rabuiese, Altura Muggesana, Triestina B, Montebello Don Bosco B, Domio in miljski Fortitudo. Primorje pa bo igralo skupaj z Aurisino, Fani Olimpio B, Opicino, Esperio, CGS, Fulgorjem in Montuzzo.

Pari prvega kola: A SKUPINA: Chiarbola - Zaula Rabuiese, Altura

Muggesana - Triestina B, Montebello Don Bosco B - BREG (Montebello, 16. ob 15. uri), Domio - Fortitudo.

B SKUPINA: Aurisina -

Fani Olimpia B, PRIMORJE - Opicina (na Proseku, 16. ob 14.30), Esperia - CGS, Fulgor - Montuzzo.

DARKO GRGIC

Obvestila

SD KONTOVEL obvesca, da se prične ritmična telovadba v telovadnici na Kontovelu danes, 14. t.m.

SD SOKOL obvesca, da so treningi odbojke za letnik '82 in mlajše ob ponedeljkih in četrčkih ob 14.30, za letnik '80 in '81 ob ponedeljkih ob 16.00 in ob petkih ob 14.00 v občinski telovadnici v Nabrezini.

SZ SLOGA obvesca, da v telovadnici openske srednje sole S. Kosovel poteka tečaj otroške telovadbe in miniodbojke za osnovnošolce, ki ga vodi prof. Franko Drasic. Urniki: ob sredah ob 17. do 18.30 in sobotah ob 15. do 17. ure. Vpisovanje neposredno v telovadnici.

SD BREG Otroška telovadba - ob torkih in četrčkih ob 16.00 do 17.15. Tečaj je namenjen predšolskim in osnovnosolskim otrokom. Minikosarka: treningi so ob ponedeljkih ob 16.00 do 17.30 in ob petkih ob 15.30 do 16.30. Tečaj je namenjen fantom letnika 1986 in starejšim. Miniodbojka: treningi so ob ponedeljkih in četrčkih ob 17.30 do 19.00. Tečaj je namenjen dekletom letnika 1985 in starejšim. Mininogomet: treningi so ob ponedeljkih in četrčkih ob 17.00 do 18.30. Tečaj je namenjen fantom letnika 1986 in starejšim. Vsa dejavnost poteka v občinskem sportnem centru v Dolini.

SK DEVIN organizira začetniške in nadaljevalna smučarske tečaje na plastični stezi v Nabrezini s pricetkom v četrtek, 21. t. m. Za prijave vprsti po Stojanu, tel. st. 220423.

SK BRDINA organizira zimovanje in silvestrovanje v Mariboru. Informacije in vpisovanje na sedežu kluba, Proseška ul. 131 na Opcinah vsak ponedeljek od 18. do 20. ure.

PREMOŽENJE SLOVENSКИH PODJETIJ V REPUBLIKAH NEKDANJE JUGOSLAVIJE / NAJVEČ GA JE OSTALO NA HRVAŠKEM IN V SRBIJI

Milijarde mark so ostale v tujini

Po tržni vrednosti imajo slovenska podjetja v republikah nekdanje Jugoslavije za 6,6 milijarde nemških mark premoženja - Vrednost odtujenega premoženja presega 300 milijonov mark - Težave tudi zaradi neurejenih lastniških odnosov s Hrvaško

LJUBLJANA - Slovenska podjetja iz gospodarstva, banke in zavarovalnice ter negospodarska podjetja so imela konec minulega leta v republikah nekdanje Jugoslavije kar za 6,6 milijarde mark premoženja po tržni vrednosti. Podatke o tem je zbrala Služba družbenega knjigovodstva z obvezno anketo, na katero se je odzvalo 653 velikih in srednjih podjetij, ki imajo v nekdanji Jugoslaviji poslovno premoženje (gre za materialne naložbe, zaloge, terjatve do kupcev, finančne naložbe in podobno), in 1.058 podjetij, ki so prijavila zunajposlovno premoženje (na primer stanovanja in počitniške objekte).

Nasa podjetja imajo v nekdanji Jugoslaviji največ poslovnega premoženja, in sicer po tržni vrednosti kar za 6,1 milijarde mark, po knjigovodski vrednosti pa nekaj manj - za skoraj 5,3 milijarde mark. Zanimivo je, da se je knjigovodska vrednost premoženja v dveh letih zmanjšala kar za 40 odstotkov ali za 3,5 milijarde mark, kar gre na račun odpisov terjatev in drugih naložb in krhanja poslovnih vezi.

Slovensko gospodarstvo se sprašuje, kdaj bo dočakalo razrešitev nekaterih spornih točk v stikih z republikami nekdanje Jugoslavije, za katere samo ni prav nič krivo. Težav s prestrukturiranjem, lastninjenjem in iskanjem trgov imajo podjetja že tako dovolj, skrb pa jih tudi, kaj bo s več milijard mark vrednim premoženjem, ki je ostalo v drugih republikah razpadle Jugoslavije, pa naj gre za podružnice, obrate, skladišča, predstavništva, stanovanja in počitniške hiše ali pa za terjatve, posojila in zaloge. Veliko je ostalo v naši južni sosed, Republiki Hrvaški, s katero Slovenija nikakor ne najde skupnega jezika. Sklenitev sporazumov, ki bi normalizirali gospodarske tokove med državama, se odmika in, kot kaže, tudi nedavni neuradni obisk predsednika hrvaške vlade dogovorov ni pospešil.

Največ je ostalo na Hrvaškem in v Srbiji

Po republikah nekdanje Jugoslavije je na prvem mestu po deležu poslovnega premoženja slovenskih podjetij Hrvaška (42 odstotkov ali 2,6 milijarde mark po tržni vrednosti, po knjigovodski pa celo 45 odstotkov ali 2,3 milijarde mark), zelo malo pa zaostaja Srbija (40 od-

Ureditve odnosov med državama si želijo tudi hrvaška podjetja v Sloveniji (Foto: Srđan Živilović)

stotkov ali 2,5 milijarde mark po tržni vrednosti oziroma 35 odstotkov ali 1,8 milijarde mark po knjigovodski). Knjigovodska vrednost premoženja poslovnih enot - prodajal, skladišč, predstavništev, obratov in podobno - znaša v republikah nekdanje Jugoslavije 2,1, tržna pa 2,6 milijarde mark. SDK ugotavlja, da števila poslovnih enot ni mogoče natančno ugotoviti, 642

pa se jih je preoblikovalo v nove organizacijske oblike in nove pravne osebe. Deleži slovenskih podjetij v teh novih podjetjih so zelo različni. V petini so nasa podjetja ostala stoo odstotni lastniki, v večini primerov pa imajo več kot 50-odstotne lastniške deleže. Na Hrvaškem, denimo, se je lani vrednost poslovnih enot slovenskih podjetij za petino celo povečala.

Trgovina in industrija sta izgubili največ

Veliko povedo tudi podatki o tem, katere panoge imajo v republikah nekdanje Jugoslavije največ poslovnega premoženja in so tudi najbolj prizadete. Kar 62 odstotkov ali skoraj 3,3 milijarde mark poslovnega premoženja po knjigovodski vrednosti so prijavile banke in zavarovalnice, na

drugem mestu je industrija z 22 odstotki ali 1,2 milijarde mark, sledi pa se trgovina z 11 odstotki ali 587 milijoni mark premoženja po knjigovodski vrednosti. Po odtujitvah premoženja poslovnih enot (na primer obratov, prodajal, skladišč, predstavništev), ki skupaj znašajo 327 milijonov mark, imajo banke in zavarovalnice le 6,3-odstotni delež (20 milijonov mark), največ pa sta izgubili

trgovina (dobrih 45 odstotkov ali 148 milijonov mark) in industrija (42 odstotkov ali 138 milijonov mark). Največ so slovenska podjetja izgubila v Srbiji (250 milijonov mark vredno premoženje poslovnih enot), precej manj pa v Bosni in Hercegovini (44 milijonov mark).

Stanovanja in počitniške hiše

Podjetja, ki so sodelovala v anketi, so prijavila kar 6.269 zunajposlovnih objektov, to je stanovanj in počitniških hiš ter domov, ki so jih imela konec leta 1992 v republikah nekdanje Jugoslavije, od tega več kot 90 odstotkov v naši južni sosed - Hrvaški. Podjetja, predvsem s področja gospodarstva, ocenjujejo, da so bili ti objekti konec lanskega leta knjigovodsko vredni skoraj 270 milijonov mark, po tržni vrednosti pa celo 460 milijonov mark. Samo na Hrvaškem so stanovanja in počitniške hiše slovenskih podjetij vredni skoraj 248 milijonov mark, po tržni vrednosti pa kar 420 milijonov mark. V minulih dveh letih je bilo odtujenih za 4,5 milijona mark stanovanj in počitniških hiš, kar je v primerjavi z njihovo celotno vrednostjo malo - le 1,7 odstotka knjigovodske vrednosti. Po vrednosti stanovanj in počitniških hiš se je skoraj polovica odtujitev »pripetila« na Hrvaškem, 30 odstotkov pa v Srbiji.

Andreja Rednak

Počitniški domovi preprečili dogovor

Glede na to, da imajo slovenska podjetja skoraj polovico svojega poslovnega premoženja in 90 odstotkov stanovanj in počitniških hiš prav na Hrvaškem, je se toliko bolj pomembno, da gospodarske in lastniške odnose s to državo čimprej uredimo. Medtem ko se pogajanja o sklenitvi nekaterih sporazumov (o plačilnem prometu, sodelovanju in podobno) nadaljujejo, pa je eden od najpomembnejših - to je sporazum o premoženjsko-pravnih razmerjih med Slovenijo in Hrvaško - še vedno na mrtvi točki.

To je potrdil tudi državni sekretar v ministrstvu za pravosodje, ki je pripravljalo ta sporazum, Jože Tratnik. Zadeva ima že kar zgodovino: Slovenija je že od vsega začetka zastopala izhodišče, da je zasebna lastnina Slovencev na Hrvaškem in nasprotno nedotakljiva in da lastništvo nad počitniškimi domovi ravno tako ni sporno, medtem ko je treba pri lastnini podjetij v drugi državi ugotoviti stanje lastniških deležev, kar naj bi ocenila mešana slovensko-hrvaška komisija. Ko bi ocenili delež družbenega kapitala, je predlagala Slovenija, bi nova podjetja vpisali v sodni register, nato pa bi se podjetja na Hrvaškem lastnila po njihovi lastniški zakonodaji in nasprotno. Kazalo je, da ni nič spornega, ko je na zadnjem posvetu sredi letosnjega julija hrvaška vlada nastopila s stališčem, da mora ostati vprašanje počitniških domov odprto, to je, da gredo v razpravo o sukcesiji pravic in obveznosti nekdanje Jugoslavije. Slovenska stran se s tem ni strinjala, zato tudi ni prišlo do podpisa sporazuma, za nameček pa je Hrvaška zacela s sporazumom povezovati tudi dogovor o jedrski elektrarni Krško, železnica in podobno, je povedal Tratnik. Dodal je, da je politični položaj na Hrvaškem še vedno enak, torej uradno hrvaška vlada glede lastniškega sporazuma ni spremenila mnenja.

Kaze torej, da so bile napovedi po nedavnem neuradnem obisku predsednika hrvaške vlade Nikice Valentića o pospešitvi pogajanj v zvezi z lastniškim sporazumom - prevec optimistične, gospodarski odnosi s sosednjo državo pa tako ostajajo neurejeni. Gospodstvo pač vse prenese! (A. R.)

NALOŽBE / CERTIFIKATI

Pasivno lastništvo

Z vnovčevanjem lastniških certifikatov se bo sleherni državljan Slovenije hoes nocoš soočil z investitorstvom oziroma bo postaviljen v vlogo kapitalista, lastnika podjetja. Vsekakor tega ne gre jemati čisto dobesedno, vendar je dejstvo, da se bodo marsikje, se posebej v slabo stoječih oziroma slabo ocenjenih podjetjih zaposleni z nakupom delnic postavili v vlogo lastnika. Vendar le-ta poleg ugodnega občutka moči in profita nosi s seboj tudi odgovornost, se posebno za tistega, ki ima glasovalno pravico oziroma večje število delnic. Zaradi odgovornosti in bremena, ki ga predstavlja, se bo marsikateri lastnik certifikata raje odločil za vlogo pasivnega lastnika - investitorja in sredstva s svojega certifikata vložil v več podjetij ter se tako izognil tveganju. To pa bo lahko naredil na dva načina, in sicer z oblikovanjem lastnega portfelja (nakupom delnic več podjetij po lastni presoji) ali z vlogo v pooblaščen investicijske družbe. Prav slednje se bodo na dolgi rok prav gotovo izkazale kot dobra naložba. Glede na svojo velikost (obseg kapitala) bodo po vsej verjetnosti pokupile večji del delnic posameznega podjetja in se skozi lastništvo s svojimi menedžerskimi ekipami aktivno lotile odločanja in vodenja poslovne politike podjetja. Na ta način bo privatizacija dosegla svoj namen, saj bo ravno zaradi vzpostavitve lastniškega odnosa prislo do večje skrbi za razvoj podjetja. Skozi investicijsko družbo pa bodo do profita prisli tudi manjši vlagatelji - delničarji investicijske družbe. Ker se bo vzpostavilo profitno razmerje (nagrajevanje vodilnih v investicijski družbi po uspehu), bo vsem v interesu, da delnice posameznih podjetij, katerih lastnik je investicijska družba, »nosijo« solidne dividende, te pa bodo vplivale na vrednost delnic družbe. Nic čudnega torej ni, da so na razvitih zahodnih trgih vrednostnih papirjev prav investicijske družbe in razni skladi od pokojninskega do vzajemnega s svojimi podvrstami največji vlagatelji. Po podatkih tovrstne ustanove obvladujejo več kot 70 odstotkov trga ter tako pravzaprav analizirajo svetovne gospodarske tokove.

Tako lahko ugotovimo, da so investicijske družbe zaradi svoje strokovnosti in velikosti pravi mirni pristan na razburkane vode investitorstva, a bi hkrati radi v perspektivi od certifikata tudi kaj imele.

Borut Istenic

CESTNO OMREŽJE / STROKOVNO SREČANJE

Pospešena gradnja avtocest je izziv za razvoj in uveljavitev domače stroke

Do konca leta 1999 bi morala Slovenija zgraditi 465 kilometrov štiripasovnic

ROGLA - Udeleženci tradicionalnega strokovnega srečanja Cestarski dnevi '93, ki se je včeraj zacelo na Rogli, so poglavito pozornost namenili programu izgradnje slovenskih avtocest. Pomembne teme letošnjega prireditve, ki se je udeležuje več kot 500 cestnih strokovnjakov (med njimi tudi gostje iz Avstrije, Madžarske in Hrvaške), so tudi racionalizacija na vseh področjih delovanja stroke v cestnem gospodarstvu, prometna varnost in posegi v prostor ter zaščita okolja cest. Kljub dogovorom in obljubam se organizatorji - Družbi za raziskave v cestni in prometni stroki Slovenije - ni posrečilo zagotoviti udeležbe predstavnikov ministrstva za okolje in prostor. V dveh dneh bo kar 55 avtorjev predstavilo 44 referatov na omenjene teme. Na Cestarskih dnevih '93 so najprej razglasili kodeks cestnih strokovnjakov. Zaradi velikih nalog pri izvedbi nacionalnega programa izgradnje prometnih objektov in profesionalizacije stroke je bilo treba opredeliti etične norme oziroma kodeks obnašanja slovenskih cestnih strokovnjakov. Doslej je praksa namreč pokazala, da se nenapisana pravila poslovne etike pogosto ne spoštujejo. Že na začetku so udeleženci srečanja poudarili, da pospešana izgradnja avtocest pomeni za slovensko cestno stroko izziv in priložnost za njen skokovit razvoj in uveljavitev. Srečanje na Rogli zato sprejemajo kot priložnost za oceno stanja in inventuro

znanja ter dogovore, kako podpreti potek vseh v cestnem gospodarstvu načrtovanih del. V uvodnem nagovoru je Igor Umek, minister za promet in zveze, naštel naloge, ki jih je treba v zvezi z gradnjo slovenskih avtocest se uresničiti. Gre za sprejem ustrezne zakonodaje in reorganizacijo cestnega gospodarstva. Po njegovih besedah so bili nespornosti v parlamentu v zvezi z družbo za izgradnjo avtocest povsem odveč. Jasno je namreč, da ta družba ne more imeti nikakršne lastniške pravice, ampak samo javna pooblastila za upravljanje cest. Umek je tudi poudaril, da bo izgradnja sodobnega avtocestnega omrežja odprla Slovenijo v svet oziroma spodbudila večino izvoznih usmerjenega gospodarstva. Znan je tudi pozitiven vpliv naložb v infrastrukturo na razvoj preostalega gospodarstva. Umek je omenil tudi pomen izgradnje avtocest za notranjo integracijo oziroma policentrični razvoj Slovenije. Lado Prah iz ministrstva za promet in zveze je v uvodnem referatu podrobno predstavil program izgradnje avtocest v Sloveniji. Zgraditi je treba skupaj se 465 kilometrov štiripasovnic, in sicer do leta 1999. Celotna investicijska vrednost znaša 1,2 milijarde ameriških dolarjev. Razmeroma nizke stroške (le 3,2 milijona dolarjev za kilometer) naj bi po Prahomu mnenju dosegli z racionalnimi projektnimi rešitvami, ostro konkurenco pri razpisu gradbenih del in tekoco gradnjo

v obdobju 1994-1999. Prah pa tudi drugi razpravljalci so opozarjali, da časovni načrt izgradnje lahko ogrozi konflikte med zagovorniki racionalne (cenejše) gradnje avtocest in tistimi, ki jim je v ospredju varstvo okolja, ne pa stroški. Prevladalo je mnenje, da bi pri reševanju teh problemov kazalo sprejemati razumne in smotne kompromise. V zvezi z delovanjem družbe za izgradnjo avtocest je bilo, kot je dejal Prah, v parlamentu in medijih precej nenaklonjenih komentarjev oziroma vneprejšnjega dvoma o postenosti njenega poslovanja. Prah je ocenil, da gre očitno za poskus razvrednotenja vseh prizadevanj za uresničitev tega projekta, in to brez dokazov. Zelo pomembno je, da bo država vedno imela večinski upravljalški delež v družbi, s čimer so onemogočene napovedi, da se bodo tuji s pomočjo te družbe polastili naših cest. Družba bo namreč gospodarska javna služba, ki ne bo nikoli imela v lasti cestne infrastrukture, ampak bo financirala njeno izgradnjo, z zgrajenimi cestami pa bo samo upravljala. Prah je napovedal, da bodo že leta 1994 začeli graditi 74,4 kilometra štiripasovnic in 46,9 kilometra dvopasovnic v vrednosti 164 milijonov dolarjev. Gre za naslednje odcepe: Cebulovica-Divača, Selo-Sempeter, Divača-Dane, Dane-Fermetič, Malence-Sentjakob, Zdobrova-Tomačevo, Arja vas-Vransko, Hoče-Arja vas (dograditev drugega pasu) in Sentilj-Pesnica.

Lastninjenje javnih podjetij bo zahtevno

LJUBLJANA - V veliki dvorani ljubljanskega Smejot-bila včeraj posvetovanje o lastninjenju gospodarskih javnih služb, ki ga je organiziralno ministrstvo za okolje in prostor.

Namen posveta je bil, da se javnim podjetjem in podjetjem ter organizacijam, ki opravljajo dejavnosti in zadeve posebnega družbenega pomena, olajša izpeljava zakonsko predpisane naloge in da se občinski (in mestni) organom zagotovi ustrezna strokovna podlaga s presojo ovrednotenja. Občine in mesto Ljubljana morajo najpozneje do 2. novembra letos ugotoviti delež družbenega kapitala, ki naj bi postal njihova lastnina.

Vlada je pred kratkim sprejela uredbo, ki ureja potek lastninjenja v gospodarskih javnih službah na ravni občin in mesta Ljubljane, v pripravi pa je uredba, ki bo določala lastninjenje na ravni republike.

Minister za okolje in prostor Miha Jazbinsek je s tem v zvezi dejal, da so javne gospodarske službe specifično področje lastninjenja, ki ga ni mogoče lastniti na običajne načine. Gre torej za javni sektor, ki ima kapitalno premoženje in ki je različno strukturirano od obine do občine ali od podjetja do podjetja.

Po besedah ministra Jazbinskega naj bi lastninjenje javnega sektorja, ki se bo izvajalo po Zakonu o gospodarskih javnih službah, izpeljali v nekaj zaporednih stopnjah. Prva se nanasa na lastninjenje javnega sektorja, ki se bo izvajalo po Zakonu o gospodarskih javnih službah; tudi to naj bi potekalo v več fazah: najprej lastninjenje infrastrukture, potem lastninjenje javnih in komercialnih prihodkov, nazadnje pa privatizacija posameznih segmentov javnega sektorja, ki jih ne bosta zaobsegle prva in druga faza, izvajali pa jo bodo na podlagi zakona o lastninjenju.

Minister Jazbinsek je se pojasnil odnose med deleži, ki bodo pripadli občinam in mestu Ljubljana z ene in državi z druge strani. Ti odnosi so odvisni od pristojnosti za opravljanje posameznih dejavnosti. S tem ko bodo država, občine in mesto Ljubljana postali lastniki posameznih delov javnega sektorja (predvsem infrastrukture), bodo seveda morali prevzeti tudi sorazmerni delež dolgoročnih obveznosti javnega sektorja.

Na današnjem posvetu je dr. Janez Cebulj razložil pravni vidik lastniškega preoblikovanja javnih služb, prof. Ekonomske fakultete iz Ljubljane dr. Slavko Kavčič pa metodologijo za ugotavljanje deležev družbenega kapitala. Državni sekretar za privatizacijo Tone Rop je govoril o vlaganju certifikatov v javna podjetja. V tem okviru je predstavil tudi predvidene rešitve v zvezi z neizplačnimi plačili po kolektivnih pogodbah.

(STA)

FORUM / REGIJSKE VEZI

Slovenija je lahko poslovni center

Mednarodni razvojni forum - nov pristop k strokovnim srečanjem

LJUBLJANA - V Grand Hotelu Toplice na Bledu bo od 24. do 26. oktobra potekal Mednarodni razvojni forum IEBF '93. Trije organizatorji - Pharos, Gospodarski vestnik in Center za znanje trgovino - so nanj povabili blizu 100 domačih in tujih podjetnikov, menedžerjev in državnikov tako iz osrednje Evrope kot tudi od drugod po svetu. Namen letošnjega prvega foruma, ki naj bi bil v prihodnje vsako leto, je predstaviti Slovenijo kot regionalno poslovno središče. V okviru raznih delavnic, okroglih miz in predavanj bodo na forumu le-tod predvsem trije poudarki. Prvi bo splošni okvir gospodarskega sodelovanja v regiji. Na to temo bodo svoje referate med drugim predstavili Davorin Kra-

cun, minister za ekonomsko odnose in razvoj, Mitja Gaspari, minister za finance, Peter Balazs, državni sekretar madžarskega ministrstva za industrijo in trgovino, ter predstavnik EBRD.

Drugi večji sklop pogovorov bo posvečen trans-evropskim infrastrukturnim povezavam. Udeležil se jih bo tudi Ottokar Hahn, glavni svetnik Komisije Evropske skupnosti pri centralni upravi za promet. Tretja skupina srečanj pa bo obravnavala turizem. Poleg kotizacije sodelujočih podjetij naj bi to privedel plačali s štirimi do petimi sponzorji. Vsak od njih bo poleg kotizacije prispeval 10 tisoč mark. Organizatorji pričakujejo zgolj pokritje pozitivne nicle. (I. P.)

BANKE / JAMSTVENI KAPITAL

Z dokapitalizacijo bodo ohranili polno licenco

LJUBLJANA - Kljub težavam, ki so jo pestile v zadnjem času (izgube in odhod direktorja), ostajajo temeljni cilji Creditanstalt - Nove banke nesprenmenjeni, so med drugim poudarili na današnji novinarski konferenci.

Večinska lastnica banke, dunajska banka Creditanstalt Bankverein, bo nadaljevala dosedanja poslovna politika. Slovenijo namreč priteva med tiste srednjeevropske države, ki so glavni cilj njenega nadaljnjega poslovanja. Poleg Avstrije in Slovenije so to še Nemčija, Italija, Madžarska, Češka, Slovaška in Poljska.

Na konferenci so poudari-

li, da je Creditanstalt - Nova banka od osem milijard tolarjev, koliko jih je dolocila za naložbe, namenila 5,3 milijarde tolarjev za posojila slovenskim podjetjem. Poleg teh posojil je banka dobro milijardo tolarjev namenila se za posojila prebivalstvu.

Creditanstalt - Nova banka namerava se v letosnjem letu zvisati svoj jamstveni kapital. Banka si želi tudi sodelovanja svojih delničarjev pri dokapitalizaciji v enakih deležih, kot jih imajo v banki doslej. Banka namerava namreč z dokapitalizacijo ohraniti polno licenco za bančno poslovanje v skladu s predpisi Banke Slovenije.

(STA)

Tujce zanima poljski cement

VARSAVA - Poljski vlagatelji bodo kupili 95-odstotni delež v največji državni cementarni Cementownia Ozarów SA pri Varsavi, je v torek povedal minister za privatizacijo Janusz Lewandowski. Lewandowski je na tiskovni konferenci sporočil, da bodo 52 odstotkov delnic kupili zaposleni v cementarni, 43 odstotkov pa konzorcij, ki ga je izoblikovala Poljska banka za razvoj SA. »Največjo poljsko cementarno v Gorazdzah smo prodali tujim vlagateljem, druga, ki je moderna in ustvarja dobiček, mora zato ostati v poljskih rokah,« je izjavil ob podpisu pisma o dobrih namerah. Gorazdze so julija prodali belgijski cementni družbi Cimenteries CBR SA za 90 milijonov mark. Lewandowski je pri tem omenil, da si bo državna zakladnica zadržala petodstotni delež v Ozarowu, iz katerega bo poplačala morebitne zahteve reprivatizacij. Čisti dobiček cementarne v letu 1992 je znašal 54 milijard zlotov (2,7 milijona dolarjev), letos pa pričakujejo dobiček v vrednosti 100 milijard zlotov (5,1 milijona dolarjev). Omenjena tovarna je že peto od 19 poljskih cementarn in apnenic, ki so jih namestili privatizirati. (Reuters)

RUSIJA / ZADOLŽENOST PRI ZAHODNIH BANKAH

Upniki bi radi denar, Moskva pa odlog za plačilo dolga

Po veljavni pogodbi bi morali Rusi te dni plačati 166 milijonov USD

MOSKVA - Prizadevanja Rusije, da bi si olajšala pogoje odplačevanja svojega dolga zahodnim bankam, so zabredla v težave, ki utegnejo zavreti sporazum, je v ponedeljek izjavil podpredsednik vlade Aleksander Sokin. »Dgovorili smo se, da se bo

odplačevanje zacelo sele potem, ko bomo dosegli sporazum o vseh vidikih (prestrukturiranega dolga),« je povedal na novinarski konferenci neposredno po pogovorih s predstavniki bank v Frankfurtu.

Na pogovorih zaenkrat se niso prisli do

sporazuma. Moskva bi si rada pridobila več časa za odplačilo 26 milijard dolarjev dolga zasebnim bankam znotraj sporazuma, ki bi predsedniku Borisu Jelcinu zagotovil več manevrskega prostora za reforme, zavrtje z opozicijskim parlamentom prejšnji teden.

Sokin je prepričan, da bi tak sporazum lahko dosegli že v nekaj tednih, čeprav gre za nekatere izrazite težave, ki zadevajo vprašanje »opustitve suverenosti«, zahteve, na katero Rusija nikakor ne more pristati. Če bi Moskva to storila, bi morala za jamstvo ponuditi državno premoženje skupaj z naravnimi viri. »Ne moremo zastaviti svoje suverene nedotakljivosti,« je izjavil Sokin. Povedal je tudi, da bi morali 166 milijonov dolarjev od 500 milijonov, kolikor jih morajo odplačati letos, poravnati že do 15. oktobra. Ker pa niso sklenili nobene sporazuma, do teh vplačil po vsej verjetnosti ne bo prišlo. Med »tehnične« ovire, ki zavirajo sklenitev sporazuma z Londonskim klubom bank, sodi tudi nadrobna razčlemba, koliko Rusija dolguje vsaki od 600 bank, je izjavil.

Na frankfurtskem sestanku se je Sokin pogovarjal s svetovalnim komitejem Londonskega kluba, v katerem je manjše število predstavnikov posameznih bank, pri čemer je Sokin prepričan, da bodo potrebna se nadaljnja svetovanja z vsemi vpletenimi bankami v zvezi s predlaganim prestrukturiranjem ruskega dolga. »Mislim, da bomo v prihodnjih tednih uredili tudi ta vprašanja,« je povedal. Sokin oporeka, da bi frankfurtski pogajanja, ki so potekala od 7. do 8. oktobra, označil za uspešna, saj so po njegovem postavila primerna izhodišča. »Kot že v preteklosti pa se je najbolj zataknilo pri navezovanju enakih odnosov do različnih posojilodajalcev,« je povedal in dodal, da bi moral biti sporazum z Londonskim klubom podoben tistemu, ki so ga že aprila sklenili s Pariskim klubom. »Konkretno to pomeni, da se pogovarjamo o formuli jamstev.

Z vidika bank bi Rusija morala opustiti svojo suvereno nedotakljivost kot sredstvo za jamstvo plačil, meni. »Dejstvo, da se Rusija zaveda svojih obveznosti v letu 1993, je najboljša oblika jamstva. Prepričani smo, da je vlada zadostno jamstvo za vračilo. Tako

smo ravnali tudi pri sporazumu s Pariskim klubom in se naprej bomo vztrajali pri načelu enake obravnave, se pravi, enakega odnosa do vseh posojilodajalcev. Omenil je, da je zoga zdaj v rokah bancnikov, ki so se znašli pred dilemo, ali naj nadaljujejo pogajanja ali pa pridejo Rusiji na pol poti nasproti in tako vendarle dobijo nekaj denarja.

Vrednost ruskih dolgov se je zmanjšala za eno do pol odstotne točke, ko je postalo očitno, da je razhajanja med državno in njenimi upniki, komercialnimi bankami, komaj mogoče označiti z besedami »tehnična«, čeprav jih se zmeraj tako imenujejo. Dolg, opredeljen v dolarjih, katerega izhodiščna vrednost je bila 37-odstotna, je zdaj na trzišču vreden 35,5 odstotka.

Londonski trgovci so z določeno naklonjenostjo sprejeli rusko taktiko. »Če bo do plačila prišlo zdaj ali v nekaj tednih, je pravzaprav nepomembno, kolikšna bo vrednost tega dolga na trzišču,« je izjavil eden od dealerjev pri ameriški investicijski banki. »Seveda pa bi bili Rusi neumni, da bi začeli plačevati zdaj, če se ne strinjajo s pogoji,« je dodal.

Brian Killen / Reuter

MADŽARSKA / PRORAČUN PO MERI MDS

Primanjkljaj ali posojilo

BUDIMPEŠTA - Madžarski finančni minister Ivan Szabo je včeraj napovedal, da utegne biti madžarski proračunski primanjkljaj za leto 1994 kar za 40 odstotkov višji, kot so prvotno nacrtovali, razen če se bo parlament odločil za korenito zmanjšanje javne porabe. Tako velik primanjkljaj bi lahko povzročil hude težave Budimpešti v odnosu do Mednarodnega denarnega sklada in njegovih posojil, saj ta sklad zahteva od vlade, naj javno porabo skrti in zviša davke v letu splošnih volitev. Szabo je povedal, da je Narodna skupščina opredelila proračunski primanjkljaj za leto 1994 v visini 250 milijard forintov (2,6 milijarde dolarjev), zdaj pa naj bi se povečal za dodatnih 100 milijonov forintov (1,04 milijarde dolarjev). »Vlada si zeli, da bi primanjkljaj čimprej spravila v prvotne okvire z zmanjšanjem javne porabe,« je zagotovil. Če parlament tega ne bo storil, se utegne Madžarska znajti v hudih težavah v odnosu do MDS, s katerim so se prejšnji mesec dogovorili, da bodo posojila Madžarski odobrena pod pogoji, ki se v svojem proračunu za leto 1994 primanjkljaj zmanjša na 5,3 odstotka bruto domačega proizvoda od sedanjih skoraj osmih odstotkov. Eden od vladnih predstavnikov je zavrnil možnost konflikta z MDS, ki je leta 1992 zamrznil posojila, ker je bil madžarski proračunski primanjkljaj previsok. »Prepričan sem, da si tako MDS kot vlada želita zmanjšati proračun na zazeleno raven. Če pa večji proračunski primanjkljaj ne izhaja iz povečane javne porabe, ampak predvsem iz trznih dejavnosti, potem je nanj treba gledati drugače,« je omenil. Tudi Szabo je poudaril, da dodatna stotilijonska forintna vrzel ne izhaja iz povečanih stroškov javne porabe. Približno 40 milijard forintov izhaja iz prenosa pokojninskih in zdravstvenih skladov v državni proračun za

leto 1994, preostalih 60 milijard pa iz višjih stroškov odplačevanja dolga, ki so nastali zaradi devalvacije forinta, kakor tudi zaradi odločitve centralne banke, da bo zvišala obrestne mere, da bi omejila porabo in spodbudila domače varčevanje. Za ta ukrep Szabo meni, da ni bil upravičen. Pod pritiskom MDS in v zvezi, da bi se izognila drugim posojilodajalcem zunaj trzišča kapitala, je Madžarska že skusala upošasniti izpade finančnih sredstev pri javni porabi, tako jo je prišla v letu 1993 zvišala nekatere davke. Vendar pa so ti measures ukrepi precej eksplozivni za desno centristično vlado premiera Jozsefa Antalla, ki se bo morala manj kot v letu dni soočiti s svojimi volilci, jezimi, ker je njihov standard po uvedbi novih reform leta 1990 padel. Gospodarska politika, ki se je v preteklosti spopadala predvsem z dvostevilno inflacijo, se je zdaj usmerila predvsem v ohranjanje finančnega ravnotežja in spodbud za gospodarsko rast. Szabo je sicer povedal, da proračun za leto 1994 ne napoveduje gospodarske rasti, s čimer je spremenil tudi prejšnje napovedi finančnega ministrstva, po katerih naj bi BDP narasel od enega do treh odstotkov v naslednjem letu, potem ko se je v letosnjem letu zmanjšal za enako stopnjo, saj se je ob kar za četrtno zmanjšanjem izvozu Madžarska morala otepati tudi s hudo sušo ter z zmanjšanim povpraševanjem. Gospodarska rast se je v zadnjem letu zmanjšala za 4,5 odstotka. Madžarska namerava zmanjšati davek na podjetja na 36 odstotkov od sedanjih 40 odstotkov, kakor tudi spremeniti odnos do nekaterih davčnih oprostitvev za svoja mesana podjetja. Najvišji davek za plače se bo povečal na 44 odstotkov od sedanjih 40 odstotkov, medtem ko bodo upokoječnici oproščeni davkov, je povedal Szabo.

Michael Shields / Reuter

JAPONSKA / DOMAČI PRIDELOVALCI NASPROTUJEJO UVOZU RIŽA

Kmetje branijo svoj vrčiček

Letino sta prizadela hud mraz in rja - Ameriški riž bi bil lahko veliko cenejši od japonskega - Vlada obljublja, da bo pred uvozom temeljito proučila cene domačih pridelovalcev riža

TOKIO - Japonski kmetje so se včeraj na protestnem pohodu napotili proti Tokiu, da bi znova zahtevali varstvo za svoje trzišče riža. Zelijci si, da bi vlada se naprej vztraja pri politiki samopreskrbe s to strateško žitarico. Več kot 3000 kmetov in predstavnikov kmetijskih združenj se je zbralo v parku v središču japonske prestolnice s številnimi transparenti, ki so enoglasno zahtevali: »Absolutni NE za odpiranje trzišča!« Transparenti in plakati zahtevali po zaščiti pridelovalcev riža pred uvozom so bili nalepljeni povsod okrog prostora, na katerem je bilo osrednje zborovanje. Najslabša zetek riža po drugi svetovni vojni je prejšnji mesec vlado prisilila, da se je odločila za izreden uvoz te žitarice. Tokio je pri tem poudaril, da gre za izjemen ukrep, s katerim bi premagali težave, ki so nastale zaradi velikanskega zmanjšanja pridelka. »Odločitev o tem, da bodo dovolili uvoz riža, je povzročila precejšnje nasprotovanje vladi, ki vodi skrajno nepremišljeno politiko,« je povedal Tadaaki Kawano, podpredsednik močnega sindikata kmetijskih združenj (JA-Zenchu) v svojem govoru na zborovanju. »Če bo Hosokawova vlada dovolila uvoz riža v nasprotju z našimi zahtevami, se bo nezaupanje do nje razširilo med vsemi kmeti po vsej državi,« je poudaril. Po zelo hudem mrazu in rji, ki sta prizadela pridelke riža, je Japonska 30. septembra izjavila, da bo letos prisiljena uvoziti 200 ton riža, prav toliko pa po

vsej verjetnosti tudi prihodnje leto. Tokio se je znal v hudi zadregi, ko je moral pojasniti, da ta ukrep nikakor ne pomeni kršenja prepovedi mednarodnega uvoza riža. To vprašanje pa je tudi poglavna ovira, da bi lahko sklenili pogajanja znotraj urugvajskega kroga pogajanj o svetovni trgovini v okviru Splošnega sporazuma o trgovini in carini (Gatt). Po shodu so se

kmetje podali na ulice, kjer so pozivali prebivalce Tokia, naj se jim pridružejo v njihovem boju zoper mednarodno nenaklonjenost japonskim območji med tistimi, ki so jih bolezi in slabo vreme najbolj prizadeli. »Riz je japonska kultura. Jejmo riž, kajti z njim smo mi Japonci odrasli,« je izjavil Sasaki. Do protestnega shoda je prišlo prav v času, ko je iz Japonske po štiridnevem

obisku odpotoval Mike Espy, ki je med svojim obiskom pozval Japonsko, naj odpravi prepoved uvoza riža in naj se odpre za cenejši uvoz. David Graves, predsednik vplivne ameriške Rice Millers Association (RMA), je v sredo izjavil, da bi v primeru, če bi japonska vlada dovolila japonski riz prodajati po tržnih cenah, to japonske proizvajalce vsekakor spodbudilo h

kupovanju ameriškega riža. »Ameriški riz stane samo tretjino japonskega,« je izjavil Graves na zadnji dan svojega obiska na Japonskem. A po vsej verjetnosti za japonske porabnike cena riža ni edino vprašanje. Tokio pa je izjavil, da bo proučil tudi domačo ceno riža, preden bo določil ceno za uvoze ni riz, da bi tako podprl domače proizvajalce.

Yoko Kobayashi / Reuter

Letos so japonska riževa polja slabo obrabila

Američani bodo vztrajali pri kmetijskem sporazumu

BRUSELJ - Združene države Amerike so včeraj sporočile, da ni prav nobene potrebe po razpravi o spornem kmetijskem sporazumu iz ES, se pravi o problemu, ki zavira napredek pri pogajanjih o svetovni trgovini. Ameriški trgovinski predstavnik Mickey Kantor, ki je pripotoval v Bruselj na pogajanja z Evropsko komisijo, je očitno zavzel nepopustljivo stališče glede kmetijskega sporazuma o subvencijah med ZDA in ES, znan pod imenom Sporazum iz Blair Housea. Evropska skupnost je ob vsem zagotavljanju, da si ne želi ponovnih pogajanj o tem sporazumu, vseeno iskala možnost za »pojasnila« v zvezi z njim. Lani so ga namreč podpisali zato, da bi se pogajanja o svetovni trgovini lahko nadaljevala. »Sploh se ne bomo pogovarjali o Sporazumu iz Blair Housea,« je izjavil Kantor ob svojem pristanku na bruselskem letališču. »Sporazum iz Blair Housea je zaključen in podpisan. Nobenih novih pogajanj ne bo v zvezi z njim in naše stališče o tem se ni spremenilo.« Skupnost dvanaestice je vseeno upala, da bo Kantorjev obisk v sredo, med katerim se bo sestal z komisarjem ES za trgovino Leonom Britainom, ki je zadnji poskus, da bi rešili problem, vseeno vnesel nekaj znamenj gibčnosti pri doslej nepopustljivem ameriskem stališču. Francija je bila na celu kampanje ES, da bi ponovno proučili ta kmetijski sporazum, ki zahteva zmanjšanje subvencij za kmetijske izdelke, pri čemer je celo zagrozila z vetom v primeru, če tega ne bodo storili. Pariz je namreč skrajno zaskrbljen zaradi učinka, ki ga lahko zmanjšanje subvencij povzroči pri njenih razjarjenih kmetih, ki so se organizirali v močan političen lobi.

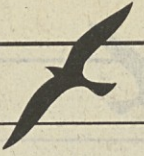
Resitev tega vprašanja je zelo pomembna zaradi skrajnega roka sredi decembra, ko naj bi se končala svetovna pogajanja o trgovini znotraj Gatta, ki se hitro približuje, vprašanje o kmetijskih subvencijah pa je eno ključnih. Stevilne države so zaskrbljene zaradi možnosti, da tega skrajnega roka ne bi ujeli, kar bo vodilo v še večji protekcionizem prav v času, ko se številna gospodarstva otepaajo prav z njim. Francija zdaj predlaga prehodni sporazum o svetovni trgovini, ki bi pustil ob strani težavna vprašanja, ki naj

bi jih rešili po 15. decembru, čeprav takšno možnost zavračajo tako znotraj ES kakor tudi pogajalskih krogov Splošnega sporazuma o trgovini in carinah. Kantor sicer ni hotel komentirati francoskega predloga, poudaril pa je, da skrajnega roka ni mogoče premakniti. »Zadnji krog pogajanj bomo končali 15. decembra,« je zagotovil. Kantor je tudi povedal, da bo prisluhnul Britainu, če bo v sredo sprožil vprašanje kmetijskih subvencij na njenem srečanju. »Vendar pa je naša poglavna naloga dokončati pogajanja v okviru kroga Gatta,« Kantor upa, da bo prišlo do napredka tudi pri drugih vprašanjih o svetovni trgovini, ki zaenkrat se razdvajajo ES in ZDA. To so vprašanja dostopnosti trzišč za blago in storitve ter druga vprašanja, povezana s kmetijstvom.

Francoski premier Edouard Balladur pa je ponovno izjavil, da bo predlagal prehodni sporazum o svetovni trgovini, pri katerem bi najtežja vprašanja prepustili poznejšemu reševanju, čeprav se predstavniki ES in Gatta s tem ne strinjajo. Balladur se je v torek sestal s sedmimi ključnimi ministri, da bi skupaj pripravili osnutek začasnega Splošnega sporazuma o trgovini in carinah, ki ga je premier predložil parlamentu v sredo, kot so sporočili iz njegovega urada. Balladur bo državam članicam Gatta predlagal, naj sklenejo zacasni sporazum 15. decembra, ki je skrajni rok, čeprav naj bi se pogajanja o nerešenih vprašanjih nadaljevala še po tem datumu.

Francija je na bojni nogi z ZDA v zvezi s kmetijskim sporazumom in sporazumom o kulturnih dobrinah, dveh področjih, za katere je francoski zunanji minister Alain Juppé predlagal, da bi jih pustili iz začasnega sporazuma. Generalni direktor Gatta Peter Sutherland je že izjavil, da ga je ta francoska zamisel osupnila. »Presenečen sem sprico dejstva, da je sploh mogoče govoriti o delnem sporazumu,« je izjavil Sutherland za francoski dnevnik Liberation. »Zares nisem prepričan, da bi druge države, celo večina med njimi, lahko s Francozi delila zamisel o delnem sporazumu,« je še dodal. Po njegovem je »kmetijstvo vitalni del tega sporazuma«.

(Reuter, AFP)

MENJALNIŠKI TEČAJI

13. oktobra 1993

	Nemska marka (tečaj za 1 DEM)		Avstrijski šiling (tečaj za 1 ATS)		Italijanska lira (tečaj za 100 LIL)	
menjalnica	nakupni	prodajni	nakupni	prodajni	nakupni	prodajni
A banka	72,90	73,80	10,05	10,47	7,27	7,48
Avtohisa Ljubljana*	73,25	73,50	10,25	10,40	7,35	7,55
Banka Vipra Nova Gorica	73,11	73,64	10,29	10,40	7,35	7,45
Bela vrtnica Ljubljana	73,00	73,80	10,30	10,50	7,20	7,55
Bobr Fuzine	73,30	73,60	10,38	10,48	7,40	7,55
Burin club Ljubljana*	73,10	73,60	10,30	10,50	7,35	7,55
BTC Sežana	73,00	73,74	10,20	10,40	7,30	7,42
Come 2 us*	73,20	73,60	10,35	10,45	7,35	7,45
Creditanstalt Nova banka	73,10	73,80	10,30	10,50	7,10	7,60
Dom caffè Domžale*	73,10	73,40	10,38	10,45	7,25	7,55
Emona Globtur*	73,20	73,80	10,32	10,45	7,39	7,48
Eros Ljubljana*	73,40	73,60	10,35	10,45	7,40	7,50
Eros Kranj*	73,40	73,70	10,36	10,45	7,40	7,50
Feniks Koper*	73,10	73,65	10,25	10,42	7,32	7,45
Hida	73,35	73,45	10,37	10,42	7,40	7,45
Hipotekarna banka Brežice*	72,90	73,85	10,23	10,43	7,30	7,50
Hram Rožice Mengeš	73,10	73,40	10,38	10,50	7,40	7,60
Idila Sečovelje*	73,10	73,60	10,25	10,45	7,30	7,60
Ilirika Slovenj Gradec	73,15	73,70	10,33	10,39	7,26	7,49
Ilirika Postojna	73,05	73,70	10,15	10,40	7,28	7,42
Ilirika Sežana	73,20	73,55	10,21	10,46	7,38	7,43
Ilirika Jesenice	73,20	73,73	10,25	10,39	7,28	7,47
Italdesign Nova Gorica*	73,20	73,70	10,28	10,45	7,38	7,45
Klub Slovenijales	73,30	73,65	10,35	10,45	7,30	7,50
Komercialna banka Triglav	72,95	73,95	10,31	10,48	7,37	7,58
Kompas Hertz Celje*	73,20	73,70	10,29	10,40	7,25	7,40
Kompas Hertz Velenje*	73,20	73,70	10,29	10,40	7,25	7,40
Kompas Hertz Idrija*	73,20	73,70	10,29	10,40	7,35	7,45
Kompas Hertz Tolmin*	73,20	73,70	10,29	10,40	7,35	7,45
Kompas Hertz Bled*	73,25	73,70	10,29	10,40	7,25	7,40
Kompas Hertz Nova Gorica*	73,20	73,60	10,29	10,40	7,35	7,45
Kompas Hertz Maribor*	73,20	73,70	10,29	10,40	7,25	7,40
Kompas Holidays	73,30	73,45	10,20	10,42	7,35	7,45
Kompas Fintrade	73,25	73,40	10,30	10,49	7,25	7,55
Kreditna banka MB d.d. *	72,34	73,85	10,28	10,49	7,33	7,50
LB d.d. Ljubljana	72,82	74,09	10,29	10,35	7,27	7,51
LB splošna banka Celje	72,80	73,95	10,24	10,50	7,30	7,50
LB Dolenjska banka NM	72,70	74,00	10,25	10,50	7,30	7,55
LB splošna banka Koper*	72,00	73,80	9,39	10,37	6,92	7,47
LB banka Zasavje, Trbovlje	71,80	73,60	10,21	10,46	7,28	7,46
Libertas Koper*	73,05	73,50	10,26	10,30	7,35	7,43
Ma Vir	73,30	73,60	10,35	10,50	7,40	7,60
Madai Nova Gorica*	73,10	73,60	10,30	10,42	7,39	7,46
Media	73,30	73,50	10,32	10,45	7,35	7,45
Moneta Invest	73,31	73,40	10,35	10,40	7,41	7,46
Niprom I, II, Ljubljana	73,30	73,40	10,35	10,40	7,30	7,43
Otok Bled	73,33	74,07	10,38	10,50	7,24	7,43
Petrol*	73,35	73,43	10,35	10,40	7,40	7,45
Pigal Solkan*	73,10	73,65	10,27	10,45	7,36	7,47
Pigal Kobarič*	73,65	73,80	10,25	10,45	7,34	7,46
Pigal Obutek*	73,00	73,75	10,25	10,45	7,35	7,46
Pigal Diskont*	72,60	73,60	10,24	10,44	7,33	7,45
Pigal Vrhnika*	73,20	73,80	10,27	10,45	7,35	7,46
Pigal Ilirska Bistrica*	72,65	73,60	10,23	10,43	7,32	7,44
Pigal Koper*	72,85	73,80	10,26	10,46	7,34	7,46
Pigal Avtopivon*	73,00	73,75	10,25	10,45	7,35	7,46
Poštna banka Slovenije**	72,15	73,50	9,81	10,34	6,90	7,42
Probanka Maribor	72,90	73,95	10,30	10,50	7,25	7,45
Publikum Ljubljana	73,35	73,43	10,37	10,43	7,41	7,48
Publikum Celje	72,95	73,45	10,27	10,38	7,35	7,48
Publikum Krško	73,25	73,80	10,15	10,50	7,15	7,55
Publikum Maribor	72,90	73,35	10,28	10,39	7,25	7,45
Publikum Metlika	73,20	73,70	10,15	10,40	7,30	7,50
Publikum Mozirje	72,60	73,70	10,21	10,46	7,30	7,50
Publikum Novo mesto	73,20	73,70	10,15	10,40	7,30	7,50
Publikum Tolmin	73,00	73,59	10,20	10,35	7,35	7,45
Publikum Sevnica	73,20	73,80	10,10	10,35	7,30	7,48
Publikum Sentilj	71,50	73,45	10,10	10,46	7,25	7,45
Publikum Sentjur pri Celju	72,90	73,45	10,20	10,36	7,38	7,48
Publikum Trebnje	72,60	73,75	10,20	10,45	7,26	7,43
Publikum Zalec	73,05	73,55	10,30	10,40	7,35	7,46
Primario Ljubljana*	73,40	73,55	10,35	10,44	7,38	7,43
Roja Ljubljana	73,40	73,50	10,30	10,44	7,28	7,48
Shalaby Koper	73,15	73,45	10,15	10,40	7,34	7,42
Slovenijaturist zel. p. Ljubljana*	73,25	73,69	10,21	10,39	7,20	7,45
Slovenijaturist zel. p. MB*	72,40	73,40	10,20	10,38	7,00	7,40
Slovenijaturist Jesenice	73,10	73,65	10,28	10,38	7,34	7,47
Slovenska Investicijska Banka	73,00	73,70	10,10	10,40	7,20	7,50
Slovenska pos. in hran. Bled	73,20	73,50	10,30	10,39	7,35	7,50
Slovenska pos. in hran Kranj	73,20	73,50	10,30	10,39	7,35	7,50
Slovenska pos. in hran Trzin	73,20	73,50	10,30	10,39	7,35	7,50
Sonce Ljubljana	73,30	73,50	10,32	10,45	7,36	7,48
SKB d.d.**	73,00	73,35	10,37	10,42	7,39	7,43
SZKB d.d. Ljubljana	73,30	73,70	10,26	10,41	7,20	7,45
Špacapan Komen	73,11	73,64	10,29	10,40	7,35	7,45
Tartarus Postojna	72,26	73,70	9,76	10,37	7,05	7,42
Tenfours Domžale	73,30	73,60	10,35	10,50	7,40	7,70
Tori Ljubljana	73,20	73,60	10,28	10,50	7,20	7,55
UBK banka	73,25	73,80	10,35	10,45	7,25	7,45
Tečaj velja danes: * Zračnavorajo provizijo: **						

BANKA SLOVENIJE

Tečajna lista št. 200 z dne 13. oktobra 1993 — Tečaji veljajo od 14.10.1993 od 00.00 ure dalje

				ZA DEVIZE		
država	sifra	valuta	enota	nakupni	srednji	prodajni
Avstralija	036	avstr. dolar	1	76,0234	76,2522	76,4810
Avstrija	040	šiling	100	1021,5516	1024,6255	1027,6994
Belgija	056	frank	100	328,1557	329,1431	330,1305
Kanada	124	dolar	1	86,6313	86,8920	87,1527
Danska	208	krona	100	1776,2521	1781,5969	1786,9417
Finska	246	marka	100	2020,2487	2026,3277	2032,4067
Francija	250	frank	100	2042,8876	2049,0347	2055,1818
Nemčija	280	marka	100	7186,9397	7208,5654	7230,1911
Grčija	300	drahma	100	—	49,4796	49,6280
Irska	372	funt	1	—	168,6804	169,1864
Italija	380	lira	100	7,2804	7,3023	7,3242
Rep. Hrvatska	385	hrv. dinar	100	—	1,6000	—
Japonska	392	jen	100	108,7384	109,0656	109,3928
Nizozemska	528	gulden	100	6389,5488	6408,7751	6428,0014
Norveška	578	krona	100	1638,6222	1643,5529	1648,4836
Portugalska	620	escudo	100	69,2102	69,4185	69,6268
Švedska	752	krona	100	1455,3553	1459,7345	1464,1137
Švicra	756	frank	100	8204,6104	8229,2983	8253,9862
Velika Britanija	826	funt sterling	1	175,2176	175,7448	176,2720
ZDA	840	dolar	1	114,9336	115,2794	115,6252
Evropska Skupnost	955	ECU	1	135,6247	136,0328	136,4409
Španija	995	peseta	100	88,4712	88,7374	89,0036

Opomba: Tečaj hrvatskega dinarja se uporablja za izkazovanje rezultatov iz poslovanja z Republiko Hrvaško, kjer je omenjena valuta plačilno sredstvo.

**Cena za vpis v odstotkih in tekoča nominalna vrednost dvodelnih blagajniških zapisov
Banke Slovenije na dan 14. OKTOBRA 1993**

[illegible]

MENJALNI TEČAJ ZA HRD

13. OKTOBER 1993	v SIT za 100 HRD	
menjalnica	nakupni	prodajni
A banka	1,05	1,63
Hida	1,30	1,80
Hipofekarna banka Brežice	1,10	1,60
Ilirika Jesenice	1,00	1,20
Ilirika Sezana	1,20	1,80
Kreditna banka Maribor	0,80	1,80
LB Dolenjska banka NM	1,30	1,90
LB banka Zasavje, Trbovlje	1,00	1,80
Publikum Krško	0,50	1,80
Publikum Zalec	1,25	1,75
Slovenijaturist žel. pos. Ljubljana	1,00	1,85
Sonce	1,30	1,80

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

13. OKTOBER 1993	v LIRAH	
valuta	nakupni	prodajni
ameriški dolar	1545,00	1590,00
nemška marka	976,00	996,00
francoski frank	276,00	284,00
holandski gulden	861,00	886,00
belgijski frank	44,45	45,80
funt šterling	2365,00	2432,00
irski šterling	2266,00	2332,00
danska krona	240,00	247,00
grška dramma	6,40	6,80
kanadski dolar	1165,00	1200,00
japonski jen	14,60	15,10
švicarski frank	1105,00	1137,00
avstrijski šiling	137,50	141,50
norveška krona	220,50	227,50
švedska krona	197,00	202,75
portugalski escudo	9,10	9,70
španska pezeta	11,75	12,30
avstralski dolar	1020,00	1055,00
madžarski florint	11,00	16,00
slovenski tolar	13,00	13,50
hrvaški dinar	0,10	0,15

TEČAJ TOLARJA V TUJINI

država	banka	nakupni	prodajni
Avstrija	Posojilnica Pliberk	9,60	10,00
Avstrija	Posojilnica Železna Kapla	9,50	10,00
Avstrija	Posojilnica Borovlje	9,25	10,15
Avstrija	Posojilnica Šentjakob	10,00	10,50
Avstrija	Posojilnica Lohits	9,80	10,30
Italija	Kmečka banka Gorica	13,20	13,65
Italija	Tržaška kreditna banka	13,00	13,50

DEVIZNI TRG BEOGRAD

23. JULIJ 1993			ZA DEVIZE		
država	valuta	enota	nakupni	srednji	prodajni
Avstrija	šiling	100	-	-	-
Francija	frank	100	-	-	-
Nemčija	marka	100	-	-	-
Italija	lira	100	-	-	-
Švica	frank	100	-	-	-
ZDA	dolar	1	-	-	-
V. Britanija	funt	1	-	-	-

Opomba: povzeto po Reuterju, ki po 80-odstotni devalvaciji v ZRJ ni objavil podatkov o tečajih.

Opomba: povzeto po Reuterju, ki po 80-odstotni devalvaciji v ZRJ ni objavil podatkov o tečajih.

MEDPODJETNIŠKI TRG

Tečajna lista Ljubljanske banke d.d. za obračun
deviznih prilivov in odlivov podjetij
Tečaji veljajo od 14. oktobra 1993 od 00.00 ure dalje

ZA DEVIZE				
država	valuta	enota	nakupni	prodajni
Avstrija	šiling	100	1049,9882	1054,2524
Francija	frank	100	2099,7548	2108,2823
Nemčija	marka	100	7387,0000	7417,0000
Italija	lira	100	7,4830	7,5134
V. Britanija	funt	1	180,0951	180,8265
ZDA	dolar	1	118,1329	118,6127

Opomba: Tečajji so okrojeni. Pri konkretnih poslih je možno odstopanje glede na trenutne tečaje na trgu deviz oz. poseben dogovor.

Opomba: Tečaji so okvirni. Pri konkretnih poslih je možno odstopanje glede na trenutne tečaje na trgu deviz oz. poseben dogovor.

banka	valuta	nakupni	prodajni
Probanka Maribor	DEM	73,85	74,15
SKB Banka d.d.	DEM	73,90	74,16

Tečaji so okvirni. Pri konkretnih poslih je možno odstopanje.

Tečajna lista za odkup in prodajo deviz podjetij
Tečaj valuta dne 14. oktobra 1993 od 00.00 do 24. ure

Tečaj velja dne 14. oktobra 1993 od 00.00 do 24. ure

banka	valuta	nakupni	prodajni
Creditanstalt - Nova banka	DEM	73,90	74,20
Bank Austria	DEM	73,95	74,25
UBK	DEM	73,83	74,15
SZKB	DEM	73,85	74,15

Devizni tečaji za USD, ATS, LIT in CHF so določeni na podlagi srednjih tečajev po trenutno veljavni tečajnici Banke Slovenije, pri drugih valutah pa je razmerje Banke Slovenije povečano oziroma zmanjšano za 0,25-odstotne točke. Tečaji veljajo za odkup prilivov in prodajo deviz do ECU = 30.000 na dan. Pri večjih prilivih in nakupih se tečaj določi v sporazumu.

* Banke, ki objavljamo tečaje, se zavezujejo kupovati in prodajati tujo valuto po objavljenem tečaju in v skladu s tekstom, ki dopolnjuje pogoje nakupa ali prodaje.

MILANSKI DEVIZNI TRG

13 OKTOBER 1993	v LIRAH		
valuta (*)	nakupni	srednji	prodajni
ameriški dolar	—	1583,950	—
ECU	—	1867,480	—
nemška marka	—	987,500	—
francoski frank	—	280,470	—
funt sterling	—	2408,400	—
holandski gulden	—	877,920	—
belgijski frank	—	45,072	—
španska pezeta	—	12,145	—
danska krona	—	244,000	—
irski funt	—	2310,510	—
grška drahma	—	6,772	—
portugalski escudo	—	9,513	—
kanadski dolar	—	1193,450	—
japonski jen	—	14,954	—
švicarski frank	—	1127,770	—
avstrijski šiling	—	140,360	—
norveška krona	—	225,150	—
švedska krona	—	200,160	—
finska marka	—	278,130	—
avstralski dolar	—	1050,950	—

FRANKFURTSKI DEVIZNI TRG

13. OKTOBER 1993	v DEM		
valuta	nakupni	srednji	prodajni
ameriški dolar	—	1.599	—
francoski frank	—	28.425	—
nizozemski gulden	—	88.905	—
belgijski frank	—	4.566	—
španska peseta	—	1.226	—
avstrijska krona	—	24.715	—
kanadski dolar	—	1.205	—
japonski jen	—	1.511	—
švicarski frank	—	114.160	—
avstrijski šiling	—	14.194	—
italijanska lira	—	1.008	—
švedska krona	—	20.170	—

NARODNA BANKA HRVAŠKE

12. OKTOBER 1993			ZA DEVIZE		
država	valuta	enota	nakupni	srednji	prodajni
Avstrija	šiling	100	62971,3120	63160,7944	63350,2788
Kanada	dolar	1	5326,5491	5342,5768	5358,6045
Francija	frank	100	126286,0008	126665,9988	127045,9968
Nemčija	marka	100	443066,8000	444400,0000	445733,2000
Italija	lira	100	448,826	450,1772	451,5277
Japonska	jen	100	6689,8656	6709,9956	6730,1256
Švica	frank	100	505459,4668	506980,4080	508501,3492
Velika Britanija	funt	1	10891,4681	10924,2408	10957,0135
Slovenija	tolar	100		6187,0000	
ZDA	dolar	1	7089,0688	7110,4000	7131,7312

Tržaški HRD veleva za običajen carin in starega deviznega varčevanja.

Trečja HRD velja za obročun carin in starega deviznega varčevanja.

NARODNA BANKA MAKEDONIJE

14. JUNIJ 1993			ZA DEVIZE		
država	valuta	enota	nakupni	srednji	prodajni
Avstrija	šiling	100	205,08	205,70	206,32
Kanada	dolar	1	18,33	18,38	18,44
Francija	frank	100	428,75	430,04	431,33
Nemčija	marka	100	1442,65	1447,00	1451,34
Italija	lira	100	1,57	1,58	1,58
Švica	frank	100	1607,69	1612,53	1617,37
R. Hrvaška	dinar	100	—	1,01	—
Jugoslavija	dinar	100	—	100,0026	—
R. Slovenija	tolar	100	—	20,81	—
ZDA	dolar	1	23,48	23,55	23,62

**DOLARJI,
KRONE,
HRD,**

MENJALNICA HIDA

061/ 1-333-333

**...FRANKI,
FUNTI,
LIRE...**

Viharji v Britaniji

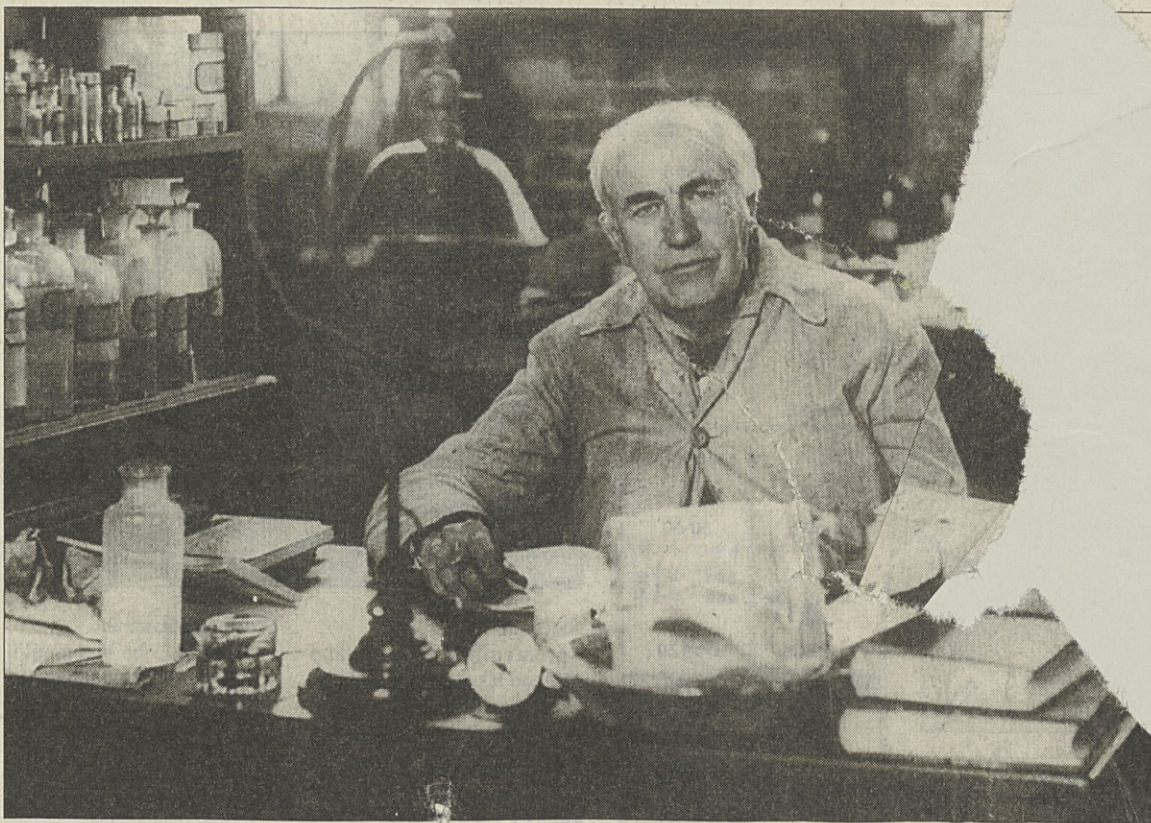
Osemnajst ljudi je izgubilo življenje, ko so viharji, kakršnih ne pomnijo pustili po južni Angliji 15. oktobra 1987. leta. Vetrovi so dosegli hitrost šestdesetdeset kilometrov na uro in ruvali drevesa. Povzročeno škodo so ocenili na milijardo do šeststo milijard funtov. Sunke vetra od stopetdeset kilometrov na uro so izmerili v središču Londona, v botaničnem vrtu Kew pa je vihar podrnil nekaj dvesto let starih dreves.

*Pred silo razum
molči.*
(G. Feydeau)

Thomas Alva Edison
(umrl 18. 10. 1931) je s pomočjo
elektrike spremenil noč v dan

Tudi v mestih so bili ponoči najraje doma, vendar so si možnost gi-

dvajset let, prijavil prvi patent. Potem je svet zasul z iznajdbami. Naj-

Drug, izjemen in revolucionaren dosežek tega eksperimentatorja je iznajdba »govorečega stroja«, fonografa, ki je kasneje dobil ime gramofon. Sprva okorna naprava z valjem, ki si jo poganjal z roko, je kmalu postala soliden mehanicien nosilec zvoka, ki je dolga desetletja zadovoljeval množice. Najprej je Edison svojemu voščencemu valju dodal motor za pogon, kasneje pa se domislil gramofonsko ploščo, kot jo poznamo danes in z diamantno igro dosegel dovolj kvalitetno reprodukcijo. Izdelal je tudi

Najvec casa - in denarja: kar 40.000,- dolarjev - mu je vzel patent, po katerem se ga največ spominjamo, to je elektricna zarnica. 21. oktobra leta 1879 je uspel. Zazarela je zarnica na ogljeno nitko. Nitka je v vakuumu v stekleni hruški zarela 40 ur. To je bil velikanski uspeh. Potem je ves čas posvetil elektriki - njeni proizvodnji in distribuciji. Diname in motorji pa elektricno omrežje so bili naslednje desetletje njegov svet. V tistem času je patentiral elektricno cestno železnico - tramvaj. Uspeh je z elektricno baterijo in marsikaj dosegel na področju elektromagnetizma.

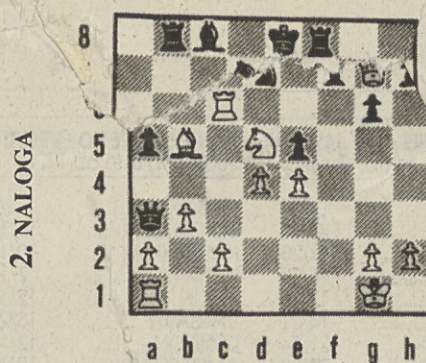
Ta opomba nima namena zmanjševati Edisonovega deleža. S svojimi tisoč in več patenti je gotovo izjemna osebnost se posebej, če upoštevamo, da je bil popoln samouk. Obenem je imel smisel za poslovlnost in prakti-

Svoje laboratorije je imel najprej v Manlo Park v New Jersiju, potem pa v West Orange, prav tako v New Jerseju. Tam je 18. oktobra leta 1931 tudi umrl.

7 / SZ 1976

sašovnici je nastal po potezi d4 - d3+.
je preprican, da je resil vse svoje probleme. Na
kralja črni vzame trdnjavo na polju f8.
a beli, ki je na potezi, ima učinkovito nadalje-
e, ki temelji na matni sliki, pri kateri sodelujeta
a in lovec!

Almasi - Vadasz / Budimpesta 1993
 stri bele figure sodelujejo v napadu na črnega
 i, ki je ostal brez rokade in uspešne obrambe
 šahovnice. Črna dama z roba šahovnice ne
 o opazuje razplet.
 ci je na potezi, je z efektno potezo prisilil črne-
 katojsko predajo!

Z nenadno vmesno obitvornjo potezo 1. Ld4! beži na f8 je rešena 1. Ld4! dc2 3. Th8! Z zrt-vijo trojčevalne se prelegajo 5. Dg8+ Kh7 6. g8+ in črni se vrže v dal. Na 6. Kh8 sledi 7. Lf7+ Kh7 8. Dg8 mat!

VERA ŠENICA

Čeprav so bili Židje vključeni med najpremožnejše meščane, v mestu niso uživali nobene posebne časti

Srednjevska Ljubljana je imela podobno kot večina takratnih pomembnejših mest urejeno obzidje, ki je mesecano branilo pred nepovabljenimi gosti. Obzidje je potekalo takole: pri vstopu v mesto z dolenske strani so stala najstarejša mestna vrata, ki so jih imenovali Karlovska ali Pisana vrata. Zapirala so dohod v starodavno Florijansko ulico. Od tod je slo obzidje v ravni črti ob Prulah k Ljubljanci do t. i. Vodnih vrst, ki so obstajale iz mogočnega stolpa na Zabejku. Tu je bilo pristanišče drvarjev in colnarjev. Nato se je obzidje zasekalo ob Ljubljanci pri sedanjem Sentjarkovskem mostu prečkalo reko, slo dalje ob Čojzovi hiši v ravni črti do Emonske ceste, kjer se je ponovno zasukalo ter se usmerilo proti vogalu današnje univerze, kjer se je ponovno lomilo ter prišlo do Ljubljaničice, jo prečkalo, slo ob Cevljarskem mostu čez trg in se v ravni črti povzpelo na Grad. Obzidje so se bolj utrdili s stolpi in bastijoni leta 1475., dokončno pa v prvi polovici 16. sto-

letja.

V tako trdno obzidanim mestu so živeli ljudje, ki jih lahko razdelimo v tri skupine. Meščanstvo - obrtniki in trgovci, pod okriljem deželne oblasti na gradu, drugi so bili duhovna oblast, ki se je osredotočala okoli stolnice ter tretja xlemici, ki so se aristokratsko umaknili na levi breg Ljubljaniče na Novi trg. Njim naj bi se v začetku 14. stoletja kot privesek obesili Zidje ter poselili danasnjo Židovsko ulico in Židovsko stezo.

Kdaj točno so se Zidje naselili v Ljubljani, se ne ve. Valvasor jih omenja že leta 1213, ko naj bi Zidje v Ljubljani pozidali svojo staro sinagogo in jo napravili lepšo kot prej, kajti bili so nadvse bogati zaradi trgovanja z Benečani, Ogrji, Hrvati. Prvic pa se dokazano omenjajo leta 1327, ko je koroski vojvoda Henrik dovolil skupini njihovih rojakov iz Cedada in Gorice, da se priselijo v Ljubljano in prevzamejo banko za posojila in zastave na Kranjskem.

Razlika med stanovi v mestu je morala biti vidna že na zunaj. Vsa-

kemu stanu, plemiču, meščanu, obrtniku, pomočniku, vaju, duhovniku, redovniku, dijaku in vojaku je pripadala njegova posebna obleka, ki je že na zunaj kazala, kdo se skriva v njej.

Od vseh nastetih stanov pa so še posebej izstopali Zidje. Njih se je takoj prepoznalo po osiljenemu klobuku. Zidveli so v svojem predelelu mesta in bili s strani drugih meščanov precej osovraženi in omaloževani. Kristjani so jih namreč krivili Jezusove smrti in jim zato največkrat pripisali vsak nepojasnen zločin v mestu, npr. izginotje krščanskega otroka. V takratnih običajih se tudi veljalo, da kristjani niso smeli jesti z Zidji, ki so jih ti pripravi- li.

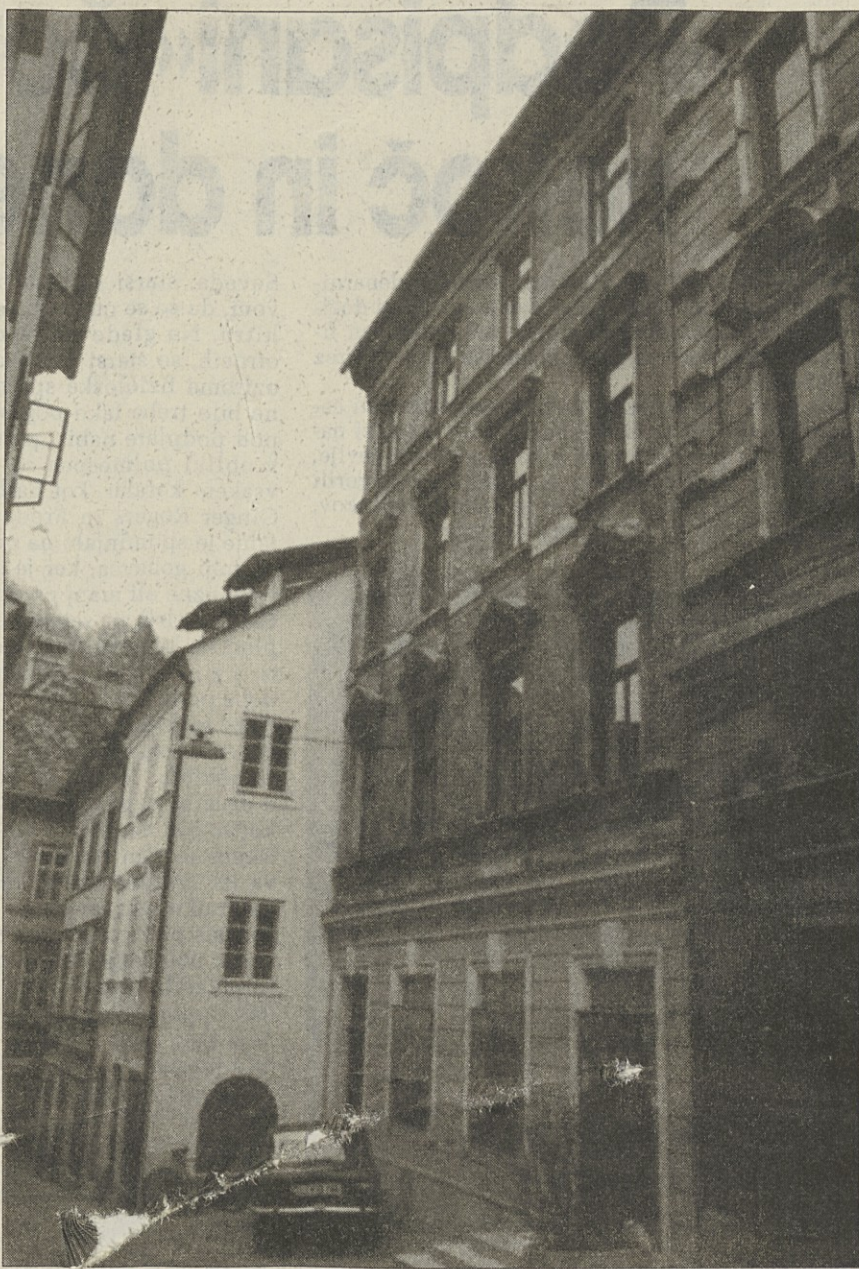
Nihče jih ni smel vabiti na ženitovanje ali kakšno drugo družinsko praznovanje. Noben kristjan se tudi ni smel kopati z Zidom.

Od opoldan velikega četrtka pa do velikonočne nedelje so morali imeti Zidje vrata in okna zaprta in se tudi na cesti niso smeli prikazati. Zidje tudi niso smeli imeti krščanske

sluzinčadi, ki bi jedla njihov kruh in druge njihove jedi, sicer bi bili le-ti s strani krščanskega sveta skupaj z Zidi izobčeni.

Kaksen je bil položaj Zida v mestu, nam svojem berilu opise tudi Valvasor, kjer pravi: »Leta 1408 so zaprli Juda, ker se je telesno pomasal s kristjanko. Ko je dejanje priznal, so ga z mečem usmrtili. Judje so bili zaradi tega zlovoljni, mrmrali so in se repencili, tako da je naposled prislo med njimi in kristjani do pretepa. Judov so trije oblezali...«

Zidje so imeli v mestu tudi svojo sinagogo, ki je po izročilu stalag v Zidovskih stezi tam, kjer je danes hisa st. 4. Ko so Zide z odlokom cesarja Maksimilijana na prošno mestne občine leta 1515 izgnali, so sinagogo spremenili v cerkev Vseh svetnikov, ki pa se tudi ni dolgo obrzala. Tudi od drugih zidovskih stavb ni nič ostalo. Najstarejše hise v njihovem nekdanjem getu so sele iz 17. stoletja. Le imeni ulic, Zidovska ulica in Zidovska steza sta danes edini priči o nekdanjih

Hiša na Židovski stezi, kjer naj bi nekoč stala sinagoga (Foto: Diana Andelić)

prebivalcih geta. V tem delu mesta pa je omembe vredna hisa na severnem vogalu, med Židovsko ulico in Židovsko stezo. Hisa nima svojih pravih vrat, saj je bil vhod vanjo iz sosednje, nekoliko višje lezeče hiše na Židovski stezi št. 3. Nad okni se lepo vidi nekoliko obledeli in poskodovani napis: »Gostilna pri Rozi«.

V to gostilno je med drugimi zahajal tudi nekdanji ljubljanski zupan in pisatelj Ivan Tavcar s svojimi prijatelji. Na obeh vratnih krilih hiše st. 3 je lepo oblikovana železna okrasna mreža s krogom v sredini, v katerem je izdelan napis Roža. V sredini vratnega oboka pa je zgoraj letnica 1846. Na desni

strani ob vratih se tudi se vidi stara hisna stevalka 227. Vcasih je bila tam pritrjena tobačna pipa, zato se ji hisni domače reklo tudi Pri piparju.

Danes v hiši se vedno obratuje gostilna pod istim imenom »Pri Rozi«, vendar vhod vanjo ni več iz Zidovske steze ampak iz Zidovske ulice.

KRIŽANKA

Vodoravno:

1. nemško ime reke Mozele, 6. avstrijska poročevalska agencija, 9. največji jadranski polotok, 10. debe-la palica, 11. posoda za pepel, urna, 12. ime nem-skega pisatelja pustolovskih romanov Maya, 13. oče, 14. največji italijanski pesnik, 15. kratica za neznan-ca, 16. nekdanji ameriški filmski igralec (Richard), 17. desni pritok Labe na Českem, 19. slovenski alpin-ist in gorski reševalec (Franci), 20. novica, 24. ame-riški dramatik (Arthur), 26. mesto ob Ohridskem je-zeru v zahodni Makedoniji, 29. kratica za delovno organizacijo, 30. javni park v španskih mestih, 31. reka na severozahodu Nemčije, 32. ime filmske igralke Magnani, 33. prvi rimski založnik, 34. pritok Obi v Sibiriji, 35. ime slovenskega pesnika Rotarja, 36. luka v Izraelu, 37. slovenski carovnik (Miran).

Navpično:

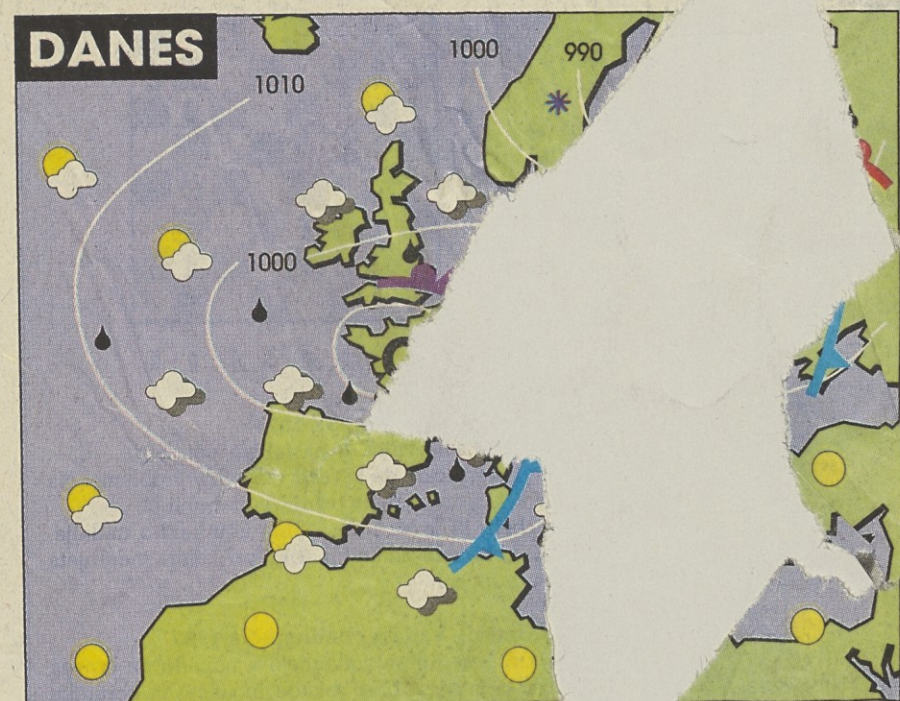
1. zatiskanje oči, 2. rdeče rjav dnevni metulj s črnimi belimi vzorci, 3. mesto pri Padovi, 4. doba, vek, 5. kemijski znak za lantan, 6. sredozemska rastlina in po njej imenovan ornament na korintskih stebrih, 7. drugo največje mesto na Portugalskem, 8. ameriški filmski režiser in igralec (Woody), 12. obmejna vojaška postojanka, 14. tonovski način, 16. britansko otocje v Atlantskem oceanu, 18. začetnici priimka in imena švedskega slikarja Zorn, 21. okrajsava za element, 22. številka sedem, 23. atletska disciplina, 25. ime slovenskega pesnika Grudni, 26. nakaza, 27. pripomoček za ribolov, 28. prečni drog v kozolcu, 31. ogljikovodik, sestavina zemeljskega plina, 33. naplavec, nadav, 35. druga in četrta crka slovenske abecede.

1	2	3	4	5		6	7	8
9						10		
11					12			
13				14				
15			16					
17		18						
19					20	21	22	23
			24	25				
26	27	28					29	
30						31		
32					33			
34				35				
36				37				

KESITIEV
Vodovarvno: Mosel, APA, Istra, kol, zara, Karl, ata,
Dante, NN, Burton, Jizera, Ekar, vest, Miller, Struga,
DO, Prado, Ems, Anna, Atk, Ket, Braco, Aka, Canak

EVROPA / SKORAJDA BREZ SONCA

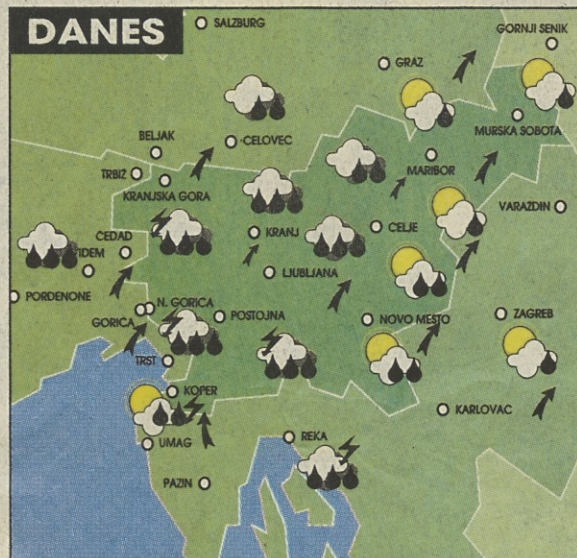
Vremenska slika

Nad večjim delom Evrope je obsežno območje niz zračnega pritiska. Hladna fronta se pomika čez Slovenijo. Z močnim jugozahodnikom doteka k nam vlažen toplotni zrak.

ALPE JADRAN / DEŽEVNO IN VETROVNO

OBLACNOST	DEŽ/SNEG mm na dan
pod 10%	pod 5
10-30%	5-10
30-50%	10-30
50-80%	30-60
nad 80%	nad 60
VETER	NEVIHTE
5-10 m/s	MEGLA
nad 10 m/s	

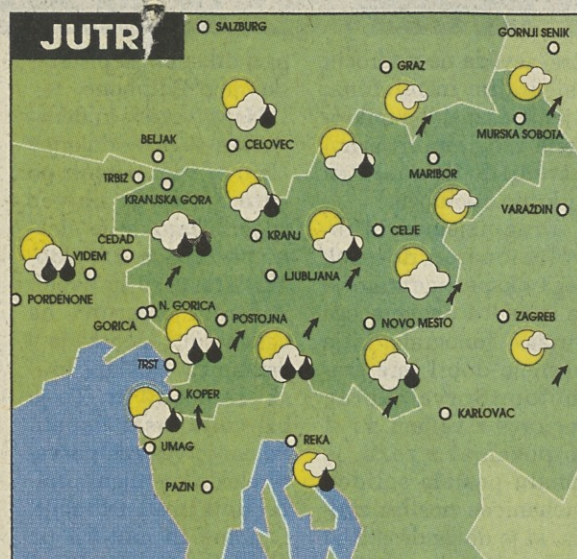

Slovenija:

Spremenljivo do pretežno oblačno bo, padavine se bodo razširile na vso Slovenijo. Najvišje dnevne temperature bodo od 17 do 23 °C.

Sosednje pokrajine:

Prevladovale bo spremenljivo vreme z občasnimi padavinami. Le v vzhodni Hrvaški in na Madžarskem bo večinoma suho.

V Sloveniji:

V petek bo nestalno vreme z občasnimi padavinami. Veter bo oslabil. Nekoliko hladneje bo.

Obeti:

V soboto bodo občasno padavine, večinoma le v južnih in zahodnih krajih.

RAZMERE NA CESTAH V SLOVENIJI

Ceste po Sloveniji so suhe in normalno prevozne. Promet po notranjosti države poteka tekoče in brez zastojev.

BIOVREME

Trajnega izboljšanja ne bo

TANJA CEGNAR

Razporeditev zračnih gnot nad severnim Atlantikom, Evropo in Sredozemljem je že nekaj tednov razmeroma stalna. Nad zahodno Evropo je hladni zrak prodril daleč proti jugu. To je vzrok, da nad Slovenijo v višjih plasteh ozračja prevladujejo jugozahodni zračni tokovi. Ker se meja hladnega zraka, ki sega daleč proti jugu, nad Sredozemljem le malo spreminja, so tudi pomiki frontalnih sistemov v smeri od zahoda proti vzhodu na našem območju zelo počasni. Ob koncu minulega tedna se je hladna fronta počasi približevala Sloveniji in kar nekaj dni zapored obremenilno vplivala na počutje ljudi. V soboto dopoldne je hladna fronta prešla Slovenijo, najhladnejši zrak v višjih plasteh ozračja je sicer se povzročal spre-

menljivo vreme, vendar je obremenilni učinek na počutje ljudi postopoma popustil in zvečer ter ponoči je vreme delovalo ugodno in sproščujoče. V nedeljo so ob dotoku toplejšega zraka ljudje, ki so občutljivi na vremenske spremembe, znova čutili zmerno obremenitev. Od ponedeljka dalje spet prevladujejo razmeroma topli in vlažni jugozahodni zračni tokovi. Jutranje temperature so zaradi dobre prevetrnosti višje, kot bi bile ob mirnem vremenu. Taki pogoji so neugodni za nastajanje talnih temperaturnih inverzij, zato vertikalno mešanje zraka ni ovirano. Glede na počasno približevanje meje med hladnim in toplejšim zrakom so se v tem tednu vremenski dražljaji postopoma krepili. Sprva so obremenilni učini-

nek vremena občutili le ljudje, ki so občutljivi na vremenske spremembe, včeraj in danes pa je težave čutilo veliko ljudi. Vremenska obremenitev se je kazala v slabem počutju, povečanem nemiru, razdražljivosti, utrujenosti, težavah s koncentracijo, depresivnem razpoloženju in motnjah v spanju. V takih razmerah se učinek alkohola okrepi, bolj škodljivo je tudi neupostevanje predpisanih diet. Jutri bodo obremenitev, ki se bo kazala z značilnimi težavami, ki jih povzročajo vremena predhodno popustil v petek popoldne in soboto, vendar trajnejših sprememb vremenskih razmer nad Sredozemljem in Evropo se ne pričakujemo.

TEMPERATURE ALPE JADRAN včeraj ob 7. in ob 13. uri	TEMPERATURE PO EVROPI včeraj ob 8. in ob 14. uri
LJUBLJANA..... 19/21	HELSINKI..... 3/5
TRST..... 20/23	STOCKHOLM..... 10/11
CELOVEC..... 11/20	KOPENHAVN..... 10/13
BRNIK..... 16/20	MOSKVA..... 7/11
MARIBOR..... 17/21	BERLIN..... 12/19
CELJE..... 14/21	VARSAVA..... 13/21
NOVO MESTO..... 21/24	LONDON..... 12/17
NOVA GORICA..... 20/23	AMSTERDAM..... 12/17
MUR. SOBOTA..... 18/24	BRUSELJ..... 13/17
PORTOROŽ..... 21/23	PARIZ..... 12/20
POSTOJNA..... 16/20	DUNAJ..... 12/22
ILIRSKA BISTRICA..... 17/19	ZÜRICH..... 7/16
KOČEVJE..... 18/19	ZENEVA..... 8/14
CRNOVELJ..... 15/23	RIM..... 19/25
SLOV. GRADEC..... 19/20	MILAN..... 12/19
BOVEC..... 17/19	BEOGRAD..... 17/29
RATEČE..... 14/18	BARCELONA..... 12/24
VOGEL..... 10/10	ISTAMBUL..... 16/24
KREDARICA..... 3/2	MADRID..... 12/17
VIDEM..... 17/24	LIZBONA..... 11/19
GRADEC..... 12/21	ATENE..... 17/27
MONOSTER..... 15/22	TUNIS..... 18/35
ZAGREB..... 19/26	MALTA..... 22/25
REKA..... 20/21	KAIRO..... 20/-

OGLASI NEKOČ - PIŠE FILIP FISCHER

»Podpisani« čevlji nekoč in danes

Ko res ne moremo več odlašati, sezemo v denarnico, da bi kupili otrokom in sebi obutev. Tedaj doživimo naša družinska bilanca močan sok, podoben finančnemu pretresu ob nakupu solskih knjig. A brez čevljev ne gre. Morda bi sli preveč nazaj, ko bi hoteli opisovati čase naših dedov, ki so hodili bosi v solo, da bi si natknili le tik pred vstopom v solsko stavbo čevlje, podedovane od starejših bratov. Raje bi spregovorili o generaciji današnjih petdeset in šestdesetletnikov, ki je bila že bolje preskrbljena z obutvijo.

Seveda, stari se niso mogli sprijazniti z dejstvom, da so se otrokom daljšala stopala, in to tako hitro. Ne glede na te naravne spremembe pri otrocih, so stari pozorno spremljali tudi zdravje oziroma fiziološke spremembe čevljev. Da bi jih ne bilo treba tako pogosto potemljati, so pod podplate nabili podkvice. Ti jekleni ščitniki v obliki polmesece so se potem oglaševali pri vsakem koraku, kot da bi vrtili prizor iz filma z Ginger Rogers in Fredom Astairom. Tako peketanje je spominjalo na neki način na zvončkanje ob hoji gobavca, ker je oznanjevalo otroka iz nepremozne ali manj premožne družine. Če si udaril za zabavo s takimi podkovanimi podplatami ob kamniti rob pločnika, se je znalo zaiskriti; a z iskricami je odletel tudi delček življenjske dobe podplata. Kako se je godilo otrokovi družini, si sklepal tudi po crnih narokavnikih, ki so preprečevali, da bi se obrabila obleka na komolcih. Da ne govorimo o drugih razpoznavnih znakih učenčevega stanu, kot so bili na primer rahiti, bledica, suhljastost... Danes se nam zdi solska mladina v glavnem zdrava in "uniformirana", ker nosi skoro brez izjem kavbojke, gumarice in "felpe", nekakšne bombazaste puloverje. A v resnici ni tako. Ves ta novi način oblačenja ima svoja stroga pravila. Obutev in oblačila morajo biti "podpisana": reebok, adidas, superga, lotto, energy... Vsi ti "podpisi" stanejo lepe denarce in se čudežno rojevajo in umirajo po nekem redu in nerazumljivih pravilih, ki jih pišejo konfekcijske industrije. "Podpis" je tisto, kar danes razkrije javnosti, koliko kaka družina more in hoče odšteti za "uniformo" svojega otroka. In torej spet nekakšna selekcija, razstavljanje, kot za časa podkvic in narokavnikov.

Govarna Čevljev Tržič Gorenjsko
PETER KOZINA & CO
Breg. LJUBLJANA nasproti Sv. Jakobu Mostu

PRODAJA NA DEBELO IN DROBNO

ZAHTEVAJTE CENIKE!

Prekupcem priporočamo izbira in nakup na zalogi

Moderne oblike!
Solidni izdelki!

Horoskop

piše
Aleksandra Zorc Berce

OVEN 21. 3. - 20. 4. : Polni prijetnih vtisov zaradi včerajšnjega razpleta dogodkov se ne boste mogli ustaviti. Imate nesteto idej, le izvajalcev je bolj malo.

BIK 21. 4. - 20. 5. : Z malo več premisleka bosta s partnerjem dosegla ugodno rešitev za oba. Zal pa vaša svojevlekovost in trma ovirata realni pogled na zadevo.

DVOJČKA 21. 5. - 21. 6. : Novice o novih delovnih zadolžitvah vam bodo prinesle precej denarja. Na poslovnem področju torej vse v redu, potrudite se še na seksualnem.

RAK 22. 6. - 22. 7. : Vedno ste se nagibali k razmišljanju o hitrem zaslužku in igrah na srečo, zato se tudi tokrat ne boste mogli upreti skušnjavi.

LEV 23. 7. - 23. 8. : Tokrat ste pravilno odigrali svojo vlogo, zato tudi uspeh ni izostal. Zdaj lahko tudi ostalim poveste dobro novico.

DEVICA 24. 8. - 22. 9. : Vsa vaša strategija v zvezi z neko denarno zadevo se že lahko izplača, toda pogoj je, da vanjo niso vpletene druge osebe.

TEHTNICA 23. 9. - 22. 10. : Ponuja se vam priložnost, da ponovno vzpostavite stike z osebo iz preteklosti, o kateri dolgo časa ni bilo nobenega glasu.

SKORPIJON 23. 10. - 22. 11. : Končno boste našli mir, saj se sodelavci ne bodo več vtikali v vaše zadeve. Mogoče se ne zavedate, da včasih preveč izkoriščate svojo avtoriteto.

STRELEC 23. 11. - 21. 12. : Imate možnosti za obisk seminarja ali druge oblike dodatnega izobraževanja, ki bi jih na vsak način morali izkoristiti, saj boste tako obogatili svoje znanje.

KOZOROG 22. 12. - 20. 1. : Nedovzetni boste za dogajanje okoli vas, tako zelo vas teži položaj, iz katerega ne vidite za vas nebolečega izhoda.

VODNAR 21. 1. 19. 2. : Spori in pregovarjanje sicer ni vaš stil vedenja, pa vendarle se boste danes za svoj cilj morali maksimalno potruditi.

RIBI 20. 2. - 20. 3. : Umetniške duše bodo danes izredno dobre volje, saj jim bo vse šlo kot po maslu. Pojavila se bo pomembna oseba. Ne bodite slepi!